

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**1981-2001 YILLARI ARASINDA ÖSS ve ÖYS'DE
ÇIKMIŞ TÜRKÇE SORULARININ DİL BİLGİSİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

BİLGE ŞENGÜL

**İzmir
2006**

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**1981-2001 YILLARI ARASINDA ÖSS ve ÖYS'DE
ÇIKMIŞ TÜRKÇE SORULARININ DİL BİLGİSİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

BİLGE ŞENGÜL

**Danışman
Doç. Dr. Ş. Ali BOZKAPLAN**

**İzmir
2006**

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “1981-2001 Yılları Arasında ÖSS ve ÖYS’de Çıkmış Türkçe Sorularının Dil Bilgisi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Bilge ŞENGÜL

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün / / 2006 tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan Jüri, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin maddesine göre Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü yüksek lisans öğrencisi Bilge ŞENGÜL'ün "1981-2001 Yılları Arasında ÖSS ve ÖYS'de Çıkmış Türkçe Sorularının Dil Bilgisi Açısından İncelenmesi" konulu tezi incelenmiş ve aday / / 2006 tarihinde saat 'da jüri önünde tez savunması alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan Ana Sanat dallarında jüri üyelerince sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin olduğuna oyile karar verildi.

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

**YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU**

Tez No:

Konu Kodu:

Üniv. Kodu:

Tezin Yazarının

Soyadı: ŞENGÜL

Adı: Bilge

Tezin Adı: 1981-2001 Yılları Arasında ÖSS ve ÖYS’de Çıkmış Türkçe Sorularının Dil Bilgisi Açısından İncelenmesi

Tezin Yabancı Dildeki Adı: The Analysis OSS and OYS the Turkish Questions from 1981 to 2001 as a Grammar

Üniversite: Dokuz Eylül Üniversitesi

Enstitü: Eğitim Bilimleri

Yıl: 2006

Diğer Kuruluşlar:

Tezin Türü:

1. Yüksek Lisans (X)
2. Doktora
3. Tıpta Uzmanlık
4. Sanatta Yeterlilik

Dili: Türkçe

Sayfa Sayısı: 410

Referans Sayısı: 47

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. Ş. Ali BOZKAPLAN

Türkçe Anahtar Sözcükler:

1. ÖSS ve ÖYS Sınavları
2. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı
3. Dil Bilgisi Öğretimi

İngilizce Anahtar Sözcükler:

- 1.OSS and OYS Examinations
- 2.Turkish Language and literature teaching curriculum
3. Grammar Teaching

Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir.

ÖNSÖZ

Dil, toplum, kültür ve düşünce açısından büyük bir önem taşımaktadır. Bugün ilk, orta ve lisede ana dili eğitiminin yeterli olmamasından 1986 yılından itibaren üniversitelerin bütün fakültelerine Türk Dili dersi konmuştur. Oysa bu alandaki eğitimin, nicelik ve nitelik açısından herkesin üniversite eğitimi almasının mümkün olmadığı düşünülürse, üniversiteden önce tamamlamış olması gerektiği açıktır. Ülkemizde ana dili eğitiminin yetersiz olmasının sebeplerinden biri de sürekli değiştirilen öğretim programlarıdır. Hatta 1976 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programının bir sene uygulamada kalması dikkat çekicidir. Böyle bir tavır, eğitim sistemimizdeki yetersizliği ve eğitime gerekli önemin verilmeyişini göstermektedir. Eğitimde, toplumun geleceğini bile tehdit edebilecek düzeyde keyfi ve rast gele uygulamalara gidilmesi bugün ana dili eğitimindeki başarısızlığın başlıca sebeplerindendir. Ülkemizde uygulanan öğretim programlarının istikrarlı olmayışı, bizi öğretim programları ile ÖSS ve ÖYS Türkçe soruları arasındaki ilişkiyi sorgulamaya götürmüştür.

Araştırmada, 1981-2001 yılları arasında uygulamada olan Türk Dili ve Edebiyatı programları ile bu yıllar arasında yapılan üniversiteye giriş sınavlarındaki Türkçe test soruları arasındaki bağlantı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda üniversiteye giriş sınavlarında çıkan sorular, 1992 Öğretim Programındaki Türk Dili ders konularına uygun olarak sınıflandırılmıştır. Ses Bilgisi, şekil bilgisi, anlam bakımından kelimeler, kelime çeşitleri, kelime grupları, cümleyi meydana getiren unsurlar, cümle çeşitleri, imlâ kuralları ve noktalama işaretleri olarak 9 ana başlıkta verilen sorular, kendi içlerinde de alt başlıklara ayrılmıştır. Ayrıca her başlıkta yer alan soruların çözümleri de verilmiştir. Daha sonra ise 1992 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programında yer alan Türk Dili dersi konuları 7 ana başlıkta(Ses Bilgisi, şekil bilgisi, anlam bakımından kelimeler, kelime çeşitleri, cümle bilgisi, imlâ kuralları ve noktalama işaretleri) belirtilerek bu konularla ilgili ÖSS ve ÖYS' de çıkmış olan soruların sayısal değerleri verilmiştir. Soruların yıllara ve soru türlerine dağılımı şekillerle anlatılmıştır. Soru türlerinin toplam soru sayısına, müfredata uygun sorulara ve kendi soru türüne oranları ise tablolarla anlatılmıştır.

Bu bölümde, her soru türünde kullanılan soru kalıpları da verilmiştir. Bu şekilde soru türlerine göre değişen soru kalıpları da ortaya çıkmaktadır.

Araştırma, beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, giriş bölümüdür. Burada önce, araştırmanın teorik dayanağını oluşturan “dil ve ana dili” kavramlarıyla ilgili çeşitli araştırmacılar tarafından yapılan tanımlara ve bunlarla ilgili görüşlere yer verilmiştir. Daha sonra cumhuriyetin ilanından günümüze kadar geçen sürede uygulamaya konan Türk Dili ve Edebiyatı öğretim programları hakkında genel hatlarıyla bilgi verilmiştir. 1981 ile 2001 yılları arasında uygulamada olan 1957 ve 1992 programlarında yer alan dil bilgisi konuları maddeler halinde belirtilmiştir. Son olarak da ÖSS ve ÖYS sınavları hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra ise araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, problem cümlesi, alt problemleri, sayıtlar, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalar sunulmuştur.

İkinci bölüm, ilgili yayın ve araştırmaların yer aldığı bölümdür. Burada ise yapılan araştırmayla ilgili olarak ulaşılabilen araştırmalara yer verilmiştir. Bu araştırmalar hakkında kısa bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölüm, araştırmanın yöntem kısmıdır. Burada araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, veri çözümleme teknikleri gibi hususlara yer verilmiştir.

Dördüncü bölüm, araştırmadan çıkarılan bulguların ve yorumların yer aldığı bölümdür. Bu bölümün, ilk kısmında 1981-2001 yılları arasında ÖSS ve ÖYS sınavlarında Türkçe testlerinde yer alan soruların liselerde verilen dil bilgisi (Türk Dili) ders konuları ile ilgili olanları sınıflandırılarak verilmiştir. Bulgular ve yorumlar bölümünün ikinci kısmında ise dil bilgisi müfredatı konuları ile dil bilgisi soruları arasındaki uyum bulunmaya çalışılmıştır. Şekiller ve tablolarla soru türlerinin yıllara ve konulara dağılımı verilmiştir. Daha sonra da tablolarla da soruların toplam soru sayısına, müfredata uygun sorulara ve kendi soru türlerine oranları verilmiştir. Bu bölümde yalnızca dil bilgisi soruları değil 21 yılda sorulmuş olan tüm Türkçe soruları tablo ve şekillerle belirtilmiştir. Ayrıca soruların ÖSS ve ÖYS sınavlarına dağılımları da ayrı ayrı verilmiştir.

Beşinci bölümde ise araştırmadan çıkan sonuçlar yer almıştır. Son olarak da eğitimcilere yönelik önerilerle araştırma sonuçlandırılmıştır.

Bu çalışmayı yaparken bana rehberlik edip beni yönlendiren, birikimi, teşvik ve yardımları ile beni destekleyen değerli hocam Doç. Dr. Ş. Ali Bozkaplan'a teşekkür ederim .

Bilge ŞENGÜL

2006

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

Önsöz	i
İçindekiler	iv
Tablo Cetveli.	vii
Şekil Cetveli.	xiv
Özet ..	xvii
Abstract	xviii

I. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Dil ve Ana Dili Kavramları	1
1.2. Cumhuriyetten Günümüze Liselerde Uygulanan Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programları	9
1.3. Dil Bilgisi Öğretimi Açısından Öğretim Programları.....	27
1.4. ÖSS ve ÖYS Sınavları.....	51
1.5. Araştırmaya Giriş.....	54
1.5.1. Problem Durumu.....	54
1.5.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	55
1.5.3. Problem Cümlesi.....	56
1.7.4. Alt Problemler.....	56
1.7.5. Sayılıtlar.....	57
1.7.6. Sınırlılıklar.....	57
1.7.7. Tanımlar.....	58
1.7.8. Kısaltmalar.....	59

II. BÖLÜM

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	61
--	-----------

III. BÖLÜM

YÖNTEM.....	66
3.1. Araştırma Modeli.....	66
3.2. Evren ve Örneklem.....	66
3.3. Veri Toplama Araçları.....	67
3.4. Veri Çözümleme Teknikleri.....	67

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR.....	68
4.1. Sorular	69
4.1.1. Ses Bilgisi.....	69
4.1.2. Şekil Bilgisi	78
4.1.3. Anlam Bakımından Kelimeler	92
4.1.4. Kelime Çeşitleri	141
4.1.5. Kelime Grupları	182
4.1.6. Cümleyi Meydana Getiren Unsurlar	192
4.1.7. Cümle Çeşitleri	225
4.1.8. İmlâ Kuralları	240
4.1.9. Noktalama İşaretleri	258
4.2. 1957 ve 1992 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programında Yer Alan Türk Dili (Dil Bilgisi) Konuları ile 1981-2001 ÖSS-ÖYS Türkçe Soruları Arasındaki İlişki.....	289

V. BÖLÜM

SONUÇ, ÖNERİLER	399
------------------------------	------------

5.1. 1981-2001 Yılları Arasında Uygulanan Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi.....	399
5.2. Liselerdeki Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminin ÖSS ve ÖYS Sınavlarına Yansımaları	402
5.4. Öneriler	404
Kaynakça.....	406

TABLO CETVELİ

<u>TABLolar</u>	<u>Sayfa No</u>
<u>No</u>	
TABLO 1.1 : 1924 ve 1927 Programlarına göre Türkçe ve Edebiyat	
Öğretimi ile İlgili Derslerin Dağılımı.....	11
TABLO 1.2. 1929 Öğretim Programına Göre “Türkçe” Dersinin Haftalık	
Ders Saati Dağılımı	14
TABLO 1.3. 1949 Programına Göre “Türk Dili ve Edebiyatı” Derslerinin	
Haftalık Dağılımı	17
TABLO 1.4. 1952 Programına göre “Türk Dili ve Edebiyatı” Derslerinin	
haftalık dağılımı	18
TABLO 1.5. 1954 Programına göre “Türk Dili ve Edebiyatı” Dersinin	
haftalık dağılımı	19
TABLO 1.6. 1957-1992 Yılları Arasında Liselerde Okutulan Türk Dili ve	
Edebiyatı” Dersinin Haftalık Dağılımı (1976 hariç)	21
TABLO 1.7 1976 Programına Göre Liselerde Okutulan Edebiyat	
Öğretimi ile İlgili Dersler ve Haftalık Dağılımı	22
TABLO 1.8 1991-1995 Yılları Arasında Liselerde Okutulan Türkçe ve	
Edebiyat Öğretimi ile İlgili Dersler	23
TABLO 1.9. 1995-1996 Öğretim Yılından Günümüze Kadar Liselerde	
Okutulan Türkçe ve Edebiyat Öğretimi ile	
İlgili Dersler	24
TABLO 4.1. 1981-2001 Yılları Arasındaki ÖSS Türkçe Sorularının	
Dağılımı	68
TABLO 4.2. 1981-1998 Yılları Arasındaki ÖYS Türkçe Sorularının	
Dağılımı.....	68
TABLO 4.3.; 4.4. Ses Olayları ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	69
TABLO 4.5.; 4.6. Kök Çeşitleri ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	77

TABLO 4.7.; 4.8. Çekim Ekleri ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	79
TABLO 4.9.; 4.10. Yapım Ekleri ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	82
TABLO 4.11.; 4.12 Yardımcı Ünlü ve Ünsüzler” le İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	88
TABLO 4.13. ; 4.14 Yapı Bakımından Kelimeler ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	89
TABLO 4.15.;4.16. Gerçek Anlam ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	91
TABLO 4.17. 4.18. Yan Anlamlı Kelimeler ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	98
TABLO 4.19.; 4.20. “Mecaz Anlamlı Kelimeler” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	113
TABLO 4.21. ;4.22. Eş Anlamlı Kelimeler ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	121
TABLO 4.23. ;4.24. Zıt Anlamlı Kelimeler ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	124
TABLO 4.25.; 4.26. Deyimin Anlamını Bulma ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	126
TABLO 4.27.;4.28. Deyimin Yanlış Anlamda Kullanılması ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	130
TABLO 4.29.; 4.30. Sözcüğün Deyim Oluşturması ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	132
TABLO 4.31. ;4.32. Deyimin Açıklamasıyla Kullanılması İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	134
TABLO 4.33. ; 4.34. Cümleyi Deyimle Tamamlama ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	138
TABLO 4.35.;4.36. Fiil Çekimi ile ilgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	140
TABLO 4.37.;4.38. Fiilin Yapısı ile ilgili ÖSS ve ÖYS Soruları	145
TABLO 4.39.; 4.40. Öznesine Göre Fiil Çatıları ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	148
TABLO 4.41. ; 4.42. Nesnesine Göre Fiil Çatıları ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	152

TABLO 4.43.; 4.44. “İsimler” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	155
TABLO 4.45.; 4.46. “Sıfatlar” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	157
TABLO 4.47. ;4.48. “Zamirler” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	166
TABLO 4.49. ;4.50. “Zarflar” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	170
TABLO 4.51.;4.52 “Edat Cinsinden Kelimeler” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	176
TABLO 4.53. ;4.54. İsim ve Sıfat Tamlamaları ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	181
TABLO 4.55. ; 4.56. Tekrar Grubu” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları ...	186
TABLO 4.57. ;4.58. Fiilimsiler ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	189
TABLO 4.59.;4.60. Özne ve Yüklem ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	191
TABLO 4.61.; 4.62. Nesne ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	198
TABLO 4.63.; 4.64. Zarf Tümleci ile İlgili ÖYS Soruları.....	207
TABLO 4.65. ;4.66. Dolaylı Tümleç ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	209
TABLO 4.67.; 4.68 Sıralı Öğeler ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	212
TABLO 4.69.; 4.70. Öğelerinin Sıralanışı Bakımından Benzer Cümleler ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	216
TABLO 4.71. ; 4.72. Cümle Dışı Unsurlar ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	222
TABLO 4.73. ;4.74. Yapılarına Göre Cümle Çeşitleri ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	224
TABLO 4.75.; 4.76. Yüklem Türüne Göre Cümleler ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	230
TABLO 4.77. ; 4.78. Anlamlarına Göre Cümleler ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	233
TABLO 4.79.; 4.80. Yüklem Yeri Bakımından Cümleler ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	236
TABLO 4.81. ; 4.82. Büyük Harflerin Yazılışı ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	239
TABLO 4.83. ;4.84. Sayıların Yazılışı ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	241
TABLO 4.85. ;4.86. Tarihlerin Yazılışı ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	242

TABLO 4.87. ; 4.88. Kelimelerin Ayrı ve Bitişik Yazılışı ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	243
TABLO 4.89. ; 4.90. “ki” Ekinin ve Bağlacının Yazılışı ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	246
TABLO 4.91.; 4.92. “mi ” Ekinin Yazılışı ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	247
TABLO 4.93. ; 4.94. “de ” Ekinin ve Bağlacının Yazılışı ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	250
TABLO 4.95. ;4.96. “ile” Kelimesinin Ek Olarak Yazılışı ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	253
TABLO 4.97. ;4.98. İkilemelerin Yazılışı ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	254
TABLO 4.99. ; 4.100. Yanlış Yazılan Kelimeler ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	255
TABLO 4.101.; 4.102. Kısaltmaların Yazılışı ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	256
TABLO 4.103. ; 4.104. “Nokta” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	257
TABLO 4.105.; 4.106. “Virgül ” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	259
TABLO 4.107. ; 4.108. “Noktalı Virgül ” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	265
TABLO 4.109.; 4.110. “İki Nokta” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	267
TABLO 4.111. ; 4.112. “Üç Nokta” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	270
TABLO 4.113. ; 4.114. “Soru İşareti” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	274
TABLO 4.115.; 4.116. “Kesme İşareti” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	275
TABLO 4.117. ; 4.118. “Ayaç İşareti” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları.....	277
TABLO 4.119. ; 4.120. “Tırnak İşareti” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	279
TABLO 4.121. 4.122. “Kısa Çizgi” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	281
TABLO 4.123. 4.124. “Uygun Noktalama İşaretlerini Kullanma” ile İlgili ÖSS ve ÖYS Soruları	282
TABLO 4.125. Ses Bilgisi ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları.....	290
TABLO 4.126. “Şekil Bilgisi” ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS, 1992	

Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları..	296
TABLO 4.127. Yapım Eklerinin Dağılımı.....	299
TABLO 4.128. “Çekim Ekleri” ile İlgili Soruların ÖSS, ÖYS ve 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları.....	301
TABLO 4.129. “Anlam Bakımından Kelimeler” ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları.....	305
TABLO 4.130. Deyim Anamlı Kelimeler ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları.....	313
TABLO 4.131. “Kelime Çeşitleri ” ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları	318
TABLO 4.132. Fiil Çekimi ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları.....	322
TABLO 4.133. Fiillerin Yapısı ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları	323
TABLO 4.134. Fiillerin Çatısı ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları	325
TABLO 4.135. İsimler ile İlgili Soruların ÖSS, ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları.....	326
TABLO 4.136. Sıfatlar ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları.....	328
TABLO 4.137. Zamirler ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne	

Oranları	332
TABLO 4.138. Zarflar ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS , 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları.....	335
TABLO 4.139. Edat Cinsinden Kelimeler ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları.....	337
TABLO 4.140. Kelime Grupları ile İlgili Soruların ÖSS, ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları.....	343
TABLO 4.141. İsim Tamlamaları ile İlgili Soruların ÖSS, ÖYS Sorularına , 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları	345
TABLO 4.142. Cümlelerin Unsurları ile İlgili Soruların ÖSS , ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları.....	349
TABLO 4.143. Cümle Çeşitleri ile İlgili Soruların ÖSS, ÖYS Sorularına , 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları	358
TABLO 4.144. Yapısına Göre Cümle Çeşitleri ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları	361
TABLO 4.145. Anlamına Göre Cümle Çeşitleri ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına , 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları.....	364
TABLO 4.146. Yüklem Yeri Bakımından Cümle Çeşitleri ile ilgili Soruların ÖSS, ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları	366
TABLO 4.147. İmlâ Kuralları ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne oranları.....	370
TABLO 4.148. Noktalama İşaretleri ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS	

Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları.....	379
TABLO 4.149. 1992 Türk Dili(Dil Bilgisi) Öğretim Programı(Müfredatı) Konularının ÖSS ,ÖYS Sorularına ve Müfredata Uygun Sorulara Oranları.....	390
TABLO 4.150. 1992 Müfredatına Uygun ÖYS Türkçe Sorularının ÖYS Sorularına ve Kendi Soru Türüne Oranları.....	392
TABLO 4.151. 1992 Müfredatına Uygun ÖSS Türkçe Sorularının ÖSS Sorularına ve Kendi Soru Türüne Oranları.....	394
TABLO 4.152. 1981-2001 Yılları Arasındaki ÖSS-ÖYS Türkçe Sorularının Konulara Göre Dağılımı.....	395

ŞEKİL CETVELİ

<u>ŞEKİLLER</u>	<u>Sayfa No</u>
No	
ŞEKİL 1 Ses Bilgisi Sorularının Konulara Göre Dağılımı.....	291
ŞEKİL 2 Ses Bilgisi Sorularının Yıllara Göre Dağılımı.....	292
ŞEKİL 3 Şekil Bilgisi Sorularının Yıllara Göre Dağılımı.....	297
ŞEKİL 4 Şekil Bilgisi Sorularının Konulara Göre Dağılımı.....	298
ŞEKİL 5 Anlam Bakımından Kelimeler ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı.....	306
ŞEKİL 6 Anlam Bakımından Kelimeler Sorularının Konulara Göre Dağılımı.....	306
ŞEKİL 7 Deyim Anlam la İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı.....	312
ŞEKİL 8 Deyim Anlamla İlgili Soruların Konulara Göre Dağılımı.....	312
ŞEKİL 9 Kelime Çeşitleri ile İlgili Soruların Yıllara Dağılımı.....	319
ŞEKİL 10 Kelime Çeşitleri ile İlgili Soruların Konulara Göre Dağılımı.....	320
ŞEKİL 11 Fiil Sorularının Konulara Dağılımı	320
ŞEKİL 12 Fiil Sorularının Yıllara Göre Dağılımı.....	321
ŞEKİL 13 Sıfat Sorularının Türlerine Göre Dağılımı.....	326
ŞEKİL 14 Sıfatlar ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı.....	327
ŞEKİL 15 Zamir Sorularının Türlerine Göre Dağılımı.....	331
ŞEKİL 16 Zamirler ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı.....	331
ŞEKİL 17 Zarflar ile İlgili Soruların Türlerine Göre Dağılımı.....	334
ŞEKİL 18 Zarflar ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı.....	334
ŞEKİL 19 Edat Cinsinden Kelimeler ile İlgili Soruların Konulara Göre Dağılımı.....	336
ŞEKİL 20 Edat Cinsinden Kelimeler ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı.....	337
ŞEKİL 21 Kelime Grupları ile İlgili Soruların Konulara Göre	

Dağılımı.....	342
ŞEKİL 22 Kelime Grupları ile İlgili Soruların Yıllara Göre	
Dağılımı	342
ŞEKİL 23 Tamlamalar ile İlgili Sorularının Yıllara Göre Dağılımı.....	344
ŞEKİL 24 Tekrar Grubu ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı.....	346
ŞEKİL 25 Fiilimsiler ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı.....	347
ŞEKİL 26 Cümleyi Meydana Getiren Unsurlar ile İlgili Soruların	
Konulara Göre Dağılımı.....	348
ŞEKİL 27 Cümleyi Meydana Getiren Unsurlar ile İlgili Soruların	
Yıllara Göre Dağılımı.....	348
ŞEKİL 28 Özne ve Yüklem ile İlgili Soruların Yıllara Göre	
Dağılımı.....	350
ŞEKİL 29 Nesne ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı.....	351
ŞEKİL 30 Zarf Tümleci ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı.....	352
ŞEKİL 31 Dolaylı Tümleç ile İlgili Soruların Yıllara Göre	
Dağılımı.....	353
ŞEKİL 32 Sıralı Öğeler ile İlgili Soruların Yıllara Göre	
Dağılımı.....	354
ŞEKİL 33 Öğelerinin Sıralanışı Bakımından Benzer Cümleler ile İlgili	
Soruların Yıllara Göre Dağılımı	355
ŞEKİL 34 Cümle Dışı Unsurlar ile İlgili Soruların Yıllara Göre	
Dağılımı.....	356
ŞEKİL 35 Cümle Çeşitleri ile İlgili Soruların Dağılımı.....	357
ŞEKİL 36 Cümle Çeşitleri ile İlgili Soruların Yıllara	
Göre Dağılımı.....	357
ŞEKİL 37 Yapısına Göre Cümle Çeşitleri ile İlgili	
Soruların Dağılımı.....	359
ŞEKİL 38 Yüklem Türüne Göre Cümle Çeşitleri ile İlgili	
Soruların Dağılımı.....	362
ŞEKİL 39 Anlamına Göre Cümle Çeşitleri ile İlgili	
Soruların Dağılımı.....	363
ŞEKİL 40 Yüklem Yerine Göre Cümle Çeşitleri ile İlgili	

Soruların Dağılımı.....	365
ŞEKİL 41 İmlâ Kuralları ile İlgili Soruların Dağılımı.....	369
ŞEKİL 42 İmlâ Kuralları ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı.....	369
ŞEKİL 43 Büyük Harflerin Yazılışı ile İlgili Soruların Dağılımı.....	371
ŞEKİL 44 Sayıların Yazılışı ile İlgili Soruların Dağılımı.....	372
ŞEKİL 45 Kelimelerin Ayrı ve Bitişik Yazılışı ile İlgili Soruların Dağılımı.....	373
ŞEKİL 46 “de” Eki ve Bağlacının Yazılışı ile İlgili Soruların Dağılımı.....	375
ŞEKİL 47 Noktalama İşaretleriyle İlgili Soruların Dağılımı.....	378
ŞEKİL 48 Noktalama İşaretleriyle İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı.....	378
ŞEKİL 49 Virgülle İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı.....	381
ŞEKİL 50 İki Noktayla İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı.....	383
ŞEKİL 51 Üç Noktayla İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı.....	384
ŞEKİL 52 1992 Öğretim Programına Uygun Türkçe Sorularının Konulara Göre Dağılımı.....	388
ŞEKİL 53 1992 Öğretim Programına Uygun Türkçe Sorularının Yıllara Göre Dağılımı.....	388
ŞEKİL 54 1992 Öğretim Programına Uygun ÖYS Türkçe Sorularının Konulara Göre Dağılımı.....	391
ŞEKİL 55 1992 Öğretim Programına Uygun ÖSS Türkçe Sorularının Konulara Göre Dağılımı.....	393
ŞEKİL 56 ÖSS ve ÖYS Türkçe Sorularının Konulara Göre Dağılımı.....	396

ÖZET

Bu araştırma, 1981-2001 yılları arasında ÖSS ve ÖYS sınavlarında sorulan Türkçe sorularının Türk Dili (dil bilgisi) müfredatına uygunluğunu belirlemek amacıyla yapılmıştır. Örneklem olarak 1981- 2001 yılları arasında yapılan üniversiteye giriş sınavı Türkçe sorularının, Türk Dili(dil bilgisi) müfredatına uygun olanları alınmıştır. Bu amaçla 1957 ve 1992 öğretim programlarının dil bilgisi ile ilgili olan bölümleri incelenmiştir. Sorular ve müfredatlara alınan dil bilgisi konuları arasında bağlantı kurulmaya çalışılmıştır. Ayrıca, Türk Dili ve Edebiyatı öğretiminin cumhuriyetten bugüne kadar olan tarihi seyri üzerinde durulmuştur.

Araştırmada, 21 yıl boyunca sorulmuş olan dil bilgisi soruları konulara göre sınıflandırılmış ve çözümleri verilmiştir. Bu soruların yıllara ve konulara göre dağılımları da şekillerle belirtilmiştir. Soruların toplam soru sayısına ve müfredata uygun sorulara oranları ise tablolarla belirtilmiştir. Her konuda kullanılan soru kalıpları verilerek de yıllara ve konulara göre değişen soru cümleleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Esas itibariyle sorularda en büyük pay paragraf bilgisi, anlam bilgisi ve cümle yorumu ile ilgili sorulara aittir; ancak 1957 ve 1992 öğretim programlarında bu konulara yer verilmemiştir. Dil bilgisi konuları arasında yer alan kelime anlamı ve cümle bilgisi ile sorular sınavlarda önemli bir orana sahipken ses bilgisi, şekil bilgisi ve kelime grupları ile ilgili soruların toplam soru sayısındaki oranı çok azdır.

Araştırmadan çıkan bulgulara göre, öğretim programları ile ÖSS ve ÖYS soruları arasındaki uyum istenen seviyede değildir. Yine araştırmada, ÖSS ve ÖYS sorularının yıllara ve konulara göre planlı ve istikrarlı bir biçimde dağılmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: ÖSS ve ÖYS sınavları, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı, dil bilgisi öğretimi.

ABSTRACT

This research, the Turkish questions to be asked on ÖSS (Student Selection Examination) and ÖYS (Universitu Entrance Examination) had been done by means of agreement of the Turkish Language (grammar) curriculum.

These examples, the Turkish questions from 1981 to 2001 for the University Entrance Examination were chosen as agreement for the curriculum. With this aim the parts (sections) relation to grammar in 1957 and 1992 Education programmes were examined. It is try to establish relationship with the questions and curriculum for grammar subjects. In addition, it is dwelt upon the historical period of the Turkish Language and literature teaching from the Turkish Repuclic to nowadays.

On the research, grammar questions to have been asked for twenty one years had been classified and answered in details. The diffusion of these questions according to the years and themes were pointed out with the figures. The rates of the total questions to be asked and the agrement to the curriculum were made clear with the tables. Giving the question forms used about each subject, the question sectences had been tried to bring out.

Essentially, on the questions, they are mostly paragraph knowledge, meaning knowledge, clause comment; however these weren't asked in 1957 and 1992 education curriculums. Word meanings and clause knowladge on the structure subjects have an importance rate, but phoneme, form knowledge and word groups have little rate on total questions. Education programmes and ÖSS and ÖYS questions have less harmony. Again at the research it is seen that ÖSS and ÖYS questions acording to the years and subjects weren't dispersed as planned and stable.

Key words: ÖSS and ÖYS Examinations, Turkish Language and literature (teaching) curriculum, grammar teaching.

I. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Dil ve Ana Dili Kavramları

Dil, düşünme ve iletişim aracıdır. İnsanın iletişim yeteneğini, büyük ölçüde onun iletişim aracı olan dili kullanması belirler. Çünkü dil, bir öğrenme ve öğretme aracıdır. Dil, aynı zamanda toplumun bütün kültür birikimini gelecek kuşaklara aktaran en etkili araçtır.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisine göre “Kişinin ana dilini veya yabancı dili doğru konuşması için yapılan eğitim ve öğretim faaliyetine dil öğretimi denir.” (1977: 301)

Sever’e (1995:1) göre dil bir donanımdır. Bu donanım insanlığın bütün kültür birikimini, kültür dokusunu aktarır. Bir ulusun bireylerini kaynaştıran duygu ve düşünce bağı dildir. Bireyin, düşünce ve duygu yapısını oluşturan, düzenleyen ve biçimlendiren dildir.

Tekin’e göre (1980:17, Sever:1995:1’deki alıntı) dil insanın varolduğu dünyayı anlama ve anlatma aracıdır. Bu durumda, dili gelişmemiş, yetkinleşmemiş bireylerin, içinde yaşadıkları çevrenin ve evrenin değerleriyle etkili bir iletişime girmeleri; düşüncelerin zengin dünyasından yararlanarak bilimsel, eleştirici, doğru, yapıcı ve yaratıcı düşünme biçimlerini de edinmeleri mümkün görünmemektedir.

Aksan'a(1995:11) göre insan açısından bakınca, insanın dünyadaki yerini ve değerini belirleyen dildir. Konuşma yeteneği, dolayısıyla dil, insanı insan yapan niteliklerin başında gelir. Toplum açısından, dil olmadan insanların birlikte yaşamaları, anlaşabilmeleri dolayısıyla bir toplumu oluşturmaları söz konusu olamaz. Dil, bir topluluğu topluma dönüştürür.

Aksan' a(1995:11) göre dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyümlü bir varlıktır. O gerek insan, gerek toplum, gerekse insan ve toplumdan ayrı düşünülemez olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgili bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur.

Ergin'e (1993:3) göre dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir araç, kendine has kuralları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli bir anlaşmalar sistemidir.

Aksoy'a(1975:11)göre bilgilerimizi, öğrenimimizi, başkalarının düşüncelerini dil yoluyla elde ederiz. Kendi düşüncelerimiz de, kafamızın içinde çalışan dilin yardımıyla oluşur; olgunlaşır. Sanki içimizden konuşarak, sessiz bir dil kullanarak düşünür, yeni yeni düşüncelere ulaşırız. Ulaştığımız yeni düşünceleri yine dil biçiminde ortaya koyar, onları başkalarına ulaştırırız.

Gencan'a (2001:21) göre dil; duygu, düşünce ve dileklerimiz anlatmaya yarayan imlerin hepsidir. Dil, temeli yaratılıştaki bulunan bir yeti ile toplumsal anlaşmalardan doğmuştur. Bir ulusun gerçek yurdu onun dilidir. Dil, ulusal dileği belirten güçlü bir varlıktır. Ulusal dil yok olunca ulusal duygu da çok geçmeden yitirilebilir.

Dil öğretimi, kişinin günlük hayatında mümkün olduğu kadar az hatalı konuşma, yazma ve okumasını sağlamak(Pratik Öğretim) ve bir dilin yazılı belgelerini, din, tarih, sanat, edebiyat, felsefe gibi eserlerini asıllarından, okuyup anlayabilecek, inceleme yapabilecek, dilin tarihi ve coğrafi gelişimini takip edebilecek duruma gelmesini sağlamak(İlmi Öğretim) maksadıyla

yapılmaktadır. Pratik öğretim, ilk ve ortaöğretimde; ilmi öğretim ise üniversitelerde yapılmaktadır. (Çiftlikçi:1995:91)

Dil için yapılan bu açıklamalar ana dili kavramının önemini de göstermektedir. Ülkemizde ana dili öğretimi konusunda bazı sorunlar yaşanmaktadır. Bu çalışmada ortaöğretim okullarındaki ana dili öğretimi çalışmaları üzerinde durulmuştur.

Osam'a (1996:26) göre ana dili bilincini kişilerin ana dilini kullanırken dilin öz kural ve doğal dengesini olumsuz etkileyebilecek dil kullanımlarından kaçınması olarak tanımlayabiliriz.

Vardar'a (1980:20) göre ana dili, insanın içinde doğup büyüdüğü aile ya da toplum çevresinde ilk öğrendiği dildir.

Aksan'a (1975:430;Sever,1995:9'daki alıntı) göre ana dili, başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkide bulunulan çevreden öğrenilen dildir. Ana dili, insanın bilinçaltına inerek bireyin toplumla en güçlü bağlarını oluşturur.

Ana dilinin özelliklerini Aksan şu şekilde belirtmektedir:

1. Belli seslerden, belli ses eğilimlerinden oluşan, kendine özgü bir dizgedir.
2. İnsan çevresine ana dilinin penceresinden bakar; evreni, ana dilinin anlama ve anlatım yolundan giderek adlandırır.
3. Bir ulusun yalnızca dil varlığının incelenmesiyle o ulusun yaşayış biçimi, inanç ve gelenekleri, çeşitli nitelikleri ve tarih boyunca içinde bulunduğu kültür hareketleri konusunda bilgi edinilebilir.
4. Toplumun bir üyesi olan bireyin toplumla bütün ilişkileri ana dili aracılığıyla sağlanır. Birey ancak ana diliyle toplumun bir parçası olur.

(2000:81-82, Dursunoğlu, 2002:127'deki alıntı)

Kavcar ve Kantemir'e (1986:8) göre ana dili, bireyleri birbirine bağlayan, bir toplumu gelişigüzel insan yığını olmaktan çıkararak, ulus haline getiren en önemli öğelerden biridir.

Aynı dili konuşan ve dil birliği sağlanan toplumlarda, bireyler arasında köklü bir yakınlık, sevgi ve saygı bağları oluşur. Bu bağlar, toplum yaşayışı için çok önemli olan güven duygusunun kaynağıdır. Yine biliyoruz ki, birbirine güven duyan insanların meydana getirdiği toplumlarda birlik, beraberlik ve ülke bütünlüğü kolay sağlanır.(Kavcar ve Kantemir 1986:8)

Ana dili öğretimi nasıl yapılmalıdır. Bu konuda çeşitli görüşler vardır.Öncelikle bu konuda Türk Dil Kurumu'nu kuran Atatürk'ün görüşlerine bakalım.

Türk dili, Türk milleti için kutsal bir hazinedir. Çünkü Türk milleti geçirdiği nihayetsiz felâketler içinde ahlâkının, an'anelerinin, hatıralarının menfaatlerinin kısacası bugün kendi milliyetini yapan her şeyin dili sayesinde muhafaza olunduğunu görüyor. Türk dili Türk milletinin kalbidir, zihnidir.
(İnan,1966:90;Dursunoğlu,2002:131'deki alıntı)

1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda ise ana dili ile ilgili şu maddeler bulunmaktadır.

“Türkiye Devleti'nin dili Türkçe'dir.”(3.madde)“... Türkçe'den başka hiç bir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilmez...”(42. madde) “... Türk Dili'nin, eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verilir.(10. madde) (Soysal:2004:3)

Sever(1995)'e göre ana dili öğretiminin bireylere doğru, açık ve etkili bir iletişimi gerçekleştirebilecek dilsel becerileri kazandırma ; onların düşünme güçlerini geliştirme, biçimlendirme ve toplumsallaşma süreçlerine katkıda

bulunma gibi temel amaçları vardır. Bu amaçlar, ana dili duyarlılığı ve bilinci yeterince gelişmiş bireylere, yurt ve dünya gerçeklerini ana dilleriyle kavrama ve değerlendirme becerileri kazandırma gibi diğer temel amaçlarla birleşir.

Özdemir'e (1983:25) göre ilk ve ortaöğretimde ana dili etkinlikleri değişik düzeylerde de olsa birbirini bütünleyen bir özellik gösterir. Liseye gelince bu bütünlük bozulur. Daha doğrusu lisede edebiyat dersinde öğretilenlerle, ilk ve ortaokullarda Türkçe derslerinde öğretilenler birbiriyle örtüşmez. Liselerde dile, sözlü ve yazılı anlatıma ağırlık verilmez.

Altı yıl gibi bir süreyi içine alan ve öğrencilerin tam öğrenme çağına, iyi alışkanlıkları kolayca elde edebilecekleri çağa rastlayan ortaöğretim okullarındaki Türkçe dersleri, maalesef çocuklara hiçbir müsbet alışkanlık kazandıramamaktadır. Bunun, bu başarısızlığın şüphesiz çeşitli sebepleri vardır. Bu sebeplerin bir kısmı, daha uzun zaman giderilmesine imkan görülmeyen maddi zaruretlerdir : Sınıfların çok kalabalık oluşu, yeter sayıda ve istenen vasıfta meslektan yetişmiş öğretmenin bulunmayışı gibi. Diğer bir kısım sebepler ise, giderilmesi ve düzeltilmesi daha az zamana ihtiyaç gösteren hususlardır: Öğretim usûlünün sakatlığı, müfredat programlarının eksikliği ve ders kitapları muhtevasının hem yetersiz, hem de ilmî yanlışlarla dolu oluşu gibi. (Hacıeminoğlu, 1963: 17; Gücüyeter, 2002:4'deki alıntı)

Sağır'a (1996:7) göre Türkiye'de üzerinde en çok durulan ve tartışılan konu ana dili değil, ana dil öğretimidir. Dolayısıyla iyileştirilmesi istenen de insanın çocukken anasından, evindekilerden ve soyca bağlı olduğu topluluktan öğrendiği ana dili değildir. Türk yazı dilinin resmi kaynağı olan, Anayasa'da yer alan, ortak bir yazı ve edebiyat dili olarak kullanılan ana dil'dir. Bu dil Türkiye Türkçesinin ortak dilidir ve Türk vatandaşı olan herkesin duygu ve düşüncelerinin paylaşılmasında da temel araç olarak görev yapar. Bu dilin kaynağı Türk Dili, inceleme ve araştırma alanı ise Türkçe'dir.

İlk ve ortaöğretimde ciddi bir ana dili öğretimi gereklidir. Ancak bu gerçekleşirse bugün yükseköğretimde de karşılaştığımız eksiklikler ortadan kalkabilir. Bugün birçok ileri ülkede olduğu gibi, ortaöğretim görmüş bir genç ana dilini eksiksiz kullanma, düşündüklerini rahatça ve doğru olarak anlatabilme yetisini

kazanabilmelidir. Bu işin başta gelen koşullarından biri , hem nitelik hem de nicelik bakımından yeterli bir öğretmen kadrosunun yetiştirilmesi ise, biri de öğrenciye okuma alışkanlığının kazandırılması, ayrıca onun eline iyi ve ucuz kitap verilebilmesidir. Okullarımızda Türkçe, dil bilgisi ve kompozisyon derslerinin yeterince okutulduğu söylenemez. Yükseköğretim kurumlarında, üniversite bitirmiş kimselerde görülen eksikliklerde ortaöğretim düzeyinde ana dili öğretimi açısından belirgin olan yetersizliğin başlıca etken olduğunu söyleyebiliriz. (Aksan,1994: 63)

Adalı'ya (1983:31) göre ilkokuldan ortaokul son sınıfa kadar Türkçe, lise öğretimi süresince de Türk Dili ve Edebiyatı adı altında sürdürülmekte olan “ana dili” öğretiminin istenilen düzeyde bir sonuca ulaşmadığı gözle görülür, dahası kaygı verici bir biçimde ortadadır. Bugün yükseköğretimde Türk Dili derslerinin olması da bu kaygının sonuçlarındandır.

Gücüyeter(2002: 2) ana dili eğitiminin amaçlarını şu maddelerle belirtmiştir.

1. Okuduğunu, eksiksizce, yazarın iletisini yitime uğratmadan anlayabilme
2. Düşüncelerini, duygu, izlenim ve tasarılarını belirli bir amaç doğrultusunda yazılaştırabilme
3. Değişik konularda yapılan konuşmaları dinleyip, ileti ve bilgi yitimine yol açmadan eksiksizce, doğru biçimde algılayabilme
4. Düşünce, duygu, tasarım ve izlenimlerini güzel, doğru, etkili bir biçimde söze dönüştürme

Göğüş'e (1978:4) göre ana dili eğitiminde amaç, Türkçemizle anlama ve anlatma becerileri kazandırmaktır; bu ise gençlere yalnız kurumsal bilgiler vermekle olmaz. Göğüş'e göre ana dili eğitiminin bilgi ve beceri kazandırma yönünden amaçları şunlardır:

1. Sözcükleri çeşitli anlamlarıyla öğrenerek geniş bir sözcük dağarcığı edinmek;
2. Doğru anlamaya temel olması açısından Türkçenin dil bilgisi kurallarını öğrenmek;
3. Türk dilinin tarihî seyrini anlamak ve değişimlerini görmek;
4. Türkiye dışında gelişen Türk Dili ve Edebiyatı ile ilgili eserleri okuyarak , Türk şiveleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları görebilmek;
5. İmlâ kurallarını ve noktalama işaretlerini doğru kullanabilmek ;
6. Çeşitli konularda ve düzeylerde yazılmış yazıları hızlı okuyup doğru eksiksiz anlayabilmek;
7. Düşüncelerini, amacına göre sözle, yazıyla anlatabilmek;
8. Çeşitli konulardaki konuşmaları dinleyip tam anlamaya alışmak;
9. Bir konuyu inceleme, kitaplıklardan yararlanma, not alma, bulgularını sözle, yazıyla anlatabilme yöntemlerini öğrenmek;
10. Duygu ve düşüncelerini kendine özgü, yaratıcı bir yolla anlatabilme yeteneği geliştirmek.

Göğüş'e (1983:41) göre bütün ülkelerde ders programları hazırlanırken ana dili eğitimi de içinde olmak üzere şu etmenler dikkate alınır:

1. Toplumun eğitim felsefesi ,
2. Toplumda çağdaş yaşamın gerekleri,

3. Öğrenmenin ruhbilimsel temelleri,

4.Çocukların yaşlarına göre yetenekleri,

5.Alan uzmanlarının görüşleri

Bizim eğitim felsefemize göre her yurttaşın Türkçeyi, bütün bilgi ve beceri yönleriyle öğrenip kullanması gerekmektedir. Ana dili eğitim programları, fizik, tarih vb. dersler gibi belli yıllarda öğrenilip bitirilecek konular değildir. Bu nedenle ana dili eğitim programları, daha çok amaçları belirler; konu belirleme ancak dil bilgisi ve yazın sanatı alanlarında olabilir. (Göğüş:1983:43)

Müfredat programlarının önemi Türkçe ve Edebiyat derslerinde daha da ön plan çıkmaktadır. Bunun sebebi ise Türkçe ve Edebiyat derslerinin bütün dersleri içine almasıdır. Ana dili dersleri diğer dersler gibi, sadece bilgiye dayanmamaktadır. Herkesin üzerinde fikir birliğine vardığı gibi Türkçe ve Edebiyat dersleri bilgi dersi değil ifade dersidir. Yani sadece konuların yazılmasıyla bu derslerin müfredat programları hazırlanamaz. (Timurtaş,1964:79)

Ana dili eğitim ve öğretiminin; o dilde üretilmiş edebi eserlerin tanıtılması, dilin sanat ve estetiğe yönelik yönlerinin kazandırılması, bu yolla da çocuğa dil zevkinin verilmesi bakımından ortaöğretim seviyesinde tamamlandığı kabul edilir. Bu amaç ve muhteva çerçevesinde, ülkemizde de temel eğitim seviyesinde ana dili öğretimine yönelik derslerin adı Türkçe- Dil Bilgisi iken, ortaöğretimde Türk Dili ve Edebiyatı olmaktadır.(Dağışan:1998:90)

Ülkemizde liseyi bitirmiş bir genç ana dili ile kendisini ifade edememektedir. Muharrem Ergin bu konuda şunları söylemektedir:

Son yıllarda yapılan üniversiteye giriş imtihanlarından birinde bir sayfalık bir kompozisyon yoklaması da vardı. Ben o imtihanda hisseme düşen 150 defter okudum. Bu 150 defterdeki 150 kompozisyon içinde kaba cümle yanlışları olmayan, doğru cümlelerle yazılmış bir, ama tek bir yazı yoktu. Bu liseyi bitiren Türk çocukları ana dilleri ile doğru olarak bir sayfalık bir yazı yazamıyorlar demektir.(Ergin, 1964:76; Gücüyeter, 2002:82'deki alıntı)

İlköğretimden üniversiteye kadar Türkçe öğretimiyle öğrencilere kazandırılması amaçlanan davranışlar değişmez. Türkçe öğretim programları da daha çok öğrencilere kazandırılacak amaçları belirtir. Ancak sınıflar ilerledikçe incelenen öğretici ve yazınsal nitelikli metinlerin düzey ve değeri ile dil bilgisi konuları değişir. Öte yandan, ders planlarının içeriği de, izlenen öğretim anlayışına bağlı kalınarak öğretim kademelerine göre değiştirilebilir; öğretmenin kendi kişiliği ve yaratıcılığıyla çeşitlendirilebilir. (Sever,1995: 2)

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde cumhuriyetten bugüne liselerde uygulanan ana dili öğretim programları genel hatlarıyla özetlenecektir.

1.2.Cumhuriyet Döneminde Liselerde Uygulanan Türk Dili ve Edebiyatı

Öğretim Programları

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte ülkemizde Türkçe ve edebiyat öğretiminde yeni bir dönem başlamıştır. Bunun öncülüğünü Atatürk yapmıştır. 1928 yılında yeni Türk alfabesinin kabulüyle birlikte bütün öğretim alanlarında önemli atılımlar yapılmıştır. Bunlardan biri de Türkçe ve edebiyat alanıdır. Cumhuriyetin ilanından günümüze Türkçe edebiyat öğretimi alanında program değişiklikleri yaşanmıştır. Bu bölümde Türkçe ve edebiyat öğretiminin geçirdiği bu tarihi seyir ana hatlarıyla anlatılmaya çalışılacaktır.

Türk Dil Kurumu ' nun hazırladığı Türkçe Sözlükte (2005:1431), müfredat “öğretim programı” olarak tanımlanmıştır. Program ise “yapılacak bir işin bölümlerini, bölümlerin sırasını gösteren izlenice olarak tanımlanmıştır. (2005: 1627) Orhan Hançerlioğlu'nun hazırladığı Türk Dili Sözlüğü'nde ise müfredat, “ayrıntılar” olarak tanımlanmıştır.(1995:595) Program ise “izlenice” olarak tanımlanmıştır. (1995: 602)

Öğretim programları bir dersin amacına ulaşmasında önemli bir yer teşkil etmektedir. Öğretim programları ana dili derslerinde de çok önemlidir. Hatta ana dili derslerinde program hazırlamak diğer derslere göre daha zordur.

Çünkü ana dili dersleri birbiri içine geçmiş birçok etkinliklerden oluşmuş ve kesin olarak sınırları belli olmayan faaliyetleri kapsar. Ana dili derslerinin sınırları belli değildir; çünkü bu derslerde öğrenci dil denen sınırsız bir dünyada dolaşır.

1923 yılında Ankara’da toplanan “I. Heyet-i İlmiye” de milli eğitimin meseleleri içinde özellikle dil ve edebiyat konuları önemli yer tutmuştur. “Maarif Vekâletinin Ankara’da düzenlediği toplantının gündeminde “Millî Kamus ve Sarf” ile “ Millî Lisan ve Edebiyat” konuları da vardı. Okuma-yazma öğreniminin bütün ülkeye yayılması, çağdaş uygarlığın bir gereği olarak görülüyordu.” (Göğüş,1978:44)

1924 yılında Vasıf Çınar’ın başkanlığı sırasında toplanan II. Heyet-i İlmiye, o zaman uygulanmakta olan programları gözden geçirdi ve yapılacak yeni programların ilkelerini saptadı. Buna göre orta öğretim, 3’er yıllık iki devreye ayrıldı ve birinci devresine “orta mektep”, ikinci devresine “lise” denilmesine karar verildi. Bu şekilde ilk defa olarak bu toplantıda sultanîlerin adı “lise” olarak değiştirilmiştir. Bunun ilkelerini açıklamak amacıyla “Lise Müfredat programlarının Eshab-ı Mucibe Lâyihası” (1924) adlı bir de kitapçık yayınlanmıştır. Bu kitapçığın en sonunda, M. Fuat(Köprülü), A. (Canip Yöntem) ve Süleyman Şevket tarafından hazırlanan “Türkçe” bölümünde, ortaokul, lise ve öğretmen okullarının ana dili öğretimi ilkeleri açıklanmıştır. Bu program liselerde dil ve edebiyat öğretimi için hazırlanan ilk programdır. (Göğüş : 1971: 145)

Türkçe ve edebiyat öğretiminin sistemli bir şekilde verilmesi Cumhuriyet döneminde olmuştur. Atatürk’ün eğitim hakkındaki görüşleri, 3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı “Tevhid-i Tedrîsat Kanunu” ile uygulama konmuştur. Bu kanun ile eğitim dili Türkçe kabul edilmiştir. (Dursunoğlu: 2006:229)

1924 yılında hazırlanan bu programda Lise I. sınıflarda “edebiyatın müspet ve maddi bilgileri (edebi bilgiler) okunmalı, Batı edebiyatına ilgi uyandırılmaydı. II. sınıfta başlangıçtan X. yüzyıl sonuna kadar olan Türk edebiyatı; III. sınıfta ise bütün Divan ve Tanzimat edebiyatları okutulacaktı.(Göğüş: 1978: 45)

1924 yılında hazırlanan bu program üzerinde 1927, 1929, 1934, 1938, 1942 , 1952 ve 1954 yıllarında değişiklikler yapılmıştır. Yapılan değişikliklerle son şeklini alan 1957 programı 1976 yılı hariç 33 yıl uygulamada kalmıştır. (Dursunoğlu:2002: 253) 1924 programı, edebiyat tarihi ağırlıklı olup, dil bilgisi ve kompozisyon konuları yok denecek kadar azdır. Dil bilgisi açısından değerlendirirsek, bu program dil bilgisi konularını öğrencilere aktarmada yetersiz bir program olmuştur.

Tablo- 1.1 1924 ve 1927 Programlarına Göre Edebiyat ile İlgili Derslerin Dağılımı (Dursunoğlu, 2006:231)

Öğretim Programı	Sınıflar			
	Lise 1	Lise 2	Lise 3 (Fen Kolu)	Lise 3 (Edebiyat kolu)
1924	3	3	2	5
1927	3	3	3	5

Tabloda da görüldüğü gibi 1924 ve 1927 programlarında I. ve II. sınıflarda üçer saat edebiyat dersi verilirken, son sınıflarda edebiyat kolunda beş saat, fen kolunda ise 1924 programında 2 saat , 1927 programında 3 saat edebiyat dersi verilmiştir.

1924 programı üç yıl uygulanmıştır. 1927 yılında edebiyat programının değiştirilmesi gerekli bulunmuştur. Bunun nedenleri, “Orta Mektep ve Lise Edebiyat Programlarına Zeyl” adlı bir açıklamayla duyuruldu. (Dursunoğlu,2002:233) Açıklamada özetle şöyle deniliyordu:

Lise I.sınıfta, yalnız okumaya dayalı edebiyat bilgileri vardır; tahrir çalışmalarına yer verilmemiştir. 3 saat olan edebiyat dersinden 2’si edebi kırate, 1’isi tahrire ayrılacaktır. II. sınıfta 1 saat edebiyat tarihi, 1 saat açıklamalı okuma, 1 saat de tahrir çalışmaları yapılacaktır. III. sınıfta da aynı çalışmalara yer verilecektir. (Göğüş, 1971: 146)

1924 programında lise sınıflarında bir yazılı anlatım dersinin olmaması büyük eksiklikti. Bundan ötürü, 1927 yılında programda yapılan değişiklikle lise I'de mevcut üç saatten ikisinin “Edebi Bilgiler” e ve birinin “Kompozisyon” a; diğer iki sınıfta ise, “Edebiyat Tarihi ve Okuma”nın yanı sıra yine 1 saatin “Tahrir(Kompozisyon)” dersine ayrılması uygun görülmüştür. 1927 Öğretim Programı’nda okumanın yanında “Kompozisyon” çalışmalarına da yer verilmesi önemli bir gelişme olmuştur. (Yücel: 1938: 193; Karakuş, 2002:175)

1927 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programıyla, öğrencilerin okuduğu eserleri inceleyebilmeleri için çeşitli çalışmalara yönlendirilmeleri; duygu , düşünce ve hayallerini rahatça yazılı ve sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanmaları, kendi eserlerimizi Batı edebiyatı eserleri ile karşılaştırarak kültürel zenginliklerini geliştirmeleri amaçlanmıştır. Bunlar 1924 programına göre yenilik olarak kabul edilmiştir. (Karakuş,2002: 174)

Her iki öğretim programı, Türkçe ve edebiyat öğretimi adına çok önemli gelişmeler olsa da gerek içerikleri, gerekse kaynakları bakımından beklentilere cevap verememiştir. Bunu sebebi de edebiyat öğretiminin edebiyat tarihi ile yapılması ve öğretim programları ile ders kitaplarının da edebiyat tarihi esas olarak hazırlanmış olmalarıdır.(Dursunoğlu, 2006: 231) 1927 programında da dil bilgisi çalışmalarına yer verilmemiştir.

1928 yılında Dil Heyeti kurulmuştur. Kurul, dilimizin seslerini Batı dillerini ve Lâtin harflerinin bu dillere nasıl uygulandığını inceleyerek; dilimizdeki sesleri gösterebilmek için Lâtin harflerinden 29 harfte karar kılmıştır. Bu alfabe, 1 Kasım 1928 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde kabul edilip Yeni Türk Alfabesi adıyla kanunlaşmıştır. (Göğüş:1978,46) Dil Heyeti ayrıca bir “İmlâ Lügati” çıkarmıştır.

Daha önceki öğretim programlarında çok az bir değişiklik yapılarak 1929 yılında Türkçe ve edebiyat öğretimi için yeni bir program hazırlanmıştır. Programın başına İhsan Sungu, A. Canip Yöntem, H.Ali Yücel ve R. Nuri Güntekin’ in hazırladıkları bir program değiştirme gerekçesi eklenmiştir. (Dursunoğlu,2002:235)

1929 programının başında, ortaokul ve lise sınıflarındaki ana dili eğitiminin bir bütün sayılması gerektiği, bu eğitimi “Türkçe” ve “edebiyat” diye ayırmanın doğru olmadığı belirtilmiş, orta birinci sınıftan lise son sınıfa kadar ana dili dersi, güzel eserlerin Türkçesini tanıtır” denerek doğru bir anlayışa varılmıştır. (Göğüş , 1978:47) Bu programda ana dili eğitiminin ortaokuldan lise eğitiminin sonuna kadar “Türkçe” adı altında verilmesi kararlaştırılmıştır. ((Dursunoğlu,2002 :235)

Hangi sınıf ve hangi şekilde olursa olsun, nihayet seviye derecesini teminden başka bir şey olmayan basitten karmaşığa gidiş dışında, lisenin son sınıfındaki edebiyat dersi ile ortaokulun ilk sınıfındaki Türkçe dersi mahiyet bakımından aynı şeydir. Hepsi ana dilidir ve hepsi güzel Türkçenin güzel eserlerini ve genellikle güzel eserlerin Türkçesini öğrenciye tanıtmak; böylece onlara edebî ve fikrî bir kültür vermektir.(Yücel, 1938: 96; Karakuş, 2002:175)

1929 Öğretim Programı “Türkçe Öğretim Programı” adıyla yayımlanmıştır. Türkçe dersi , “Tahrir”, “Kıraat”, “Gramer”, “Edebi Tetkikler” ve “Edebiyat Tarihi” şeklinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle birlikte Divan edebiyatı konuları azaltılmış, Batı edebiyatı konularının tanıtılması amacına yer verilmiştir. 1929 yılında Arapça ve Farsça dersleri de liselerden kaldırılmıştır. (Göğüş,1971: 148)

1929 programında ilk defa Türkçe öğretiminin ilke ve amaçları belirtilmiştir. Bu amaç ve ilkeler, ana dili eğitim ve öğretimi açısından çok önemli bir gelişmedir. Bu sebeple 1929 Öğretim Programı, daha önce uygulamaya konmuş olan programlardan yöntem bakımından farklılık gösterir. (Karakuş, 2002: 177)

Programın öğretim ilkeleri bölümünde şunlar yer alıyordu: “ Ana dili çalışmaları bilgi değil, düşünme alışkanlığı verir. Bilim değil sanat (beceri) olarak öğretilmeli; ana dili uygulama ile öğrenilmeli. Konuşma ve yazma yetenekleri koşut olarak geliştirilmeli. Ana diline bütün derslerde önem verilmeli...” (Göğüş,1978: 47)

1929 programı amaçlar ve ilkeleriyle ana dili eğitimi anlayışında bir ilerleme gösteriyordu. Ayrıca dil bilgisi çalışmaları gramer adıyla programa girmiştir. Programda lisede her sınıfta okuma ve tahrir gösteriliyor, edebiyat tarihi II. ve III. sınıfta 1'er saat okutuluyor, son sınıf edebiyat kolunda "edebi tetkikler" e 2 saatlik zaman ayrılıyordu. Divan edebiyatına ise geçmişle düşünce ve duygu bağımızı kesmemek için Lise II. sınıfta haftada 1 saatlik zaman ayrılmıştır. (Göğüş:1971:148)

1929 Öğretim Programına göre "Türkçe" dersinin haftalık ders saati dağılımı şöyledir:

Tablo- 1.2. 1929 Öğretim Programına Göre "Türkçe" Dersinin Haftalık Ders Saati Dağılımı (Dursunoğlu, 2006:233)

SINIFLAR			
Lise 1	Lise 2	Lise 3 (Fen Kolu)	Lise 3 (Edebiyat Kolu)
3	3	3	5

Tabloda da görüldüğü gibi 1929 programında I. ve II. sınıflarda üçer saat, 3. sınıflarda fen kolunda 3 saat ve edebiyat kolunda 5 saat Türkçe dersi konulmuştur.

Bu dönemde ana dili eğitimi önem kazanmıştır. Bu programı değerlendirmek için 1930 yılında Ankara'da "Edebiyat Muallimleri Kongresi" düzenlenmiştir. (Karakuş:2002:177)

1932 yılında Birinci Türk Dil Kurultayı toplandı. Kurultayın çalışması ve kararları sonucu olarak Türkçemizi, kendi özelliklerini zenginliklerini araştırıp meydana çıkarmak, kendi kök ve ekleriyle geliştirip çağdaş uygarlık kavramlarını anlatabilecek bir dil durumuna getirmek, yabancı kural ve kelimelerden arıtmak ulusal bir ülkü olarak benimsendi. (Göğüş ,1971:149)

Bu kurultay okullarımızı daha çok Türkçeleşmek, ana diline saygı göstermek ve Türkçe öğretimini daha ciddi tutmak yönlerinden etkiledi. Türk dilini sürekli incelemek üzere daha sonra adı, “Türk Dil Kurumu” olarak değiştirilen “Dil Encümeni” kuruldu. Dil Encümeni ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın işbirliği ile okullarda okutulan bütün dersler için Türkçe terimler yapılmaya başlandı. (Göğüş ,1971:149)

1932 yılında Milli Eğitim Bakanlığı, ana dili eğitimini ders dışı çalışmalarla tamamlamak ve desteklemek amacıyla öğretmen kurullarının kararlar alması için genelgeler göndermiştir.(Göğüş ,1978:48)

1934 yılında liselerde uygulanan Edebiyat dersi öğretim programı yine değiştirilmiştir. 1934 Öğretim Programı, 1929 programından çok farklı değildir; yalnızca, dersin adının ortaokulda “Türkçe” lisede ise “Edebiyat” olması uygun görülmüştür.(Dursunoğlu, 2006: 233)

1935 yılında Atatürk tarafından, Türkçenin asıl kuralları, incelemelerle meydana çıkarılincaya kadar dil bilgisinin öğretimden kaldırılması emredilmiştir. Bu emir 1936 yılından başlayarak uygulanmıştır. (Göğüş,1971:150)

1938 yılında ise Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programında 1934 programından pek farklı olmasa da tekrar bir değişiklik yapılmıştır. Bu programla yapılan en önemli değişiklik, dersin öneminden dolayı ders ödevleriyle ilgili bazı açıklamalar yapılmış olmasıdır. Bu programın hazırlanmasına, 1937 Hükümet programında yer alan dil ve edebiyat ile ilgili görüşler sebep olmuştur. (Öztürk , 1968:208; Karakuş, 2002: 178’deki alıntı)

1940 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı dil bilgisi konularının okutulması için yeniden hazırlıklara başladı. Bu amaçla Prof. Dr. Tahsin Banguoğlu’na “Ana Hatlarıyla Türk Grameri” adlı bir kitap yazdırılıp soruşturma olarak okullara gönderildi. 1941 yılında Bakanlık Ankara’da “Gramer Kongresi toplayarak , araştırma sonuçlarını inceledi. 1942’ de N. Halil Onan’ a ortaokulların I. sınıfları için “Dil Bilgisi I” adlı bir kitap yazdırdı. Liselerde de dil

bilgisi, ders saati ayrılmamakla birlikte, bu kitabın yöntemi ve terimleriyle okutulacaktı.” (Göğüş,1978: 49)

1942 yılında yalnız lise III. sınıfların programında bir değişiklik yapılmış ve “ Klâsik Şube, Lise : III Edebiyat Programı” adıyla yeni bir program hazırlanmıştır. Haftada 5 saat okutulan edebiyat dersleri 4 saate indirilerek 1 saat Edebiyat Tarihi, 1 saat Tahrir, 1 saat Edebi Okuma ve 1 saat Metin Tetkiki şeklinde düzenlenmiştir. (Karakuş,2002: 179)

1945 yılında liselerin bütün sınıfları için bir kurul tarafından Türkçe IV, V, VI adıyla bir dizi hazırlanmıştır. Bu kitaplarda temel olarak metin alınmıştır. Metin çeşitli yönlerden inceleniyor, edebiyat ve edebiyat tarihi bilgileri metinlere dayandırılarak veriliyordu. Bu şekilde metinlerin değerleri belirtiliyordu. Kitaplara Batı edebiyatından da metinler alınmıştı. Ancak bu kitaplar tepkiyle karşılandığı için öğretimden kaldırıldı.(Göğüş, 1971:151)

Türk Dil Kurumunun hazırladığı “Türkçe Sözlük” de 1944 yılında bitirildi.Orta dereceli okullar için Bakanlıkça başvurma kitabı olarak kabul edilen bu eser, ana dili eğitiminde çok büyük bir boşluğu doldurdu. (Göğüş, 1971, 151)

1949 yılında toplanan IV. Milli Eğitim Şurası, liselerin dört yıla çıkarılması önerisini onayladı. 1949 yılında Lise I. sınıflar için yeni bir program yayımlandı. “Edebiyat” dersinin adı ilk defa “Türk Dili ve Edebiyatı” olarak belirtildi. Dil bilgisi, liselerde 1949 programı ile I. ve II. sınıflarda birer saat olmak üzere okutulmaya başlandı. (Göğüş, 1978:49)

Tablo-1.3.1949 Programına Göre “Türk Dili ve Edebiyatı” Derslerinin Haftalık Dağılımı (Dursunoğlu,2006:236)

Ders Adları	I. Sınıf	II. Sınıf	III. Sınıf
Okuma ve Edebiyat	2	2	2
Dil Bilgisi	1	1	-
Kompozisyon	2	1	2
Toplam	5	4	4

Tabloda da görüldüğü gibi 1949 programında Türk Dili ve Edebiyatı dersi Okuma ve Edebiyat, Dil Bilgisi ve Kompozisyon olarak üçe ayrılmıştır.

1952 yılında liseler 4 yıla çıkarılmıştır. Bundan dolayı da Edebiyat şubesine “Garp Edebiyatı” dersi konulmuştur. (Dursunoğlu, 2002,239) Programın başında “Liselerde Türk Dili ve Edebiyatı dersleri genel olarak Okuma, Kompozisyon ve Dil Bilgisi bölümlerini ihtiva eder.” şeklinde bir ifadeden sonra Okuma ve Edebiyat, Kompozisyon ve Dil Bilgisi ile ilgili amaç ve metoda dair açıklamalar yapılmıştır. (Karakuş,2002:180)

Tablo-1.4. 1952 Programına Göre “Türk Dili ve Edebiyatı” Derslerinin Haftalık Dağılımı(Dursunoğlu,2006:236)

Ders Adları	I. Sınıf	II. Sınıf	III. Sınıf	IV. Sınıf	
				Fen Kolu	Edebiyat Kolu
Okuma ve Edebiyat	2	2	2	2	2
Dil bilgisi	1	1	-	-	-
Kompozisyon	2	1	2	-	2
Garp Edebiyatı	-	-	-	-	2
Toplam	5	4	4	2	6

Tabloda da görüldüğü gibi programda dil bilgisi de , I. ve II. sınıflarda birer saat olmak üzere yer alıyordu : “Amacı, öğrencide okuduğunu iyi anlayacak ve düşünüp duyduğunu doğru anlatacak sağlam bir dil mantığının oluşmasıdır.” denmiştir. (Göğüş, 1978:51)

1954 yılında liseler tekrar üç yıla indirildi ise de program ilke ve kapsam yönünden çok değişmedi. Bu programa 1957 yılında son şekli verildi. (Göğüş: 1971:152) Liseler üç sınıfa indirilince dört sınıfa göre hazırlanan 1952 programı üç sınıfa bölündü. (Göğüş,1978:51)

Yapılan değişiklik 816 sayılı Tebliğler Dergisi’nde “1954 -1955 ders yılından itibaren liselerde üç yıllık program tatbik edilecek ve dört yıllık programdan üç yıllık programa intikal şu surette yapılacaktır.” cümlesiyle belirtilmiştir. Programın intikal programı olduğu da ifade edilmiştir. Bu programla 4 yıllık lise eğitiminden 3 yıllık lise eğitimine dönüş yapılmıştır. (Karakuş,2002: 182)

Bu programda “Kompozisyon” dersine ayrı bir not verilmesi kararlaştırılmıştır. (Karakuş, 2002: 181)

Tablo-1.5. 1954 Programına Göre “Türk Dili ve Edebiyatı” Dersinin Haftalık Dağılımı(Dursunoğlu,2006:237)

Ders Adları	I. Sınıf	II. Sınıf	III. Sınıf	
			Fen Kolu	Edebiyat Kolu
Okuma	3	3	2	5
Kompozisyon	2	1	1	1
Toplam	5	4	3	6

Tabloda da görüldüğü gibi 1954 programında dil bilgisi için ayrı bir ders saati ayrılmamış, bütün okuma ve yazma etkinlikleri arasında yer verilmesi kararlaştırılmıştır. Dil bilgisi konuları okuma ve yazma ile kaynaştırılarak verilmiştir.

1957 yılında, liselerin kesin olarak üç yıla döndürülmesi sebebiyle 1956 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı, Talim ve Terbiye Kurulunun 21.09.1957 Tarih ve 215 sayılı kararıyla uygulamadan kaldırılmış; 1957-1958 öğretim yılında uygulanmak üzere, 1956 programı bazı ilâvelerle geliştirilerek 1957 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı hazırlanmış ve uygulamaya geçirilmiştir. (Karakuş,2002:182)

Esas itibarıyla 1957’de hazırlanan ve 976 Sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanarak uygulamaya konulmuş olan Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı, daha önce hazırlanmış ve uygulanmış olan bütün programların olgunlaşmış şeklidir. Türk Dili ve Edebiyatı öğretim programları içerisinde en uzun ömürlü olanı bu programdır. (Karakuş: 2002,182)

Uygulamaya konulan yeni Türk Dili ve Edebiyatı Programı hakkında geniş bir açıklama yayınlanmıştır. Bu açıklamanın baş tarafında, derslerin

bölünüşü ile ilgili olarak, dersler “Okuma” ve “Kompozisyon” bölümlerine ayrılmış; ayrıca, dil bilgisinin de bu derslerle kaynaştırılması gereği kararlaştırılmıştır.(Karakuş: 2002,182)

Bu programın en önemli eksiklikleri, derslerin okuma ve kompozisyon esas alınarak yapılması ve dil bilgisi eğitiminin arada kaynaştırılarak ihmal edilmesidir. Bu program da diğerleri gibi modern program tekniğinden uzaktır ve yalnız edebiyat tarihi esas alınarak hazırlanmıştır. (Karakuş, 2002:182, 183)

Timurtaş’ a(1964:80) göre bu programın eksikliği şudur: “Ana dili dersleri birbiri içine geçmiş okuma, anlama, anlatım, dil bilgisi gibi etkinliklerden oluşmuştur. Bu sebeple her bir etkinliğin plânı ayrıntısıyla verilmemiştir. Bu sebeple zorluklar yaşanmaktadır.”

Bu öğretim programına göre, Türk Dili ve Edebiyatı dersinin, lise birinci sınıfta haftada 5 saat(3 saat okuma, 2 saat kompozisyon); ikinci sınıf Edebiyat kolunda 5 saat (4 saat okuma, 1 saat kompozisyon); Fen kolunda 4 saat (3 saat okuma, 1 saat kompozisyon), üçüncü sınıf Edebiyat kolunda 6 saat (5 saat okuma, 1 saat kompozisyon), Fen kolunda 3 saat (2 saat okuma, 1 saat kompozisyon) olarak okutulması kararlaştırılmıştır. Dil bilgisine ayrıca ders saati ayrılmamıştır. (Karakuş: 2002, 183)

1957 programına göre ders saatleri şöyledir :

Tablo-1.6. 1957-1992 Yılları Arasında Liselerde Okutulan Türk Dili ve Edebiyatı” Dersinin Haftalık Dağılımı (1976 hariç) (Dursunoğlu,2006:239)

Ders Adları	I. sınıf	II. sınıf		III. sınıf	
		Fen	Edebiyat	Fen	Edebiyat
Okuma	3	3	4	2	5
Kompozisyon	2	1	1	1	1
Toplam	5	4	5	3	6

Tabloda da görüldüğü gibi 33 yıl uygulamada kalan bu programda dil bilgisi derslerine ayrıca bir ders saati ayrılmamıştır. Bu durum, programın bir eksikliğidir. Dil bilgisi konularının diğer derslerle kaynaştırılarak verilmesi istenmiştir.

1976 yılında liseler için yeni bir program yapılmıştır. Bu programda dersler “Türk Edebiyatı” ve “ Türk dili ve kompozisyon” olarak ikiye ayrılmıştır. Ayrıca dil ve edebiyat alanında “yüksek öğretime yönelik programı” seçenler, I. sınıfta 1 saat Türk Edebiyatı, III. sınıfta 4 saat “Türk dili ve edebiyatı” dersi alabileceklerdi. (Göğüş: 1978: 52)

Bu programda Türk Edebiyatı, Türk Dili ve Kompozisyon derslerinin amaçları ayrı ayrı verilmiştir. Genel açıklamaların 1. maddesinde “Türk Dili ve Kompozisyon ile Türk Edebiyatı dersleri arasında münasebet bulunmakla beraber, amaçları, konuları ve öğretim şekilleri farklı olduğu için, her biri kendi maksadına uygun olarak okutulmalı, imtihanlarda da ayrı notla değerlendirilmelidir.” hükmü ile bu dersler ayrı disiplinler olarak kabul edilmiştir. (Karakuş,2002:184)

Bu programda, ders kitaplarına alınacak metinlerden bazılarının adları verilmiştir. Bu program, içerdiği açıklamalar ve metotlarla beraber “milli kimlik”

kazandırmak amacını ön planda tutması, uygulanabilir olması gibi özellikleriyle diğer programlardan farklıdır.(Dursunoğlu,2002: 261)

Tablo-1.7 1976 Programına Göre Liselerde Okutulan Edebiyat Öğretimi ile İlgili Dersler ve Haftalık Dağılımı (Dursunoğlu,2006:241)

Ders Adları	I. sınıf	II. sınıf		III. sınıf	
		Fen	Edebiyat	Fen	Edebiyat
Edebiyat	3	2	3	2	4
Türk Dili	1	1	1	1	1
Kompozisyon	1	1	1	1	1
TOPLAM	5	4	5	4	6

Tabloda da görüldüğü gibi bu programla dersler Edebiyat, Türk Dili ve Kompozisyon olarak üçe ayrılmıştır. Türk Dili ve Kompozisyon dersleri birlikte düşünülmelidir.

Türk dili konusunda, lise düzeyini aşan, üniversiteye yaraşır bir amaç güdülmüştü :

“Eski ve yaygın bir dil olarak Türkçenin birçok lehçeleri, şiveleri vardır... Birindeki şekilleri ve meseleleri, birinin bünyesini anlamak için daima diğerlerine de bakmak zarureti vardır. İşte Türkçe, çocuklarımıza böyle bir bütünlük fikri ve çerçevesi içinde verilmeli, Türk şivelerinin birbiriyle münasebetleri, onların müşterek tarafları ve Türk kültür birliği gösterilmelidir.”(“Türk dili” başlığı.6.madde) Bu öğretim, Türk lehçelerinin karşılaştırılmalı olarak okutulması demektir ki lise düzeyinden yüksek ve amacına aykırı idi. (Göğüş: 1978:53)

Bu program ancak bir yıl uygulanmış; tekrar 1957 Öğretim Programı'na dönmüştür.

Ders Geçme ve Kredi Sistemi esas alınarak 20.11.1991 Tarih ve 304 sayılı TTK kararı ile uygulamaya konulan Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı, ülkemizin mevcut şartları içerisinde uygulama güçlüğü yüzünden bir yıl sonra değiştirilmiştir. (Dursunoğlu: 2006,169)

Aynı yönetmelik içinde hazırlanan 9 Kasım 1992 Tarih ve 2370 Sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanarak yürürlüğe giren Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı klâsik sisteme göre hazırlanan programlardan farklı olarak yıl yerine dönem (yarı yıl) esas alınarak ilk etapta dört döneme ayrılmış, daha sonra altı döneme çıkarılmıştır. (Karakuş: 2002, 184)

Bu programa göre de ders saatleri şöyledir:

Tablo-1.8 1991-1995 Yılları Arasında Liselerde Okutulan Türkçe ve Edebiyat Öğretimi ile İlgili Dersler (Dursunoğlu,2006:242)

Ders	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem	IV. Dönem
Adları				
Edebiyat	3	3	2	2
Türk Dili ve Kompozisyon	1	1	1	1
Toplam	4	4	3	3

Tabloda da görüldüğü gibi bu programda dersler ikiye ayrılmıştır. 1991 yılında uygulamaya konulan programda “Türk Edebiyatı”, “Dil Bilgisi”, ve “Kompozisyon” dersleri üç ayrı ders olarak kabul edilmiş ve programları da ayrı ayrı hazırlanmışken; 1992 -1993 öğretim yılında uygulamaya konulan programla tekrar birleştirilmiştir. Açıklamaların 4. maddesinde de bu derslerle ilgili olarak “Kompozisyon, Edebiyat ve dil çalışmaları ayrı not konusu olmakla birlikte, dönem notu olarak Türk Dili ve Edebiyatı dersi için bir not verilir.”

denilmiş ve eski programlardaki gibi bir uygulamaya geçilmiştir.(Karakuş: 2002, 185)

Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliğine göre liselerin birinci sınıflarında bir dönem “Türk Dili” adıyla mecburî ve “ Türk Edebiyatı” adıyla seçmeli olarak okutulan bu ders, 1992’de Türk Dili ve Edebiyatı adı altında birleştirilerek mecburî ders olarak ikinci dönemden itibaren tekrar 1957 programında olduğu gibi tek ders halinde okutulmaya başlanmıştır

Bu durum, 1995-1996 öğretim yılı başında uygulamadan kaldırılarak henüz programı bile hazırlanmamış olan “Sınıf Geçme Sistemi”ne geçilmiştir. “Ders Geçme ve Kredili Sistem”e göre dönemler esas alınarak hazırlanan program, 2445 ve 2470 sayılı Tebliğler Dergisindeki açıklamalar doğrultusunda sınıflar esas alınarak düzenlenmiş olup, uygulama bu doğrultuda yapılmaktadır. (27.4.1998/ 64 Sayılı Karar)(Dursunoğlu: Milli Eğitim: :2006:169)

Bu programa göre ders saatleri şöyle düzenlenmiştir.

Tablo-1.9. 1995-1996 öğretim yılından günümüze kadar liselerde okutulan Türkçe ve Edebiyat öğretimi ile ilgili dersler (Dursunoğlu,2006:242)

Ders	IX.	X.	XI.
Adları	Sınıf	Sınıf	Sınıf
Türk Dili	2	1	1
Edebiyat	1	2	1
Kompozisyon	1	1	2
Toplam	4	4	4

Tabloda görüldüğü gibi Türk Diline ayrılan ders saati IX. sınıflarda 2 saatken , X. ve XI. sınıflarda 1 ders saatine inmiştir. Bu programda Türk Dili ayrı

bir ders değildir. Türk Dili ve Edebiyatı dersinin içinde değerlendirilmesi yapılacaktır. Not verilirken Türk Dili ve Edebiyatı olarak değerlendirilecektir.

Yapılması düşünülen sistem değişikliğinden yola çıkılarak hazırlanan öğretim programlarının amaç ve muhteva yönünden toplumun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısındaki gelişmelere paralel olarak yenilenmesi ve program tekniği açısından çağdaş program geliştirme ilkelerine uygun yapılması esas alınmıştır. Ancak, 35 yıldan sonra hazırlanan 1992 Türk Dili ve Edebiyatı Programı beklentilerin tersine, Sınıf Geçme Sistemi'ndeki geleneksel öğretim programı anlayışından dışarı çıkamamıştır. (Işıksalan: 1998: 140)

Ülkemizde en çok tartışılan öğretim programları, Türk Dili ve Edebiyatı programları olmuştur. Bu tartışmalar günümüzde de devam etmektedir. Bu da öğretim programlarının yeterliliğini, çağa uygunluğunu, kendi içinde tutarlılığını, yöntem, teknik ve stratejilerin yanlılığını ya da yetersizliğini gündeme getirmektedir. Programın geliştirilmesi ve çağın ihtiyaçlarına göre hazırlanması elbette doğrudur; ama Türk Dili ve Edebiyatı öğretim programları asrın icaplarına, çağdaş program tekniklerine ve pedagojik esaslara göre hazırlanmadığı; Türk insanının biyolojik, psikolojik ve sosyolojik gelişimini dikkate almadığı; öğretmene kılavuzluk etme özelliği taşımadığı; uygulanabilirlik niteliği tam olarak bulunmadığı gibi sebepler yüzünden insanımızın sosyalleşmesine istenilen ölçüde yardımcı olamamıştır. (Karakuş: 2002:185)

Öğretim programları hazırlanırken yapılan hatalardan birisi de ders öğretmenlerinin görüşlerinin alınmamasıdır. Beşir Göğüş de öğretim programları hazırlanırken Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin de görüşlerinin alınması gerektiğini belirtmektedir: “Ana dili programlarının yapılmasında, alan uzmanları sayılan Türkçe ve yazın öğretmenlerinin, dilbilimcilerin, dili ustaca kullanmakta olan yazar ve sanatçıların ileri sürecekleri görüşlerin de önemli yeri vardır. (1983: 41) Ders programlarının geliştirilmesinde öğretmenlerin de görüşleri alınmalıdır.

Mevcut programlar incelendiği zaman, programların statik bir hal aldığı, değişikliklere ayak uyduramadığı görülmektedir. Bazı dersler için saptanan

amaçların yaklaşık olarak son kırk sene içinde hiç değişmedikleri hemen hemen aynı kelimelerle ifade edildikleri dikkat çekmektedir. (Işıksalan:1996:59)

Günümüzde “Ders Geçme ve Kredili Sistem”e göre dönemler esas alınarak hazırlanan ve hâlen Sınıf Geçme Sisteminde uygulanmakta olan Türk Dili ve Edebiyatı öğretim programı uygulanmaktadır. Program, 2445 ve 2470 Sayılı Tebliğler Dergisindeki açıklamalar doğrultusunda sınıflar esas alınarak düzenlenmiş olup, uygulama bu doğrultuda yapılmaktadır. (27.04.1998/ 64 Sayılı Karar)

Cumhuriyetten günümüze öğretim programları üç başlık altında ele alınabilir.

1. 1957 ve öncesinde hazırlanan öğretim programları
2. 1976 Öğretim Programı
3. 1992 Öğretim Programı

Birinci gruba giren programlar arasında büyük benzerlikler vardır. 1957 programı ise bunların en gelişmiş şeklidir. Ayrıca bütün programlar içinde en uzun süre uygulamada kalan programdır.

1976 programı, ayrıntılarıyla düşünülmüş diğerlerinden daha gelişmiş bir programdır. Bu program bir yıl süreyle uygulanmıştır.

1992 programı, Ders Geçme ve Kredi Sistemi’ne göre hazırlanmış bir programdır. Bu sistem kaldırıldığı için program Sınıf Geçme Sistemi’ ne uyarlanarak halen liselerde uygulanmaktadır.

2005-2006 öğretim yılından itibaren ise ortaöğretimin 4 yıla çıkarılmasıyla öğretim programları yeniden oluşturulmuştur. Yeni öğretim programında liselere “Türk Edebiyatı” ve “Dil ve Anlatım” adı altında birbirinden bağımsız iki ders konmuştur.

1.3. Dil Bilgisi Dersleri Açısından Öğretim Programları

Dil bilgisi bir dilin sesleri, sözcük türleri, bunların yapıları, cümle olarak dizimleri ve cümle içindeki görevleri, çekimleri ile ilgili kuralları inceleyen bir bilim dalıdır. (Demirel: 2000: 31)

Dil bilgisi bir dilin seslerini, sözcük türlerini, söz dizimini, bunların yapılarını, işlevlerini çeşitli dil kurallarıyla inceleyen bir bilim dalıdır. (Göğüş,1978:337)

Dil bilgisi, herhangi bir dilin özelliklerini kurallar koyarak inceleyen genel dil bilim dalıdır. (Sağır, 1995: 4)

Okullarda dil bilgisi öğretiminin nasıl yapılması gerektiği veya gerekli olup olmadığı hakkında çeşitli görüşler vardır. Muharrem Ergin, konuşma ve yazmada görülen hataları, dil bilgisi öğreniminin yetersizliğine bağlarken, dil bilgisi öğretilmesinin gerekliliğini de ifade etmektedir (Ergin, 1995;Üstten,2004'deki alıntı).

Ankara'da çeşitli ilköğretim okullarının orta bölümlerindeki Türkçe öğretmenlerine uygulanan ankette, “Sizce ortaokullarda dil bilgisi öğretilmeli midir?” sorusuna %93,10'u “evet” yanıtını vermiştir (Aydın:1999:27 ;Üstten,2004'deki alıntı) Öğretmenlere göre dil bilgisi eğitimi gereklidir.

Dil bilgisi öğretme gerekçeleri arasında dil bilgisinin dile ilişkin yanlışları azaltması, yazma becerisini geliştirmesi, zihin gelişimine yardımcı olması gibi maddeler yer almaktadır.İnsanın ana dilinin gramerini bilmesinin, yabancı dil öğrenmede faydalı olacağı görüşü de ileri sürülmektedir (Duru, 1942: Üstten: 2004'deki alıntı)

Demirel ise, anlatımda görülen yanlışlıkların, kelime hazinesinin zengin olmayışından, “yanlış alışkanlıklardan ve yazım eksikliğinden” kaynaklandığını ifade etmektedir (2000: 92). Demirel'e göre öğrencilerin anlatım ve ifadelerinde görülen yanlışlıklar, dil bilgisi eğitiminin eksikliğinden değil kelime hazinesinin zengin olmayışından kaynaklanmaktadır.

Sinanoğlu (1958:21; Üstten:2004'deki alıntı) dil bilgisi öğretiminin önemini iki maddede özetler:

- 1) Dil düzeninin korunması sağlanmış olur.
- 2) Bilinçsiz bir şekilde kazanılmış dil duygusu, bilinçli dil bilgisi hâline getirilir.

Dil öğreniminde dil bilgisi amaç değil, faydalanılan bir araçtır. Dil öğreniminde ve öğretiminde bu kadar önemli bir yere sahip olan dil bilgisi alanında okullarımızda karşılaştığımız sorunlara bakıldığında, dil bilgisi öğretiminin önemi bir kez daha anlaşılmaktadır.

Yöntem denildiğinde, dili ele alma ve öğretme olmak üzere, iki farklı görüş anlaşılmaktadır. Dil bilgisinin nasıl öğretilmesi gerektiği yerine, terim ve yaklaşım farklılıkları, takısız tamlama ve cümle konuları tartışılmaktadır. “Ne kadar öğretmeli?” veya “Hangi seviyede ne kadarı verilmeli?” gibi soruların cevabı tam olarak verilmemektedir. (Üstten,2004)

Adalı'ya (1991:62;Şahin,2001:37'deki alıntı) göre ses türemesi, ses düşmesi, ses benzeşmesi gibi konular tanımlanıp, birkaç örnekle geçirilecek yerde metinlerle paralel olarak işlenmelidir. Çünkü dil bilgisi, edebiyat ve kompozisyon dersleri için bir amaç değil araçtır.

Öğretim programında yer alan dil bilgisi (Türk Dili) konuları hakkında söylenecek tek şey, bilgilerin kuramsal olarak verilmeye çalışıldığıdır. Dil bilgisi programları, genellikle belli terimlerin basmakalıp öğretilmesi üzerine kurulmuştur. Konuların pratikte uygulamaları yapılmamaktadır. (Şahin, 2001: 37)

Göğüş'e (1978: 337) göre dil bilgisi eğitime fazla önem verilmektedir. Dil bilgisi, dilin kurallarını öğreten bir bilim olduğu için, gençlerin dinlediklerini ve okuduklarını anlamada, konuşmalarında , yazmalarında görülen yetersizlikler ve dil yanlışları, genellikle dil bilgisi eğitiminin eksikliğine bağlanır ve bunların giderilmesi için daha çok dil bilgisi öğretmek gerektiği sanılır. Bundan dolayı her ülkede ana dili eğitimi geniş ölçüde dil bilgisi egemenliği altında bulunmuştur. Göğüş'e göre bu kanı yanlıştır.

Başkan'a (1975 Göğüş; 1978: 339) göre dil bilgisinin yararı olsa olsa, dil bir kez öğrenildikten sonra, arada belirmiş olabilecek pürüzlerin düzeltilmesi ve aksaklıkların onarılması bakımından düşünülebilir. Özellikle uzun ve karmaşık tümcelerde, sözcükler arasındaki bağlantıların iyice belirtilmeyişi sonucunda ortaya çıkacak cümle düşüklüklerini yakalama bakımından dil bilgisinden yararlanılabilir.

Ercilasun'a (1996:17; Araz:1998:48) göre dil bilgisi ders saatinin artırılması yanlıştır. Çünkü dil, dil bilgisi derslerinde değil edebiyat ve kompozisyon derslerinde öğretilir. Dil bilgisi derslerinde sadece dilin kuralları öğretilir; kuralların öğretilmesi ise dilin doğru ve güzel kullanılması için yeterli değildir.

Kavcar ve Oğuzkan dil bilgisi öğretiminin amaçlarını şu şekilde sıralamıştır:

1. Dilin önemini ve millet hayatındaki yerini anlamak;
2. Türkçenin dünya dilleri arasındaki yerini kavramak;
3. Türkçenin zenginliklerini fark etmek ve ana dili sevgisini geliştirmek;
4. Bir iletişim aracı olarak dili doğru ve etkili bir biçimde kullanma gücü kazandırmak;
5. Türkçe kelimelerin yapısını ve ses uyumlarını kavramak;
6. Türkçe kelimeleri yapı bakımından tanımak;
7. Kelimeleri anlam bakımından kavratmak ve doğru kullanmak;
8. Kelime çeşitlerini kavramak;
9. Başka dillerden geçen kelimelerin nasıl Türkçeleştiğini kavramak;

10. Konuşma dili ve yazı dilini çeşitli yönleriyle kavramak;
11. Kelime gruplarını birbirinden ayırt edebilmek;
12. Cümleyi meydana getiren unsurları tanıtmak ve cümlenin öğelerini doğru bulabilmeyi kavramak;
13. Cümleleri çeşitli bakımlardan tanımak;
14. İmlâ kurallarını uygulayabilmek ve noktalama işaretlerini doğru kullanabilmek.(1978:66; Dursunoğlu, 2002:250'deki alıntı)

1981-2001 yılları arasında uygulamada olan Türk Dili ve Edebiyatı programlarının dil bilgisi ile ilgili olan bölümlerine bakalım.

1957 tarihli Türk Dili ve Edebiyatı Programında şöyle denilmiştir: “Dil bilgisi ... anlamın iyi kavranmasını, dolayısıyla öğrencinin kendi düşüncelerini, duygularını ve isteklerini doğru anlatma bilincine varmasını amaçlayan bir çalışma olarak anlaşılmalıdır.”(Teb. Der.,976:25)

Dil ve edebiyat öğretiminin temel etkinlikleri; öğrencilerin sözlü ve yazılı anlatım güçlerini geliştirmektir. Bundan dolayı dersler Okuma ve Kompozisyon bölümlerine ayrılmıştır. Dil bilgisinin, bu iki bölümle kaynaştırılarak verilmesi istenmiştir. Bu programda dil bilgisine ayrı bir ders saati ayrılmasa da dil bilgisi kitapları öğrencilere tavsiye edilmiştir.(Gencan, 1960: 1)

Ana dili dersleri birbiri içine geçmiş okuma, anlama, anlatım, dil bilgisi gibi etkinliklerden oluşmuştur. Bu sebeple her bir etkinliğin plânı ayrıntısıyla verilmemiştir. Bu sebeple zorluklar yaşanmaktadır. (Timurtaş,1964: 79)

Programda şu ifadelere yer verilmiştir:

Dil çalışmaları, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre ayarlanmak suretiyle, yıldan yıla derinleştirilerek lise tahsili boyunca devam edecektir. Dil bilgisi çalışmaları, öğrencilerin gereksinmelerine göre ayarlanmalıdır. Bunun için, ilk derslerde yapılacak ufak yoklamalarla, onların neler bildikleri ve neleri öğrenmeleri gerektiği, o ders yılı içinde hangi konuların işleneceği belirlenmelidir. Dil çalışmalarının, öğrencilerin katacakları örneklerle zenginleşmesine, sezdirilen bir kuralın jimnastik niteliğinde yinelemelerle alışkanlık durumuna getirilmesine önem verilmelidir. (Teb. Der.:976:26)

1957 programına göre derste uygun ortam olmazsa dil bilgisi konuları işlenmeyecektir. Bu yanlış bir yaklaşımdır. Dil bilgisi , öğretim programlarında mutlaka ayrı bir disiplin olarak ele alınmalıdır. Bu programda dil bilgisi konularının metinden hareketle işlenmesinin gerektiği belirtiliyor. Konuların metinden hareketle işlenmesi dersi daha somut hale getirir; ancak metinlerin dil bilgisi konularına uygun hazırlanması gereklidir.

Dil bilgisi öğretiminin ders akışını bozmayacak biçimde olması, metin incelemelerine dayandırılması istenmektedir. Ayrıca Türk Dili ve Edebiyatı dersine ayrılan sürenin dörtte birinin dil bilgisi çalışmalarına ayrılması istenmektedir. Öyleyse neden dil bilgisi kitabı var? Öğretim izlencesi bunun gerekçesini söylüyor: “ Öğrenci, sistemli ve alıştırmalı dil bilgisi kitabını her zaman eli altında bulunduracak, gerektiğinde buna müracaat edecektir.” (Ergen,1986: 90)

1957 Öğretim Programında Türk Dili ve Edebiyatı dersinin amaçları verilmemiştir. Amaçlar, “pratik hedefler” adı altında iki madde halinde çok muğlak bir ifade ile geçirilmiştir. Programın hazırlanmasında göz önünde tutulan düşünceler, amaç yerine geçmek üzere sekiz madde halinde açıklanmıştır. (Karakuş, 1996: 105-106) Dolayısıyla bu programda dil bilgisi ile ilgili amaçlar yer almamıştır.

1957 Türk Dili ve Edebiyatı Programında dil bilgisi konuları olarak aşağıda verilen konular alınmıştır; fakat bu konular için ayrı bir ders saati

ayrılmamış, okuma ve kompozisyon dersleri ile kaynaştırılarak verilmesi istenmiştir.

Ders Konuları

I. Sınıf

1. a. Dil, dillerin doğuşu

b. Konuşma ve yazı

2. a. Ses, ses yolu

b. Dilimizin sesleri, hece, kelime

c. Dilimizde sesli uyumu

3. Vurgu, ulama, ton(Okumada , sözlü kompozisyonda)

4. Kökler ve ekler (Metin incelemelerinde), basit ve birleşik kelimeler (Metin incelemelerinde, Yazılı kompozisyonda)

5. Kelime çeşitleri ve bunların yerini tutan gruplar (Cümledeki görevlerine göre, Okumada ve Kompozisyonda)

6. Kelimelerin söylenişi (Okumada , sözlü kompozisyonda)

7. Cümleler (Bütün çalışmalarda)

8. İmlâ (Okumada, Yazılı Kompozisyonda)

9. Noktalama (Okumada, Yazılı Kompozisyonda)

II. Sınıf (Edebiyat ve Fen Kolları)

1. Dilimizin dünya dil grupları arasındaki yeri
2. Türk lehçeleri (Okuma örnekleriyle), ağızlar (Okumada , sözlü kompozisyonda)
3. Türklerin kullandıkları alfabeler
4. Dilimizde en çok kullanılmış yabancı dil kuralları (Metin incelemelerinde)
5. Türkçe'de kelime türetme yolları (Metin incelemelerinde ve sırası geldikçe öbür çalışmalarda)
6. Kelime çeşitleri ve bunların yerini tutan gruplar (Cümledeki görevlerine göre, Okumada, Sözlü kompozisyonda)
7. Kelimelerin söylenişi
8. Cümleler (Çeşitli cümlelerin söylenişinde ve öğelerindeki değişikliklerden doğan mana farkları . Metin incelemelerinde, Kompozisyonda)
9. İmlâ (Okumada , Yazılı kompozisyonda)
10. Noktalama (Okumada, Yazılı kompozisyonda)

III. Sınıf (Edebiyat ve Fen Kolları)

1. Türk dili tarihi (Kısaca)
2. Dilimizde en çok kullanılmış yabancı dil kuralları (Metin incelemelerinde)
3. Türkçede kelime türetme yolları (Metin incelemelerinde, sırası geldikçe öbür

çalışmalarda)

4. Kelimelerin söylenişi (Okumada, Yazılı kompozisyonda)
5. Kelimelerde mana değişiklikleri (Kaybolmuş, eski, yeni ; manası daralan , genişleyen, değişen ; terim, deyim ve mecaz haline gelen kelimeler ve gruplar
Metin incelemelerinde)
6. Dilimizde kelime gruplarının türlü devirlerdeki şekilleri arasındaki farklar
(Metin incelemelerinde)
7. Cümleler (Edebiyatımızın türlü devirlerdeki nesir cümlelerinin farkları.
Metin incelemelerinde) (Gencan,1960: 3)

1992 tarihli Türk Dili ve Edebiyatı Programı' da dil bilgisi konularının Türk Dili ve Edebiyatı dersinin içinde ayrı bir ders olarak işleneceği belirtilmiştir.

Edebiyat, Türk dili(dil bilgisi), kompozisyon öğretim ve eğitiminin temel amacı, Anayasamız ve Milli Eğitim Temel Kanunu'ndaki hükümler doğrultusunda, millî ve manevî değerlerine sahip, hoşgörülü, yurt ve dünya meseleleri karşısında düşünce üretebilen, eleştiri yapabilen vatandaşlar yetiştirmektir. Bu değer ve davranışları kazandırabilmek için ortaöğretimde öğrencilere verilecek Türk dili ve Edebiyatı dersinin genel amaçlarından Türk dili (Dil bilgisi) dersi ile ilgili genel amaçları aşağıdaki maddeler içinde toplanabilir.

1. Millî birlik ve bütünlüğün vazgeçilmez temel unsurlarının başında gelen Türk dilini, özelliklerini bozmadan ve aşırılığa kaçmadan, edebiyatımızın seçkin eserlerini okutarak öğretmek;

2. Dilin millet hayatındaki yerini iyice belirterek, köklü kurallar kazanmış bir dilin eğitim ve öğretimdeki yerini kavratmak;
 3. Türk dilini kurallı zengin üretken ve tarihi geçmişinde çeşitli şekil ve türlerde üstün seviyeli eserler veren köklü bir dil ailesinden geldiği şuurunu yerleştirmek; bugün de Türk dili ile dünya çapında eserler verilmekte olduğunu göstermek;
 4. Yazarken ve konuşurken Türkçenin imlâsına, telâffuzuna ve estetik inceliklerine özen gösterilmesinin benimsetilerek yaygınlaştırılmasını sağlamak;
 5. Sınıf ve yaş seviyelerine göre dinleme, okuma ve yazma faaliyetleri sırasında Türk dilinin bütün özelliklerini öğrenme, kullanma ve bu yolla bilgi edinme, kavrama, analiz ve sentez yapabilme alışkanlığı kazandırmak;
- (Tebliğler Dergisi, 09.11.1992 Tarihli Sayı:2370)

1992 Programı'nın genel amaçları da diğer programların amaçları gibi modern program tekniğinden uzak olup, ölçme ve değerlendirmeye yardımcı olacak mahiyette değildir. (Karakuş, 1996:110; Dursunoğlu: 2002: 267'daki alıntı)

Modern programlarda, dersin amaçları ve amaçlara bağlı hedef ve davranışları bütün ayrıntılarıyla verilmektedir. 1957 ve 1992 müfredat programları amaç açısından yetersizdir. Türkiye'de Türk Dili ve Edebiyatı eğitim ve öğretiminin başarısızlığında bu özelliğin de rol oynadığını kabul etmeliyiz.(Dursunoğlu:2002: 267)

Ders içerikleri, öğretim programındaki hedeflerin neler ile gerçekleşeceğini gösterir. Ders Geçme ve Kredili Sistem'e göre dönemler esas alınarak hazırlanan ve Sınıf Geçme Sistemi'nde de uygulanmakta olan 1992 Öğretim Programı'nda dil bilgisi dersi konuları şunlardır:

Türk Dili

IX. sınıf

I. Bölüm

1. Çeşitli Yönleriyle Dil

1.1. Dil nedir ?

1.2. Dilin önemi ve özellikleri

1.3. Dilin millet hayatındaki yeri ve önemi

1.4. Dil-kültür münasebeti

1.5. Dil bilgisinin bölümleri

Atatürkçü düşüncede yer alan temel fikirleri kapsayan temel konular (Sözlü ve yazılı kompozisyon şeklinde işlenecektir.)

Türk dili

Atatürk'ün Türk dili ile ilgili görüşleri

Ayrıca, Atatürk'ün farklı dönemlerdeki konuşmalarından örnekler alınarak üzerinde dil çalışmaları yaptırılacaktır .

Atatürk'ün dil devriminden önce ve sonra yaptığı konuşma metinleri karşılaştırılarak dilin Türkçeleştirilmesine dikkat çekilecektir. (Kaynak:Atatürk'ün söylev ve demeçleri)

II.Bölüm

2. Türkiye Türkçesi

2.1. Ses Bilgisi

2.1. Ses nedir?

2.2. Ses-harf ilişkisi .

2.3. Seslerin meydana gelişi

2.4. Seslerin sınıflandırılması

2.4.1. Ünlüler ve özellikleri

2.4.2 Ünsüzler ve özellikleri

2.5. Seslerin birleşmesi, hece yapısı ve kelime.

2.6. Başlıca ses olayları

2.6.1. Ses türemesi

2.6.2. Ses düşmesi

2.6.3. Ses benzeşmesi

2.6.4. Ulama

2.7. Türkçe kelimelerin yapısı ile ilgili ses uyumları

2.7.1. Kalınlık-incelik uyumu

2.7.2. Düzlük-yuvarlaklık uyumu

2.7.3. Ünlü-ünsüz uyumu

2.7.4. Ünsüz uyumu

2.8. Vurgu-tonlama

III.Bölüm

3. Şekil bilgisi

3.1.Kök,çeşitleri ve özellikleri

3.1.1.Fiil kökleri

3.1.2.İsim kökleri

3.2. Ek,çeşitleri ve özellikleri

3.2.1.Yapım ekleri, gövde ve çeşitleri

3.2.1.1. İsimden isim yapan ekler

3.2.1.2. İsimden fiil yapan ekler

3.2.1.3. Fiilden fiil yapan ekler

3.2.1.4. Fiilden isim yapan ekler

3.2.1.5. Fiil gövdeleri

3.2.1.6. İsim gövdeleri

3.2.2. Çekim ekleri

3.2.2.1. Fiil çekim ekleri

3.2.2.1.1.Şekil ve zaman (kip) ekleri

3.2.2.1.2.Haber (bildirme) kipleri

3.2.2.1.3.Dilek (tasarlama) kipleri

3.2.2.1.4.Şahıs ekleri

3.2.2.1.5.Soru eki

3.2.2.2. İsim çekim ekleri

3.2.2.2.1. Hâl ekleri

3.2.2.2.2. İyelik ve aitlik eki

3.2.2.2.3. Çokluk eki

3.2.2.2.4. Soru eki

3.2.3. Fiillerdeki olumsuzluk ekleri

3.3. Yardımcı ünlü ve yardımcı ünsüzler

3.4. Yapı bakımından kelimeler

3.4.1. Basit kelime

3.4.2. Türemiş kelime

3.4.3. Birleşik kelime

IV. Bölüm

4. Anlam Bakımından Kelimeler

4.1. Gerçek anlamlı kelimeler

4.2. Yan anlamlı kelimeler

4.3. Mecaz anlamlı kelimeler

4.4. Eş sesli kelimeler

4.5. Eş anlamlı kelimeler

4.6. Zıt anlamlı kelimeler

4.7. Terim anlamlı kelimeler

4.8. Deyim anlamlı kelimeler

V. Bölüm

5. Kelime Çeşitleri

5.1. Fiiller

5.1.1. Fiillerin cümle içindeki görevi

5.1.2. Fiil çekimi

5.1.3. Çekimli fiilin yapısındaki unsurlar

5.1.3.1. Kök-gövde

5.1.3.2. Şahıs (kişi) ekleri

5.1.3.3. Ek fiil, çekimi ve görevi

5.1.3.4. Fiillerin birleşik zamanlı çekimleri

5.1.4. Yapılarına göre fiiller

5.1.4.1. Basit fiiller

5.1.4.2. Türemiş fiiller

5.1.4.3. Birleşik fiiller

5.1.4.3.1. İsim + yardımcı fiil kuruluşundaki birleşik fiiller

5.1.4.3.2. Fiil + yardımcı fiil kuruluşundaki birleşik fiiller

5.1.4.3.3. Anlamca kaynaşmış, deyimleşmiş birleşik fiiller

5.1.5. Çatılarına göre fiiller

5.1.5.1. Özneye göre

5.1.5.1.1. Etken fiil

5.1.5.1.2. Edilgen fiil

5.1.5.1.3. Dönüşlü fiiller

5.1.5.1.4. İşteş fiil

5.1.5.2. Nesneye göre

5.1.5.2.1. Geçişli fiil

5.1.5.2.2. Geçişsiz fiil

VI. Bölüm

6. İmlâ Kuralları ve Noktalama İşaretleri

6.1. İmlâ kuralları

6.1.1. Küçük ve büyük harflerin yazılışı

6.1.2. Sayıların yazılışı

6.1.3. Tarihlerin yazılışı

6.1.4. Kelimelerin ayrı ve bitişik yazılışı

6.1.5. “-ki” ekinin ve “ki” bağlama edatının yazılışı

6.1.6. “-mi” ekinin yazılışı

6.1.7. “-de” ekinin ve “de” bağlacının yazılışı

6.1.8. Düzeltme işareti

6.2. Noktalama işaretleri

6.2.1.Nokta

6.2.2.Virgül

6.2.3.Noktalı virgül

6.2.4.İki nokta

6.2.5.Üç nokta

6.2.6.Ünlem işareti

6.2.7.Soru işareti

6.2.8.Uzun çizgi

6.2.9.Kısa çizgi

6.2.10.Tırnak işareti

6.2.11.Ayraç işareti

6.2.12.Köşeli ayraç işareti

6.2.13.Kesme işareti

6.2.14.Eğik çizgi

6.2.15.Denden işareti

X.sınıf

I. Bölüm

1. Dilin Mahiyeti

1.1.Türkçenin dünya dilleri arasındaki yeri ve konuşulduğu yerler

1.2.Konuşma dili, yazı dili ve çeşitli yönleri

1.2.1.Ağız

1.2.2.Şive

1.2.3.Lehçe

II. Bölüm

2. İsim cinsinden kelimeler

2.1.İsimler

2.1.1.İsmin hâlleri

2.1.1.1.Yalın hâli

2.1.1.2.İlgi hâli

2.1.1.3.Yükleme hâli

2.1.1.4.Yaklaşma hâli

2.1.1.5.Bulunma hâli

2.1.1.6.Ayrılma hâli

2.1.2.İsimlerde sahiplik-aitlik

2.1.2.1.İyelik ekleri

2.1.2.2.Aitlik ekleri

2.1.3.İsimlerde soru

2.1.4.Yapılarına göre isimler

2.1.4.1.Basit isimler

2.1.4.2.Türemiş isimler

2.1.4.3.Birleşik isimler

2.1.5.İsim-fiiller

2.2. Sıfatlar

2.2.1.Sıfat çeşitleri

2.2.1.1.Niteleme sıfatları

2.2.1.2.Belirtme sıfatları

2.2.1.2.1.İşaret sıfatları

2.2.1.2.2.Sayı sıfatları

2.2.1.2.3.Soru sıfatları

2.2.1.2.4.Belirsizlik sıfatları

2.2.2. Yapılarına göre sıfatlar

2.2.2.1.Basit sıfatlar

2.2.2.2.Türemiş sıfatlar

2.2.2.3.Birleşik sıfatlar

2.2.3.Pekiştirilmiş sıfatlar

2.2.4.Kelime grubu hâlindeki sıfatlar

2.2.5.Sıfat-fiiller

2.3.Zamirler

2.3.1.Zamirlerin cümle içindeki görevleri

2.3.2.Zamir çeşitleri

2.3.2.1.Şahıs zamirleri

2.3.2.2.İşaret zamirleri

2.3.2.3.Soru zamirleri

2.3.2.4.Belirsizlik zamirleri

2.3.3.Zamirlerin yapısı

2.3.3.1.Basit zamirler

2.3.3.2.Birleşik zamirler

2.4.Zarflar

2.4.1.Zarfların çeşitleri

2.4.1.1.Yön zarfları

2.4.1.2.Zaman zarfları

2.4.1.3.Hâl zarfları

2.4.1.4.Azlık-çokluk zarfları

2.4.1.5.Soru zarfları

2.4.2.Zarfların yapısı

2.4.2.1.Basit zarflar

2.4.2.2.Türemiş zarflar

2.4.2.3.Birleşik zarflar

2.4.3.Zarf-fiiller

2.5.Edat cinsinden kelimeler

2.5.1.Edatların cümledeki görevleri

2.5.2.Edat çeşitleri

2.5.2.1.Ünlem edatları

2.5.2.2.Bağlama edatları

2.5.3.Çekim edatları

III. Bölüm

3. 1. İmlâ Kuralları ve Noktalama İşaretleri

3.1.1.Büyük harflerin yazılışı

3.1.2.Sayıların yazılışı

3.1.3. “ki” bağlacının yazılışı

3.1.4.Soru ekinin yazılışı

3.1.5. “de” bağlacının yazılışı

3.1.6. “ile” kelimesinin ek olarak yazılışı

3.1.7.Ek-fiillerin yazılışı

3.1.8.Fiil kök ve gövdelerine getirilen bazı eklerin yazılışı

3.2.Noktalama işaretleri

3.2.1.Nokta

3.2.2.Virgül

3.2.3.Noktalı virgül

3.2.4.İki nokta

3.2.5.Üç nokta

3.2.6.Ünlem işareti

3.2.7.Soru işareti

3.2.8.Uzun çizgi

3.2.9.Kısa çizgi

3.2.10.Tırnak işareti

3.2.11.Ayraç işareti

3.2.12.Köşeli ayraç işareti

3.2.13.Kesme işareti

3.2.14.Eğik çizgi

3.2.15. Denden işareti

XI.sınıf

I. Kelime Grupları ve Cümle

1.1. Cümle unsurlarının yapısında bulunan başlıca kelime grupları

1.1.1.İsim tamlaması

1.1.2.Sıfat tamlaması

1.1.3.Tekrar grubu

1.1.4.Aitlik grubu

1.1.5.Edat grubu

1.1.6.Birleşik fiil

1.1.7.İsim-fiil grubu

1.1.8.Sıfat-fiil grubu

1.1.9.Zarf-fiil grubu

1.1.10.Unvan grubu

1.1.11.Sayı grubu

1.1.12.Ünlem grubu

1.1.13.Bağlama grubu

1.1.14.Kısaltma grupları

1.2.Cümleyi meydana getiren unsurlar

1.2.1.Yüklem

1.2.2.Özne

1.2.3.Nesne

1.2.4.Zarf tümleci

1.2.5.Yer tamamlayıcısı

1.2.6.Cümle dışı unsurlar

1.3.Cümle çeşitleri

1.3.1.Yapılarına göre cümleler

1.3.1.1.Basit cümle

1.3.1.2.Sıralı cümle

1.3.1.3.Bağlı cümle

1.3.1.4.Birleşik cümle

1.3.1.4.1.İç içe birleşik cümle

1.3.1.4.2.ki' li birleşik cümle

1.3.1.4.3.Şartlı birleşik cümle

1.3.2.Yüklemin türüne göre cümleler

1.3.2.1.İsim cümlesi

1.3.2.2.Fiil cümlesi

1.3.3.Anlamlarına göre cümleler

1.3.3.1.Olumlu cümle

1.3.3.2.Olumsuz cümle

1.3.3.3.Soru cümlesi

1.3.4.Yüklemin yeri bakımından cümleler

1.3.4.1.Kurallı cümle

1.3.4.2.Devrik cümle

II.Bölüm

2. Cümle Çözümlemesi

2.1.Cümle çözümlemesi plânı

2.1.1.Yapılarına göre

2.1.1.1.Basit cümle

2.1.1.2.Sıralı cümle

2.1.1.3.Bağlı cümle

2.1.1.4.Birleşik cümle

2.2.Yüklemin türüne göre cümleler

2.2.1.İsim cümlesi

2.2.2.Fiil cümlesi

III.Bölüm

3.İmlâ Kuralları ve Noktalama İşaretleri

1992 programı, 1957 programı ile karşılaştırıldığında dil bilgisi alanında daha kapsamlı ve ayrıntılıdır. Ayrıca bu programda dil bilgisi ayrı bir disiplin olarak yer almıştır. 1957 programında lise sınıflarının I. II. ,III.; 1992 programında ise IX., X., XI. olarak belirtilmesinin sebebi 8 yıllık kesintisiz eğitime geçildikten sonra böyle bir düzenlemenin yapılmış olmasındandır.

1.4.ÖSS ve ÖYS Sınavları

Cumhuriyet döneminde, 1960'lı yıllara gelinceye kadar lise mezunları az olduğundan pek çok fakülte, kendisine başvuran bu mezunları sınavsız kabul etmiştir. Kontenjanlarını aşan bir taleple karşılaşan fakülteler seçme işini, genellikle şu yolların birini izleyerek yapmıştır: (a) Başvuru sırasını dikkate alma ve ihtiyaç kadar adayı kabul ettikten sonra kayıtları durdurma, (b) Fakültede verilen eğitimin niteliğini dikkate alarak liselerin fen ya da edebiyat kolu mezunlarını kabul etme, (c) Başvuranları lise bitirme derecesine göre sıralayarak bu sıraya göre öğrenci alma.

Lise mezunlarının artması ve lise dengi okul mezunlarına da yükseköğretime başvurma hakkı verilmesiyle, yukarıda özetlenen öğrenci seçme yöntemleri ihtiyaca cevap veremez duruma gelmişti. Bununla birlikte fakülteler, kendi amaçlarına uygun giriş sınavları düzenlemeye başlamıştır. Bu son durumda öğrenciler, sınavlara katılabilmek için ülke içerisinde şehirden şehre koşuşturmak zorunda kalmışlar; aynı gün ve saatlere rastlayabilen sınavlardan birine katılıp diğerine katılamama durumlarıyla karşı karşıya kalmışlardır.

1960'lı yıllarda, önce bazı üniversiteler kendileri için giriş sınavları düzenlemeye başlamışlar. Aday sayılarındaki artış, sınavlarda çok sorulu ve objektif tip testlerin hazırlanmasını, başvurma, puanlama, seçme ve yerleştirme, sonuçları bildirme gibi işlemlerde bilgiişlem yöntem ve araçlarından yararlanılmasını gerektirmiştir.

1974 yılında, Üniversitelerarası Kurul, üniversiteye giriş sınavlarının tek merkezden yapılmasını uygun bulmuş ve 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 52. Maddesine dayanarak 22 Kasım 1974 tarihinde Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezini (ÜSYM) kurmuştur. Üniversitelere öğrenci seçme ve yerleştirme işlemleri, 1981 yılına kadar bu merkez tarafından yürütülmüştür.

1981 yılında, Merkez, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) adı ile Yükseköğretim Kurulunun bir alt kuruluşu haline getirilmiştir.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı, 1974 ve 1975 yıllarında aynı gün sabah ve öğleden sonra birer olmak üzere iki oturumda, 1976-1980 yıllarında aynı günde ve bir oturumda uygulanmış; 1981 yılından itibaren iki basamaklı bir sınav haline getirilmiştir.

İki basamaklı sınav sisteminde ilk basamağı oluşturan Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) nisan, ikinci basamağı oluşturan Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS) ise haziran ayı içinde uygulanmaktadır.

1987 yılından itibaren, yükseköğretim programları ile ilgili tercihlerini belli alanlarda toplayan adaylara, sınavda belli testleri cevaplama, diğerlerini cevaplamama olanağı tanınmıştır.

1998 yılına kadar çift basamaklı sınav sistemi ile öğrenci alan ÖSYM, bu yıldan itibaren sınav sistemini tek basamaklı hale dönüştürmüştür. Bu yeni sınav sistemi ile birlikte bazı değişiklikler de gerçekleşmiştir. Bu değişikliklerden birisi de edebiyat sorularının ÖSS müfredatından çıkarılmasıdır. İki basamaklı sınavın kaldırılıp yerine tek basamaklı ÖSS sınavının getirilmesinin temel amaçları şunlardır:

1. Ortaöğretimdeki başarının ağırlığını artırmak ve bilgi yüklü İkinci Basamak Sınavını kaldırmak suretiyle, öğrencileri okul dışı sağlıklı ortamlarda, ezberciliğin en kötü şekli olan kalıplara dayalı çok sayıda örnek çözmenin olumsuz etkilerinden arındırmak.

2. Alan katsayıları uygulayarak, ortaöğretim ile yükseköğretim arasındaki kopukluğu gidermek ve aynı zamanda mesleki ve teknik lise çıkışlı öğrencilerin önündeki engelleri kaldırmak. (Dursunoğlu, 2002:75)

1981 ve 1998 yılları arasında yapılan ÖYS sınavlarındaki Türkçe soruları bilgi ağırlıklıyken, 1981-2001 yılları arasında yapılan ÖSS sınavlarındaki Türkçe soruları yoruma dayalıdır. ÖSS’de sorulan 44-45 civarındaki Türkçe sorusunun sözel bölüm içindeki payı yaklaşık % 50’dir.

1999, 2000 ve 2001 yılı ÖSS sınav soruları yoruma dayalıdır. Edebiyat soruları ile ilgili olarak bu yıllarda hiç soru sorulmamıştır. Liselerde üç yıl boyunca edebiyat okuyan bir öğrenciye ÖSS’de edebiyatla ilgili hiç soru sorulmamaktadır. Dil bilgisi dersi konularının ise bazılarında daha fazla soru sorulmaktayken bazılarında çok az soru sorulmuştur. Türk Dili ve Edebiyatı müfredatında olmayan paragraf bilgisi, anlatım bozukluğu ve cümle yorumu ile ilgili soruları da düşünürsek müfredat ve ÖSS sınavının sorguladıkları arasında çok büyük bir fark olduğunu söyleyebiliriz. Türk Dili ve Edebiyatı müfredatı bilgi yüklemeye yönelik olduğu için ÖSS sınavlarının sorguladıkları ile çelişmektedir. Çünkü ÖSS soruları yoruma dayalı sorulardır.

Şahin’in (2001:124) yaptığı ankete göre öğrenciler ortaöğretim kurumlarında çoktan seçmeli sınavlar yapılması halinde ÖSS’de daha başarılı olacaklarını belirtmişlerdir. Şahin’e göre ilköğretimden başlayarak öğrencilerin geleceğine doğrudan etki eden bütün sınavların çoktan seçmeli yapılmasına karşın, okullardaki sınavların klasik tarzda yapılması düşündürücüdür.

Güzel’e (1996:24; Gücüyeter:83’deki alıntı) göre bugünkü manzara dikkate alındığında Türk Dili ve Edebiyatı ile Kompozisyon derslerinin Türkçenin kullanımı bakımından pek öyle faydalı bir rolü olduğu söylenemez. Çünkü bugün lise öğrencisinin tek hedefi üniversiteye girebilmektir. Hâl böyle olunca da bütün çabalar üniversite sınavına yönelik bilginin değil, testin öğrenilmesine olmaktadır. Üniversite sınav sistemi de öğrenciye Türkçenin kullanımı noktasında faydalı olacak nitelikte değildir. Öğrencilerin beyni, bir paragrafı anlamaya ve oradan hareketle bir kutucuğu doldurmaya programlanmıştır.

1.5.Araştırmaya Giriş

Bu bölümde, araştırmanın yapılmasına duyulan ihtiyacın anlatıldığı “Problem Durumu”, araştırmada ulaşılmak istenen başlıca “Amaçlar”, araştırmanın “Önemi”, “Problem Cümlesi”, “Alt Problemler”, “Sayıtlılar”, “Sınırlılıklar”, kullanılan başlıca “Tanımlar” ve “Kısaltmalar” sunulmuştur.

1.5.1. Problem Durumu

1981 yılından itibaren ÖSYM tarafından uygulanmakta olan üniversiteye giriş sınav sistemi sürekli eleştirilen bir sistemdir. Bu eleştirilerin en büyük nedeni bu sınav sisteminin ortaöğretimi neredeyse etkisiz bir duruma getirmesidir.

Türkçe öğretimi, ülkemizde eğitimin her kademesinde verilmektedir. İlk öğretimde Türkçe, ortaöğretimde Türk Dili ve Edebiyatı, yüksek öğretimde ise Türk Dili derslerinde ana dilimiz öğretilmektedir. Bu derslerde edebiyat ve dil öğretimi birlikte yapılmaktadır. Edebiyat ve dil öğretimi birbirini tamamlamaktadır.

Cumhuriyetten sonra hazırlanan Türk Dili ve Edebiyatı programları hazırlandığı devrin politikalarına uygun hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Hazırlanan programlar üzerinde daha sonra değişiklikler yapılmıştır. Türk Dili ve Edebiyatı programları cumhuriyet dönemi boyunca değişikliğe uğrayan programların başında gelmektedir.

ÖSS ve ÖYS sınavları iki basamaklı olarak 1981 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. 1981 yılından önce daha farklı yöntemlerle öğrenci alan yüksek öğretim kurumları, 1981 yılından sonra ÖSYM tarafından yapılan sınavla öğrenci almaktadır. 1999 yılına kadar iki basamaklı olarak uygulanan bu sistem 1999 yılından sonra tek basamaklı olarak uygulanmıştır.

Ortaöğretim kurumları için hazırlanan öğretim programlarının ÖSS ve ÖYS’ye hazırlanan öğrenciler üzerindeki etkisi büyüktür. Bu nedenle Türk Dili

ve Edebiyatı öğretim programları ve bu programlara uygun hazırlanan ders kitapları öğrencileri ÖSS’de başarıya ulaştıracak nitelikte olmalıdır.

Ülkemizde ortaöğretimde ana dili eğitimi yeterli nitelikte olmadığı için YÖK aldığı kararla bütün bölümlere Türk Dili dersini ortak ders olarak koymuştur. 11 yıllık bir eğitim sürecinden sonra öğrencinin Türk Dili (dil bilgisi) konusundaki yetersizliği düşündürücüdür.

Ana dili öğretiminde bugüne kadar ulaştığımız noktayı vurgulamak bakımından, Prof. Dr. Sadık TURAL’IN 1991 yılında yaptırdığı bir doktora tezinin sonucuna bakalım. Bu çalışmaya göre üniversite son sınıf öğrencileri ortalama 1300 kelimeyle yazmaktadırlar. (Dağışan , 1998: 92) Bu sonucun alınmasında, mevcut sistemdeki çarpıklıkların, orta öğretimde çocuklarımıza bir türlü vermeyi başaramadığımız dil ve edebiyat zevkinin de payı olduğu açıktır.

1.5.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi:

Araştırmamızın temel amacı, 1981-2001 yılları arasında uygulamada olan Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programlarının Türk Dili bölümü ile bu yıllar arasında uygulanan ÖSS ve ÖYS sınavlarındaki dil bilgisi soruları arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır.

Bu araştırmayla, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavlarında Türkçe ile ilgili soruların liselerde uygulanan Türk Dili öğretim programları ile ne derece örtüştüğünü yoluyla tespit etmeye çalıştık. Araştırmamızda öğretim programlarının dil bilgisi konuları ile ilgili bölümleri ele alınarak bu bölümlere uygun sorular sınıflandırılmıştır. Bu çalışma ile Türk Dili ve Edebiyatı dersinin dil bilgisi bölümü ile üniversiteye giriş sınavlarındaki dil bilgisi soruları arasında bağlantı kurulacaktır.

Araştırma, üniversite giriş sınavları soruları hazırlanırken öğretim programlarının da dikkate alınmasının Türk Dili ve Edebiyatı dersi ve özellikle bu dersin dil bilgisi bölümü için çok önemli olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

1.5.3. Problem Cümlesi:

1981-2001 yılları arasında ÖSS ve ÖYS sınavlarında çıkmış olan Türkçe sorularının dil bilgisi ile ilgili olanlarının 1981- 2001 yılları arasında uygulamada olan müfredatlar ve özellikle 1992 müfredatıyla ilişkisinin ortaya çıkarılması

1.5.4. Alt Problemler:

Yapılan bu araştırmayla, yukarıda verilen temel probleme bağlı olarak, şu alt problemlere cevap aranacaktır:

1. Lise eğitimi alan bir öğrenci , üniversiteye giriş sınavlarında onu başarıya götürecek bir öğretim programında mı eğitim almıştır?
2. ÖSS ve ÖYS Türkçe sınav sorularını çözümede 1957 ve 1992 programının etkinliği nedir?
3. ÖSS ve ÖYS Türkçe sınav sorularını çözümede 1957 ve 1992 programı gerekli içeriğe sahip midir?
4. ÖSS ve ÖYS Türkçe sınav soruları hazırlanırken bu soruların müfredata uygunlukları dikkate alınmış mıdır?
5. Türk Dili ve Edebiyatı dersinin Türk Dili(dil bilgisi) bölümünden ağırlıklı olarak hangi konulardan soru çıkmıştır ?
6. ÖSS ve ÖYS' de soru sorulan ancak Türk Dili(dil bilgisi) derslerinde yer verilmeyen konular ve bu konuların yoğunlukları nedir?
7. ÖSS ve ÖYS Türkçe sınav sorularında en fazla hangi konulardan soru

sorulmuştur?

8. Türk Dili (dil bilgisi) dersi öğretim programlarında hangi konulara ne kadar yer verilmiştir?
9. ÖSS ve ÖYS Türkçe sınav sorularında kullanılan soru kalıpları nelerdir?
10. ÖSS ve ÖYS Türkçe sınav sorularında dil bilgisi ile ilgili soruların kendi soru türlerine ve toplam soru sayılarına oranları nelerdir?

1.5.5. Sayıtlılar:

1. 1981-2001 yılları arasındaki öğretim programlarının tamamının liselerin bütün bölümlerinde uygulanmış olduğu kabul edilmiştir.
2. ÖSS ve ÖYS' de bütün alanlar için en önemli test Türkçe testidir.
3. Örneklem evreni temsil etmektedir.
4. Test kitaplarından elde edilen sınav soruları gerçeği yansıtmaktadır.

1.5.6.Sımrılıklar:

1. 1957'den önce uygulanan öğretim programları yalnızca genel hatlarıyla verilmiştir.
2. 1981- 2001 yılları arasında sorulmuş olan 1992 müfredatına uygun Türk Dili(dil bilgisi) soruları esas alınmıştır.
3. 1957 ve 1992 Türk Dili ve Edebiyatı programında yer alan dil bilgisi ile

ilgili bölümler dikkate alınmıştır.

4. 1981-2001 yılları arasındaki ÖSS soruları ile 1981-1998 yılları arasındaki

ÖYS soruları esas alınmıştır.

1.5.7.Tanımlar:

Araştırmamızdaki temel kavramlar şunlardır:

Müfredat: Öğretim programı.

Program : Belirli şartlara ve düzene göre yapılması öngörülen işlemlerin bütünü, izlence .

Okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması plânlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinliklerin kapsadığı yaşantılar düzenidir. (Demirel,2000 b:7)

Ortaöğretim: İlköğretime dayalı, en az üç yıllık genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar. Ortaöğretimin amacı; öğrencilere asgarî ortak bir genel kültür vermek, birey ve toplum sorunlarını tanıtmak ve çözüm yolları aramak, ülkenin sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak bilinci kazandırarak öğrencileri ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime hazırlamaktır. (Dursunoğlu,2002:48)

Öğretim Programı : “Okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinliklerin kapsadığı yaşantılar düzeni”(Demirel, 2000 b:7)

Dil:

Dil bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren , kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyüklü bir varlıktır. O gerek insan, gerek toplum , gerekse insan ve toplumdan ayrı düşünülemez olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgili bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur.(Aksan , 1995: 11)

Ana dili: “İnsanın içinde doğup büyüdüğü aile ya da toplum çevresinde ilk öğrendiği dil.” (Vardar, 1980: 20)

Dil Bilgisi: Dil bilgisi Batı dillerindeki gramerin geniş anlamı ile karşılığdır. Dil bilgisi bir dili bütün kollarıyla inceleyen bilgi koludur. (Ergin: 1993: 29)

Dillerin doğuş, gelişme , yapılış özellikleri ... gibi türlü niteliklerini konu edinen ; doğru, düzgün kullanım yollarını gösteren bilgilerin tümüne dil bilgisi denir. (Gencan , 2001: 28)

Evren: “İstatistik bakımdan gözlenebilir birtakım ortak özellikler taşıyan birey veya nesnelere oluşan küme.” (Alaylıoğlu – Oğuzkan:1976).

Örnekleme: “İstatistiksel işlemlerde bir evren içinden belli özellikler bakımından seçilen ve o evreni temsil eden örnek.” (Alaylıoğlu – Oğuzkan:1976).

Veri: Evrendeki örneklerin her birinden elde edilen ham bilgi.

Bulgu: Verilerin bir araya getirilip birleştirilmesi neticesinde elde edilen bilgiler bütünüdür.

1.5.8. Kısaltmalar:

An. Boz. : Anlatım Bozuklukları

C. : Cilt

Cüm. An. : Cümlenin Anlamı

Cüm. Uns. : Cümlenin Unsurları

Ed. Bil. : Edebi Bilgiler

Ens. : Enstitü

Fak. : Fakülte

- İmlâ Kur. : İmlâ Kuralları
- Kel. An. : Kelimenin Anlamı
- Kel. Çeş. : Kelime Çeşitleri
- Kel. Grp. : Kelime Grupları
- MEB. : Milli Eğitim Bakanlığı
- Müf. : Müfredat
- Nok. İş. : Noktalama İşaretleri
- s. : Sayfa
- Sf. : Sıfat
- TDK : Türk Dil Kurumu
- TTK : Talim ve Terbiye Kurulu
- Teb. Der. : Tebliğler Dergisi
- Ü. : Üniversite
- vb. : Ve Benzeri
- Yay. : Yayın

II. BÖLÜM

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu kısmında, ülkemizde yapılan ÖSS ve ÖYS sınavları ve müfredatlarla ilgili yapılan araştırmalar üzerinde durulmuştur.

Demir'in(1992) de yaptığı araştırmada 1981-1991 yılları arasında yapılan ÖSS ve ÖYS sorularının genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre Türk Dili ve Edebiyatı konusunda yeterli bilgiye sahip bir adayın neleri bilmesi gerektiği hususu açıklık kazanmamıştır. Sınavlarda her yıl başka bir konuya ağırlık verildiğinden bu gerçek ortaya çıkmaktadır. Bu araştırmada 2. basamak sınavı için bir dağılım önerilmektedir. Bu dağılım şu şekilde yapılmıştır:

İmlâ ve Noktalama: 6 soru

Kelime Bilgisi: 22 soru

Kelime Grupları: 6 soru

Atasözleri ve Deyimler :4 soru

Cümle Bilgisi: 38 soru

Çekim Ekleri: 4 soru

Paragraf Bilgisi: 118 soru

Edebiyat Bilgileri: 44 soru

Bu dağılıma göre yapılacak bir sınavda soru sayısı arttığından sürenin de artırılması önerilmektedir. Sınavın birden fazla oturumda ve ikişer saatlik celseler halinde uygulanması önerilmiştir. Soruların da üç kitapçık halinde dağıtılması önerilmiştir.

Bu çalışmada sorular hakkında yorum yapılmamakta yalnızca soruların yıllara ve konulara göre tasnifi yapılmaktadır.

Artuç' un (1997) çalışmasında ise 1981-1985 yılları arasında ÖSS ve ÖYS'de çıkmış olan Türkçe sorularının dilbilgisel açıdan incelenmesi yapılmıştır. Bu çalışmada dil bilgisi konuları sınıflandırıldıktan sonra konuların yıllara göre dağılımı ve ÖSS, ÖYS sorularıyla, kendi soru türlerine oranları verilmiştir. Dil bilgisi konularından çıkan her soru cevaplanarak sorunun sorulduğu konu ile ilgili uzman kişilerin görüşlerine başvurulmuştur. Bu çalışmada müfredat programlarından hiç bahsedilmemiş yalnızca dil bilgisi soruları üzerinde durulmuştur.

Şahin'in(2001) çalışmasında ise üniversitelerarası seçme sınavının beklentileriyle lise Türk dili ve edebiyatı dersinin müfredatlarının değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu çalışmanın birinci bölümünde , Milli Eğitimin ve Türk Dili ve Edebiyatı dersinin genel amaçları ele alınmıştır. Beklentilerin ideale yakın olduğu görülmüştür. Buradaki çelişki ise genel amaçların beklentilerine müfredatın cevap verememesi olmuştur. Genel amaçlarla müfredat arasında uyumsuzluk vardır. Çalışmanın ikinci bölümünde ÖSS'nin edebiyat alanındaki beklentilerine değinilmiştir. 1981-2001 yılları arasındaki soruların analizi yapılarak grafikler çıkartılmış ve soru tipleri konulara göre sınıflandırılmıştır. Ayrıca bu çalışmanın sonunda lise öğrencileri arasında yapılan anket sunulmuştur. Bu anketin sonucuna göre liselerde Türk Dili ve Edebiyatı dersi sevilmeyen, zevk alınmayan, ilgi duyulmayan bir ders haline gelmiştir. Sınav sisteminin standart hale getirilmesi gerektiği ve okulların asli görevlerinin dersanelerden geri alınması gerektiği de bu anketin sonuçları arasındadır. Çünkü öğrencilere göre ÖSS sınavını kazanabilmenin tek yolu dersanelere gitmektir. Bu araştırmadan çıkan sonuçları şu maddelerle özetleyebiliriz:

1. Ortaöğretim kurumlarında verilen Türk Dili ve Edebiyatı dersinin kazandırdıkları ile ÖSS'deki Türk Dili ve Edebiyatı soruları örtüşmemektedir.
2. MEB müfredatı ile ÖSS'nin sorguladıkları arasında çok büyük farklar vardır.
3. Müfredat programları çok yüklü ve ağırdır.
4. ÖSS kesinlikle bilgiyi ölçmek yerine yorum, analiz, sonuç çıkarma, karşılaştırma yapma gibi becerileri sorgulamaktadır.

Dursunoğlu'nun (2002) çalışmasında ise öğrenci seçme sınavlarındaki ÖSS Türkçe sorularının ortaöğretimdeki Türk Dili ve Edebiyatı öğretim programları ile karşılaştırılması yapılmıştır. Bu çalışmada 1981-2001 yılları arasında ÖSS sınavlarında sorulmuş olan soruların sınıflandırılması yapıldıktan sonra bu yıllarda uygulamada olan öğretim programları ile karşılaştırılması yapılmıştır. Çalışmada 1992 ve 1957 öğretim programları esas alınmıştır. Bu programlardan 1992 programının ÖSS sorularıyla daha fazla örtüştüğü sonucu ortaya çıkmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde ise Türk milli eğitim sistemi hakkında geniş bilgi verilmiştir. Bu araştırmanın sonunda elde edilen sonuçlardan bazıları şunlardır:

1. Son öğretim programları, önceki öğretim programları ile mukayese edilmeyecek kadar ÖSS ile yüksek bir örtüşme düzeyine sahiptir.
2. 1957 programının 1981-1991 yılları arasındaki Öğrenci Seçme Sınavları ile örtüşme düzeyi düşüktür.
3. 1992 programının Öğrenci Seçme Sınavları ile örtüşme düzeyi, "cümle anlamı" ve "anlatım bozuklukları" konu alanları dışında, diğer konularda da bazı temel bilgi, beceri ve tutumlarda yetersizlikler bulunsa da yüksektir.

4. 1957 programının ÖSS ile örtüşme düzeyinin en yüksek olduğu konu alanları “yazım kuralları”, “noktalama işaretleri” ve paragraf anlamıdır.
5. 1992 programının ÖSS ile örtüşme düzeyinin en yüksek olduğu konu alanları “sözcük bilgisi”, “sözcük anlamı”, “şekil bilgisi”, “ses bilgisi”, “yazım kuralları” ve “noktalama işaretleri”dir.

Güçüyet’ın (2002) çalışmasında ise 1950-2000 yılları arasında yayımlanan çeşitli dergilerdeki Türkçe ve Türk Dili Edebiyatı öğretimi ile ilgili makaleler incelenip değerlendirilmiştir. Türk Dili ve Edebiyatı müfredat programları üzerine yapılan eleştiriler ele alınmıştır. Ekler bölümünde ise 1949, 1952, 1955, 1956, 1957, 1976 ve 1992 müfredat programları verilmiştir.

Göğüş’ün (1978) “Türkçe ve Yazın Eğitimi” adlı çalışmasında ise orta dereceli okullarımızda yapılan ana dili eğitimi ve Türkiye’de ana dili eğitim çalışmaları hakkında bilgi verilmiştir. Bu çalışmada batı ülkelerinde ana dili eğitiminin nasıl yapıldığı da anlatılmıştır. Göğüş’e göre ana dili eğitimi bizde konu, yöntem ve uygulama bakımlarından henüz gelişimini tamamlamamıştır.

Göğüş’ün (1971) Anadili Olarak Türkçenin Öğretimine “Tarihsel Bir Bakış” adlı çalışmasında ise Selçuklulardaki medrese eğitiminden başlayarak 1957 Türk Dili ve Edebiyatı Programına kadar geçen süreç anlatılmıştır. Bu çalışmada ana dili öğretiminin geçirdiği süreç şu şekilde özetlenmiştir:

1. Ana dilinin toplumdaki önemi belirmiş ve okul programlarına konmuştur.
2. Ana dilinin süs olmadan, anlaşma aracı olarak öğretilmesine ; kural öğreticiliğinden, görevselliğe, maharet kazandırmaya ; gelenekçilikten, bilimselliğe; ezbercilikten gözlem yapmaya; dildeki yabancı kelime ve kurallar yerine, Türkçenin kendisini amaç almaya; anadili öğretimi yoluyla düşünce, duygu ve kişilik gelişimine doğru gidilmiştir.

Karakuş'un (1996) "Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminde Müfredat Programları ve Ders Kitapları, Ana Dili Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme" adlı çalışmasında, Cumhuriyet devrinde, Türk Dili ve Edebiyatı öğretimi müfredat programları, bu programların önemi, eğitimdeki yeri, Türk Dili ve Edebiyatı öğretimi ve bu alanda kullanılan ders kitapları, ölçme ve değerlendirme ve yapılması gerekenler gibi her biri ayrı bir çalışmanın konusu olabilecek pek çok husus geniş bir perspektif içinde ele alınmıştır. Türk Dili ve Edebiyatı müfredat programları üç ana başlık altında irdelenmiştir. Her üç bölüm "Sonuç" başlığı altında kendi içinde bir değerlendirmeye tâbi tutulmuştur. Bölümler bittikten sonra, bu konuda yapılması gerekenler "Teklifler" başlığı altında verilirken, "Sonuç" adı altında genel bir değerlendirme yapılmıştır. Bu çalışmada "Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminde Müfredat Programları" başlığını taşıyan I. bölümde ;

A. "Müfredat Programları Hakkında Genel Görüşler"

B. "Türk Dili ve Edebiyatı Dersi ve Müfredat Programlarının Tarihçesi"

C. "Türk Dili ve Edebiyatı Müfredat Programlarının Karşılaştırılması"

"Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminde Ders Kitapları" adlı II. bölümde ;

A. "Ders Kitapları Hakkında Genel Görüşler"

B. "Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitaplarının Tarihçesi"

C. "Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitaplarının Karşılaştırılması"

"Ana Dili Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme" başlığını taşıyan III. bölümde ;

A. "Taksonomi Hakkında Genel Görüşler"

B. "Örnek Metin İncelemesi"

C. "Metin Altı Sorularının Taksonomik Değeri" olmak üzere konu başlıkları

altında ele alınmıştır.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, “Araştırma Modeli”, araştırmada kullanılan “Evren ve Örneklem”, “Veri Toplama Araçları” ve “Veri Çözümleme Teknikleri” açıklanmıştır.

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırmanın modeli “betimsel tarama (survey) modeli”dir (Gökçe, 1988: 47-52) Önce Cumhuriyetten bu yana ülkemizde uygulanan Türk Dili ve Edebiyatı programları genel hatlarıyla tanıtılmış daha sonra bu programlardan 1981-2001 yılları arasında uygulamada olanlar üzerinde durulmuştur. Bulgular ve yorumlar bölümünde ÖSS ve ÖYS’de çıkmış olan 1992 Türk Dili dersi müfredatına uygun sorular sınıflandırılmış ve hangi konuda kaç soru çıktığı ortaya çıkarılmıştır. Daha sonra elde edilen sonuçlar grafik ve tablolarla değerlendirilmiş ve soru kalıpları konulara göre ayrıştırılmıştır.

3.2. Evren Ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 1981-2001 yılları arasında uygulamada olan müfredatlar ve bu yıllar arasında ÖSS, ÖYS sınavlarında çıkmış olan Türkçe soruları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 1981-2001 arasında ÖSS, ÖYS sınavlarında çıkmış olan Türkçe sorularının Türk Dili müfredatı ile ilgili olanları oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın evreninde yer alan konular için literatür tarama çalışması yapılmış ve kaynaklar belirlenmiştir. ÖSS ve ÖYS soruları ise test kitaplarından ve dersane kitaplarından elde edilmiştir.

3.4. Veri Çözümleme Teknikleri

Elde edilen verilerle araştırmanın bölümleri belirlenmiştir. Bölümler tasnif edilirken alt bölümlerde ortaya çıkmıştır. Soruların yazımında sınıflandırılma yapıldıktan sonra alt bölümler yapılmıştır.

IV . BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

1981 -2001 yılları arasındaki 21 yılda ÖSS’de 807, ÖYS’ de ise 1000 Türkçe sorusu sorulmuştur. Bu bölümde ÖSS ve ÖYS’ de sorulan soruların soru kökleri esas alınarak halen yürürlükte olan 1992 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programındaki Türk Dili(Dil bilgisi) ile ilgili olanları sınıflandırılmıştır.

Bu sınıflandırma “ ses bilgisi, şekil bilgisi, anlam bakımından kelimeler, kelime çeşitleri, kelime grupları, cümlenin unsurları , cümle çeşitleri, imlâ kuralları ve noktalama işaretleri olarak yapılmıştır. Öğretim programına uygun bu soruların ÖSS ve ÖYS’ ye göre dağılımları ve çözümleri de verilmiştir.

1981-1991 yılları arasında 1957 programı, 1992-2001 yılları arasında da 1992 programı uygulamada olduğu için bu programların dil bilgisi ile ilgili bölümleri de verilmiştir. Bu şekilde sorular ve öğretim programları arasında bağlantı kurulabileceğini düşünüyoruz.

Tablo -4.1. 1981-2001 yılları arasındaki ÖSS Türkçe sorularının dağılımı

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	40	39	38	33	32	33	35	34	35	35	35	36	36	36	44	45	44	43	44	45	45	807

Tablo -4.2. 1981-1998 yılları arasındaki ÖYS Türkçe sorularının dağılımı

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	38	39	39	37	37	38	62	62	65	65	66	67	67	63	64	64	64	63	1000

Bu bölümde Türkçe sorularının 1992 Öğretim Programına uygun olarak 9 ana başlık altındaki dağılımı ve soruların çözümleri verilecektir.

4.1. Sorular

4.1.1.Ses Bilgisi

Tablo-4.3. “Ses Olayları” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	1	1	1	-	-	1	1	-	1	10

Tablo-4.4 “Ses Olayları” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	1	-	1	-	1	2	-	1	-	2	-	2	-	-	1	11

Sorular:

1.ÖSS-1983

Aşağıdakilerden hangisinde, ikinci cümleye geçilirken yapılan değişiklik, yüklem kişi yönünden güçlendirilip pekiştirilmiştir ?

- A) Buraya yarın sen gelirsın .
Buraya yarın sen gel.
- B) Birazdan onu ben göreceğim.
Birazdan onu ben görürüm.
- C) Çok hastayım.
Bugün, çok çok hastayım.
- D) Bunu ona verirsın.
Bunu ona sen verirsın.
- E) Kumda güneşlenirsın.
Kumda her gün güneşlenirsın.

2. ÖYS-1984

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “beni” kelimesi kullanıldığı yere göre cümlenin en önemli ögesi durumuna gelmiştir ?

- A) Dün sabah Ayten okulda beni aramış .
- B) Arkadaşım şubat tatilinde beni İstanbul’a çağırıyor .
- C) Sınıfımı geçersen babam beni İzmir’e götürecektir .
- D) Öğretmen sınavda beni en ön sıraya oturttu .
- E) Beni yarın öğle tatilinde otobüs durağında bekle .

3. ÖSS-1985

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerin hangisinde yazım yanlışı yoktur ?

- A) Ucuzca bir otel arıyordu .
- B) Ahbapca bir tutum takındı .
- C) Kendisinden yaşça hayli küçüktü .
- D) Başını hafifce öne eğdi .
- E) Beğenmediğini açıkca söyledi

4. ÖYS -1986

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerin hangisi “ünsüz değişimi” ne örnek olamaz?

- A) Böbreğinin birini ameliyatla aldılar.
- B) Çoğunun ruh sağlığı bozulmuştu.
- C) Sabahları balığa çıkarlar.
- D) Bu havada dağa tırmanmak istiyorum.
- E) Hadi seni yemeğe götüreyim.

5.ÖYS-1988

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) Zonguldak’ a giderken Karabük’den geçecek miyiz ?

- B) Otobüs Adana’dan saat kaçta hareket edecekti ?
- C) İzmit’ten Ankara’ya kaç saatte geldiniz?
- D) Kars’tan İstanbul’a otobüsle mi döneceksiniz ?
- E) İstanbul’u gece hiç uçaktan seyrettiniz mi ?

6. ÖSS – 1989

Aşağıdakilerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) Ağzın içi B) Asfaltın onarımı
- C) Saçlarının rengi D) Herkesin derdi
- E) Değirmenin suyu

7.ÖYS -1989

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır ?

- A) Dün akşamki televizyon filmini beğenerek izledim.
- B) Ağaçdaki kuş yuvasına bakmak için hepimiz can atıyorduk.
- C) Bu yaz tatilinde güneşin ve denizin tadını çıkaracağım.
- D) Gelecek ayın 15’inde sınıf arkadaşlarımla buluşacağız.
- E) Öyle sanıyorum ki sen bu

sınavda başarılı olursun .

8. ÖYS-1989

**Aşağıdaki dizelerin hangisinde ,
“ulama”ya bir örnek vardır?**

- A) Sabahtan uğradım ben bir fidana
- B) Çıkıp şu dağlara yaslanmalıdır
- C) Gönlümüz bağlandı zülfün teline
- D) Al benim derdimi götür yare ver
- E) Telgrafın tellerine kuşlar mı
konar

9.ÖSS-1991

**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde
altı çizili sözcüğün yazımı yanlıştır?**

- A) O da babası gibi hukuku
seçmiş.
- B) Ben bu renkten hiç
hoşlanmam .
- C) Göğüsüme bir ağrı girdi.
- D) Son günlerde onun bana karşı
tavrı değişti.
- E) Suyun tazyikinden çimler
toprağa yapışmış.

10. ÖYS -1991

**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde
yazım yanlışı vardır ?**

- A) Art arda aynı yanlışı yaptı.

B) Annem her zaman “Kalp kalbe
karşıdır.” der.

C) Davranışlarına içten içe
sinirleniyordu .

D) Olayı duyunca renkden renge
girdi.

E) Bu iş aşağı yukarı bir hafta sonra
biter.

11. ÖYS-1993

(I) Arkadaşımızla (II) sizi (III)
Kızılay’da (IV) otobüs durağında
(V) gördüm .

**Bu cümlede zamanı vurgulamak
için “dün” sözcüğünün numara-
lanmış yerlerin hangisine ge-
tirilmesi uygundur ?**

- A) I B) II C) III
- D) IV E) V

12. ÖYS-1993

**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde
altı çizili sözcük türetilirken
bir ünlü kaybına uğramıştır ?**

A) Bu çiçeğin yaprakları çok
çabuk sararmış .

B) Geçen yıl dikilen bu elbise
iyice daralmış .

C) Uykusuzluktan gözlerinin altı
morarmış .

D) Kilo alınca yanakları iyice pembeleşmiş .

E) Saçları son aylarda çok beyazlaşmış .

13 .ÖSS- 1993

Sonunda süreksiz sert ünsüzlerden (p,ç,t,k) biri bulunan sözcük , ünlü ile başlayan bir ek aldığında sondaki sert ses yumuşar.

Aşağıdaki sözcüklerden hangisi bu kurala uymaz?

A) Araç B) Tabak C) Söğüt

D) Dolap E) Koç

14. ÖSS- 1994

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük ek alırken bu sözcüğün ünsüzlerinden biri düşmüştür?

A) Susuzluktan balkondaki tüm çiçekler sararmış .

B) Yazar , bu romanında çok fazla devrik cümle kullanmış.

C) Soğuktan burnu kıpkırmızı olmuş.

D) Bu konuda senin de fikrini almak istiyorum.

E) Otobüsümüz , adını bilmediğim

büyücek bir kasabadan geçti.

15. ÖSS -1995

Doktorlar, yaşlılıkda spor

I II

yapmanın kişiyi psikolojik ve

III

fizyolojik bakımdan

IV

rahatlattığını söylüyorlar.

V

Bu cümlede altı çizili sözcüklerden hangisinin yazımı yanlıştır?

A) I B) II C) III

D) IV E) V

16. ÖYS – 1995

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde süreksiz sert ünsüzlerin yumuşamasına bir örnek vardır?

A) Gelecek ay yayımlanacak dergimizin kapağı, öğrencilerimiz tarafından hazırlanacak .

B) Bu araştırma sonuçları, öğrencilerin görüşlerini yansıtmaktadır.

C) Siyasal reklamcılık, Türkiye'nin siyasal kültürüne yeni bir boyut getirmiştir.

- D) Son yıllarda demokrasi, bir siyasal sistem olarak yeni anlamlar kazanmıştır.
- E) Anketteki ilk soru , seçmenlerin cinsiyetiyle ilgilidir .

17.ÖYS -1995

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır ?

- A) Şemsiyeni yanına almıyor musun ?
- B) Onunla görüşmeyeli yıllar oldu.
- C) Sen de ablanla gitmeyecek miydin ?
- D) Bu soruyu tam olarak anlayamamış.
- E) Mektubuna cevap yazmayacak mısın ?

18. ÖSS -1998

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) İçtiği ilacın bıraktığı acımsı tadı gidermek için ağzına şeker aldı.
- A) Nesili tükenmekte olan bazı hayvanlar koruma altına alınıyor.
- C) Yaptığının yanlış olduğunu anlayınca özür dilemek istedi.
- D) Vakfın amaçlarının neler olduğu

üyelere anlatıldı.

- E) Nüfus kaydını, doğum yerinden oturduğu ilçeye naklettirdi.

19 . ÖYS -1998

Örttü üstüne yıldızlı yorganını gece

Bir başından bir başına göğün

Bu dizelerde aşağıdakilerin hangisi yoktur ?

- A) Ses düşmesi
- B) Ünsüz yumuşaması
- C) Kaynaştırma harfi
- D) İyelik eki almış bir sözcük
- E) Ünsüz benzeşmesi

20 .ÖSS-1999

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) Günlerdir aynı konunun tartışılması sabrını taşırdı.
- B) Bu konuda onun da fikrini almak istedi.
- C) Törende çok mutlu olmuş,göğüsü kabarmıştı.
- D) Ona bir armağan vererek gönlünü almaya çalıştı.
- E) Çok sinirlenmiş, ağzına geleni söylemişti.

21. ÖSS-2001

Önce baygın bir iniltiydi yamaçtan
duyulan
Sonra bir gölge belirmişti kuş
uçmaz yoldan ;
Köyümün titreyerek bağı yanık
toprağını
İnliyor, baktım, uzaktan görünen bir
kağrı

Bu dizelerde aşağıda verilen ses olaylarından hangisi yoktur.

- A) Ünlü Düşmesi
- B) Ünsüz düşmesi
- C) Sert ünsüz yumuşaması
- D) Ünlü daralması
- E) Ünsüz benzeşmesi

Çözümler :

1. ÖSS-1983

Cümlede bir öğeyi vurgulamanın en iyi yolu onu yükleme yaklaşımdır. D seçeneğinde birinci cümlede dolaylı tümleç, ikinci cümlede özne vurgulanmıştır. Doğru seçenek D' dir.

2. ÖYS -1984

Bu soruda belirtili nesnenin vurgulandığı seçeneğin bulunması istenmiştir. A seçeneğinde yükleme

en yakın öge durumunda belirtili nesne bulunmaktadır .Doğru cevap A seçeneğidir.

3. ÖSS-1985

“Ahbap, yaş, hafif, açık” kelimelerinin sonunda sert ünsüzler bulunduğu için ek “-ca” değil “-ça” olmalı, yani sert ünsüzle başlanmalıdır. Oysa “ucuz” kelimesinin sonundaki ses, yumuşak ünsüzdür ve ek doğru yazılmıştır. Doğru seçenek A' dır.

4. ÖYS-1986

D seçeneğinde bulunan “dağ” kelimesindeki “ğ” ünsüzü kelimenin kökünde mevcuttur. Bu sebeple bir ünsüz değişimine uğramamıştır . Doğru cevap “ D” seçeneğidir.

5. ÖYS-1988

Yazım yanlışının A seçeneğinde olduğunu görüyoruz. Çünkü “Kara-bük'den” kelimesinde ünsüz benzeşmesi kuralına uyulmamıştır. Bu ek, “-ten” olmak zorundadır. Doğru seçenek A' dır.

6. ÖSS-1989

A seçeneğinde ses düşmesi yapılmamıştır. “Ağzın” kelimesinde ses düşmesi olmalı yani “ağzın içi” olmalıdır. Doğru seçenek A’ dır.

7. ÖYS-1989

Yazım yanlışı B seçeneğinde yapılmıştır. “Ağaçdaki” kelimesinde ünsüz benzeşmesi kuralına uyulmamıştır. Kelime “ağaçtaki” olmaktadır. Doğru seçenek B’dir.

8. ÖYS -1989

A seçeneğinde ulamaya örnek vardır. “Sabahtan uğradım” kelimeleri arasında ulama yapılmıştır. Doğru cevap A seçeneğidir .

9. ÖSS-1991

Yazım yanlışı C seçeneğindedir. Çünkü son hecesinde dar ünlü bulunan “göğüs” kelimesine, ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde son hecedeki dar ünlünün, ses düşmesi kuralına göre düşmesi gerekir. Doğru seçenek C’dir.

10.ÖYS-1991

Yazım yanlışı D seçeneğinde yapılmıştır. Çünkü “renkten” kelimesinde ünsüz benzeşmesi

kuralına göre hata vardır. Kelime “renkten” şeklinde yazılmalıdır. Doğru seçenek D’ dir.

11.ÖYS-1993

Bir cümlede yükleme en yakın olan en çok vurgulanan ögedir. Dolayısıyla zamanı vurgulamak için “dün” sözü yükleme en yakın yerde bulunmalıdır . Doğru seçenek E’ dir.

12. ÖYS-1993

Ünlü kaybına uğrayan kelime A seçeneğindedir. Sarı -ar- mış. Görüldüğü gibi “sarı” kelimesinin sonundaki “ı” ünlüsü düşmüştür. Doğru seçenek A’ dır.

13. ÖSS-1993

Açıklanan kural “ünsüz değişimi” kuralıdır. E seçeneğindeki “koç” kelimesi ünlü ile başlayan bir ek aldığı anda yumuşama görülmez . Bu sebeple doğru seçenek E’ dir.

14. ÖSS-1994

A, B, C, D seçeneklerinde ünlü düşmesi vardır . E seçeneğinde ise büyücek kelimesinden “k” ünsüzü düşmüştür. Doğru seçenek E’ dir.

15. ÖSS-1995

“Yaşlılıkda” sözünün yazımı yanlıştır. Çünkü sert ünsüzlerden sonra yumuşak ünsüzün gelmesi gerekiyor. Doğrusu “yaşlılıkta” olmalıdır. Doğru seçenek A’dır.

16. ÖYS-1995

A seçeneğinde kapak kelimesinin sonundaki “k” yumuşayarak “ğ” olmuş . Doğru seçenek A’ dır.

17. ÖYS-1995

Seçeneklere baktığımızda D’ deki “anlıyamamış” sözünün yanlış yazıldığını görüyoruz. Doğrusunun “anlayamamış” olması gerekir. Doğru seçenek D’ dir.

18. ÖSS-1998

B seçeneğinde ses düşmesi yapılmamıştır. Sözcük “nesli” şeklinde olmalıdır. Doğru seçenek B’ dir.

19 . ÖYS-1998

B, C, D, E seçeneklerinde soruda belirtilenlere örnek vardır. Ancak A seçeneğindeki ses düşmesine

örnek yoktur. Doğru seçenek A’dır.

20. ÖSS-1999

C seçeneğinde “göğüsü” biçiminde yazılan kelime, “göğüsü” olarak yazılmalıydı. Bu kelime, ünlüyle başlayan bir ek aldığı anda ikinci hecesindeki ü sesi düşer. Doğru seçenek C’ dir.

21. ÖSS-2001

Bu dizelerde “ bağı” kelimesinde ünlü düşmesine; “toprağını” kelimesinde sert ünsüz yumuşamasına; “inliyor” kelimesinde ünlü daralmasına; ve “uzaktan” kelimesinde ünsüz benzeşmesine örnek vardır. Ünsüz düşmesi örneği ise bu dizelerde yoktur. Doğru seçenek B’dir.

4.1.2.Şekil Bilgisi

4.1.2.1.Kök Çeşitleri

Tablo -4.5.“Kök Çeşitleri” ile İlgili

ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	2

Tablo -4.6. “Kök Çeşitleri” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Sorular:

1. ÖSS -1990

Ağaçların çiçeklenip ekinlerin

I II

büyümeye başladığı günlerde

III

köyüne gider , çocukluk

IV

günlerini sanki yeniden yaşardı .

V

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerden hangisinin kökü, sözcük türü bakımından ötekilerden farklıdır ?

A) I B) II C) III

D) IV E) V

2. ÖYS-1995

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem, kökü bakımından ötekilerden farklıdır ?

A) Balıkların bir kısmını pişirmişlerdi .

B) Üşüttüğü için boynu, beli tutulmuştu .

C) Bahçedeki çiçekleri yeni sulamışlardı .

D) Su kovanını bahçedeki çeşmeden doldurmuştu.

E) Köpek yavruları bahçede boğuşuyordu.

3. ÖSS-1999

Çayönü kazısında ortaya çıkarılan

I

buluntular , insanlığın avcılık ve
II III

toplayıcılıktan yerleşik yaşama
geçiş aşamasını göstermektedir .
V IV

**Bu cümledeki altı çizili
sözcüklerden hangisinin kökü,
sözcük türü yönünden
öbürlerinden farklıdır ?**

- A) I . B) II . C) III .
D)IV. E) V.

Çözümler :

1.ÖSS-1990

“Ekin” sözcüğünün kökü “ek-”
fiildir.Diğer seçeneklerdeki
kelimelerin kökü ise isimdir.
Doğru seçenek B’dir.

2.ÖYS-1995

“Sulamışlardı.” kelimesinin kökü
olan “su” isimdir . Diğer seçenek-
lerde bulunan yüklemelerin kökü
ise fiildir .Doğru seçenek C’dir.

3.ÖSS-1999

“Avcılık” kelimesinin kökü olan
av isimdir. Diğer seçeneklerde

bulunan kelimelerin kökü ise
fiildir. Doğru seçenek C’dir.

4.1.2.2 Çekim Ekleri

Tablo -4.7. Çekim Ekleri ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2

Tablo -4.8. Çekim Ekleri ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4

Sorular:

1. ÖYS-1981

“ Bu , resimdekilerden hangisinde belirtilmektedir?” **cümlesinde geçen “-den”ekin görevi, aşağıdakilerden hangisine uymaktadır ?**

- A) Okuldan geliyorum .
- B) Gelenlerden biri , kardeşimdir .
- C) Kendisi uzaktan akrabamız olur .
- D) Hepsinden önce ben geldim .
- E) Gerçekten güzel işler yapmış .

2. ÖYS-1988

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük, işlevi yönünden ötekilerden farklı bir ek almıştır ?

- A) Ben onarım işleriyle ilgileniyorum .

- B) Bir doğum ilanı vermek istiyorum .
- C) Bu yemekleri içim kaldırmıyor .
- D) Soğuklar verim düşüklüğüne yol açıyor .
- E) Pancar söküm zamanı yaklaşıyor .

3. ÖSS-1998

Bu küçük kasaba geniş ve derin bir vadinin içinde kurulmuştu .Dik ,

I

kayalık tepenin üstündeki çok eskilerden kalma kalesi, görkemiyle

II

III

etkiliyordu insanı . Alçacık damlı

IV

dükânların bulunduğu tarihi çarşısı

V

da birçok yönden görülmeye değerdi.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerin hangisi, bir varlığın neye ait olduğunu belirten ek almıştır ?

- A) I B) II C) III
D) IV E) V

4. ÖYS-1998

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcükte “ - ma , - me ” eki ötekilerden farklı bir görevde kullanılmıştır ?

- A) Onları görmesin diye elinden geleni yapıyordu .
B) Olup bitenleri hayalinde canlandırmaya çalışıyordu .
C) Bekleme odasının nerede olduğunu sordu .
D) Bu türlü aktarmaların yazıya yeni bir şey katmadığına inanıyordu .
E) Hepiniz bisiklete binmeyi öğrenmelisiniz, diye bizler uyardı .

5. ÖYS-1998

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük, işlevi bakımından ötekilerden farklı bir ek almıştır ?

- A) Bugünlerde birçok yeni yayın piyasaya çıktı .
B) Bunları defterlerinize yazın , ilerde size gerekebilir .
C) Akşama kadar evde bir yığın iş yaptı .
D) Yazarın bu kitabında dizin bölümü yok .
A) Turizmde bu yıl Karadeniz’e akın var .

6. ÖSS-2000

- I . Teyzelerin dün sinemaya gittiler .
II . Çiçeklerine yazın bolca su vermelisin .
III . Kalemlerini başka kutuya yerleştirdi .
IV . Ceketlerimizi dolaba astım .
V . Evleri bize çok yakındır .

Yukarıdaki cümlelerin hangilerindeki altı çizili sözcüklerin aldığı ekler, onlara hem ikinci, hem de üçüncü tekil kişiye ait olma anlamı katmıştır ?

- A) I. ve II . B) I. ve V.
C) II.ve III.
D) III. ve IV. E) IV. ve V.

Çözümler :

1. ÖYS-1981

Örnek cümlede “-den” eki “resimdekilerden hangisi” şeklinde isim tamlaması yapmıştır. B seçeneğinde “gelenlerden biri” kelime grubu da isim tamlamasıdır. Burada “-den” eki yerine “-in” tamlayan ekini kullanabiliriz.

2. ÖYS-1988

Ekin işlevi demek , ekin yapım eki veya çekim eki olması demektir. C’ deki “içim” kelimesinde “iç” ismine “-im” iyelik eki gelmiştir. Buradaki ek isim çekim eki iken diğer seçeneklerde yapım ekleri vardır. Doğru seçenek C’dir.

3. ÖSS-1998

Soruda bulunması istenen ek iyelik ekidir.“Kale-s-i” kelimesindeki “i” eki iyelik ekidir. Çünkü

varlığın nereye ait olduğunu bildirmiştir. Doğru seçenek C’dir.

4.ÖYS-1998

“Gör-me-sin” sözcüğündeki “-me” eki olumsuzluk eki olan fiil çekim ekidir. Diğer seçeneklerde ise “-me” eki yapım eki olarak görev almıştır. Doğru seçenek A’ dır.

5.ÖYS -1998

“Yaz-ın ” kelimesinde bulunan “-ın” eki emir kipi eki olan fiil çekim ekidir. Diğer seçeneklerde ise yapım ekleri bulunmaktadır.

6. ÖSS-2000

“Çiçeklerine” ve “kalemlerini” sözcüklerinde hem ikinci hem de üçüncü tekil kişiye ait olma anlamı vardır. Doğru cevap C seçeneğidir

4.1.2.3.Yapım Ekleri

Tablo-4.9.“Yapım Ekleri” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	1		-	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	8

Tablo-4.10. “Yapım Ekleri” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	1	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	6

Sorular:

1.ÖSS -1982

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde “-den(-dan)” eki, sonuna geldiği sözcüğün anlamını değiştirmiştir ?

- A) Sıkıntıdan ne yapacağını bilmiyordu.
- B) Sıradan bir roman olduğunu hemen anladım
- C) Terden , sırtındakiler sırlı sıklam olmuştu .
- D) Çocuktan nereye gittiklerini sormuştuk .
- E) Taşlıktan yürüyerek buraya geldi.

2. ÖYS-1983

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde

“-ce” eki , eklendiği kelimenin anlamında bir küçültme yapmıştır .

- A) Yumuşakçalar omurgasız , suda yaşayan , kabuklu hayvanlardır .
- B) Çocuklar büyükçe bir binanın önünde birdirbir oynuyorlardı .
- C) Çocukların kendisini askerçe selamlamasından çok hoşlanırdı .
- D) O, bu insanca davranıştan mutlaka etkilenir .
- E) Okulda buluşup topluca sinemaya giderler .

3. ÖSS-1985

“ Kimi yazarlarca röportaj, çok yönlü bir yazı biçimidir .”

cümlesinde “yazarlar” kelimesi - ca

ekini alarak yeni bir anlam kazanmıştır. Aynı anlam aşağıdakilerin hangisinde söz konusudur ?

- A) Birbirimizle kardeşçe geçindiğimiz söylenemezdi .
- B) O günden sonra yıllarca birbirimizi görmedik .
- C) Karşımda orta yaşlı , kamburca biri oturuyordu
- D) Böyle yapmaya sınıfça karar verdik .
- E) Yeni evimizde gönlümce uzanıp yatamadım .

4. ÖSS-1986

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, - ler (-lar) eki cümleye “abartma” anlamı katmaktadır ?

- A) Sürü sürü koyunları , keçileri var .
- B) Bütün gün , annelerini beklediler .
- C) Ahmet’ler yarın tatile çıkıyorlar .
- D) Dünyalar kadar kitabı var . Çocukların hepsi aşılacak .

5. ÖSS -1988

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde - ce , -ca , - çe , ça eklendiği sözcüğe “Bunu ona gizlice söylemişler.” cümlesindeki anlamı kazandırmıştır ?

- A) Karşıma oturup sözümü kesmeden sessizce dinledi.
- B) Sonunda onlar da genişçe bir eve taşındılar .
- C) Çocukça davranışları yüzünden pek sevilmezdi.
- D) Ondan günlerce ne bir mektup , ne bir haber aldık .
- E) Bence evinizin en güzel yanı işyerine yakın olması .

6. ÖYS-1988

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük , ötekilerden farklı bir yapım eki almıştır ?

- A) Anlattıkları bıktırıcı , tatsız tuzsuz sözler yığımydı .
- B) İzlenimlerinizi yazarken , yaratıcı olmaya çalışmalısınız .
- C) Öyküleyici anlatımda da bu öğelere yer vermelisiniz .
- D) Burada olay , birinci kişinin ağzından anlatılmaktadır .
- E) Bu gibi durumlarda , inandırıcı

kanıtlar bulmak zordur .

7.ÖYS-1989

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde -lık (-lik , -luk , -lük) ekiyle türetilmiş sözcük yer bildirmektedir ?

- A) Aylık kazancının yarısını bu işe harcamıştı .
- B) Yarın çamlığa doğru bir geziye çıkacağız .
- C) Kışlık yiyeceklerimizi şimdiden alacağız .
- D) Çocukluğunda buralara pek çok kez gelmişti .
- E) Çevremizi kuşatan çirkinliklerden rahatsız olmuştuk .

8.ÖYS-1989

Aşağıdaki dizelerin hangisinde , hem yapım eki hem çekim eki almış bir sözcük vardır ?

- A) Açılan bir gülsün sen yaprak yaprak
- B) Şimdi bir rüzgâr geçti buradan
- C) İnsan bir yanınca Kerem misali yanmalı
- D) Ertesi gün başladı gün doğarken yolculuk
- E) Ayva sarı nar kırmızı sonbahar

9.ÖSS -1991

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük , birden çok yapım eki almıştır ?

- A) Ödül, sanatçının son eserine verildi .
- B) Bunları sizin sokaktaki çiçekçiden aldım .
- C) Kapıdaki nöbetçiye sizi sordum .
- D) Yarın tatlıcının önünde buluşacağız .
- E) Köşedeki balıkçıya taze balık gelmiş .

10.ÖYS-1993

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yansımadan doğmuş bir sözcük vardır ?

- A) Yağmurdan sonra , sokakları seller, götürdüğünden uzun süre karşıya geçemedik .
- B) Dünkü fırtına , ağaçlarda ne meyve ne de yaprak bıraktı .
- C) Öğretmenin , çocuklara bağırırmaktan nefesi tükenmiş , sesi kısılmıştı .
- D) Açık kalan musluğun şırıltısından bütün gece uyuyamadım .

E) Konuşurken o kadar heyecanlandı ki sesinin titremesini engellemeyemedi .

11.ÖSS - 1995

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük hem yapım hem çekim eki almıştır ?

- A) Aralarında sıkı bir dostluk vardı.
- B) Dalgalı denizde yüzmek tehlikelidir .
- C) Kapıda bir yabancı var.
- D) Dün sokaklar çok kalabalıkmış .
- E) İnatçılar çevrelerinde pek sevilmeyenler .

12. ÖYS-1995

İçimizde yaşça en büyüğümüz oydu .

Bu cümlede geçen“yaşça” sözcüğüne (-ca , -ce , -ça, -çe) ekinin kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde görülmektedir?

- A) Kapıyı yavaşça açıp odaya girdim .
- B) Sonunda gönlünce bir ev bulabildi .
- C) Onu iyice şişmanlamış buldum .

D) Kendisini ötekilerden bilgice üstün görüyordu .

E) Ondan aylarca bir haber alamamıştım .

13.ÖSS-1997

Çağdaş sinemanın ünlü

I II

örneklerinden birini dün gece

televizyonda izlerken korkulu

III

dakikalar yaşadım.

IV V

Bu cümledeki numaralanmış sözcüklerin hangisinde birden çok yapım eki vardır ?

- A) I B) II C) III
D) IV E) V

14.ÖSS-1999

Aşağıdaki dizelerde altı çizili sözcüklerin hangisinde, birden çok yapım eki kullanılmıştır?

- A) Kara gözlüm çok özledim ben seni
- B) Varlığımı yalnız ona verdim ben
- C) Hava keskin bir kömür kokusuyla dolar
- D) Gözleri yaş dolu yorgun bulutlar

E) Bir med zamam gökyüzü
kurşunla örtülü

Çözümler :

1. ÖSS-1982

Bu soruda yapım eki olan “-den” in bulunması istenmiştir. Sıfat görevinde bulunan “sıradan” kelimesini “sıra” ile ilgisi yoktur. Kelimeyi sıfat yapan “ -den” eki onun anlamını değiştirmiştir. Doğru seçenek B’ dir.

2. ÖYS-1983

“Büyükçe” kelimesinde, büyük değil, büyüğe yakın anlamına gelerek, sözün anlamında küçültme yapmıştır. “-ce” yapım ekinin kattığı bir anlam da küçültmedir. Doğru seçenek B’ dir.

3. ÖSS-1985

“Yazarlar” ismi “-ca” ekini alarak “yazarlara göre” anlamını kazanmıştır. Örnek cümledekine benzer bir kullanım E’de görülmektedir. Doğru seçenek E’ dir.

4. ÖSS-1986

“Dünya” sözüne eklenen “-lar” ekinin dünyanın çokluğunu

bildirmesi mümkün değildir. “Dünyalar” diyerek abartma yapılmıştır. Doğru seçenek D’ dir

5. ÖSS-1988

Örnek cümlede geçen “gizlice” kelimesi “gizli olarak” anlamında durum bildiren bir kelimedir. Aynı özellik A’deki “sessizce” kelimesinde de vardır. Doğru seçenek A’ dir.

6. ÖYS-1988

“Bir-(i)nci” kelimesinin aldığı ek “-(i)nci” sıra sayı sıfatı yapma ekidir. Diğerleri ise “-ıncı” fiilden isim yapma ekidir. Doğru seçenek D’ dir.

7. ÖYS-1989

“Çamlığa” sözündeki “-lık” eki çamların bulunduğu yer anlamındadır. Doğru seçenek B’ dir.

8. ÖYS-1989

“Baş - la - dı”

İ.K İ.F.Y.E Bilinen geçmiş
zaman eki (Fiil
Çekim Eki)

Doğru seçenek D’ dir .

9. ÖSS-1991

“Tat - lı - cı - nın”
 İsim İ.İ.Y.E İ.İ.Y.E Tamlayan
 Kökü eki
 (İsim Çekim
 Eki)

Doğru seçenek D’dir .

10. ÖYS-1993

“Yansıma sözcük” doğada duyulan seslerin taklit edilmesiyle, yani onlara benzer seslerle oluşturulur. “Şırlı” sözü yansımadır. “-tı” eki bu sözcükten isim türetmiştir.

11. ÖSS-1995

“İnat - çı - lar” kelimesinde
 İsim İ.İ.Y.E Ç.E
 Kökü
 hem yapım hem de çekim eki bulunmaktadır . Doğru seçenek E’dir.

12. ÖYS-1995

Örnek cümledeki “yaşça” “yaş bakımından demektir. D’ de ise bilgi bakımından anlamına gelerek örnek cümledeki anlamıyla kullanılmıştır. Doğru seçenek D’ dir.

13. ÖSS-1997

“Kork - u - lu” kelimesinde
 Fiil F.İ.Y.E İ.İ.Y.E.
 Kökü
 iki tane yapım eki bulunmaktadır.
 Doğru seçenek C’dir.

14. ÖSS-1999

“Ört - ü - lü” kelimesinde iki
 Fiil F.İ.Y.E İ.İ.Y.E
 Kökü
 tane yapım eki bulunmaktadır.
 Doğru seçenek E’dir.

4.1.2.4 Yardımcı Ünlü ve Yardımcı Ünsüzler

Tablo-4.11 “Yardımcı Ünlü ve Ünsüzler” le İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1

Tablo-4.12 “Yardımcı Ünlü ve Ünsüzler”le İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Sorular :

1.ÖYS-1990

Türkçe’de , ad tamlamalarında kaynaştırma sesleri “n” ve “s” dir.

Aşağıdaki sözcüklerden hangisiyle bir ad tamlaması yapılırken bu kurala uyulmaz ?

- A) Elma B) Yara C) Su
D) Yazı E) Mavi

2. ÖSS-1999

Üleştirme sayı sıfatı , eki , (-er) (-ar) , ünlüyle biten sayılara eklendiğinde araya “ş” kaynaştırma harfi girer.

Aşağıdakilerden hangisinde bu kurala örnek oluşturmayan bir sözcük vardır ?

- A) Defterinize ikişer cümle yazın .
B) Beşer kişilik gruplara ayrıldılar .
C) Masalara yedişer tabak koyalım .
D) Herkes yirmişer dakika konuşacak .
E) Üyelerden ellişer milyon lira toplayalım .

Çözümler:

1. ÖYS-1990

İsim tamlamalarında tamlayan, tamlayan eki “-ın, -in, -un, -ün” alır. Seçeneklerdeki kelimelere bu eki getirelim . “Elma-n-ın” “yara-n-ın” “su-y-un” “yazı-n-ın” “mavi-n-in”.Görüldüğü gibi “su” hariç

diğerleri “n” kaynaştırma harfleri almış. “Su” ise “y” kaynaştırma harfi almış. Doğru seçenek C’ dir.

2.ÖSS-1999

“ Beş - er .” “Beş” kelimesinin

İ.K Üleştirme

Sayı sıfatı eki

kökünde “ş” harfi vardır . Bu harf kaynaştırma harfi değil kelimeye ait bir harftir. Doğru seçenek B’ dir.

4.1.2.5 .Yapı Bakımından Kelimeler

Tablo-4.13 “Yapı Bakımından Kelimeler” ile İlgili ÖSS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo-4.14 “Yapı Bakımından Kelimeler ile İlgili ÖYS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Sorular :

1 . ÖYS-1989

“ Gecekondu, uyurgezer, mirasyedi , ateşkes” **gibi bileşik sözcükler, aşağıdaki yöntemlerden hangisiyle oluşmuştur ?**

A) Her iki sözcük de kendi öz

anlamı dışında kullanılmıştır .

B) Birinci sözcük kendi öz anlamı dışında kullanılmıştır .

C) İkinci sözcük kendi öz anlamı dışında kullanılmıştır .

D) Eylem soylu sözcükler, birleştikleri sözcükle birlikte tür bakımından değişikliğe uğraya-

rak ad ve sıfat oluşturmuştur .

- E) Ses değişimi yoluyla oluşan bileşik sözcüklerde, iki ünlü kaynaşmış ya da hece düşmesi olmuştur .

Çözümler:

1.ÖYS-1989

Bu kelimeler eylem ya da ad soylu kelimelerle birleşmiş ve “ateşkes, gecekodu” gibi isim, “uyurgezer, mirasyedi” gibi sıfat olabilecek kelimeler oluşturmuşlardır. Doğru seçenek D’ dir.

4.1.3.Anlam Bakımından Kelimeler

4.1.3.1. Kelimenin Gerçek Anlamıyla Kullanılması

Tablo-4.15“Gerçek Anlam” ile İlgili ÖSS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	1	1	2	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	7

Tablo-4.16 “Gerçek Anlam ile İlgili ÖYS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	1	2	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	8

Sorular:

1.ÖSS-1983

“Özlem” kelimesi, aşağıdaki cümle-lerin hangisinde “Bir kimse ya da şeye karşı duyulan bir daha görmek ya da yeniden kavuşmak isteği” anlamı dışında kullanılmıştır ?

- A) Çocukluğumun o güzel günlerini özlemle hatırlarım .
- B) O şiirleri okuyunca yarına, yarınlar büyük bir özlem duydum .
- C) Orada kaldığım günlerde yurduma duyduğum özlem büyüdükçe büyüdü.
- D) Öğrencilik günlerinden özlemle söz etti.
- E) Mahalle arkadaşlarının ağır şakalarına bile özlem duyuyordu.

2. ÖYS-1983

“ Genç sanatçı, getirdiği yeni ses ve seçkin hikaye tadıyla, hikayeciliğimiz için şimdiden, daha bu ilk kitabıyla bir kazanç sayılmıştır.”cümlesinde “şimdiden” **sözü hikayecinin hangi yönünü belirtmektedir ?**

- A) Hikayelerinin yapı ve anlatım bakımından kusursuzluğunu
- B) Hikayeciliğimizde yeni bir çıkış açacağını
- C) Şimdiye kadar görülen en başarılı sanatçı olduğunu
- D) İleride daha başarılı bir sanatçı olacağını
- E) Gelecekteki ürünlerinin de hikaye türünde olacağı

3.ÖYS-1984

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerden hangisi gerçek anlamında kullanılmıştır?

- A) Ayağında, burnu aşınmış eski bir kundura vardı .
- B) Dikiş makinesinin kolunu koparacakmış gibi çeviriyordu .
- C) Çok uzaklardan atıldığı belli iki el silah sesi duyuldu .
- D) İri , hantal gövdesini zorlukla sürüklüyor gibiydi .
- E) Ninem, yorganımıza kırmızı çiçekli, basma bir yüz geçirdi .

4. ÖSS-1984

“Usta bir yazar, kelimelerin ilk ve temel anlamlarıyla yetinmez. Cümle içinde kelimelere yan anlamlar kazandırmaya çalışır. Yeni kavramları ,yeni duygu ve düşünceleri bu yolla anlatmayı dener. Böylece kelimelerin birden çok anlam bağlamasını sağlar; dilin anlatım olanaklarını zenginleştirir.”

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu parçada öne sürülen tutuma uyulmamıştır ?

- A) Sürü , kel tepelerin yüzüne dağılmıştı .
- B) Eski bir dostundan incitici , çok ağır sözler işitmişti .
- C) Tatlı dili , güler yüzü onu herkese sevdirmişti .
- D) Kayalıklardan toprak yola tam üç saatte inmişti .
- E) Ortalıği, insana denizi hatırlatan keskin bir yosun kokusu kaplamıştı .

5. ÖYS-1984

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerden hangisi gerçek anlamında kullanılmıştır ?

- A) İlk damlalardan sonra yağmur birden coştı .
- B) Bu söze, gençlerden biri ince bir karşılık verdi .
- C) Serindi ama, tatlı bir ilkyaz akşamıydı .
- D) Havalar ısınınca ağaçların tomurcukları patladı .
- E) Gölün kıyılarını yapraksız, bodur ağaçlar kuşatmıştı .

6. ÖSS-1985

“Kıyıya dikine inen bu sokak gül kokuyor, hanımeli kokuyordu; ama

insan kokmuyordu.”**cümlesindeki** “insan kokmamak” **sözü gerçek anlamının dışında kullanılmıştır . Benzer bir kullanım, aşağıdaki cümlelerin hangisinde görülmektedir ?**

- A) Denizin yarattığı bu güzelliklerde göz nuru yoktu .
- B) Yalılarda oturanların inceli kalınlı seslerini işitiyorduk .
- C) Deniz küçük dalgalıydı, kıyıları sebze artıklarıyla doluydu .
- D) Kıyı boyunca yürürken resimden, müzikten konuştuk .
- E) Gezintiden dönenlerin neşelerine diyecek yoktu .

7. ÖYS-1985

“Zamanla nasıl değişiyor insan !
“Hangi resmime baksam ben değilim .”

dizelerindeki “bakmak” kelimesinin anlamına en yakın kullanım aşağıdaki cümlelerin hangisinde görülmektedir ?

- A) Siz gidin, çocuklara ben bakayım .
- B) Bu civcivler , iyi bakmazsanız ölürler .
- C) Buyurun, kayıt işlerine ben

bakıyorum .

- D) Salonun en büyük penceresi ana caddeye bakıyor .
- E) Dolabın her yerine baktım ama göremedim .

8. ÖSS-1985

Aşağıdakilerin hangisinde “keyif” kelimesi “vücut esenliği, sağlık” anlamında kullanılmış olabilir ?

- A) Kır gezisinde yağmur, çocukların keyfini kaçırdı .
- B) Bu yaz, denizin keyfini çıkardık .
- C) Onlar çalıştı, bunlar keyif çattı .
- D) Keyifler soruldu, kahveler içildi .
- E) Şarkıları, türküleri dinledikçe onun da keyfi geliyordu .

9. ÖYS -1987

“Dil” kelimesi, aşağıdaki cümlelerin hangisinde “düşünce ve duyguları bildirmeye yarayan herhangi bir anlatım aracı” anlamında kullanılmıştır ?

- A) Dilinden, Karadenizli olduğu anlaşılıyordu .
- B) Tevfik Fikret’i anlamak için Servet-i Fünûn dilini iyi bilmek

gerekir .

- C) Müzik kadar güçlü ve evrensel bir dil yoktur .
- D) Namık Kemal'in tiyatrolarında kullandığı dil oldukça sadedir .
- E) Konuşma dili kimi yönleriyle yazı dilinden ayrılır .

10. ÖSS-1988

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “gerçekten” sözcüğü ötekilerden farklı bir anlamda kullanılmıştır ?

- A) Giderken gerçekten size uğradı mı?
- B) Bu filmi gerçekten görmek istiyor musunuz ?
- C) Bu tatsız tartışma seni gerçekten çok üzmüş .
- D) Bir gün onun da adam olduğunu gerçekten görecek miyim?
- E) Bu gazeteci yazılarında gerçekten hiç ayrılmaz .

11.ÖYS-1988

- I. Akıp geçen zamanı durdurmak elimizde değil .
- II. Telefon çaldığı zaman mutfaktaydım .
- III. Zaman , en acı anıları bile yumuşatıp tatlandırabiliyor .
- IV. Uyku zamanını geçirdi mi

sabaha kadar oturuyor .

“Zaman” sözcüğü hangi cümlelerde birbirine yakın anlamda kullanılmıştır ?

- A) I . ve II . B) I.ve III .
- C) II . ve IV .
- D) II . ve III . E) III .ve IV .

12 .ÖYS-1989

Aşağıdaki atasözlerinin hangisinde mecazlı bir söyleyiş yoktur ?

- A) Ayağını yorganına göre uzat .
- B) Kaz gelen yerden tavuk esirgenmez .
- C) Son pişmanlık fayda vermez .
- D) Yuvarlanan taş yosun tutmaz .
- E) Ateş düştüğü yeri yakar .

13. ÖSS-1992

Aşağıdakilerin hangisinde “fazla” sözcüğü cümleye “gerğinden çok” anlamını katmaktadır ?

- A) Tatilde fazla paraya ihtiyacın olacak .
- B) Bu iş için fazla elemana ihtiyacımız var .
- C) Bu konuda fazla titizlik

gösteriyorsun .

D) Başarmak için fazla çaba

gösterdi .

E) Bu çiçekler fazla su istiyor .

14. ÖYS-1997

Her kişide bulunması özlenen , sözünde ve eylemlerinde doğruluktan ayrılmama, bir başka deyişle özü ve sözü bir olma , diye tanımlanan bir davranıştır .

Bu tanıma uygun davranış, aşağıdakilerden hangisiyle adlandırılır ?

A) Dürüstlük B) Sevecenlik

C) Kibarlık

D) Kararlılık E) Anlayışlılık

15.ÖSS-1998

I. Kendini daha fazla yorma;
sonra hastalanırsın .

II. Yağmur başlamadan sen git ;
ben sonra gelirim .

III. Sağdaki çiçekçiden sonra ilk
sokağa sapacaksın .

IV. Kurumumuzda imza yetkisi ,
başkandan sonra genel sekreterindir .

V. Bu işi sonra seninle birlikte yaparız .

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde “sonra” sözcüğü aynı anlamda kullanılmıştır ?

A) I. ve II.

B) II. ve V.

C) III.ve IV.

D) III .ve V.

E) IV .ve V.

Çözümler :

1. ÖSS-1983

Soruda “özlem” kelimesinin gerçek anlamı verilmiştir. “Bir daha görmek ya da yeniden yaşamak” sözü önceden yapılmış bir eylem için geçerli olabilir. Bu yüzden A, C, D, E’ de söylenenler eskiyle ilgili olduğundan “özlem” sözü cümlede verilene uyar. Ancak B seçeneğinde verilen “özlem” kelimesinin gerçek anlamı değildir. Doğru seçenek B’ dir.

2.ÖYS-1983

“Şimdiden” sözü “gelecekte daha etkili bir durumun olabileceğini” anlatmak için gerçek anlamında kullanılmıştır. Bu anlam D seçeneğinde açıklanmıştır. Doğru seçenek D’dir.

3.ÖYS-1984

D seçeneğinde “gövde” kelimesi gerçek anlamında, insanın vücudu anlamındadır. Diğer seçeneklerde ise altı çizili kelimeler yan anlamda kullanılmıştır.Doğru seçenek D’ dir.

4. ÖSS-1984

Sözcüklerin ilk ve temel anlamı dışında yan anlamlarla kullanılması, mecaz anlamıyla kullanılması demektir. D seçeneğinde tüm kelimeler temel anlamlarıyla kullanılmıştır. Diğer seçeneklerde ise mecaz anlamlı sözcükler vardır. Doğru seçenek D’ dir.

5. ÖYS-1984

E seçeneğinde geçen “bodur” kelimesi gerçekte kısa boylu anlamındadır; cümlede de ağaçların kısalığı vurgulanmıştır. Diğer seçeneklerde bulunan altı çizili kelimeler ise mecaz anlamdadır. Doğru seçenek E’ dir.

6.ÖSS-1985

“İnsan kokmamak” sözündeki “kokmamak” kelimesi insanın bulunmadığı anlamına gelerek mecazlaşmıştır. Bu söz “insan” la

birleşerek deyim oluşturmuştur. A seçeneğinde de “göz nuru yoktu” sözünde “ göz nuru” mecazdır ve göz nuru olmamak deyim oluşturmuştur. Doğru seçenek A’ dır.

7. ÖYS-1985

“Bakmak” kelimesi bu cümlede gerçek anlamıyla kullanılmıştır. Yani gözle bakmak anlamını taşıyor. “Bakmak” kelimesi A’ da “göz kulak olmak”; B’ de “beslemek” ; C’ de “ilgilenmek” ; D’ de “Ana cadde tarafında anlamı taşıyor. E’ de ise dolabın her yerine bakmak gözle bakıldığını gösteriyor. Doğru seçenek E’ dir.

8. ÖSS-1985

“Vücut esenliği, sağlık” “keyif” sözünün gerçek anlamıdır. D seçeneğinde “keyifler soruldu” derken bu anlam belirtilmiştir. Diğer seçeneklerde ise deyim içinde verilmiştir. Doğru seçenek D’ dir.

9. ÖYS-1987

C seçeneğinde kullanılan “dil” sözü evrensel bir anlaşma ve anlatım aracı anlamındadır. Bu

sözün gerçek anlamıdır. Doğru seçenek C'dir.

10. ÖSS-1988

“Gerçekten” sözü A, B, D, E şıklarında “sahiden” anlamında kullanılmıştır. C seçeneğinde ise gerçek anlamında yani “doğrudan ayrılmaz” anlamında kullanılmıştır. Doğru seçenek C' dir.

11.ÖYS-1988

Bu sözcük I. ve III. cümlelerde ay, yıl, gün gibi belli bir süreyi ifade edecek şekilde gerçek anlamda kullanılmıştır. Doğru seçenek B' dir.

12. ÖYS-1989

C seçeneğinde sonradan duyulan pişmanlığın kişiye fayda sağlamayacağı söylenmiştir. Burada mecaz yoktur. Gerçek anlam vardır. Diğer seçeneklerde ise mecazlı söyleyiş vardır. Doğru seçenek C' dir.

13. ÖSS-1998

Bu kelimenin gerçek anlamı “daha ileri bir zamanda” dır. Bu

anlama gelecek şekilde kullanıldığı seçenekler II. ve V. cümlelerdir. Doğru seçenek B' dir.

14. ÖYS-1997

Soruda “dürüstlük” sözünün tanımı yapılmıştır. Bu nedenle sözün gerçek anlamı sorulmuştur. Doğru seçenek A' dır.

15.ÖSS-1998

“Sonra” sözünün gerçek anlamı “daha ileri bir zaman” dır. Seçeneklere baktığımızda II. ve V. cümlelerde bu anlamın olduğunu görüyoruz. Doğru seçenek B' dir.

4.1.3. 2. Kelimenin Yan Anlamıyla Kullanılması

Tablo-4.17 “Yan Anamlı Kelimeler” ile İlgili ÖSS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	2	3	-	-	2	7	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	19

Tablo-4.18 “Yan Anamlı Kelimeler” ile İlgili ÖYS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	3	1	4	1	-	2	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	14

Sorular:

1. ÖSS -1981

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “bırakmak” sözcüğü, “Uyukluyorum, arabacı da uyukluyor; sinekler bıraksa atlar da uyuyacak.” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Bıraksam akşama kadar sokakta oynayacak .
- B) Bu araba bizi yolda bırakır.
- C) Sigarayı bıraksam sağlığım düzelecek.
- D) Kâr bıraksa işinden vazgeçer miydi hiç .
- E) Kâğıdı masanın üzerine bıraksaydın, görebilirdim .

2. ÖSS-1981

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “göstermek” sözcüğü “kanıt

göstererek inandırmak” anlamında kullanılmıştır ?

- A) Size kardeşimin resmini göstermiş miydim?
- B) Onun böyle düşünmediğini size göstereceğim.
- C) Ona biraz matematik gösterir misiniz ?
- D) Yazın, bana, makinenin nasıl kullanıldığını gösterecek.
- E) Giyim kuşamı, onu olduğundan çok genç gösteriyor .

3. ÖSS-1982

- I. Tuttuğunuz yol , doğru bir yol değil .
- II. Tartışmada onu tutmadığım için bana darılmış.
- III. Bugün söyledikleri dünküleri tutmuyor .

IV. Öne sürdüğü görüşleri hiç kimse tutmadı .

V. Bu moda tutmadığından çabucak eskisine dönüldü.

“Tutmak” sözcüğü, yukarıdaki cümlelerin hangilerinde aynı anlamda kullanılmıştır ?

- A) IV. ve V . B) I. ve III .
C) II .ve IV.
D) I .ve II . E) III . ve V

4.ÖSS-1982

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde “bulmak” eylemi, ötekilerden farklı anlamda kullanılmıştır ?

- A) Kristof Kolomb, Amerika’yı buldu .
B) Thomas Edison , ampülü buldu.
C) Robert Kosch , kendi adıyla anılan basili buldu.
D) Roald Amundsen , Güney Kutbu’nu buldu.
E) Pierre Curie ve eşi, radyumu buldu.

5. ÖSS-1982

“Doktor ,hastanın halinde telaş edecek bir şey olmadığını söyledi .”

“Telaş” sözcüğü, aşağıdaki cümlelerden hangisinde bu cümledeki anlamıyla kullanılmıştır ?

- A) Oğlunuz çalışmışsa nasıl olsa geçer, telaş etmeyiniz .
B) Bu kadar telaş edecek ne var, daha erken, yetişebilirsiniz.
C) Uzaktan gördüm, etrafına bakmadan telaşla eczaneye girdi.
D) Biraz dikkatli olmak gerek; bu iş telaşa gelmez .
E) Onun telaşı, bizi de çabuk olmaya zorladı.

6.ÖYS-1982

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “çıkılmak” sözcüğü, “ Bu tencerenin bakır çıkılmış, kalaylanması gerek.” cümlesindeki ile eş anlamda kullanılmıştır ?

- A) Havalarda ısındı; ekinler çıkmaya başlamış bile .
B)Yüzünde önce küçük bir sivilce çıktı, sonra da çibana dönüştü .
C) Bugünlerde çok zayıfladı , adeta kemikleri çıktı .
D) En küçük çocuk akıllı çıktı da baba malını topladı .

E) Sahneye önce rejisör çıktı
onu yapıtın yazarı izledi .

7. ÖYS-1982

**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde
“hazır” sözcüğü, “ Hazır araba ile
gidiyorken bu paketi de götürüver-
sin.” cümlesindeki ile eş anlamda
kullanılmıştır ?**

- A) Hazır olunca bana haber ver ,
birlikte çıkalım .
- B) Hazır elbise diye tutturdu ama
denediklerinin hiçbiri uymadı .
- C) Yemek hazır olana kadar ko-
nuşur, dertleşiriz .
- D) Terzi provayı hazır edince
telefon edecekmiş .
- E) Hazır gelmişken öteki musluk-
lara da bakıver .

8. ÖYS- 1982

**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde
“birleşmek” sözcüğü, “Hiçbir
noktada birleşmeyen bu iki insan,
çocuğun bu isteğini kabul etmeme
noktasında anlaşmış bulunuyorlardı
.” cümlesindeki ile eş anlamda
kullanılmıştır ?**

- A) Seninle köşede birleşir sonra
birlikte gideriz .

- B) Taşınma işinin ne ile
yapılacağı konusunda birleştiler .
- C) Bu iki yol köprüde birleşti-
yormuş .
- D) İki ayrı maddenin birleşmesin-
den yeni bir madde elde edilir .
- E) Masaları birleştirip üstüne
büyük bir örtü örttüler .

9. ÖYS -1983

“Biraz daha bekleyemez misiniz?”

**“Daha” kelimesi, aşağıdaki kul-
lanımlardan hangisinde bu
cümledekiyle aynı anlamdadır ?**

- A) Gideli daha yarım saat bile
olmadı .
- B) Bundan daha uygun bir
öneriniz yok muydu ?
- C) Bunları daha kimse görmedi .
- D) Anlatsana daha neler gördün ?
- E) Sizce hangisi daha güzel; bu
mu ,öteki mi ?

10. ÖYS-1984

**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde
“bulmak” fiili , “Belki de bir
ozan olarak geçirdiği yılları ilginç
bulmamış .” cümlesindekiyle aynı
anlamda kullanılmıştır ?**

- A) O kitapta, ozanın gerçek yaşam

izlenimlerini taşıyan sadece iki şiir buldum .

- B) Bu eserde, Tanzimat'tan Birinci Dünya Savaşı'na kadar yetişen üç kuşağı bir arada buluyoruz .
- C) O klâsik soruyu bana da soruyorlar : “Yahya Kemal'in şiirlerini nasıl buluyorsunuz ?”
- D) Ozan, kitabının sunu bölümünde, “Bazı şiirlerde savaş temasını bulacaksınız.”
- E) Çoktan beri hiç görüşmemiş olduğumuz için konuşa konuşa akşamı bulduk .

11. ÖYS-1984

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “çalışmak” fiili, “Anneler, ne olursa olsun, çocuklarının isteklerini yerine getirmeye çalışırlar.”cümlesindekiyle aynı anlamda kullanılmıştır ?

- A) Bugünkü toplantıya vaktinde gelmeye çalışacağım .
- B) Bu projeyi yetiştirebilmek için gece gündüz çalıştım .
- C) Bu akşam sadece matematik çalışacağım .
- D) Buraya gelmeden önce İzmir'de çalışıyordum .
- E) Kışın Cumartesi günleri de

çalışır .

12. ÖYS-1984

“Onların gelmesini nasıl özlem içinde beklerdik.”**cümlesinde** “nasıl” **kelimesinin cümleye kattığı anlam, aşağıdakilerden hangisiyle özdeştir ?**

- A) Size nasıl bir kitap vereyim ?
- B) İlk yıllar nasıl istekle çalışmışlardı ?
- C) Bu acılı günlere nasıl dayandık ?
- D) O dağ köyüne nasıl gidecektik ?
- E) Bunu size nasıl anlatsam ?

13. ÖYS-1984

“Kelimeler kullanımlarına göre anlam kazanır; sözgelimi ‘klâsik’ kelimesini, hem olumlu hem olumsuz anlamda kullanabiliriz ...”

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde “klâsik” kelimesi olumsuz anlamıyla kullanılmıştır ?

- A) O, klâsik yazarların başında gelir .
- B) Bu incelemede klâsik romanlara ağırlık vereceğiz .

- C) Klâsik eserler her çağda yararlılığını korur .
- D) Yazınızda klâsik benzetmelere yer vermişsiniz .
- E) Klâsik edebiyat büyük ölçüde kurallara yaslanır .

14. ÖSS- 1985

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “iş” kelimesi, “davranış” anlamında kullanılmıştır ?

- A) Ona borç vermekle çok iyi bir iş yaptın doğrusu .
- B) Şair , yazar ve öğretmen olarak işi oldukça ağır .
- C) Ne tür bir iş aradığını anlayamadım .
- D) Bankadaki işi uzun sürdüğü için gelememiş .
- E) Bu bir zevk işi , herkes istediği gibi giyinir .

15. ÖSS-1985

“Meydan” kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde “Meydanda kimseleri göremeyince yanlış bir eve girdiğimi sandım .” cümlesindekiyle aynı anlamda kullanılmıştır ?

- A) Bu ilanı köy meydanına ,

herkesin görebileceği bir yere asmalısınız .

- B) Müdür binaya girer girmez bütün öğrenciler kaçıştı , meydana danda tek kişi bile kalmadı.
- C) Arabaların , yanımızdaki meydana park etmesi yasaklanmış .
- D) Artık yaşlandığını düşünerek güreşten vazgeçmiş, meydanı gençlere bırakmayı uygun bulmuş.
- E) Cumhuriyet Bayramı töreni bu yıl okulun karşısındaki meydana yapılacakmış.

16. ÖYS-1985

“Yazmak” kelimesi aşağıdakilerden hangisinde “Yaşına göre, basit ama çok güzel şiirler yazıyormuş.” cümlesindekiyle aynı anlamda kullanılmıştır ?

- A) Emekli olduktan sonra anılarını yazacakmış diyorlar .
- B) Kader onun yazısını böyle yazmış .
- C) Elektrik sayacı bu ay çok yazmış , bozuk galiba .
- D) Okulda, folklor kurslarına yazmışlar ama gitmek istemiyor .
- E) Kırmızı ışıkta geçtiği için

bin lira ceza yazmışlar .

17. ÖSS -1986

Aşağıdaki dizelerin hangisinde “gün” kelimesi, ötekilerden farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Dağ taş deme, gün batmadan ilerle
- B) Bir gün aslına dönecek bu ten
- C) Gün doğmayabilir bir daha
- D) Ne doğan güne hükmüm geçer
- E) Gün eğildi yine dağlara doğru

18. ÖSS -1986

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “katılmak” kelimesi, “Bu görüşe katılmam.” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır ?

- A) Onların bu anlamsız tartışmalarına katılmamaya çalışıyorlardı .
- B) Arkadaşlarının oyunlarına katılmıyor,onları uzaktan seyretmekle yetiniyordu.
- C) Onun da aralarına katılması için gösterdikleri çaba boşa gitti.
- D) Caddedeki kalabalığa katılınca sıkıntılarını unuttu.
- E) Arkadaşlarının verdiği karara katılmak için uzun uzun düşündü.

19. ÖSS-1986

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “merak” kelimesi, ötekilerden farklı anlamda kullanılmıştır ?

- A) Ona bu resim yapma merakı nereden geldi, bilmiyorum .
- B) Onun bu acayip hareketleri benim de merakımı uyandırdı .
- C) Şimdi de bir pul biriktirme merakı başladı .
- D) Onun bu şapka giyme merakı, çoğu zaman alay konusu oluyor .
- E) Polis romanlarına karşı ondaki bu merak, yeni sayılmaz .

20. ÖSS-1986

“Çekmek” kelimesi , aşağıdaki cümlelerin hangisinde “ Dörde bölünebilen yıllarda şubat ayı 29 gün çeker.” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır ?

- A) Otomobile binince şoföre “Doğru istasyona çek !” diye emir verdi.
- B) Eskiden şehirlerarası otobüsleri “Yeni garajlar” denen yere çekerlerdi .
- C) Ankara – Adana yolu trenle on iki, otobüsle sekiz saat çekiyormuş .

- D) Bu gezinin tüm masraflarını çalıştığı şirket çekecekmiş .
E) Bütün yıl dağdan kuru odun çekiyormuş .

21.ÖSS -1986

Aşağıdaki cümlelerin hangisin-de “düşmek” kelimesi, “ İş bölümünde ona, sadece sınıfın düzeyini sağlamak düştü.” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır ?

- A) Kiracısıyla tartışması sonucu mahkemeye düşmüş .
B) Geçen yıla oranla fiyatlar bu yıl biraz düştü .
C) Çok iyi bir sınıf; iyi ki çocuğunuz oraya düşmüş .
D) Toplumun sorunlarını yansıtmak romancıya düşer .
E) Mirastan ona da büyük bir pay düştü

22. ÖSS-1986

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “anlamak” kelimesi, “bir şey üzerinde bilgisi olmak” anlamında kullanılmıştır ?

- A) Başka işler elinden gelirdi ama elektrikten hiç anlamazdı .
B) Kulak verseydin, öğretmenin ne

- demek istediğini anlardın .
C) Bu söylediklerinizden doğrusu hiçbir şey anlamadım .
D) Bakışından bana kırgın olduğunu hemen anlamıştım .
E) Belli etmek istemedi ama sanırım hatasını anladı .

23.ÖSS-1986

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “açmak” kelimesi , “Yeni bir iş yeri açmak için tüm hazırlıkları tamamlamış.”cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır ?

- A) Televizyonu açmak için en son düğmeye basacaksınız .
B) Sergi açmak için büyük ve aydınlık bir salon istiyormuş.
C) Lavabonun tıkanan borusunu açmak için gerekli pompayı bulamamış .
D) Kardan kapanan İstanbul-Ankara yolunu açmak için hala çalışıyorlar .
E) Yeni bir sınav açmak için üç ay beklemek gerekecek .

24. ÖSS-1987

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “yarın” kelimesi, “İnsan yarını da düşünmek zorundadır.”

cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır ?

- A) Yarından sonra işin biter sanırım .
- B) “Yarın gelirim .” demişse mutlaka gelir .
- C) Yarın bir işim çıkıp çıkmayacağını bilemiyorum .
- D) Yarının neler getireceğini kimse kestiremez .
- E) Bugün boşum , ama yarın için söz veremem .

25. ÖSS-1987

Aşağıdaki dizelerin hangisinde “büyümek” kelimesi “artmak, çoğalmak” anlamında kullanılmıştır ?

- A) Büyüdü büyüdü gözleri yürek kadar
- B) Büyür güzellikleri çocukların düşlerimde
- C) Büyür çocuklar ellerinde anaların
- D) Evvel küçük idi , şimdi büyümüş
- E) Ekinler büyüdü , orağa geldi.

26. ÖSS-1987

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde “çekmek” kelimesi “tükenmek” anlamında kullanılmıştır ?

- A) Pilav , suyunu iyice çekmiş .
- B) Bankadan bir miktar para çekti .
- C) Ceketin astarı çekmiş .
- D) Uyumak için yorganı başına çekti .
- E) Balıkçı bütün gün kürek çekti .

27. ÖYS-1987

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “bağırarak” kelimesi ötekilerden farklı anlamda kullanılmıştır ?

- A) Odanın camlarını açmış bağırarak şarkı söylüyordu .
- B) Sokaktan geçen sebzeçi : “ Taze domates ...” diye bağırıyordu .
- C) Balıkçılar , rüzgarın uğultusundan, ancak bağırarak anlaşabiliyorlardı .
- D) “Bunu nasıl yaparsın!” diye bağırarak çıkıp gitti .
- E) Tren uzaklaşırken arkadaşına : “Yine görüşelim .” diye bağırıldı .

28.ÖYS -1987

“Süzülmek” kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde “akmak” anlamında kullanılmıştır ?

- A) Gözlerinden yanaklarına yaşlar süzülüyordu .
- B) Çocuk, kapı aralığından yavaşça içeriye süzüldü .
- C) Sandal , durgun suda bir kuğu gibi süzülüyordu .
- D) Hastalıktan zayıflamış, süzül-müştü
- E) Uçurtma havalanmış, göklerde süzülüyordu .

29. ÖSS-1988

Aşağıdakilerin hangisinde “nasıl” sözcüğü cümleye “zorunluluk” anlamı katmaktadır ?

- A) Bütün bu olanlardan sonra ona nasıl inanabilirim ?
- B) Bu şiddetli yağmurda oraya nasıl gidebildiniz ?
- C) Bu işin nasıl olduğunu bir daha anlatır mısınız ?
- D) Bugünlerde nasıl çalışıyor bilemezsiniz !
- E) Söz verdiğin halde nasıl gitmezsin !

30. ÖYS-1988

“Düşmek” sözcüğü aşağıdakiler-den hangisinde “Bu iş sana düşer .” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır ?

- A) Ağaçların gölgesi yola düşüyordu .
- B) Benim payıma çok az düştü
- C) Masanın üstündeki kitaplar yere düştü .
- D) Annesi gidince çocuğun bakımı halaya düştü .
- E) Bugünlerde hava sıcaklığı sürekli olarak düşüyor .

31.ÖYS-1992

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “durmak” sözcüğü “var olmak” anlamında kullanılmıştır ?

- A) Bunca sorun dururken, gereksiz işlerle uğraşıyorsunuz .
- B) Konuşurken sık sık duruyor , notlarına bakıyordu .
- C) Senin ayakta durduğunu uzun süre fark etmedim .
- D) Bu konu üzerinde neden bu kadar durduğunu anlamadım .
- E) Otobüs durunca eşyalarımızı alıp indik .

32. ÖYS-1995

“Aile” sözcüğünün aşağıdaki açıklamalarından hangisi, birlikte verilen örnek cümleye uygun değildir ?

- A) Erkeğin karısı ve çocukları: Ev tutunca ailemi de getireceğim .
 B) Birlikte çalışan kimselerin tümü: Milli Eğitim ailesinin çalışan bir üyesiydi .
 C) Aynı soydan gelen kimseler zinciri: Damadımız, İzmirli eski bir ailenin çocuğudur .
 D) Kişinin ana babası: Ailem kampa gitmeme izin vermiyordu .
 E) Anne , baba ve çocuklardan oluşan topluluk : Ailesi ölünce bir daha evlenemedi .

33. ÖSS-2001

Aşağıdakilerin hangisinde, “barınmak” sözcüğünün anlamıyla kullanımını birbirine uymamaktadır ?

Anlam Kullanım

- A) Bir yerde yaşamak, Burası yılın her mevsiminde gemilerin

barınabileceği bir yerdi.

- B) Çevresiyle uyumlu, Çalıştığı dirlik içinde yaşamak. yerlerin hiçbirinde barınamadı.
 C) Bir yerde etkili olmak, gelişecek ortam bulmak . buradaki barınamayacağına görmüştü.
 D) Doğa etkilerinden korunmasını sağlayacak - havalarda barınmak için kendisine sığınmak . dine kuytu bir yer arıyordu.
 E) Yerleşmek için uygun koşullar bulup kentte bir yer bulup barınamadılar.

Çözümler:

1.ÖSS-1981

“Bırakmak” sözü örnek cümlede “rahatımı bozmasa, izin verse” anlamlarına gelecek şekilde yan anlamda kullanılmıştır. Aynı anlam A seçeneğinde de vardır. Doğru seçenek A’dır.

2. ÖSS-1981

“Göstermek” sözü “kanıt göstererek inandırmak” anlamında kullanıldığında yan anlamda kullanılmış olur. Bu anlamda kullanıldığı seçenek B’ dir. doğru seçenek B’ dir.

3.ÖSS-1982

II.cümlede “tutmadığım” “tarafında olmadığım, savunmadığım” anlamında kullanılmıştır. IV. cümlede de “tutmadı” “tarafında olmadı, savunmadı” anlamına gelecek şekilde yan anlamda kullanılmıştır. Doğru seçenek C’ dir.

4.ÖSS-1982

“Bulmak” kelimesi A, C, D, E seçeneklerinde zaten olan bir şeyi ortaya çıkarmak anlamında gerçek anlamda kullanılmıştır. B

seçeneğinde ise “icat etmek” anlamında yan anlamda kullanılmıştır. Doğru seçenek B’ dir.

5. ÖSS-1982

Soru cümlesinde “telaş” kelimesi “endişe” anlamına gelecek şekilde yan anlamda kullanılmıştır. Diğer seçeneklerde ise “acele” anlamına gelecek şekilde gerçek anlamda kullanılmıştır. Doğru seçenek A’ dır.

6. ÖYS-1982

Örnek cümledeki “çıkılmak” sözü üstten kalayın gitmesi veya incilmesi alt taraftan bakırın görünmesi anlamında yan anlamda kullanılmıştır. Aynı yan anlam C seçeneğinde kullanılmıştır. Doğru seçenek C’ dir.

7. ÖYS-1982

“Hazır” sözü bu cümlede zarf görevine gelecek şekilde yan anlamda kullanılmıştır. Aynı zarf görevindeki “hazır” sözü E seçeneğinde vardır. Doğru seçenek E’ dir.

8.ÖYS-1982

“Birleşmek” sözü örnek cümlede “aynı düşüncede karar kılmak” anlamında yan anlamda kullanılmıştır. Aynı yan anlam B seçeneğinde vardır. doğru seçenek B’ dir.

9.ÖYS-1983

“Daha” kelimesinin gerçek anlamı “henüz”dür. Örnek cümlede ise “yapılan işin biraz daha sürdürülmesi” anlamında kullanılmıştır. D seçeneğindeki anlam da örnek cümledekiyle aynıdır. Doğru seçenek D’ dir.

10.ÖYS-1984

Cümledeki “bulmak” kelimesi geçirdiği yılların ilginç olduğu kanısında olmamak anlamında yan anlamda kullanılmıştır. Bu anlama en yakın kullanım C seçeneğinde vardır. Doğru seçenek C’ dir.

11. ÖYS-1984

Örnek cümledeki “çalışmak” eylemi “bir eylemin yapılması için gayret göstermek” anlamında yan anlamda kullanılmıştır. Aynı yan anlam A seçeneğinde vardır. Doğru seçenek A’ dır.

12. ÖYS-1984

Bu cümledeki “nasıl” kelimesi “ne kadar çok” anlamına gelecek şekilde yan anlamda kullanılmıştır. Aynı pekiştirilmiş anlam B seçeneğinde de vardır. Doğru seçenek B’ dir.

13. ÖYS-1984

Benzetmelerin klasik olması sıradan olması, özgün olmaması anlamlarına geldiği için sanat açısından olumsuz bir yargı bildirir. D seçeneğinde “klasik” kelimesi olumsuz anlama gelecek şekilde yan anlamıyla kullanılmıştır. Doğru seçenek D’ dir.

14. ÖSS-1985

A seçeneğine “iş” sözü “davranış” anlamına gelecek şekilde yan anlamıyla kullanılmıştır. Doğru seçenek A’ dır.

15. ÖSS-1985

Örnek cümlede “meydan” sözü etraf, ortaklık yer anlamında yan anlamıyla kullanılmıştır. B seçeneğinde de örnek cümledekiyle aynı

anlamda kullanılmıştır. Doğru seçenek B' dir.

16. ÖYS-1985

“Yazmak” kelimesi örnek cümlede “sanatsal bir ürün ortaya koymak” anlamına gelecek şekilde yan anlamda kullanılmıştır. Aynı yan anlam A seçeneğinde de vardır. Doğru seçenek A' dır.

17 ÖSS-1986

“Gün” sözü A, B, D, E seçeneklerinde “güneş” anlamına gelecek şekilde gerçek anlamıyla, C’de ise “herhangi bir zaman” anlamında yan anlamda kullanılmıştır. Doğru seçenek C’dir.

18. ÖSS-1986

Örnek cümledeki “katılmak” sözü “onaylamak” anlamına gelecek şekilde yan anlamda kullanılmıştır. E seçeneğinde de “onaylamak” anlamında kullanılmıştır. Doğru seçenek E' dir.

19. ÖSS-1986

“Merak” sözü A, C, D, E seçeneklerinde “arzu, istek” anlamına gelen gerçek anlamıyla kullanılmıştır. B seçeneğinde ise “ilgi

çekmek” anlamına gelen yan anlamıyla kullanılmıştır. Doğru seçenek B' dir.

20. ÖSS-1986

Örnek cümledeki “çekmek” sözü “sürmek, 29 günlük bir zaman dilimi tutmak” anlamında kullanılmıştır. Bu sözün yan anlamıdır. Aynı yan anlam C seçeneğinde “sekiz saat sürmek” anlamında vardır. Doğru seçenek C' dir.

21. ÖSS-1986

Örnek cümlede “düşmek” sözü üzerine almak görevlendirmek anlamına gelecek şekilde yan anlamda kullanılmıştır. Aynı yan anlam D seçeneğinde vardır. doğru seçenek D' dir.

22. ÖSS-1986

Soruda “anlamak” sözünün yan anlamı verilmiştir. A seçeneğinde “elektrik üzerine bilgisi yoktu” anlamında yan anlamıyla kullanılmıştır. Doğru seçenek A' dır.

23. ÖSS-1986

Örnek cümledeki “açmak” sözü insanların hizmetine sunmak anlamında yan anlamda kulla-

nılmıştır. B seçeneğinde de “sergiyi insanların gösterimine sunmak” anlamında yan anlamda kullanılmıştır. Doğru seçenek B’dir.

24. ÖSS-1987

Örnek cümlede “yarın” sözü “gelecek” anlamına gelecek şekilde yan anlamıyla kullanılmıştır. Bu anlam D seçeneğinde vardır. A, B, C, E seçeneklerinde ise gerçek anlamında kullanılmıştır. Doğru seçenek D’dir.

25. ÖSS-1987

“Büyümek” sözünün soruda verilen anlamı yan anlamdır. Bu anlam B seçeneğinde de vardır. “Güzelliklerin büyümesi” “artmak” anlamına gelecek şekilde yan anlamdadır. Doğru seçenek B’dir.

26. ÖSS-1987

“Çekmek” sözünün “tükenmek” anlamına gelecek şekilde kullanılması yan anlamda kullanılması demektir. A seçeneğinde “pilavın suyu çekmesi” tükenmek anlamındadır. Doğru seçenek A’dir.

27. ÖYS-1987

“Bağırmak” sözü A, B, C, E seçeneklerinde yüksek sesle konuşmak, anlamında gerçek anlamıyla kullanılmıştır. D seçeneğinde ise “azarlamak” anlamında yan anlamda kullanılmıştır. Doğru seçenek D’dir.

28. ÖYS-1987

“Süzülmek” sözü “akmak” anlamında kullanılırsa yan anlamda kullanılmış olur. A seçeneğinde “akmak” anlamına gelecek şekilde yan anlamda kullanılmıştır. Doğru seçenek A’dir.

29. ÖSS-1988

“Nasıl” sözcüğünün cümleye “zorunluluk” anlamı katması yan anlamda kullanılması demektir. Bu anlamda gelecek şekilde E seçeneğinde kullanılmıştır. Doğru seçenek E’dir.

30. ÖSS-1988

Örnek cümledeki “düşmek” sözü “görevlendirilmek” anlamına gelecek şekilde yan anlamda kullanılmıştır. Aynı yan anlam D seçeneğinde görülmektedir. Doğru seçenek D’dir.

31.ÖYS-1992

A seçeneğinde “durmak” sözü bunca sorun varken, ortadayken anlamlarına gelecek şekilde yan anlamda kullanılmıştır. İstenen anlam A seçeneğindedir. Doğru seçenek A’ dır.

32.ÖYS-1995

Seçeneklerde “aile” kelimesinin gerçek ve yan anlamları verilmiştir. E seçeneğinde verilen tanım, “aile” sözünün gerçek anlamı; fakat verilen örnek yan anlamıdır. Doğru seçenek E’ dir.

33.ÖSS-2001

A seçeneğinde kelimenin yan anlamı verilmiş; ancak verilen örnekte “barınmak” sözü gerçek anlamda kullanılmıştır. Doğru seçenek A’ dır.

4.1.3.3. Kelimenin Mecaz Anlamıyla Kullanılması

Tablo-4.19 “Mecaz Anlamlı Kelimeler” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	1	-	-	1	2	-	2	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	9

Tablo-4.20 “Mecaz Anlamlı Kelimeler” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	1	1	-	2	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	9

Sorular:

1.ÖSS-1981

“Yanmak” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde “geçersizlik” anlamında kullanılmıştır?

- A) Tren saat sekizde kalkıyor; yetişemezsek yandık .
- B) Bütün gün güneşte oturmaktan kolları yanmış.
- C) Binanın büyük bir kısmı yanmış, oturulmaz hale gelmiş.
- D) Otobüse yetişemezsek biletlerimiz yanar .
- E) Bu yıl sıcak erken bastırды, ürünlerin hepsi yanmış .

2. ÖYS-1982

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “sürüklemek” sözcüğü, “ Roman-daki kişileri de ikiyüzlülüğün bataklığına sürükleyen etkenler inandırıcı bir biçimde veriliyor .” cümlesindeki ile eş anlamda kullanılmıştır ?

- A) Atın ölüsünü sürükleyen çocuklar, geldiğimizi görünce durdular .
- B) Beni saatlerce beklettikten sonra bir de buraya sürükleyen adama doğrusu çok kızmış-tım.
- C) Romanın insanı etkileyen, sürükleyen yanı, anlatımdan

çok anlatılan olaylardan geliyor .

- D) İnsanlığı o kanlı savaşa sürükleyen nedenler daha tam olarak değerlendirilmedi .
- E) İlbaharda kocaman tomrukları bile sürükleyen bu ırmak, yaz gelince kurumaya başlar .

3. ÖYS -1983

“Onun resimlerinde, kompozisyonlar son derece ölçülüdür, renkler bir barış halindedir .”

Bu cümledeki “barış” kelimesi hangi anlamda kullanılmıştır ?

- A) düzen B) benzerlik
C)tekdüzelik
D) uyum E) yakınlık

4. ÖSS-1984

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde “boş” kelimesi, “Elimde mutlaka bir iş olmalı, boş oturmasını sevmem.” cümlesindekiyle aynı anlamda kullanılmıştır ?

- A) Onun çalıştığı şirkette galiba bir boş yer varmış.
- B) Onun bu boş sözlerine artık kimse inanmıyor .
- C) Satın aldıkları daire üç yıldan

beri boş duruyormuş.

- D) Arkadaşının böyle boş gezmesi ailesini üzüyor olmalı
- E) Onun böylesine boş bir insan olduğunu doğrusu bilmiyordum .

5. ÖSS-1985

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “çarpınmak” kelimesi, “Dilini bilmediği bu insanlara yardımcı olmak için çarpınıyordu.” cümlesindekiyle aynı anlamda kullanılmıştır ?

- A) Bavulunu yitiren ihtiyarın çarpınmasına aldırın olmadı .
- B) Kadın, kendini odanın ortasına atarak çarpınmaya başladı .
- C) Nasırlı eller, ağın içinde çarpınan balıklara doğru uzandı .
- D) Öğretmenin çarpınması, dersini en iyi biçimde anlatmak içindi .
- E) Denizin çarpınmasına baktıkça çocukluk günlerini hatırlıyordu .

6. ÖYS-1985

“Kimileri, sanatın boş bir uğraş olduğunu iddia ederler.Kimileri ise, sorunu toplum açısından alarak, böyle düşünmezler .”

Burada geçen “boş” kelimesine, aşağıdakilerden hangisi en uygun karşılıktır ?

- A) kısır B) verimsiz C) yararsız
D) saçma E) basit

7. ÖSS-1985

“Söyleyişine çarpıcılık kazandırmak için boyalı bir yol seçiyor ; sıfatları, benzetmeleri üst üste yığıyor. Bu da göstermek istediği kişi, varlık ya da nesnelerin gerçeğe benzerliğini büyük ölçüde örseliyor .”

Parçada geçen “boyalı” kelimesi hangi anlamda kullanılmış olabilir ?

- A) şiirsel B) etkili C) düşsel
D) duygusal E) özentili

8. ÖYS-1985

“Yırtmak” **kelimesi, aşağıdakilerden hangisinde, “Konuşmanın kısık ve soğuk mırıltısını yırtan çığlıklar yükseliyordu.” Cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır .**

- A) Mektubu okuduktan sonra öfkeyle yırtıp attı .

- B) Çivi , çocuğun elini boydan boya yırttı .
C) Seyirciler, boğazlarını yırtarcasına bağıyorlardı .
D) Gecenin sessizliğini yırtan bir bekçi düdüğü duyuldu .
E) Defterini yırtan ocağı kalabalığın arasında tanıdı .

9. ÖYS-1986

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “tek” kelimesi, “hiç, hiçbir” anlamına gelmektedir ?

- A) Onun, tek görgü tanığı olduğuna kesinlikle inanıyorum .
B) Kanımca bu konuda başvurulacak tek kişi o .
C) Bu saatte tek açık dükkan bulamazsınız .
D) Bizim için tek çıkar yol çalışmaktır .
E) O, edebiyatımızda bu konuyu ele alan tek sanatçı değildir .

10. ÖYS -1986

“Canlı” **kelimesi, aşağıdaki cümlelerin hangisinde “O zamanlar Ankara sokakları şimdiki gibi kalabalık ve canlı değildi.” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır ?**

- A) Bu kadar çarpıcı ve canlı renklerden hoşlanmıyorum .
- B) Onun kadar canlı, hayat dolu bir insan az bulunur .
- C) Çevrede bir tek canlı varlık yok gibiydi .
- D) Tablodaki balıklar canlı gibi görünüyordu .
- E) O, bu küçük kentte canlı bir tarih ve anıt gibiydi .

11. ÖSS-1987

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “parlamak” kelimesi “Mesleğinde kısa sürede parladı.” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır ?

- A) Sakin tavırlı bir insandı ; böyle parlamasına bir anlam veremedim .
- B) Daha ilk eseriyle parlamış, herkesçe sevilen bir yazar olmuştu .
- C) Bidondaki benzin parlayınca kaçışmaya başladılar .
- D) Gökyüzünde yıldızlar bir parlıyor, bir kayboluyordu.
- E) Söz kardeşinden açılınca gözleri parlıyor, bir şeyler söylemek istiyordu .

12. ÖYS-1987

“Yıkamak” kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde “İşi gene bana yıktığını öğrenince çok kızdım.” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır ?

- A) Bir kamyon eşyayı kapının önüne yıkıp gittiler .
- B) Odanın duvarını yıkarak salonu biraz daha genişlettiler .
- C) Bu acının onu yıkacağını başından beri biliyordu .
- D) Suçu kardeşine yıkmanın yanlış olduğunu anladı .
- E) Dün akşamki fırtınanın yıktığı ağaç yolu kapatmış .

13. ÖSS-1987

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “çocuk” kelimesi, ötekilerden farklı anlamda kullanılmıştır ?

- A) Çocuklardan yaşlarına göre güç işler istenmemelidir .
- B) Çocukların gelişmesi için çok iyi beslenmeleri gerekir .
- C) Yeni yürümeye başlayan çocuklar sık sık düşerler .
- D) Bu çocukların evlenip yuva kurmalarına biz yardımcı olduk
- E) Çocuklar gizlilik kavramını

zamanla öğrenirler .

14. ÖYS-1988

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “soğuk” sözcüğü ötekilerden farklı anlamda kullanılmıştır ?

- A) Soğuk havaya karşı hiç direnci yoktur .
- B) Arkadaşının böyle soğuk davranmasına çok üzülmüştü .
- C) Yaz kış soğuk suyla yıkanmayı alışkanlık edinmişti .
- D) Artık soğuk ve yağışlı günler başladı .
- E) Güneşli ama soğuk bir günde yola çıktılar .

15 . ÖSS-1989

- I. Bu roman bizi ortaçağ Avrupa’ sına götürüyor .
- II.Kardeşini bu akşam tiyatroya götürecekti.
- III.Dinlediğim müzik beni yıllar öncesine götürdü .
- IV. Ellerini ağrıyan başına götürdü .

“Götürmek” sözcüğünün aynı anlamda kullanıldığı iki cümle, aşağıdakilerin hangisinde bir arada verilmiştir ?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
- D) II ve III E) III ve IV

16.ÖYS-1990

“En iyisi, işi olurluna bırakmak; biraz geniş olunuz.” **cümlesinde “geniş” sözcüğünün anlamına en yakın kullanım, aşağıdakilerden hangisinde vardır ?**

- A) Bu konuda oldukça geniş bilgi sahibiydi .
- B) Geniş bir soluk aldıktan sonra konuşmaya başladı .
- C) Oldukça geniş bir dost çevresi vardı .
- D) Geniş iş imkanları varken yine de çalışmazdı .
- E) Her olaydan kolayca etkilenmeyen geniş bir adamdı .

17 .ÖSS-1991

- I.Onun bu pişkinliğine bir anlam veremedik .
- II.Çoğunluk sağlanamadığı için toplantı ertelendi .
- III.Cesaretinin kırılmasına sen sebep oldun .
- IV.Çevre temizliğine önem vermek gerekir .

Yukarıdaki cümlelerin hangilerinde altı çizili sözcükler gerçek anlamı dışında (mecaz anlamıyla) kullanılmıştır ?

- A) I. ve II. B) I.ve III.
 C) II. ve III .
 D) II. ve IV . E)III .ve IV.

18. ÖSS -1995

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük mecaz anlamıyla kullanılmıştır ?

- A) Gelecek hafta bugün yine buluşalım, dedi .
 B) Az sonra beyaz bir at üstünde gelin görüldü .
 C) Çocuğu uyutmak için odaya götürdü .
 D) Bu boş sözleri dinlemekten bıkmıştı .
 E) Akralarını görmek, onlarla konuşmak istiyordu .

Çözümler :

1.ÖSS-1981

Soruda “yanmak” kelimesinin mecaz anlamıyla kullanıldığı seçenek istenmiştir. D seçeneğinde “biletlerin yanması” geçersiz

olması ,vaktinin dolması anlamına gelir. Doğru seçenek D’ dir.

2.ÖYS-1982

Örnek cümledeki “sürüklemek” sözü “istemeden o duruma düşüren” anlamında mecaz anlamda kullanılmıştır. Aynı mecaz anlam D seçeneğinde de vardır. doğru seçenek D’ dir.

3. ÖYS-1983

Cümledeki “barış” sözü renklerin arasında bir ölçünün olduğunu, göze batan bir çirkinliğin olmadığını ifade ediyor. Bunu uyum sözüyle karşılayabiliriz. Doğru seçenek D’ dir.

4. ÖSS-1984

Örnek cümledeki “boş” sözü “işsiz, güçsüz” anlamına gelecek şekilde mecaz anlamda kullanılmıştır. D seçeneğinde de işsiz, güçsüz gezmek anlamında olduğundan örnek cümledekiyle aynıdır. Doğru seçenek D’ dir.

5. ÖSS-1985

Örnek cümledeki “çırpınmak” sözü “çok gayret göstermek, çabalamak” anlamlarına gelecek

şekilde mecaz anlamda kullanılmıştır. Aynı anlam D seçeneğinde vardır. Doğru seçenek D' dir.

6. ÖYS-1985

Cümledeki “boş” sözü “bir fayda elde edilmeyen, çok gerekli olmayan” anlamlarına gelecek şekilde mecaz anlamda kullanılmıştır. Bunun yerine “yararsız” sözü kullanılabilir. Doğru seçenek C' dir.

7. ÖSS-1985

Cümlede “boyalı” sözü olumsuz bir nitelik bildirecek şekilde mecaz anlamda kullanılmıştır. Sıfatları, benzetmeleri çok kullandığı belirtilmiş. Bu anlam “özentili” sözüyle karşılanabilir. Doğru seçenek E' dir.

8. ÖYS-1985

Örnek cümlede “yırtmak” sözü, yüksek ve etkili ses anlamına gelecek şekilde mecaz anlamda kullanılmıştır. “Yok eden, ortadan kaldıran” anlamlarına gelen D, örnek cümledekiyle aynıdır. Doğru seçenek D' dir.

9. ÖYS-1986

“Tek” sözü “hiç” anlamında kullanılırsa mecaz anlamda kullanılmış olur. Bu anlamda kullanıldığı seçenek C' dir. Doğru seçenek C' dir.

10. ÖYS-1986

“Canlı” sözü örnek cümlede “hareketli” anlamına gelecek şekilde mecaz anlamda kullanılmıştır. Aynı anlam B seçeneğinde vardır. Doğru seçenek B' dir.

11. ÖSS-1987

Örnek cümlede “parlamak” sözü ün kazanmak anlamına gelecek şekilde mecaz anlamda kullanılmıştır. Aynı mecaz anlam B seçeneğinde de vardır. Doğru seçenek B' dir.

12. ÖYS-1987

Bu cümlede “yıkmak” sözü “ bir işi o kişinin isteği olmadan başkasına devretme” anlamına gelecek şekilde mecaz anlamda kullanılmıştır. Aynı mecaz anlam D seçeneğinde vardır. Doğru seçenek D' dir.

13. ÖSS-1987

“Çocuk” kelimesi D seçeneğinde mecaz anlamda kullanılmıştır. Diğer seçeneklerde ise gerçek anlamda kullanılmıştır. Doğru seçenek D’dir.

14. ÖYS-1988

“Soğuk” sözü A, C, D, E seçeneklerinde gerçek anlamıyla, yani dokunmayla hissedilen bir algı anlamında kullanılmıştır. B seçeneğinde ise “ilgisiz” anlamına gelecek şekilde mecaz anlamda kullanılmıştır. Doğru seçenek B’dir.

15. ÖSS-1989

“Götürmek” kelimesi I. ve III. cümlelerde mecaz anlamıyla kullanılmıştır. Bu sözcük, cümleye hatırlatma anlamı katmıştır. Doğru seçenek B’dir.

16. ÖYS-1990

“Geniş” kelimesi örnek cümlede mecaz anlamda kullanılmıştır. Bu cümlede “rahat olmak” anlamında kullanılmıştır. Aynı mecaz anlam E seçeneğinde vardır. Doğru seçenek E’dir.

17. ÖSS-1991

I.cümledeki “pişkinlik” sözü “anlamazdan gelme, vurdumduymaz” olma anlamındadır. III.cümledeki “kırılmak” sözü “azalmak, kaybetmek” anlamında kullanılmıştır. Kendi anlamını kaybeden bu sözler mecaz anlamdadır. Doğru seçenek B’dir.

18. ÖSS-1995

D seçeneğinde “boş” sözü “değersiz, aslı astarı olmayan” anlamlarına gelmektedir. Yani gerçek anlamından tamamen farklı bir anlama gelmiştir. “Boş” sözü mecaz anlamda kullanılmıştır. Diğer seçeneklerde ise gerçek anlamdadır. Doğru seçenek D’dir.

4.1.3.4. Kelimenin Eş Anlamda Kullanılması

Tablo-4.21.“Eş Anlamlı Kelimeler” ile İlgili ÖSS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4

Tablo-4.22.“Eş Anlamlı Kelimeler” ile İlgili ÖYS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2

Sorular :

1. ÖSS-1988

Ne olursa olsun oraya gideceğim .
cümlesine altı çizili sözün kattığı anlam aşağıdakilerden hangisinde vardır ?

- A) Arkadaşımı mutlaka bulacağım.
- B) Bütün gerçekleri açıklayacağım
- C) Hemen yola çıkacağım .
- D) Bunların hiçbirini söylemeyeceğim .
- E) Eşyalarımın hepsini götürmeyeceğim .

2.ÖYS-1989

Bu işi nasıl olsa bitireceğim .
Yukarıdaki cümleye, altı çizili sözün kattığı anlam aşağıdakilerden hangisinde vardır ?

- A) İleri geri konuşmalarına hiç fırsat vermeyeceğim .
- B) Kaba davrananları hemen cezalandıracağım .
- C) Yola yorgun çıkmanın sakıncalarını anlatacağım .
- D) Evdeki eski eşyaların tümünü onaracağım .
- E) Olayın gerçek sorumlusunu er geç öğreneceğim .

3. ÖSS-1990

Kendimi bildim bileli onlar bu evde oturur.

Altı çizili sözün bu cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır ?

- A) O, alışkanlıklarına bağlı bir

kimsedir.

- B) Çocukluğumda bu tür oyunları hiç oynamadım .
- C) Onun bize gerçeği söylediğine inanıyorum .
- D) Sizinle ilk karşılaştığım günü hiç unutamıyorum .
- E) Bu köy öteden beri balıkçılıkla geçinir.

4. ÖSS-1990

Kitap okurken önemli gördüğü noktaları unutmadan, sıcağı sıcağına not ediyordu .

Altı çizili sözün bu cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır ?

- A) Elini çabuk tutmalısın .
- B) Daha hızlı yürümelisin .
- C) Olanları ona hemen anlatmalısın .
- D) Söylenenleri dikkatle dinlemelisin .
- E) Bu konu üzerinde önemle durmalısın .

5.ÖYS-1990

Resimlere bakarken, geride bıraktığım yıllar birer birer gözlerimin önünden geçti .

Bu cümleye altı çizili sözün kattığı anlam, aşağıdakilerin hangisinde vardır ?

- A) Olayları daha gerçekçi bir yaklaşımla değerlendirmeyi öğrendim .
- B) Kişi, başkalarının başına gelenlerden ders almasını bilmelidir .
- C) Bugün, geçmişte yaşadığım kimi olayların anlamını çok daha iyi kavrayabiliyorum .
- D) Okulun bahçesinde koşup oynayan çocukları görünce, öğrencilik günlerimi anımsadım .
- E) İnsan, zaman zaman , yapmak isteyip de gerçekleştiremediği şeyleri düşünür .

6. ÖSS-1993

Odasını üstünkörü boyadı .

Altı çizili sözün bu cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır ?

- A) Sınav tam başlamak üzereyken sınıfa girdi .
- B) Çalışma masasını toplamadan dışarı çıkmış .
- C) Kitapları çantasına özensizce

koydu .

D) Gereksiz eşyaları tavan arasına çıkardı.

E) Evin ancak bir bölümünü temizleyebilmiş

Çözümler :

1. ÖSS-1988

Altı çizili söz “mutlaka, kesinlikle” anlamını vermektedir. Seçeneklere baktığımızda A seçeneğinde bu anlamı görmekteyiz. Arkadaşımı ne olursa olsun bulacağım anlamı görülüyor. Doğru seçenek A’ dır.

2. ÖYS-1989

“Nasıl olsa” sözü, eninde sonunda, mutlaka anlamını ifade etmektedir. E seçeneğinde kullanılan “er geç” sözü de aynı anlamı vermektedir. Doğru seçenek E’ dir.

3. ÖSS-1990

“Kendimi bildim bileli”, hatırladığım en eski zamandan beri, eskiden bu yana anlamlarını vermektedir. E seçeneğinde kullanılan “öteden beri” sözü de bu anlamı vermektedir. Doğru seçenek E’ dir.

4. ÖSS-1990

“Sıcağı sıcağına”, zaman geçirmeden, hemen anlamlarına geliyor. C seçeneğinde kullanılan “hemen” sözü bu anlamı vermektedir. Doğru seçenek C’ dir.

5. ÖYS-1990

Altı çizili bölüm “hatırlamak” anlamındadır. D seçeneğindeki “anımsadım” sözü de “hatırlamak” anlamına yakındır. Doğru seçenek D’ dir.

6. ÖSS-1993

“Üstünkörü” sözü özensiz, baştan savma demektir. C seçeneğinde yer alan “özensiz” sözünün verdiği anlamı karşılamaktadır. Doğru seçenek C’ dir.

4.1.3.5. Kelimenin Zıt Anlamda Kullanılması

Tablo-4.23.“Zıt Anlamlı Kelimeler” ile İlgili ÖSS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam	
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Tablo-4.24.“Zıt Anlamlı Kelimeler” ile İlgili ÖYS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3

Sorular:

1.ÖYS-1984

“Bu iki ülke arasındaki ilişkiler, bir süre sonra gerginliğe dönüştü .”
cümlesinde, “gerginlik” yerine aşağıdakilerden hangisi getirilirse cümle eskisine göre karşıt bir anlam kazanır ?

- A) Gevşeme B) Genişleme
C) Bütünleşme
D) Yakınlaşma E) Yumuşama

2.ÖYS-1985

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “ hafif ” kelimesi “ Kurşun ağır bir madendir.”cümlesindeki “ağır” kelimesinin anlamca kar-şıtıdır?

- A) Kaç gündür midemde hafif bir ağrı var .
B) Hastalığı geçene kadar hafif bir işte çalışması gerekiyor-
muş .
C) Savaşta hafif bir yara almıştı .
D) Eline alınca hangisinin daha hafif olduğunu anlarsın .
E) Araba harekete geçerken hafif bir sarsıntı hissediyor .

3. ÖYS-1987

Aşağıdaki dizelerin hangisinde karşıt kavramlar bir arada kullanılmıştır ?

- A) Hani ol gül gülerken geldiği demler şimdi .
B) Gönüldendir şikayet kimseden feryadımız yoktur .
C) Bâki kalan bu kubbede bir

- hoş sada imiş .
- D) Ağlarım hatıra geldikçe
gülüşüklerimiz .
- E) Neler çeker bu gönöl
söylesem şikayet olur .

Çözümler :

1. ÖYS-1984

Bu cümledeki “gerginlik” kelimesi “zıtlaşma, kötü bir duruma gelme” gibi olumsuz bir anlamda kullanılmıştır. E seçeneğindeki “yumuşama” kelimesi ise kötü bir durumun iyileşmeye dönüştüğü anlamını verdiği için karşıt anlamlı bir sözcüktür. Doğru seçenek E’dir.

2. ÖYS-1985

Örnek cümledeki “ağır” sözü gerçek anlamdadır. Öyleyse karşıtı olan “hafif” sözü de gerçek anlam da olmalıdır. D seçeneğinde “hafif” sözü gerçek anlamıyla kullanılmıştır. Doğru seçenek D’dir.

3. ÖYS-1987

Karşıt kavramlar, birbirine karşıt durumları ifade eden kavramlardır.

D seçeneğine baktığımızda ağlamak ve gülüşmek kelimeleri insanın yaptığı birbirine karşıt eylemleri karşılıyor. Doğru seçenek D’dir.

4.1.3.6. Kelimenin Deyim Anlamıyla Kullanılması

4.1.3.6.1. Deyimin Anlamını Bulma

Tablo-4.25. “Deyimin Anlamını Bulma” ile İlgili ÖSS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3

Tablo-4.26. “Deyimin Anlamını Bulma” ile İlgili ÖSS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	5

Sorular:

1. ÖYS -1985

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili deyim “merak edip gizlice dinlemek, işitmeye çalışmak” anlamına gelmektedir ?

- A) Karşı masadakiler konuşurken o da kulak kabartmış dinliyordu .
- B) Bu dedikodular onun da kulağına çalınmış olmalı .
- C) Herkes kulağı tetikte müdürün kapısında bekliyordu .
- D) Sınıfta bütün öğrenciler kulak kesilmiş öğretmenlerini dinliyorlardı .
- E) Öğretmen ders anlatırken kulağını açıp dinlemelisin .

2. ÖSS-1987

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “mala çok düşkün” anlamı vardır ?

- A) Onun bir hayli malı mülkü vardı .
- B) Ev ona pahalıya mal olmuştu .
- C) Azımsanmayacak bir mal varlığı olduğu biliniyor .
- D) Bu işten sağladığı kazançla epeyce mal sahibi olmuştu .
- E) Onun kadar mal canlısı az bulunur .

3. ÖYS-1987

Aşağıdaki cümlelerde geçen deyimlerden hangisi ötekilerden farklı anlamdadır ?

- A) Acele hazırlanıp yola koyuldu .

- B) Haberi alınca yağmur kar demeden yola düştü .
- C) Sıcağı kalmamak için erkenden yola çıktı .
- D) Birkaç yıl sonra gerçekleri görerek yola geldi .
- E) İşini gücünü bırakıp yola düzıldı .

4. ÖYS-1990

Böylesine ince eleyip sık dokuyan kimse görmemiřtim .

Altı çizili deyim bu cümleye kattığı anlam , aşağıdakilerin hangisinde vardır ?

- A) O, bir işe başlamadan önce işi , bütün ayrıntılarıyla tartıp karar verir .
- B) Dıştan çok hoş görünen bu işin , ne kadar güç olduğunu bir ben bilirim .
- C) Yazıyı, yeniden inceleyip düzelttikten sonra daktilo edeceğim .
- D) Bundan sonra, onun neler yaptığını sık sık kontrol etmelisin .
- E) Önemsiz bir konuyu bu kadar büyütmen çok yersizdi .

5. ÖSS- 1991

Aşağıdakilerin hangisinde, altı çizili deyim cümleye kattığı anlam ötekilerden farklıdır ?

- A) Gece gündüz demeden bu işle uğraşacağından kuşum yok .
- B) Bu işi kabul etmeden önce ineden inceye hesaplar yapması gerekti .
- C) Senin her şeyi ince eleyip sık dokuduğunu herkes bilir .
- D) Bu öneriyi enine boyuna düşündükten sonra karar vermelisin .
- E) Seçtiğin konuyu kılı kırk yararcasına incelediğin anlaşılıyor .

6. ÖYS -1995

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “çok sıkıntı çekmek, çok yorulmak” anlamında bir deyim kullanılmıştır ?

- A) Suçsuzluğunu kanıtlayıncaya kadar akla kararı seçti .
- B) Yanlış yapmaktan korktuğu için her işi ince eleyip sık dokurdu .
- C) Kötü haberi alınca kafası allak bullak oldu .
- D) Söylediğimi yapmamak için

bin dereden su getirdi .

- E) Savurgan davrandığı için iki yakası bir araya gelmiyordu .

7. ÖYS -1995

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “olacaktı ama olmadı” anlamında bir deyim kullanılmıştır ?

- A) Bu iş çok dara geldi , gereken özeni gösteremedim .
 B) Çok gayret ettim, işin sonunu getirdim .
 C) Telaşımdan az kalsın cüzdanımı almayı unutuyordum .
 D) Biraz daha erken çıkabilseydim yağmura yakalanmayacaktım .
 E) Bir süre sonra onların farkına vardı.

Çözümler :

1. ÖYS-1985

Bu soruda altı çizili deyimlerin anlamlarının ne olduğunu belirlemek gerekir. A seçeneğindeki “kulak kabartmak” deyimini “merak

8. ÖSS-1999

- I .Hasta sabaha kadar gözünü kırpmamıştı .
 II. Dün akşam geç yattığından uykusunu alamamıştı .
 III. Uykum gelmesin diye sık sık yüzümü yıkadım .
 IV. Uykusunun ağır olduğunu herkes bilirdi .
 V. Dünkü tartışma yüzünden bütün gece gözüme uyku girmedi .

Yukarıdaki cümlelerin hangilerindeki deyimler anlamca birbirine yakındır ?

- A) I. ve V. B) II. ve III .
 C) II.ve IV. D) III .ve IV .
 E) IV.ve V.

edip gizlice dinlemek” anlamındadır. Doğru seçenek A’dır.

2. ÖSS-1987

“Mala çok düşkün” anlamı E seçeneğindeki deyimle verilmiştir. “Mal canlısı” deyimini malı çok seven anlamını taşımaktadır. Doğru seçenek E’dir.

3. ÖYS-1987

Deyimlerin anlamlarına baktığımızda A' da “yola koyulmak” B' de “yola düşmek” C' de “yola çıkmak” E' de “yola düzölmek” deyimleri “gitmek” anlamını veriyor. D' de ise “yola gelmek” deyimini doğruyu bulmak, hatasını anlamak anlamı vermektedir. Doğru seçenek D' dir.

4. ÖYS-1990

“İnce eleyip sık dokumak” bir konuyu ayrıntılarıyla incelemek, bir konu üzerinde fazlasıyla durmak, çok titiz davranmak anlamlarına gelen bir deyimdir. Böyle bir anlam A seçeneğinde vardır. Doğru seçenek A' dır.

5. ÖSS-1991

A seçeneğinde yer alan “gece gündüz demeden” sürekli ara vermeden çalışmak anlamındadır. Diğer seçeneklerdeki deyimler ise ayrıntılarına inerek, detaylı çalışmak anlamlarına gelir. Doğru seçenek A' dır.

6. ÖYS-1995

A seçeneğindeki “akla kararı seçmek” deyimini, bir işi halledene kadar birçok zorlukla karşılaşmak demektir. Soruda istenen anlam bu deyimde vardır. doğru seçenek A' dır.

7. ÖYS-1995

C seçeneğindeki “az kalsın” deyimini “olacaktı ama olmadı” anlamı vermektedir. Doğru seçenek C' dir.

8. ÖSS-1999

I. ve V. cümlelerdeki deyimlerle anlatılmak istenen bütün gece uyunmadığıdır. “Gözüne uyku girmemek” ve “gözünü kırpmamak” deyimleri anlamca birbirine yakındır. Doğru seçenek A' dır.

4.1.3.6.2. Deyimin Yanlış Anlamda Kullanılması

Tablo-4.27. “Deyimin Yanlış Anlamda Kullanılması” ile İlgili ÖSS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2

Tablo-4.28. “Deyimin Yanlış Anlamda Kullanılması” ile İlgili ÖYS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Sorular:

1. ÖSS-1983

Aşağıdaki cümlelerde geçen deyimlerden hangisi yanlış anlamda kullanılmıştır?

- A) Onun yazılarında hep , uzağı gören bir aydının düşünceleri vardır .
- B) İşi şakaya vurmaktan başka yapılacak bir şey kalmadığını anlamıştı .
- C) Konuşulardan sıkılınca bir köşeye çekilerek uyuklamaya başladı .
- D) Türk okuru için durum yukarıda anlatılanlardan uzun uzadıya farklı bir özellik taşımaz .
- E) Böyle saat gibi işleyen bir kuruluşun başında olmak güzel

bir şey .

2. ÖSS-1996

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yerinde kullanılmamış bir deyim vardır ?

- A) Kadın, durmadan ağlıyor, bir yandan da: “İçim yanıyor dostlar !” diye bağıyordu .
- B) Olay yerinde, herkes telâş içindeyken o kılını bile kıpırdatmıyordu .
- C) Odacı Halil Efendi, yeni müdür için: “Canı tez birine benziyor .” dedi .
- D) Ev sahibi konuklarına bakıp : “Bu ne şıklık böyle !” deyince Ayşe üstüne alındı .
- E) Görüşüne başvurduğum herkes, onun, sözünün eri bir kişi oldu-

ğunu söylüyordu .

Çözümler:

1. ÖSS-1983

D seçeneğinde deyim olarak verilen “uzun uzadıya” sözünün anlamı “ayrıntılara inerek, inceden inceye” dir. Oysa bu cümlede “tamamen” anlamında kullanılmıştır. Yani yanlış kullanılmıştır. Doğru seçenek D’ dir.

2. ÖSS-1996

Yerinde kullanılmayan deyim D seçeneğindedir. Bu cümledeki “üstüne alınmak” deyimi kendinin suçlandığını sanmak, söylenenlerden kendinin hedef alındığını düşünmek anlamını içerir. “Bu ne şıklık böyle” sözü ise beğeniye anlatır. Doğru seçenek D’ dir.

4.1.3.6.3 Sözcüğün Deyim Oluşturması

Tablo-4.29. “Sözcüğün Deyim Oluşturması” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam	
Soru Sayısı	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2

Tablo-4.30. “Sözcüğün Deyim Oluşturması” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam			
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Sorular:

1. ÖSS-1983

Aşağıdakilerin hangisinde “ara” kelimesi başka kelimeyle birlikte deyimleşmiştir ?

- A) Arada evler, evlenmeler, ölümler duruyor
Arada yaz, kış, bahar, dünya dönüyor
- B) Benden şans, senden ona, onlardan bize
Gitmek gelmek arada , başka dünyalara .
- C) Ne bulduysak arada bulduk
Seninle benim aramda, onlarla aramızda .
- D) Hastalıklar arada
Tehlikeli değilse yararlı
- E) Derken dürülür defter, başkasına

gelir sıra

Seni aradan çıkarırlar .

2. ÖSS-1987

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “denk” kelimesi, deyim içinde kullanılmıştır ?

- A) Dengin olmayan kişilerle arkadaşlık etmeni istemiyorum .
- B) Bu iki çuvalın ağırlıklarının denk olduğunu sanmıyorum .
- C) Tatilde, denk getirebilirim iki gün de İstanbul’da kalacağım .
- D) Kardeşlere verilen hediyelerin denk olmasına dikkat etmeliydiniz .
- E) Dikkat ettim, terazinin kefeleri denk değildi .

Çözümler :

1. ÖSS-1983

E seçeneğindeki “aradan çıkarmak” sözü ölmek, yok sayılmak, ortadan kaldırmak anlamlarına gelerek deyim özelliği kazanmıştır. Diğer seçeneklerde ise deyim yoktur. doğru seçenek E’ dir.

2.ÖSS-1987

C seçeneğinde “denk getirebilirim” sözü “rast gelirse, işlerimi ayarlayabilirim” gibi anlamlara gelir. Yani iki sözcük anlamını kaybederek deyimleşmiştir. Doğru seçenek C’ dir

4.1.3.6.4. Deyimin Açıklamasıyla Kullanılması

Tablo-4.31.“Deyimin Açıklamasıyla Kullanılması” İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	4

Tablo-4.32.“Deyimin Açıklamasıyla Kullanılması” İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2

Sorular:

1. ÖSS-1992

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, cümlede kullanılan deyim açıklaması yoktur ?

- A) Onu birden karşımda görünce çok şaşırdım, gözlerime inanamadım .
- B) Hazırlanan taslağı henüz iyice incelemedim, ona şöyle bir göz attım .
- C) Konuşmasında, dinleyicilerin ilgi-sini çekmeyen, konu dışı gereksiz şeyler söyledi, ağız kalabalığı etti .
- D) İşe başlamadan önce deneyimli kişilerin görüşlerini sormalı, onların fikrini almalısın .

E) Bu konu günlerce çalıştı, sonunda işin üstesinden geldi .

2. ÖSS-1993

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kullanılan deyim, açıklamasıyla birlikte verilmiştir ?

- A) Arkadaşını gözüm ısırtıyor; daha önce bir yerde görmüş gibiyim .
- B) O her zaman böyledir; hep işin kolayına kaçır .
- C) Dün akşam, yolculuk heyecanından olacak, gözüme uyku girmedi .
- D) Çocuklarının para sıkıntısı çekmesini istemez; onlara bol harçlık verirdi .
- E) O olayı düşündükçe, tüylerim

diken diken oluyor .

3. ÖYS-1993

Yaşamımızda çok önemli bir yeri olan ekmek sözcüğü pek çok deyimde kullanılmaktadır .

Örneğin , geçim sağlayacak bir iş bulmanın zorluğunu anlatmak için “ekmek aslanın ağzında” ,

I

kendisi çalışmayıp başkasının kazancıyla geçinme durumu için “ekmek elden su gölden” deriz .

II

Geçimini sağlamada çok becerikli olmayı “ekmek kapısı” deyimiyle

III

karşılarız . “Ekmeğine göz dikmek”

IV

deyimiyle, birinin geçimini sağlayan işi elinden almaya çalışmayı anlatmak isteriz . Bir kişinin geçimini sağlamak için çalışmasına da “ekmek kavgası” deriz .

V

Bu parçada numaralanmış deyimlerden hangisi yanlış açıklanmıştır ?

- A) I B) II C) III

D) IV

E) V

4. ÖSS-1994

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim açıklamasıyla birlikte verilmiştir ?

A) O gün şafak sökerken uyanmış , yola çıkmak üzere hazırlanmıştı .

B) Şimdilik sabrediyor , zamanı gelince her şeyi ortaya dökmeyi düşünüyordu .

C) Herkes aynı sorun üzerinde düşünüyordu ama hiç kimse onu açıkça dile getirmiyordu .

D) Ona en çok duyarlık gösterdiği yönden saldırmış, onu can evinden vurmuştu .

E) Bu duruma gerçekten çok üzülmüyordu ama elinden hiçbir şey gelmiyordu .

5. ÖYS-1996

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde açıklama, kullanılan deyim

V uygun değildir ?

A) Hiçbir şeyle ilgilenmeyen , sorumluluk duygusundan yoksun , dünya yıkılsa umrunda olmayan bir kişiydi .

B) Çevresindekilerden daha üstün

niteliklere sahip olduğunu düşünen, kendini beğenmiş biriydi .

- C) Nereden nasıl yarar sağlanacağını bilir, her işe burnunu sokardı .
- D) Bu olaydan sonra büyük bir karamsarlığa ve umutsuzluğa kapıldı , dünyası zindan oldu .
- E) Söylediğiniz işle yakından ilgileniyor, onun üzerinde duruyordu .

6. ÖSS -1998

Aşağıdakilerin hangisinde ikinci cümle, birinci cümlede kullanılan deyim anlamını icermez ?

- A) İş inada binmeseydi böyle çalışmazdı. Onun kendisine yardımcı olacağını, güçlük çıkarmayacağını anlamıştı .
- B) O her işten yüzünün akıyla çıkmıştır . Bu işi de eksiksiz olarak ve başarıyla tamamladı .
- C) Sen hiç merak etme, o işini bilir . O, nereden, nasıl yarar sağlanacağını çok iyi hesaplar .
- D) Sonunda o da işin içinden sıyrıldı.Bu karışık işten kendini kurtardı.
- E) Canını dişine takıp işini bitir-

meye çalıştı .Verilen görevi başarmak için her türlü tehlike ve sıkıntıyı göze aldı .

Çözümler :

1. ÖSS-1992

Bir cümlede deyim açıklamasının olması, deyim cümleye kattığı anlamla aynı anlama gelen başka bir söz öbeğinin cümlede bulunmasıdır. E seçeneğinde “işin üstesinden gelmek” başarmak anlamında olduğu halde cümlede bu anlama gelen söz öbeğine yer verilmemiştir. Doğru seçenek E’ dir.

2. ÖSS-1993

A seçeneğinde “ gözüm ısırıyor” deyimini kullanılmıştır. Anlamı “önceden görmüş gibiyim” demektir. Cümlede hem deyim hem de açıklaması vardır. doğru seçenek A’ dır.

3. ÖYS-1993

Numaralanmış deyimlere baktığımızda “ekmek kapısı” deyiminin anlamının yanlış olduğunu görüyoruz. Bu deyim “kazanç sağlanan yer, kişinin geçimini sağladığı iş”

anlamalarını taşır. Yani üç numaralı deyimın açıklaması yanlış yapılmıştır. Doğru seçenek C' dir.

3. ÖSS-1994

D seçeneğine baktığımızda “can evinden vurmak” deyimini görüyoruz. Bu deyim kişiyi “en duyarlı olduğu yönden incitmek” anlamını taşır. Hem deyim hem de açıklaması cümlede verilmiştir. Diğer seçeneklerde kullanılan deyimlerin açıklamaları ise verilmemiştir. Doğru seçenek D' dir.

4. ÖYS-1996

C seçeneğindeki “her işe burnunu sokmak” deyimini, ilgili olsun olmasın her şeye karışmak anlamına gelir; cümlede ise “nereden nasıl yararlanacağını bilir” denmiş. Dolayısıyla C' deki deyim yanlış açıklanmıştır. Doğru seçenek C' dir.

5. ÖSS-1998

A seçeneğinde yer alan “işin inada binmesi” deyimini iki tarafın karşılıklı inatlaşması, uzlaşma yoluna gitmemesi anlamlarını taşır. İkinci cümlede bu deyimle

anlatılmak istenen anlam yoktur. Diğer seçeneklerde ise ikinci cümlede deyimın açıklaması vardır. Doğru seçenek A' dır.

6. ÖSS-1998

A seçeneğindeki “inada binmek” deyimini kullanılmıştır. Bu deyimın açıklaması yapılmamıştır. Diğer seçeneklerdeki deyimler ise açıklanmıştır. Doğru seçenek A' dır.

4.1.3.6.5.Cümleyi Deyimle Tamamlama

Tablo-4.33. “Cümleyi Deyimle Tamamlama” ile İlgili ÖSS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Tablo-4.34. “Cümleyi Deyimle Tamamlama” ile İlgili ÖYS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3

Sorular :

1.ÖYS-1988

Bu ay planladığımız kadar tasarruf yapamazsak demektir .

Yukarıda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilirse, cümle “bir işte ölçüyü yitirmek, duruma hâkim olamamak” anlamı kazanır ?

- A) ipin ucunu kaçırdık
- B) evdeki hesap çarşıya uymayacak
- C) ipi kopardık
- D) başımıza iş açacağız
- E) sudan çıkmış balığa döndük

2. ÖYS-1989

Kısa zamanda olanları anlamıştım ;
.....

sözleri, aşağıdakilerin hangisiyle sürdürülürse cümle “iş işten geçmiş, yapılacak bir şey kalmamış” anlamını kazanır ?

- A) hemen eli kolu sıvamam gerekiyordu .
- B) ama atı alan Üsküdar’a geçmişti
- C) artık işi oluruna bırakmak istemiyordum .
- D) bu işi bir oldu bittiye getirmelerine engel olmalıydım .
- E) ancak, çaydan geçip derede boğulmamalıydım .

3.ÖYS-1990

“Bu konunun önemini ona anlatabilmek için” **sözleri, aşağıdakilerden hangisiyle ta-**

mamlanırsa cümle, “karşısındakini inandırmak için uzun süre konuşmak” anlamını kazanır ?

- A) sözü bağladım .
- B) hemen sözünü kestim .
- C) çok dil döktüm .
- D) derhal söz aldım .
- E) sözümü esirgemedim

4. ÖSS-1990

Sen güle güle git ,; ben ona çok iyi bakarım .

Bu sözlerin , anlamca en uygun biçimde tamamlanabilmesi için, boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) bir dediğini iki etme
- B) başını boş bırakma
- C) ne hali varsa görsün
- D) gözün arkada kalmasın
- E) başının çaresine baksın

Çözümler:

1. ÖYS-1988

Boş bırakılan yere A’ da verilen deyim getirilirse duruma hakim olamama anlamı ortaya çıkar. “İpin ucunu kaçırmak” bir durum üzerindeki hakimiyeti yitirmek anlamına gelir. Doğru seçenek A’ dır.

2. ÖYS-1989

B seçeneğindeki “Atı alan Üsküdar’ı geçti” deyimini, “iş işten geçti” anlamındadır. soruda istenen anlamın sağlanması için cümle B seçeneğindeki deyim ile sürdürülmelidir. Doğru seçenek B’dir.

3. ÖYS-1990

Deyimlerin anlamlarına bakalım. A’ da “konuşmasını bitirmek”, B’ de arada konuşmaya girmek”, C’ de “inandırmak için uzun süre konuşmak”, D’ de “konuşmaya başlamak” E’ de “sözünü sakınmadan söylemek anlamlarına gelen deyimler kullanılmıştır. Soruda istenen anlam C’ dendir. Doğru seçenek C’ dir.

4. ÖSS-1990

“ Ben ona çok iyi bakarım sözü bir emanet bırakıldığını ve emaneti bırakanın gönlünün rahat olması, endişe etmemesi gerektiğini anlatıyor. Bu yüzden cümle en iyi D seçeneğindeki deyimle tamamlanabilmektedir. Doğru seçenek D’dir

4.1.4. Kelime Çeşitleri

4.1.4.1. Fiiller

4.1.41.1.Fiil Çekimi

Tablo-4.35. “Fiil Çekimi” ile İlgili

ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-		-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	4

Tablo-4.36. “Fiil Çekimi” ile ilgili

ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	1	-		-	-	1	2	-	1	-	1		-	-	1	-	-	-	7

Sorular :

1. ÖYS-1981

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde - dir (-tir) eki eklendiği fiile kesinlik anlamı kazandırmıştır ?

- A) İki gün önce gönderdiğim mektubu bugün almıştır .
- B) Bu saatlerde tren İstanbul'a varmış olmalıdır .
- C) Acele edelim, film başlamıştır .
- D) Paltosuz çıktı, üşümüştür .
- E) Gidebilirsiniz, toplantı ertelenmiştir .

- A) Yarın erkenden yola çıkıyoruz.
- B) Verdiğin kitabı büyük bir zevkle okuyorum .
- C) Küçük halam öbür gün bize geliyor.
- D) Savaşta ölen dayımın adını bana koyuyorlar .
- E) Çarşamba günü ölüyor , perşembe günü de gömüyorlar .

2.ÖSS-1985

Aşağıdakilerin hangisinde , yapılmakta olan bir iş bildirilmektedir ?

3. ÖYS-1986

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylem , istek kipindedir ?

- A) Yarın sabah erken kalk .
 B) Ödevlerinizi zamanında yapınız .
 C) Bugün İngilizce çalışalım .
 D) Bu güzel havada biraz yürümeliyim .
 E) Yarın öğleden sonra bize gelsin.

4. ÖYS-1987

Aşağıdaki cümlelerin hangisinin fiil kipinde anlam kayması yoktur ?

- A) Tatilimi genellikle İzmir’de geçiriyorum .
 B) Okula gitmek için hazırlanıyor .
 C) Sen hiçbir sözünü tutmuyorsun .
 D) Bugün arkadaşlar bize geliyorlar.
 E) Yarın İstanbul’a gidiyorum .

5. ÖYS-1987

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde , fiile eklenen -miş , -muş eki cümleye “başkasından duyulma , aktarılma” anlamı katmaktadır ?

- A) Az ışıpta okuyorsun, gözün , kanlanmış .
 B) Çok yorulmuşsun; dinlenmen gerek.
 C) Soğuktan dudakların çatlamış; biraz krem sür.

- D) Ayşe dün sinemaya gitmiş; ama filmi beğenmemiş .
 E) Pasta güzel olmuş; biraz daha alabilir miyim?

6. ÖYS-1989

Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi, gelecek zaman kipi anlamında kullanılmamıştır ?

- A) Yarın geç mi gelirsin ?
 B) Akşamları bu saatte mi uyursun ?
 C) Mektubu sonra mı yazarsın ?
 D) Arkadaşını yarın mı ararsın ?
 E) Sabaha İstanbul’da mı oluruz ?

7. ÖYS-1991

Aşağıdaki dizelerin hangisinde yüklem bileşik zamanlı bir fiildir ?

- A) Mermiler altında geçerek suyu
Yollara döküldü bahtsız kafile
 B) Tutuşurken ufuk uzakta yer
yer
Alçalan akşamlarda sular karardı.
 C) Bu akşam rüyamda Leylâ’yı
gördüm
Derdini ağlarken yanan bir
muma
 D) Susamış ruhumla mesafelere
Hiçbir şey bağlamaz beni bir

yere

E) Mucize başlamıştı eşsiz ve
cılgın

Yıkanan kuşlar gibi enginlerde

8. OSS – 1992

**Aşağıdaki dizelerin hangisinde
yüklem , gereklilik kipindedir ?**

A) Çınar yeşili sundurmamda

Bakmalıyım ayçiçeği tarlasına

B) Akçakavaklar ıslanırken

Örter bizi güz ananın yaprakları

C) İşte duruyor bir çocuk

Mürdüm eriği gözleriyle

D) Bir yüce dağdan bir yüce dağa

Dikmişim ışıklı direklerimi

E) Kırmızı alıç boncuğunu

Alıp dizdim sevginin ipliğine

9. ÖSS-1994

**Aşağıdaki cümlelerin
hangisinde eylemin kipinde bir
anlam kayması olmuştur ?**

A) Pazar günü gelmeye
çalışacağım.

B) Sabahları erken kalkmayı
sevmiyorum .

C) Yağmur yağdığı için
gelememiş .

D) Söz verdi, yarın buraya

uğrayacak.

E) İstanbul'a gitmekten
vazgeçmişler .

10. ÖYS -1995

**Aşağıdaki cümlelerden hangisinin
yüklemi “şimdiki zamanın
rivayeti” biçimindedir ?**

A) Oturdıkları evi 20 yıl önce
almışlarmış .

B) Geçen yıl arada arkadaşlarla
buluşup sinemaya gidiyordu .

C) Ben de onun gelmesini
bekliyordum .

D) O filmi ben de yıllar önce
görmüştüm .

E) Eskiden kışlar daha soğuk
yazlar daha sıcak geçiyormuş .

11. ÖSS – 1996

Eşyalar yerleştirilince, otobüse yolcular da bindi. Şoför, beklemesizin kontağı açtı. O sırada otobüs yazıhanesinden biri fırladı. Otobüse koşuyordu; soluk soluğa yetişti. Önümüzdeki tek boş yere oturdu. Çevresindekileri selamladı. Otobüsteki herkesi tanıyordu anlaşılan.

Bu parçada bileşik zamanlı kaç fiil vardır ?

6. ÖYS-1989

Cümlelere baktığımızda hepsinin yüklemine geniş zamanla çekimlendiğini görüyoruz. Ancak A, C, D, E anlam kayması olduğu için gelecek zaman anlamı vardır. B seçeneğinde ise “akşamları” sözü “her akşam” anlamında olduğundan geniş zaman anlamı vermektedir. Doğru seçenek B’dir.

7. ÖYS-1991

E seçeneğinde “başlamıştı” yüklemi, “başlamak” eyleminin öğrenilen geçmiş zamanının hikâyesiyle çekimlenmiştir. Böylece eylem iki zaman bildirmiş ve bileşik zamanlı bir fiil olmuştur. Doğru seçenek E’dir.

8. ÖSS-1992

Gereklik kipi, fiile eklenen “-malı,-meli” ekiyle sağlanır. A seçeneğindeki “bakmalıyım” yüklemi buna göre gereklik kipindedir. Doğru seçenek A’dir.

9. ÖSS-1994

B seçeneğine baktığımızda “sevmiyorum” yüklemi şimdiki zamanla çekimlenmiştir. Eylem “sabahları” yani “her sabah” yapılıyor.

Dolayısıyla geniş zaman bildirmektedir. Şimdiki zaman, geniş zaman bildirecek biçimde kullanılmıştır. Buna anlam kayması denmektedir. Doğru seçenek B’dir.

10. ÖYS-1995

E seçeneğinde bulunan “geçiyor-muş” yüklemi “şimdiki zamanın rivayeti” ile çekimlenmiştir.

Geç - (i)yor - muş(imiş)

Fiil Kökü Şimdiki Rivayet
eki Zaman Eki

Doğru seçenek E’dir.

11. ÖSS-1996

Cümleleri incelediğimizde dördüncü cümledeki “koşuyordu”, son cümledeki “tanıyordu” fiillerinin şimdiki zamanın hikâyesiyle çekimlendiğini görürüz. Parçada iki tane bileşik zamanlı fiil vardır. Doğru seçenek B’dir.

4.1.4.1.2. Yapılarına Göre Fiiller

Tablo-4.37 Fiilin Yapısı ile ilgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3

Tablo-4.38 Fiilin Yapısı ile ilgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2

Sorular:

1. ÖSS -1982

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “etmek” sözcüğü yardımcı eylem olarak kullanılmamıştır ?

- A) Bu konuda ona ancak sen yardım edebilirsin .
- B) Evde yoktuk ; misafirlerimizi yolcu etmeye gitmiştik.
- C) Bu ödülü çoktan hak ettiğini o da biliyordu .
- D) Bu tablo sence on bin lira eder mi ?
- E) Bunu , birçok kez kendisinden rica ettim .

2. ÖSS -1982

“ Türkçe’de bileşik eylemler , ad soylu bir sözcükle yardımcı eylemlerden oluşan ögelerdir .”

Bu tanımın dışında kalan bileşik eylem , aşağıdakilerden hangisinde vardır ?

- A) Bunun böyle olacağını hissetmiştim .
- B) Aceleye gerek yok, biraz sabret .
- C) Nasıl oldu bilmem , birden ortadan kayboldu.
- D) Kaç gündür bu daracık yere hapsoldük .
- E) Artık bastonsuz yürüye-biliyormuş.

3 .ÖYS-1983

“Anlattıkları şeylerin niteliğine göre fiiller, kılış fiilleri (almak ,

taşımak , kazmakgibi) durum fiilleri (yatmak , susmak , durmak ...gibi) oluş fiilleri (doymak, uzamak, kararmak ...gibi) diye adlandırılır .”

Aşağıdakilerden hangisinde yukarıda sözü edilen fiillerin tümü örneklendirilmektedir ?

- A) dolmak , dizmek , ezmek
- B) solmak , susmak , acıkmak
- C) ağlamak , oturmak , büyümek
- D) yolmak , kırmak , saçmak
- E) atmak , kalkmak , sararmak

4.ÖSS-1983

- I. Bütün gün oturmaktan ayaklarımız uyuşmuştu .
- II. Açık havada çalışmaktan yüzleri esmerleşmişti.
- III. Fırtına sabaha doğru yatışmıştı .
- IV. Yediğimiz ekşi eriklerden dişlerimiz kamaşmıştı .
- V . Pamuk çapalamaktan elleri nasırlaşmıştı .

Yukarıdaki cümlelerin hangisinde “değişerek yeni bir görünüm kazanma” durumu anlatılmaktadır ?

- A) I. ve II .
- B) I .ve V .
- C) II. IV.

- D) II . V.
- E) III. IV.

5.ÖYS-1992

Aşağıdakilerin hangisinde birden çok bileşik fiil vardır ?

- A) Kimi benim gibi erir derinden
Kimi senin gibi çok mutlu olur
- B) Bahsetti derinden ona halim
Aşkın bu onulmaz yarasından
- C) Soldu gündün güne sessiz soldu
Dediler hep:“Kıza bir hal oldu.”
- D) Bir öğreniversin aşkı
Ağacı o vakit seyredin
- E) Dalıveriyoruz arada bir
Belli , bir şey var aramızda

Çözümler:

1. ÖYS-1981

A seçeneğinde öznenin yaptığı iş “yardım etmek” tir. B’ de “yolcu etmek”, C’ de hak etmek, E’ de rica etmek, eylemlerinde “etmek” fiili hep bileşik eylem oluşturmuş ve yardımcı eylem olarak kullanılmıştır. D seçeneğinde ise bu fiil “tutar, değer” anlamını vermiş; yani kendi başına bir anlam taşımıştır. Doğru seçenek D’ dir.

2. ÖSS-1982

A, B, C, D seçeneklerinde bulunan bileşik eylemler, bir adla yardımcı eylemden oluşmuştur. E seçeneğinde ise “yürüyebiliyor-muş” eylemi kurallı bileşik fiillere örnektir. Doğru seçenek E’ dir.

3. ÖYS-1983

E seçeneğindeki fiilleri incelersek, “artmak” fiilinin kılış bildirdiğini , “kalkmak” fiilinin durum bildirdiğini, “sararmak” fiilinin oluş bildirdiğini görüyoruz. Üç tür fiil grubuna da örnek verilmiştir. Doğru seçenek E’ dir.

4. ÖSS-1983

“Yüzün esmerleşmesi” renk değişmesi “ellerin nasırlaşması” biçim değişmesi olduğundan gözle algılanabilir. Bu fiillerin yapısı türemiştir. Diğer fiillerin yapısı ise basittir. Doğru seçenek D’ dir.

5. ÖYS-1992

D seçeneğine baktığımızda “öğreniversin” tezlilik fiili, “seyredin” ise yardımcı eylemle yapılan bileşik fiildir. Bu seçenekte iki tane bileşik fiil kullanılmıştır. Doğru seçenek D’ dir.

4.1.4.1.3. Çatılarına Göre Fiiller

4.1.4.1.3.1. Özneye Göre

Tablo-4.39 Öznesine Göre Fiil Çatılarına İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam	
Soru Sayısı	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Tablo-4.40 Öznesine Göre Fiil Çatılarına İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	2	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6

Sorular:

1. ÖYS-1981

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylem yapılışı yönünden farklı bir özellik göstermektedir ?

- A) Çocukları çayırdaki güreştiyordu .
- B) Yağmur hızlı hızlı serpiştiriyordu .
- C) Lokmaları çabuk çabuk atıyordu .
- D) Bir oraya , bir buraya koşuşturuyordu .
- E) Birini bitirmeden ötekini yetiştiriyordu .

2. ÖYS-1981

Aşağıdaki cümlelerin hangisi, özne ve yüklem ilişkisi yönünden, ötekilerden ayrı bir özellik gösterir ?

- A) Olay duyulur duyulmaz köy halkı yollara dökülmüştü .
- B) Hastanın uzun , ak saçları yüzüne dökülmüştü .
- C) Çöpler kısa sürede kent dışına dökülmüştü .
- D) Şiddetli sıcaklardan sonra tahtaların boyaları dökülmüştü .
- E) Kanaryanın tüyleri kafese dökülmüştü .

3. ÖSS-1982

“Arkadaşımız bir gün önce otelden ayrıldı .” cümlesinde görülen özne-yüklem ilişkisi , aşağıdaki cümlelerin hangisinde vardır ?

- A) Lokantada istediğiniz yerler ayrıldı .

- B) Kendi isteğiyle emekliye ayrıldı .
- C) Yıllık kârdan payınıza düşen para ayrıldı .
- D) Fırtınada ağacın dalı gövdesinden ayrıldı .
- E) Yol, ırmağın kıyısında ikiye ayrıldı .

4. ÖYS-1982

“ İnsan yutan kumsallarda tam üç yıl vatan için dövüştüler .”
cümlesinde görülen özne - yüklem ilişkisi aşağıdakilerden hangisinde vardır ?

- A) Bir süre sonra onlar da kalabalığa karıştılar .
- B) Korkularından beton duvara iyice yapıştılar .
- C) Sonunda bir küçük oda bulup oraya sığıştılar .
- D) Tren kalkmak üzereyken soluk soluğa yetiştiler .
- E) Sabaha değin bu sorunu uzun uzun tartıştılar .

5. ÖYS-1984

“Yangın çok geçmeden söndürülmüştü .”
cümlesindeki özne-yüklem ilişkisi aşağıdakilerden hangisinde vardır ?

- A) O acılı haberi duyunca çok üzülmüştü .
- B) Yüzbaşı Cemil, savaşın ilk gününde omzundan vurulmuştu .
- C) Çocuk , yatağından kalkarak annesine sıkı sıkı sarılmıştı .
- D) Ahmet Refik , yokuşun başına doğru yorulmuştu .
- E) Onların bağırıklarını duydukça sinirleri iyice gerilmişti .

6. ÖYS-1987

Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi, çatı bakımından öbürlerinden farklıdır ?

- A) Beğendiğim halı Kayseri’de dokunmuş .
- B) Yılbaşı için bütün vitrinler süslenmiş .
- C) Yerler daha yeni silinmiş .
- D) Bulaşıklar çok iyi temizlenmiş .
- E) Kardeşim yatmadan önce yıkanmış .

7. ÖYS-1990

Arada sırada telefonla görüşüyoruz .
Bu cümlenin yüklemi çatı

bakımından , aşağıdaki cümlelerden hangisinininkiyle benzerlik göstermektedir.

- A) Kendisiyle sık sık buluşuyorduk .
- B) Zor bir işin altına girmiştik .
- C) Öfkesi sonunda yatışmıştı .
- D) Dostluğumuz günden güne geliyordu .
- E) Evine gidip mutluluklar dilemiştik .

Çözümler :

1. ÖYS-1981

Bu soruda özne-yüklem ilişkisi sorulmaktadır. Çünkü eylemi yapan öznedir. A seçeneğinde “güçlendiriyordu”, eylemini özne başkasına yaptırıyor. Diğer seçeneklerde ise özne işi kendisi yapmaktadır. A seçeneğindeki fiil ettirgen, diğerleri ise etken fiildir. Doğru seçenek A’ dır.

2. ÖYS-1981

A, B, D, E seçeneklerindeki “dökülmüştü” eylemlerini özne kendi kendine yapıyor veya durum kendi kendine oluyor. Bu seçeneklerdeki fiiller dönüşlü fiildir. C seçeneğinde ise özne olan “çöpler” in “dökülme” işini kendisinin

yapması mümkün değildir. İş başkası yapmış, çöpler bu durumdan etkilenmiştir. Yüklem edilgendir. Doğru seçenek C’ dir.

3. ÖSS-1982

Örnek cümlede “ayrıldı” yüklemimin bildirdiği işi özne kendisi yapıyor. Fiil etkindir. B seçeneğinde de ayrılma işini özne kendi isteğiyle yaptığı için doğru seçenek B’ dir.

4. ÖYS-1982

Örnek cümlede verilen “dövüşmek” fiilinin, öznelinin işi karşılıklı yaptığı işteş bir fiil olduğunu görürüz. Aynı özelliği E’ deki “tartıştılar” fiilinde de görüyoruz. Diğerlerinde eylemi özneler hep birlikte yapmaktadır. Doğru seçenek E’ dir.

5. ÖYS-1984

Örnek cümlede işi özne değil de başkası yaptığı için fiil edilgendir. B seçeneğine bakalım. “Vurulmuştu” yüklemidir. “Yüzbaşı Cemil” öznedir. Yüzbaşı Cemil kendi kendini vurmayıp başkası tarafından vurulduğundan fiil edilgendir. Doğru seçenek B’ dir.

6. ÖYS-1987

Yüklemlerin hiçbiri nesne almadığından özne-yükleme göre inceleyeceğiz. A seçeneğinde “dokunmuş” yüklem, “beğendiğim halı” öznedir. Yüklem bildirdiği işi özne değil de başkası yaptığından fiil edilgendir. Aynı durum B, C, D de vardır. E seçeneğinde ise “yıkanmış” yüklem, “kardeşim” öznedir. Özne işi kendi üzerinde yaptığından fiil dönüşlüdür. Doğru seçenek E’ dir.

7. ÖYS-1990

Örnek cümleye baktığımızda yüklem “görüşmek” fiili olduğunu, sonunda “ş” olan fiillerde “işteş” çatı aranması gerektiğini biliyoruz. Örnek cümlede “görüşmek” eyleminin karşılıklı yapıldığı anlaşılıyor. A seçeneğinde bulunan “buluşmak” fiili de karşılıklı yapılmaya bildiren işteş bir fiildir. Doğru seçenek A’ dır.

1.4.1.3.2. Nesneye Göre

Tablo-4.41 Nesnesine Göre Fiil Çatıları ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru sayısı	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	5

Tablo-4.42 Nesnesine Göre Fiil Çatıları ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Sorular:

1. ÖSS-1987

Nesne alıp almadıklarına göre fiiller “geçişli” ve “geçişsiz” diye ikiye ayrılır.

Neyi ve kimi sorularına cevap veren fiiller geçişli, bu sorulara cevap vermeyenler geçişsizdir.

Bu tanıma göre aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi geçişli bir fiildir ?

- A) Onun sözlerine , arkadaşı sınırlı sınırlı gülüyordu.
- B) Çocuklar , hava güzel olursa yarın maça gidecekler.
- C) Babasıyla İstanbul’a gideceğine çok seviniyor.
- D) Siz de bizimle sinemaya gelmez misiniz ?

E) Televizyondaki yeni diziyi izliyor musunuz ?

2.ÖYS-1987

Yüklemi geçişli fiil olduğu halde nesne kullanılmamış cümle, aşağıdakilerden hangisidir ?

- A) Dikkatli bakmayınca fark göremezsiniz .
- B) Dikkatli bakmayınca fark bulamazsınız .
- C) Dikkatli bakmayınca farkına varamazsınız .
- D) Dikkatli bakmayınca farkında olamazsınız .
- E) Dikkatli bakmayınca fark edemezsiniz .

3.ÖSS -1990

Aşağıdaki atasözlerinden hangisinin yüklemi bir geçişli fiildir ?

- A) Araba devrilince yol gösteren çok olur.
- B) Boş çuval ayakta durmaz.
- C) Kurunun yanında yaş da yanar .
- D) Gülü seven dikenine katlanır.
- E) Ayağını yorganına göre uzat.

4. ÖSS-1992

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük , çatı bakımından ötekilerden farklıdır ?

- A) Seni darıltmak istemiyorum .
- B) Bu konuyu birlikte seçmiştik .
- C) Seni durakta çok bekledim .
- D) Onun için bu kadar üzülmemelisin .
- E) Önerdiğin kitabı alacağım

5.ÖSS-1994

Çocuklar sıralarından kalktılar .
Bu cümlemin yüklemi çatı yönünden aşağıdakilerden hangisine benzemektedir?

- A) Bozulan araba yolun ortasında durdu .

- B) Tabloyu iki pencere arasındaki duvara astı .
- C) Kitapları raflara güzelce yerleştirdi .
- D) Yaşamındaki boşluğu hayvan sevgisiyle doldurmuştu .
- E) O da ağabeyi gibi pilot olmayı çok istiyordu .

6. ÖSS-1997

(I) Köşedeki masaya oturdu . (II) Eldivenlerini çıkarıp yanına koydu . (III) Usulca çantasını açtı. (IV) Küçük el aynasını çıkardı.(V) Yüzünü uzun uzun inceledi.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangisinin yüklemi geçişsiz bir fiildir ?

- A) I . B) II . C) III .
- D) IV. E) V.

Çözümler :

1. ÖSS-1987

Yüklemleri inceleyelim. E seçeneğindeki yükleme “Neyi izliyorsunuz ?” sorusunu sorduğumuzda “televizyondaki yeni diziyi” cevabı geliyor. Nesne aldığı için fiil geçişlidir. Doğru seçenek E’dir.

2. ÖYS-1987

E seçeneğindeki “fark etmek” fiilinin bu özelliği gösterdiğini söyleyebiliriz. “Neyi fark edemezsin?” sorusuna cümleden bir cevap alınmasa bile, cümleye “onu” diye bir nesne ekleyebiliriz. Fiil geçişlidir; ancak cümlede nesne kullanılmamıştır. Diğer cümlelerin yüklemeleri ise geçişsiz olduğundan nesne alamaz. Doğru seçenek E’dir.

3. ÖSS-1990

E seçeneğinde cümleye “Neyi uzat?” diye sordüğümüzde “ayağını” cevabını alırız. Nene aldığı için bu fiil geçişlidir. Diğer seçeneklerdeki fiiller ise nesne almadıkları için geçişsizdir. Doğru seçenek E’dir.

4. ÖSS-1992

A, B, C, E seçeneklerinde altı çizili fiiller nesne aldıkları için geçişli; işi özneleri yaptığı için etken fiillerdir. D seçeneğinde “üzülmemelisin” yüklemi ise nesne almadığı için geçişsiz, öznenin yaptığı işten kendisi etkilendiği için dönüşlü fiildir. Doğru seçenek D’dir.

5. ÖSS-1994

Örnek cümleye baktığımızda “kalktılar” yüklemi geçişsiz, etken bir fiildir. Buna göre A’deki “durdu” yüklemi nesne almadığı için geçişsiz; durma işini arabanın kendisi yaptığı için etken bir fiildir. Örnek cümleyle aynıdır. Doğru seçenek A’dir.

6. ÖSS-1997

Geçişsiz fiil nesne almayan fiildir. Yükleme sorulan “Neyi, kimi” sorularına cevap vermez. Buna göre cümleleri incelediğimizde I. cümlenin yüklemine geçişsiz olduğunu görürüz. Bu yüklem “Neyi oturdu, kimi oturdu?” sorularına cevap vermez. Doğru seçenek A’dir.

4.1.4.2. İsim Cinsinden Kelimeler

4.1.4.2.1. İsimler

**Tablo-4.43. “İsimler” ile İlgili
ÖSS Soruları**

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam	
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1

**Tablo-4.44. “İsimler” ile İlgili
ÖYS Soruları**

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2

Sorular :

1.ÖYS-1992

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde - cık (-cik , -cuk , -cük) ekiyle türemiş sözcük , küçültme anlamından sıyrılarak somut varlığa ad olmuştur ?

- A) Kardeşim bademcik ameliyatı oldu .
- B) Gencecik yaşta iş dünyasında adını duyurmuştu .
- C) Evlerinin küçücük bir bahçesi vardı .
- D) Üzerine incecik bir elbise giymişti .
- E) Gölün içinde bir sürü adacık oluşmuştu .

2. ÖSS -1995

“Artık” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde ad olarak kullanılmıştır ?

- A) Yemek hazır , artık sofraya oturabiliriz .
- B) O bardaktaki artık suyu dökübilirsin .
- C) Yemek artıklarını değerlendirmemiz gerekir .
- D) Havalar ısındı, artık kar yağmaz .
- E) Sus artık , biraz da beni dinle .

3.ÖYS-1997

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük, sözcük türü bakımından ötekilerden farklıdır ?

- A) Balıkçılar , saatlerce azgın dalgalarla boğuşmak zorunda kalmışlar .
- B) Barakayı aydınlatan lambanın ölgün ışığı altında okumaya çalışıyordu .
- C) Orası, eskiden bir sürgün yeriymiş .
- D) Esmer ve dolgun yüzüyle annesine çok benziyor .
- E) Büyüdükçe çevresine karşı ilgisiz, suskun bir çocuk olmuş .

Çözümler :

1.ÖSS-1995

“Artık” sözü A’ da “şimdi” anlamında yani zarf olarak ; B’ de “su” sözcüğünün sıfatı olarak ; D’ de “bundan sonra” anlamında zarf olarak ; E’ de yine zaman anlamı vererek zarf görevinde kullanılmıştır. C ’de “ yemek artıkları” sözünde artık “geriye kalan parçaları” ifade eden bir ad olarak kullanılmıştır. Doğru seçenek C’dir.

2. ÖYS-1997

A , B, D , seçeneklerinde isme sorulan nasıl sorusuna cevap

aldığımız için altı çizili sözcükler, bu seçeneklerde sıfattır. C’ de ise sürgün sözcüğü “yer” ismine sorulan “nasıl” sorusuna cevap vermez. Dolayısıyla sıfat değildir. “Sürgün” sözü burada isim olarak kullanılmıştır. Doğru seçenek C’dir.

3. ÖYS-1992

A’daki “bademcik” sözü, küçük badem anlamında değil, vücudun bir organının adıdır. Öyleyse ek küçültme anlamından sıyrılmış ve bir varlığa ad olmuştur. Doğru seçenek A’ dır.

4.1.4.2.2.Sıfatlar

**Tablo-4.45. “Sıfatlar” ile İlgili
ÖSS Soruları**

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	1	2	-	1	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	1	-	8

**Tablo-4.46. “Sıfatlar” ile İlgili
ÖYS Soruları**

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	1	1	1	-	-	-	1	2	1	-	2	1	-	1	-	1	-	-	12

Sorular:

1.ÖYS-1981

**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde
“yalandan” sözcüğü , nitelik
bildirmektedir ?**

- A) Bizi oyalamak için , yalandan bir kavga çıkardılar .
- B) Kimseye doğrudan zarar yalandan yarar gelmez .
- C) O günden beri, şaka bile olsa, yalandan tiksiniyim .
- D) Aklını başına alsın , yalandan dolandan vazgeçsin !
- E) İyiyi kötüden , doğruyu yalandan ayırt etmesini bil !

2. ÖYS-1982

**Aşağıdaki dizelerin hangisinde
ikilemeler , görev yönünden
diğerlerinden farklıdır ?**

- A) Durup durup el bağlayalar karşına yaran saf saf
- B) Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden
- C) Yüce yüce yaylalarım sana yaylak olsun
- D) Dostlarla da yollar ayrıldı bir bir
- E) Gidiyorum gurbeti gönlümde duya duya

3.ÖYS-1983

**“Onun böyle sözler söyleyeceğini
ummazdım .”**

Hangi cümlede “böyle” kelimesi bu cümledeki ile aynı görevde ve anlamda kullanılmıştır ?

- A) Böyle arkadaşlıklar hiç hoşuma gitmiyor .
- B) Böyle söyleme, gücenirim .
- C) Böyle güzel bir maç hiç seyretmemiştim .
- D) Olay böyle duyulmuş anlaşılan .
- E) Demek ki o da böyle düşünüyormuş .

4. ÖSS – 1986

Aşağıdaki dizelerin hangisinde “böyle” kelimesi ötekilerden farklı bir görevde kullanılmıştır ?

- A) Böyle ferman etti Cahit !
- B) Bu rüzgâr her vakit böyle esmeyecek !
- C) Bu meclis böyle kalmaz , mestler mahzun olur bir gün .
- D) Yıldırımsız ve baltasız Bir orman böyle devrildi.
- E) Eve tuz ve ekmeğe götürmeyi Böyle havalarda unuttum.

5. ÖSS-1987

Kimi sıfat takımlarında adla sıfatın yeri değiştirilip, ada bir iyelik eki (-i

,-si) eklenerek bir sıfat grubu (bileşik sıfat) oluşturulur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu yolla yapılmış bir sıfat grubu vardır?

- A) Okul müdürümüz uzun boylu, sert bakışlı, oldukça genç biriydi.
- B) En büyük arzusu , salonu geniş bir eve sahip olmaktı.
- C) Güzel değil fakat okunaklı bir yazısı vardı.
- D) Bahçedeki iri gövdeli çınarın altında oturmayı çok severdi.
- D) Okulun yıkık bahçe duvarını nihayet onarmışlardı.

6. ÖSS- 1987

Kimi niteleme sıfatlarını pekiştirmek için , sıfatın ilk sesli harfine kadar olan kısmı m, p, r, s harflerinden yakışanı ile kapatılır ve bir örnek olarak sıfatın başına getirilir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu tanıma uymayan bir pekiştirme sıfatı kullanılmıştır ?

- A) Tabladaki balıklar denizden yeni çıkmış gibi dipdiri duruyordu.

- B) Şehrin birçok yerinde tertemiz parklar , bahçeler vardı.
- C) Vücudu şişmanlıktan şekilsizleşmiş , yusuvarlak olmuştu.
- D) Bu dümdüz yolda yolculuk ne kadar rahat oluyor.
- E) Seksen yaşında olmasına karşın sapasağlam , dinç bir insandı.

7. ÖYS-1987

Tembeller başarılı olamaz .

Bu cümledeki “tembel” kelimesi “sıfat olduğu halde isim olarak” kullanılmıştır . Aşağıdakilerden hangisinde böyle bir kelime vardır ?

- A) Fidanlar susuz kalmış .
- B) Gençler ağaç diyor .
- C) Askerler bahçede spor yapıyor .
- D) Çocuklar eve döner dönmez uyudu .
- E) Arabalar yolun kenarına park edilmiş .

8.ÖYS-1988

Aşağıdaki cümlelerin hangilerinde geçen “iyi” sözcüğü “Okuldayken çok çalışkan bir öğrenciydi .” cümlesindeki “çok çalışkan”

sözü ile aynı görevde kullanılmıştır ?

- A) Onun gibi iyi insan az bulunur .
- B) İyi dinlersen öğrenirsin .
- C) Bu gece iyi uyudum .
- D) Yeni gelen makine iyi çalışıyor .
- E) Bu soruyu iyi cevapladın .

9. ÖYS-1988

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük , sözcük türü bakımından ötekilerden farklıdır ?

- A) Yeni bir kitaplık alması gerekli .
- B) Bugünlerde sende bir durgunluk var .
- C) Ağır işittiği için kulaklık kullanıyor.
- D) Yalnızlık en korktuğu şeydi.
- E) Kışlık odun ve kömürünü yazdan aldı.

10.ÖSS-1989

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde -den , -dan (-ten , tan) eki alan sözcük niteleme sıfatı olarak kullanılmıştır ?

- A) Sıcaktan çok bunaliyoruz.
- B) Bunu ben de sonradan öğrendim .
- C) Onu yakından tanırım.
- D) Ankara' da uzaktan akrabalarım var.
- E) Olanları çoktan unuttum.

11. ÖYS-1989

Aşağıdaki dizelerin hangisinde, somut bir addan türeyip somut bir varlığı niteleyen sıfat vardır ?

- A) İçindeyim şimdi o alaca sessizliğin
- B) Ne vefalı komşumuzdun sen Fahriye Abla
- C) Bırak yorgun başları bu taşlarda uyusun
- D) Sonsuz ufuktan ah o ne coşkun gelişti o .
- E) Geyikli örtüyü ser masaya , dinlen biraz

12.ÖYS-1991

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne adlaşmış bir sıfattır ?

- A) Hastayı rahatsız etmemek için , odasına girmedik .

- B) Bu sınıfın en çalışkanını tanımak isterdim .
- C) Yaralı, kazayı bütün ayrıntılarıyla ilgililere anlatmış.
- D) İyilikten etkilenmeyecek kişi yoktur .
- E) Bu yılki güzellik yarışmasında jüri , bir Hintli'yi birinci seçmiş .

13. ÖYS-1991

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir ad , birden çok sıfatla nitelenmiştir ?

- A) Sıcak yaz akşamlarında balkonda oturup geç saatlere kadar konuşurduk .
- B) Onun ne kadar terbiyeli , titiz ve çalışkan bir insan olduğunu herkes bilir .
- C) Bahar gelince köşkün büyük bahçesinde güller, karanfiller, nergisler açardı .
- D) Büyük şehirlerde , yeşil alanların korunması ve çoğaltılması çalışmalarına önem veriliyor .
- E) Onunla oturup uzun uzun , geçmişten , okul günlerimizden söz ettik .

14. ÖYS-1992

Aşağıdakilerin hangisinde pekiştirmeli niteleme sıfatları vardır ?

- A) Memleket isterim
Gök mavi , dal yeşil , tarla sarı olsun .
- B) Eğilmiş arza kanar , muttasıl kanar güller
Durur alev gibi dallarda kanlı bülbüller .
- C) Koskocaman yıldızlar altında upuzun bir yol ve minnacık bir ev
- D) Akşam , yine akşam , yine akşam
Göllerde bu dem bir kamyş olsam .
- E) Masa da masaymış ha
Bana mısın demedi bu kadar yüke

15. ÖSS -1993

Kimi niteleme sıfatlarının ilk ünlüsüne kadar olan bölümü,m, p, r, s ünsüzlerinden yakışanı ile bir önek haline getirilir ve sözcüğün başına eklenerek sıfat pekiştirilir .

Aşağıdaki cümlelerin hangisinin-de bu kurala uymayan bir pekiştirme sıfatı vardır .

- A) Bayram olmasına karşın caddeler ıppıssızdı .
- B) Gülünce bembeyaz dişleriyle daha da sevimli oluyordu .
- C) Köyleri, ağaçsız, yeşilliksiz, çırçıplak bir ovanın ortasındaydı.
- D) İlk kez , böylesine özü sözü doğru , sınımsıcak bir insanla arkadaş olmuştu.
- E) Bu sapasağlam ayakkabıları bu kadar çabuk nasıl eskittiğini doğrusu anlayamadım.

16. ÖSS -1994

Çekim eki almış her sıfat adlaşmıştır .

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük bu kurala örnek gösterilebilir ?

- A) En büyük zevki rahatça koltuğuna oturup televizyon izlemektir.
- B) Evleri caddeye çok yakın , daracık bir sokağın başındaydı.
- C) Aralarında nedeni bilinmeyen bir soğukluk vardı.
- D) Birden başlayan sıcaklar herkesi bunalttı.

E) Kumaşlardan kırmızılı olanı daha çok beğendim.

17. ÖYS-1994

Aşağıdaki dizelerin hangisinde soru anlamı, soru sıfatıyla sağlanmıştır ?

- A) Deniz ufkunda bu top sesleri nerden geliyor ?
- B) Hangi çılgın bana zincir vuracakmış ? Şaşarım !
- C) Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda ?
- D) His var mı bu âlemde nekahet gibi tatlı ?
- E) Nasıl tahammül eder eski , hasta bir tekne ?

18. ÖSS-1996

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir sözcük hem belirtme hem de niteleme sıfatı almıştır ?

- A) İçeriye orta yaşlı bir kişi girdi.
- B) İnsana tepeden bakan , itici biriydi.
- C) Gözü eski , cumbalı evleri arıyordu.
- D) O yıllarda çift düğmeli , dar yakalı ceketler modaydı.
- E) Her gün aynı yorgun , asık

yüzleri görmekten bıkip usanmıştı.

19. ÖYS-1996

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir adlaşmış sıfat vardır ?

- A) Otel sahibi bizi güler yüzle karşıladı .
- B) Yürüyüşe çıkan konuklar henüz dönmediler .
- C) Eski yöneticileri toplantıya çağırılmışlar .
- D) Sınıfın çalışkanı , bu sınav sonunda belli olacak.
- E) Kendilerine yöneltilen sorulara cevap vermedi .

20. ÖSS-2000

Türemiş sıfatlar , adlarla fiillerin kök ya da gövdelerine yapım ekleri getirilerek oluşturulur .

Aşağıdaki atasözlerinin hangisinde bu yolla yapılmış bir sıfat vardır ?

- A) Güneş balçıkla sıvanmaz .
- B) Korkunun ecele faydası yoktur .
- C) Her ağacın meyvesi olmaz .
- D) Mızrak çuvala sığmaz .
- E) İşleyen demir pas tutmaz .

Çözümler:

1.ÖYS-1981

Bu söz B, C, D, E seçeneklerinde yükleme sorulan “neyden” sorusuna cevap veriyor; yani hepsinde isimdir. A’ da ise “Nasıl bir kavga ?” sorusuna “yalandan” cevabı geliyor, öyleyse bu sözcük niteleme sıfatıdır. Doğru seçenek A’ dır.

2. ÖYS-1982

C seçeneğinde bulunan “yüce yüce” ikilemesi “yayla” isminin sıfatıdır. Diğer seçeneklerde ise ikilemeler zarf görevindedir . Doğru seçenek C’ dir.

3. ÖYS-1983

Örnek cümledeki “böyle” sözü “sözler” isminin sıfatıdır. Aynı sözcük A’ da “arkadaşlıklar” isminin sıfatı olarak kullanılmıştır. Diğer seçeneklerde ise zarf olarak kullanılmıştır. Doğru seçenek A’ dır.

4. ÖSS-1986

“Böyle” sözü, A’ da “ferman etmek”, B’ de “esmemek”, C’ de “kalmamak”, D’ de “devrilmek”

fiilinin zarfı durumundadır. E’ de ise “hava” isminin sıfatı olmuş.

Dolayısıyla diğerlerinden farklıdır. Doğru seçenek E’ dir.

5.ÖSS-1987

B’ deki “salonu geniş” bileşik sıfatı aslında “geniş salonlu” şeklindedir. İsimle sıfatın yeri değiştirilip isme iyelik eki eklenerek oluştuğu için anlatılan örneğe uygun bir bileşik sıfat olmuştur. Doğru seçenek B’ dir.

6.ÖSS-1987

E’ de “sapasağlam” sözcüğü pekiştirilmiş sıfattır. Ancak kurala uymuyor. Çünkü kurala göre yapılsa “sapsağlam” olacaktı. Arada bir “a” sesi türemiştir. Dolayısıyla bu kurala uymayan bir pekiştirme sıfatıdır. Doğru seçenek E’ dir.

7. ÖYS -1987

“Genç” sözü aslında kişinin bir niteliğidir, “yaşlı” sözünün karşıtı bir anlam bildirir. “Genç insanlar ağaç diyor.” cümlesinde sıfat olan bu sözcük , B’ de isimleşmiştir. Doğru seçenek B’ dir.

8. ÖYS-1988

Örnek cümlede verilen “çok çalışkan” sözü öğrenci isminin nasıl olduğunu bildiren bir sıfattır. Buna göre “iyi” sözcüğünün de sıfat olması gerekir. “İyi” sözcüğü A’da “insan” ismini niteleyen sıfat görevindedir. Doğru seçenek A’dır.

9.ÖYS-1988

E seçeneğinde bulunan “kışlık” sözü odunun niteliğini bildirmektedir. Dolayısıyla sıfattır. Diğer seçeneklerde ise altı çizili sözcükler isimdir. Doğru seçenek E’ dir.

10.ÖSS-1989

Niteleme sıfatı isme “nasıl” sorusunun sorulmasıyla bulunur. Buna göre D’deki cümlede bulunan “akrabalarım” ismine “nasıl” sorusunu sorarsak cevap olarak “uzaktan” sözü gelir. Öyleyse bu söz niteleme sıfatıdır. Doğru seçenek D’ dir .

11.ÖYS-1989

E’ de “geyikli” sıfatı “geyik” somut isminden türeyip “örtü” somut ismini nitelemiştir. Doğru seçenek E’ dir.

12.ÖYS-1991

C seçeneğinde anlatan “yaralı” olduğundan bu söz öznedir. Aynı zamanda “yaralı” kişinin bir niteliğidir. Dolayısıyla adlaşmış sıfattır. Cümlede istenen özelliğe uygundur. Doğru seçenek C’ dir.

13. ÖYS -1991

Soruda istenen özelliğin B seçeneğinde olduğunu görüyoruz. “İnsan” ismine “Nasıl bir insan?” sorusunu sordüğümüzde, “terbiyeli, titiz, çalışkan” sıfatları cevap verir. Doğru seçenek B’ dir.

14.ÖYS-1992

“Yıldızlar” isminin sıfatı olan “koskocaman”, “yol” isminin sıfatı olan “upuzun”, “ev” isminin sıfatı olan “minnacık” sözcükleri , pekiştirmeli niteleme sıfatlarıdır. Doğru seçenek C’ dir.

15.ÖSS-1993

Seçeneklere baktığımızda “ıpıssız”, “bembeyaz”, “çırçıplak”, “sımsıcak” sıfatlarının kurala uygun olduğunu, ancak , sapasağlam sıfatında uyumsuzluk olduğunu görüyoruz. Kurala

göre “sapsağlam” olmalıydı. Doğru seçenek E’ dir.

16. ÖSS-1994

D seçeneğindeki “sıcaklar” sözünde “sıcak” gibi sıfat olabilecek bir sözcüğe “-lar çekim (çoğul) eki getirilmiş ve böylece “sıcak” sözü adlaşmıştır. Doğru seçenek D’ dir.

17. ÖYS-1994

B seçeneğinde “hangi” sorusu zincir vuracak kişiyi soruyor. Ancak bunu ismin yerine geçerek sormamış. Önce “çılgin” sözü, aslında sıfatken , ismin yerine kullanılarak adlaşmış sıfat olmuş ; daha sonra “hangi” sıfatı adlaşmış sıfata bağlı olarak soru sormuş. Yani adlaşmış sıfatın sıfatı olarak kullanılmış. Doğru seçenek B’ dir.

18. ÖSS-1996

A seçeneğinde “kişi” isminin sıfatlarında iki sıfatı da görüyoruz. “Orta yaşlı” niteleme sıfatı , “bir” ise belgisiz sıfat yani belirtme sıfatıdır. Doğru seçenek A’ dır.

19. ÖYS 1996

D seçeneğine baktığımızda “sınıfın çalışkanı” sözünde “çalışkan”

sözcüğünün adlaşmış sıfat olduğunu görüyoruz; çünkü “çalışkan öğrenci” şeklinde sıfat olan bu sözcük “öğrenci” ismi düşünce onun yerine geçmiş ve adlaşmış sıfat olmuştur. Doğru seçenek D’ dir.

20 . ÖSS-2000

“İşleyen demir” sıfat tamlamasında bulunan -en eki fiil köküne getirilmiş bir yapım ekidir. Doğru seçenek E’ dir.

4.1.4. 2. 3. Zamirler

**Tablo-4.47. “Zamirler” ile İlgili
ÖSS Soruları**

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	4

**Tablo-4.48. “Zamirler” ile İlgili
ÖYS Soruları**

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	4

1.ÖYS-1983

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, soru anlamı, bir zamirle sağlanmıştır ?

- A) Bunca sıkıntıya neden katlandınız ?
- B) Bu romanı benden sonra kim okumak ister ?
- C) Bu çiçeklere kaç para verdiniz ?
- D) Kaçınıcı katta oturduğunu söyledi mi ?
- E) Bana gizlice ne söylediğini biliyor musunuz ?

2.ÖSS-1989

Bir cümlede özne olarak kullanılan belgisiz zamir, çoğul iyelik eki

alırorsa cümlelerin yüklemi üçüncü tekil kişi de olabilir .

Aşağıdaki cümlelerden hangisi bu kurala bir örnektir ?

- A) Önce onlar otobüsten indi.
- B) Bazılarımız ayakkabı giymişti.
- C) Bizim eşyamız fazla değildi.
- D) Sizin böyle sorunlarınız yoktur.
- E) Onlar bu işin üstesinden gelir.

3. ÖSS- 1989

Kimi zamirler, özneyi pekiştirerek belirtirler. Bunlar tek başlarına asıl şahıs zamirlerinin yerini tutabildikleri gibi , onlarla birlikte de kullanılabilirler .

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamaya uygun bir zamir vardır ?

- A) Doğrusu , onun sözüne pek kulak asmadım .
- B) Bence , alınan sonuç pek de olumlu değildi.
- C) Bu elbiseyi ben kendim diktim.
- D) İşittiklerimiz bunları doğrular nitelikteydi.
- E) Ahmet o yaz , tatilini bizde geçirecekti.

4. ÖYS-1991

İsim tamlamalarında zamirler de tamlayan olur .

Aşağıdakilerin hangisinde bu kurala uygun bir örnek vardır ?

- A) Onun kardeşi bu köyde öğretmenmiş .
- B) Çeşmenin başında büyük bir kalabalık toplandı .
- C) Yolcunun çantasını bulup getirmişler .
- D) Kapının önünde yaşlı bir adam duruyordu .
- E) Otobüs durağında bizden başka kimse yoktu .

5. ÖYS-1992

Aşağıdaki dizelerin hangisinde zamir ekeylem alarak yüklem olmuştur ?

- A) Beni herkes severdi çocukluğumda
- B) Sendin bütün korkuların çaresi
- C) Ben uzaklarda olmalıyım , çok uzaklarda
- D) Denize bakan evler gibiydim seninle
- E) Onu benden , beni ondan ayıran deniz

6. ÖSS -1993

“Bu” sözcüğü, aşağıdaki dizelerin hangisinde tür bakımından ötekilerden farklıdır ?

- A) Kolay değil bu dünyadan ayrılmak
- B) “Bu taşındır” diyerek Kabê’yi diksem başına
- C) Bu eller miydi resimleri tutarken uyuyan
- D) Gönlüm bu sevincin heyecanıyla kanatlı
- E) Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden

7. ÖSS-1995

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru zamiri vardır?

- A) Arkadaşın Ankara'ya ne zaman gelmiş ?
- B) Bu tabağı buraya kim koymuş olabilir ?
- C) Ben de onunla gidebilir miyim ?
- D) Kaçınıcı katta oturuyorsunuz ?
- E) İstanbul'a ilk kez mi gidiyorsun?

8.ÖYS -1998

“O” sözcüğü,aşağıdaki cümlelerin hangisinde kişi adlı (şahıs zamir) olarak kullanılmıştır ?

- A) Çocuklar o ağacı sulamıştır .
- B) Annesi onu , biraz önce hastaneye götürdü .
- C) Kitaplıktan o kitabı alıp gitti .
- D) Ben bu evi değil , onu beğendim .
- E) Dosyayı göstererek : “ Onu bana ver .” dedi .

Çözümler:

1. ÖYS-1983

Soruda iki özellik görülüyor. Birisi soru anlamını sağlayan sözcüğün bulunması, diğeri bu sözcüğün zamir olmasıdır. B’deki “kim”

sözü okumak isteyen kişinin yerine soru yoluyla geçen zamirdir. Doğru seçenek B’dir.

2. ÖSS-1983

Soruda öznenin belgisiz zamir olması ve yüklem üçüncü tekil kişiyle çekimlenmesi istenmektedir. B seçeneğinde “giymişti” yüklem, “bazılarımız” öznedir. Bu özne aynı zamanda bir belgisiz zamirdir. Dolayısıyla yüklem de üçüncü tekil kişiyle çekimlenmiştir. Doğru seçenek B’dir.

3. ÖSS-1989

Diğer zamirlerle beraber kullanabilen ve pekiştirme anlamı verebilen zamir dönüşlülük zamiridir. Bu zamir ise “kendi” sözcüğüdür. C seçeneğinde “diktim” yüklem, “ben” özne, “kendim” ise özneyi pekiştiren bir dönüşlülük zamiridir. Doğru seçenek C’dir.

4. ÖYS-1991

A’da “onun kardeşi” tamlaması vardır. Tamlayan durumunda bulunan “onun” sözü şahıs zamiridir. Doğru seçenek A’dır.

5. ÖYS-1992

B seçeneğinde “sendin” yükleminde “idi” ekeylemi “sen” zamirine gelerek onu cümlede yüklem yapmıştır. Doğru seçenek B’dir.

6. ÖSS-1993

B seçeneğinde “taş” isminden önce gelen “bu” sözcüğü sıfat gibi görülse de cümlenin devamında bu sözün “Kâbe” isminin yerine geçen bir zamir olduğunu görüyoruz. Doğru seçenek B’dir.

7. ÖSS-1995

B seçeneğinde “kim” sözü “tabağı koyan kişi”nin yerine geçtiğinden o kişinin ismini karşılayan zamir olmuştur. Doğru seçenek B’dir.

8. ÖYS-1998

B seçeneğinde yer alan “o” sözcüğü bir şahıs isminin yerine kullanılmıştır. Dolayısıyla şahıs zamiridir. Doğru seçenek B’dir.

4.1.4. 2.4. Zarflar

**Tablo-4.49. “Zarflar” ile İlgili
ÖSS Soruları**

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam	
Soru Sayısı	1	1	1	-	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	9

**Tablo-4.50. “Zarflar” ile İlgili
ÖYS Soruları**

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam	
Soru Sayısı	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	4

Sorular:

1. ÖSS-1981

“ O, çocuk doğdu , çocuk öldü.”
cümlesindeki “çocuk” sözcüğü ,
görevi yönünden , aşağıdaki
cümlelerin hangisindeki “iyi”
sözcüğü ile özdeştir ?

- A) İnsanlar yaşamaya değer en iyi günlerinin geride kaldığına inanırlar.
- B) Kanımca sen bu işi ondan çok daha iyi yapabilirsin .
- C) Çok iyi, nasıl isterseniz öyle olsun !
- D) Öğretmenlerin başlıca görevi, gençliğe doğruyu, güzeli ve iyiyi öğretmektir.
- E) En iyi öğretmen, gençlerde öğrenme hevesini ve sevgisini

uyandırandır.

2.ÖYS-1982

**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde
“neden” sözcüğü , “ Bana neden
gücendiğini anlayamadım.”
cümlesindeki ile aynı görev ve
anlamdadır ?**

- A) Darılmasının gerçek nedenini saklamaya çalışıyor .
- B) Beni araması için bir neden yoktu .
- C) Bir değil , birçok neden gösterilebilir .
- D) Bu konuyu neden edebiyat açısından ele aldığını anlayamadım.
- E) Bunun bir gücenme nedeni

olabileceğini sanmıyorum .

3. ÖSS-1982

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “açık” sözcüğü , sözcük türü yönünden , ötekilerden farklıdır ?

- A) Açık havada yarım saat dolaş , dinlenirsin.
- B) Çünkü gazetede başyazara yazılmış açık mektubu okudun mu?
- C) Konuyu saptırma , ne demek istediğini açık söyle .
- D) Pazar günü çok aradık ama açık eczane bulamadık .
- E) İkinci Dünya Savaşı’nda Paris açık şehir ilan edilmişti.

4. ÖSS -1983

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “ağır” kelimesinin görevi “Ağır bir hastalık geçirdiğini bilmiyordum.” cümlesindekinden farklıdır ?

- A) İşler neden bu kadar ağır gidiyor, anlamıyorum.
- B) Ağır ve kirli hava çocuklara daha çok dokunuyormuş.
- C) Kapı açılınca etrafa ağır bir koku yayıldı.
- D) Suçlarken bile çok ağır sözler

kullanmadı.

- E) Sağlığı ağır işlerde çalışmasına engel değil.

5. ÖSS- 1987

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “güzel” kelimesi ötekilerden farklı görevde kullanılmıştır ?

- A) Yaz kış yeşilliğini yitirmeyen çam korusu pencereden ne güzel görünür.
- B) Uzaklardan gelen o tatlı , o güzel sesin etkisiyle bir an durakladı.
- C) Güldüğü zaman , ışıltıyla parlayan güzel dişleri ortaya çıkıyordu.
- D) Sarışın , mavi gözlü çocuğun güzel bir yüzü vardı.
- E) O iyi insanlar , o güzel atlara bindiler ,çekip gittiler.

6. ÖSS-1988

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “iyice” sözcüğü ötekilerden farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Nihayet bir şirkette iyice bir iş bulabilmiş.
- B) Arkadaşları onun iyice bir

öğrenci olduğunu söylüyor.

- C) İyi bir film ama dereceye gireceğini sanmıyorum.
D) Fazla tanımıyorum ama iyice bir insana benziyor.
E) Ayşe yarınki sınav için iyice hazırlanmış.

7.ÖSS -1989

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “fena” sözcüğü , hem anlamı hem de cümledeki görevi açısından ötekilerden farklıdır ?

- A) Onun , söylendiği kadar fena bir insan olduğunu sanmıyorum.
B) Çok fena bir yoldan geçerek buraya geldik.
C) Bugün çok fena bir olaya tanık oldum.
D) Şemsiyeni al , yağmur fena yağıyor.
E) Pencereyi aç , içerde fena bir koku var.

8.ÖYS-1992

Aşağıdaki dizelerin hangisinde , yüklemi durum yönünden belirten bir söz vardır ?

- A) Evler yaptı insanlar çağlar boyunca
B) Varlığımı yalnız ona verdim ben
C) Ağır ağır halay çekiyor kızlar
D) Solgun bir gül oluyor dokununca
E) Ben bu yüzden yalnızlığa hasretim

9. ÖSS -1992

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi türü bakımından ötekilerden farklıdır ?

- A) Sen de şöyle bir ayakkabı alabilirdin.
B) Sözüünü ettiğim yazı öteki dergideydi.
C) Onu değil , şuradaki kalemi istiyorum.
D) Öyle sorular yöneltti ki yanıt bulamadım.
E) Böyle konuşursan anlaşılamayız.

10. ÖYS-1993

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “üstünlük” bildiren bir belirteç (zarf) vardır ?

- A) Yol yapım çalışmaları büyük

bir hızla ilerliyor .

- B) Burada göç , daha çok , büyük merkezlere doğrudur .
- C) Kentlere doğru büyük bir nüfus hareketi görülmektedir .
- D) Burası , nüfus bakımından ikinci büyük kentimizdir .
- E) Nüfus planlamasıyla ilgili büyük sorunlarımız vardır .

11.ÖSS-1995

Aşağıdakilerin hangisinde cümlelerin anlamını “durum” bakımından tamamlayan bir sözcük vardır ?

- A) Anlatılanları sessizce dinliyorduk.
- B) Öğleyn bize geleceğini söylüyor.
- C) Kimlik kartını cüzdanına yerleştirdi.
- D) Bu yıl Ege kıyılarını gezmek istiyoruz.
- E) Aşırı sıcaklardan çamların çoğu kurudu.

12. ÖYS-1995

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki ikileme, zarf olarak kullanılmıştır ?

- A) Onun en çok dikkat çeken yönü bakışları ve özellikle iri iri gözleriydi .
- B) Yarım yamalak İngilizce’siyle düşüncelerini anlatmaya çalıştı.
- C) Filmdeki korkunç sahneleri soğuk soğuk terler dökerek izledi .
- D) Tatil haberini duyan öğrenciler güle oynaya evlerine gittiler .
- E) Konuşmacıya böyle saçma sapan sorular yöneltmesi herkesi şaşırttı .

13 .ÖSS-2001

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “zor” sözcüğü , sözcük türü bakımından ötekilerden farklıdır ?

- A) Zor işleri hep bana yaptırıyor-sun, diye yakınıyordu .
- B) İstemeden zor bir çalışmanın içine girmişti .
- C) Terlemiş, çok yorulmuştu, zor yürüyordu .
- D) Öğretmenliğin zor bir meslek olduğunu anlamıştı .
- E) Zor günler geride kaldı; rahat edeceğiz artık, diyordu .

Çözümler:

1. ÖSS-1981

Örnek cümlede fiilin nasıl olduğunu bildiren “çocuk” sözcüğü zarftır. B seçeneğinde ise “iyi” sözcüğü yapabilmek eylemini tamamlıyor. Bu seçenekte “iyi” sözcüğü zarftır. Örnek cümledekiyle aynı görevde olduğundan doğru seçenek B’ dir

2. ÖYS-1982

“Neden” sözcüğü örnek cümlede “niçin” anlamında ve zarf olarak kullanılmıştır. Buna göre seçeneklere baktığımızda A, B, C, E seçeneklerinde ”neden” sözcükleri sebep anlamında ve isim olarak kullanılmıştır. D’ de ise örnek cümledeki gibi “niçin” anlamındadır ve zarftır. Doğru seçenek D’ dir.

3. ÖSS-1982

“Açık” sözcüğü A’ da “hava” isminin sıfatı, B’ de “mektup” isminin sıfatı, D’ de “eczane” isminin sıfatı, E’ de “şehir” isminin sıfatı olmuştur. C’ de ise “söylemek” fiilinin nasıl olduğunu bildiriyor. Yani zarf görevindedir. Doğru seçenek C’ dir.

4. ÖSS-1983

Örnek cümlede “ağır” sözü, “hastalık” isminin sıfatıdır. Seçeneklerde farklı olanı arıyoruz. A’ da “gidiyor” fiilinin zarfı, B’ de “hava”, “C’ de “koku”, D’ de “söz”, E’ de “iş” isimlerinin sıfatı görevindeki bu sözcük , zarf görevinde olduğu yerde farklıdır. Doğru seçenek A’ dır.

5. ÖSS-1987

A seçeneğinde “güzel” sözcüğünün zarf olduğunu görüyoruz. Diğer seçeneklerde ise “güzel” sözcüğü sıfat görevindedir. Doğru seçenek A’ dır.

6. ÖSS-1988

Cümleleri incelediğimizde, eşitlik eki alan “iyi” sözcüğünün A’ da, “iş” isminin sıfatı , B’ de “öğrenci” isminin sıfatı , C’ de “film” isminin sıfatı , D’ de “insan” isminin sıfatı görevinde olduğunu görüyoruz. Aynı sözcük E’ de ise “hazırlanmak” fiilinin zarfı görevindedir. Doğru seçenek E’ dir.

6. ÖSS-1989

Bu sözcük A' da "insan", B' de "yol", C' de "olay", E' de "koku" isimlerinin nasıl olduklarını bildirerek onların sıfatı olmuştur. D' de ise "yağıyor" fiilinin nasıl olduğunu bildirerek zarf olmuştur. Dolayısıyla görevi yönüyle de anlamı yönüyle de bu seçenek farklıdır. Doğru seçenek D'dir.

8. ÖYS-1992

Yüklemi durum yönünden belirtmek, yükleme sorulan "nasıl" sorusuna cevap vermek demektir. C seçeneğinde "Nasıl halay çekiyor?" sorusuna "ağır ağır" cevabı geliyor. Bu seçenekte yüklem durum yönünden belirtilmiştir. Doğru seçenek C'dir.

9. ÖSS-1992

Altı çizili sözcüklere bakarsak A'daki, "ayakkabı" isminin; B'deki, "dergi" isminin; C'deki, "kalem" isminin; D'deki soru isminin sıfatıdır. E'deki ise "konuşursan" fiilinin zarfıdır; dolayısıyla diğerlerinden farklıdır. Doğru seçenek E'dir.

10. ÖYS-1993

Soruda istenen özelliklerin B seçeneğinde olduğunu görüyoruz. Burada göçün yapıldığı yerin diğer yerlerden daha çok, büyük merkezlere doğru olduğu şeklinde bir karşılaştırma vardır. Bu karşılaştırmayı yapan "daha" sözü üstünlük bildiren bir belirteçtir. Doğru seçenek B'dir.

11. ÖSS-1995

Cümlenin anlamını durum bakımından tamamlama, yükleme sorulan "nasıl" sorusuna cevap vermek demektir. A seçeneğinde "sessizce" sözcüğü yükleme sorulan nasıl sorusuna cevap vermektedir. Doğru seçenek A'dır.

12. ÖYS-1995

D seçeneğinde cümlenin yüklemine "nasıl" sorusunu sorarsak, fiil olan bu sözcüğü durum yönünden niteleyen "güle oynaya" ikilemesini görürüz. Bu zarf demektir. Doğru seçenek D'dir.

13. ÖSS-2001

C seçeneğinde "zor" sözcüğü "yürümek" fiilini nitelediği için zarftır. Diğer seçeneklerde ise

“zor” sözcüğü , ismi nitelediği için sıfattır. Doğru seçenek C’ dir.

4.1.4.3. Edat Cinsinden Kelimeler

Tablo-4.51. “Edat Cinsinden Kelimeler” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	5

Tablo-4.52. “Edat Cinsinden Kelimeler” ile İlgili ÖYS Soruları

	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	5

Sorular:

1. ÖYS-1981

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “ama” bağlacı , koşul anlamında kullanılmıştır ?

- A) Bir şeyler söyledi ama anlayamadım .
- B) Biraz pahalı ama çok güzel .
- C) Okula gideceksin ama otobüsle .
- D) Eşyaları eski ama tertemiz .
- E) Belki doğru söylüyorsun ama inanamıyorum .

2. ÖSS-1982

“Televizyon reklamları radyo ile yapılanlardan daha etkili oluyor.”
“ile” sözcüğü, aşağıdaki kullanımlardan hangisinde bu cümledekiyle aynı görev ve anlamdadır?

- A) Bugün radyo ile televizyonun hayatımızdaki yeri ve önemi yadsınamaz.
- B) Ona göre ahlâk, düşündüğü ile yaptığı arasındaki benzerliktir.
- C) Sinekli Bakkal ile Tatarcık,

Halide Edip'in toplumsal konulu iki romanıdır.

- D) O, deyimleri ve tekerlemeleri ile İstanbul Türkçesinin güzelliğini yansıtmıştır.
- E) Onu en çok ilgilendiren, gazetenin gülmece sayfası ile spor haberleridir.

3. ÖSS-1986

Aşağıdakilerden hangisinde - la (-le) eki, ötekilerden farklı bir görevde kullanılmıştır ?

- A) Dallar, ilkbaharın tatlı rüzgârlarıyla kımıldıyordu .
- B) Her zaman ki gibi bu işi de kolaylıkla başardı .
- C) Ağlayan çocuğun yüzüne sevgiyle baktı .
- D) Sevinçle birbirlerine koşarak sarıldılar .
- E) Ayağına kadar gelen topa hızla vurdu.

4. ÖYS-1990

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde , “de” bağlacıyla aynı anlama gelen bir sözcük kullanılmıştır ?

- A) Hasta olmasaydım onu karşılamaya giderdim .

B) Yalan söylese bile ağzımı açmayacaktım .

- C) Yerine yenisini alsan daha iyi olur sanıyorum .
- D) Sokağa çıkacaksak paltolarımızı giyelim .
- E) Yerime bakacak birini bulursam , yarın gelmeyeceğim .

5. ÖYS-1990

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, “ama” sözcüğü, pekiştirme görevinde kullanılmıştır?

- A) Çok zorlandım; ama yararı olmadı .
- B) Bir zamanlar burada eski ama sağlam bir ev vardı .
- C) Bir derdin var senin; ama bana söylemek istemiyorsun .
- D) Yine gelecekmiş; ama çok kalmayacakmış .
- E) O günden sonra onu hiç, ama hiç görmedim .

6. ÖSS-1994

Aşağıdakilerin hangisinde “de” , “da” bağlacı cümleye “eşitlik , gibilik” anlamı katmıştır ?

- A) O şiiri okumuş da anlayamamış .

- B) Bundan sonra özür dilese de affetmem .
- C) Gitti de bir mektup bile yazmadı .
- D) Sözüünü ettiğim elbiseyi aldım da giyemedim .
- E) Gazetede ki ilânı ben de görmüşüm .

7. ÖYS-1994

Bir insanın konuşmasından ya da yazdıklarından eğitimi, dünya görüşü ve bilgi birikimi kolayca anlaşılabilir .

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi yoktur ?

- A) Bileşik fiil B) Zarf
- C) Edat(ilgeç) D) Bağlaç
- E) Belgisiz sıfat

8. ÖYS-1995

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, “ile” (-le , -la) bağlaç olarak kullanılmıştır ?

- A) Kapıyı kendi anahtarım la açtım .
- B) Bursa'ya otobüsle gitmişler .
- C) Konuşmalarıyla herkesi üzdü .

- D) Mektubu bu kalemle yazmasan iyi olur .
- E) Ona gazeteyle dergi götürdüm.

9. ÖSS-1998

“ile” sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde bağlaç olarak kullanılmamıştır ?

- A) Doğduğu kentle yaşadığı kent arasında , yıllarca gidip geldi .
- B) Bir romanıyla bir öyküsü filme alındı .
- C) Elindeki uzun saplı fırçayla tavanı boyadı .
- D) Kitaplarıyla defterlerini aynı çantaya yerleştirdi .
- E) Şapkasıyla kahverengi paltosu uyum içindeydi .

10. ÖSS- 2001

Yeryüzünde İstanbul kadar güzel bir kent bulmak çok güç .

Bu cümle ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır ?

- A) Ad cümlesidir .
- B) Bileşik sözcük kullanılmıştır .
- C) Ad eyleme yer verilmiştir .
- D) Belgisiz sıfat kullanılmıştır .
- E) Bağlaç vardır .

Çözümler :

1. ÖYS-1981

C seçeneğinde “Hangi şartla okula gideceksin?” diye sorduğumuz zaman “otobüsle olmak şartıyla” diye cevap alıyoruz. Burada “ama” bağlacı cümleye koşul anlamı katmıştır. Doğru seçenek C’ dir.

2. ÖSS-1982

Örnek cümleyi incelersek “ile” yerine “ve” sözünün getirilemediğini görürüz. Bu cümlede “ile” edat görevindedir. Seçeneklerde ise D seçeneğinde “ile” edat görevindedir. Doğru seçenek D’ dir.

3. ÖSS-1986

Soruda “-le ,-la” nın görevi sorulmuştur. Bu ek ile edatının ekleşmesiyle oluşmuştur. Seçeneklerdeki “ile” leri incelediğimizde hepsinin aslında edat olduğunu, hiçbirinin bağlaç özelliğini göstermediğini görüyoruz. Öyleyse burada “-le, -la” nın işlevine bakmalıyız. Bu ek B, C, D ve E seçeneklerinde eklendiği sözcükleri zarf yapmıştır. Bunlar fiile sorulan “nasıl” sorusuna cevap verdikleri için durum zarfıdır. A’ da ise eylemin ne vasıtasıyla

yapıldığını bildiriyor. Yani zarf değil öyleyse ekin işlevi diğerlerinden farklıdır. Doğru seçenek A’ dır.

4 . ÖYS-1990

Bir sözcüğün “de” bağlacıyla aynı anlama gelmesi için onun da bağlaç olması gerekir. B seçeneğindeki “bile” bağlacı “de” bağlacı ile aynı anlama gelmektedir. Doğru seçenek B’ dir.

5. ÖYS-1990

E seçeneğinde bağlaç, “görmemek” fiilinin anlamını kesinleştirmekte ve “hiç” sözünün anlamını pekiştirmektedir. Doğru seçenek E’ dir.

6. ÖSS-1994

E seçeneğinde “ben de” diyerek kendisinden başka görenlerin de olduğunu belirtmiştir. Buradaki “eşitlikten” kasıt “görme” eyleminin yapılması bakımından aynı seviyede değildir. Doğru seçenek E’ dir.

7. ÖYS-1994

Seçeneklerdeki sözcük türlerinin örneklerini inceleyelim. “Anlaşıla-

bilir” sözü bileşik fiildir; “kolayca” sözü zarftır; “ya da” , “ve” sözcükleri bağlaçtır; “bir” sözü belgisiz sıfattır. Görüldüğü gibi cümlede edat görevinde bir sözcük yoktur. Doğru seçenek C’ dir.

8. ÖYS-1995

Seçenekleri değerlendirdiğimizde “gazete ve dergi götürdüm”, şeklinde söylenebilen “ile” sözü bağlaç görevindedir. Diğer cümleler-de edat olarak kullanılmıştır. Doğru seçenek E’ dir.

9. ÖSS-1998

Seçeneklerde “ile” sözünün yerine “ve” bağlacını getirelim. A, B,D, E seçeneklerinde anlamda bir bozulma yoktur; fakat C seçeneğinde anlamda bozulma vardır. Bu seçenekte “ile” edat, diğer seçeneklerde bağlaçtır. Doğru seçenek C’ dir.

10. ÖSS-2001

A, B, C, D seçeneklerine cümlede örnek vardır. Ancak bu cümlede bağlaç kullanılmamıştır. Doğru seçenek E’ dir.

4.1.5. Kelime Grupları

4.1.5.1.İsim ve Sıfat Tamlamaları

Tablo-4.53. “İsim ve Sıfat Tamlamaları” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	4

Tablo-4.54. “İsim ve Sıfat Tamlamaları” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1	-	6

Sorular :

1. ÖYS-1985

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerden hangisi , ad tamlamasının sıfatı olarak kullanılmıştır ?

- A) Eski bir kırmızı çocuk hırkası suda sallanıp duruyordu .
- B) Her pencereden bir kahkaha, konuşmalar, gülücükler,mırıltılar geliyordu .
- C) Kavun , karpuz kabukları, ölü balıklar kıyıya vurmuş .
- E) Suyun üstünde, domates, salatalık, patlıcan çürükleri,boş şişeler vardı .
- E) Denize dökülenlere canavarlar saldırıyor paslı dişleriyle .

2.ÖYS-1987

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir isim tamlaması kullanılmıştır ?

- A) Kardeşimin böyle bir şey yapacağını sanmıyordum .
- B) Okulunun ne zaman açılacağını bile bilmiyordu .
- C) Arkadaşının kitabını bulamayınca çok üzüldü .
- D) Evinin düzenli olmasına özen gösterirdi .
- E) Sarsıntının önce nerede duyulduğu öğrenilemedi .

3. ÖSS-1988

**Aşağıdakilerin hangisinde özne
“Eski dostlar bir araya geldiler.”
cümlesinin öznesi ile aynı türden
bir tamlama durumundadır ?**

- A) Bugün , “Dünya Tiyatrolar
Günü” kutlanıyor .
- B) Toplantıya gelenler , birer birer
evlerine dönmeye başladılar.
- C) Genç kız , kalınca bir kitap
okuyordu.
- D) Onun gibiler , yazılarında hep
kendilerini anlatırlar.
- E) Kazadan sonra yolcuların hepsi
hastaneye götürüldü.

4.ÖYS-1991

**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde
zincirleme ad tamlaması vardır ?**

- A) Filmdeki olaylar İsviçre
sınırında geçiyor .
- B) Kitapları , türlerine göre
ayırarak kitaplığa yerleştirdim .
- C) Gelecek yıl yaz tatilini
Antalya’da geçireceğiz .
- D) Sanatçı , ilk sergisini
önümüzdeki hafta İstanbul’da
açacakmış .
- E) Serüven romanlarının
okuyucusu her yıl biraz daha
artıyor .

5. ÖSS -1992

Burası , yeşilin bin bir tonunu
barındıran ağaçlı bir yoldu .

**Bu cümlede geçen , “yeşilin bin
bir tonu” ad tamlamasında
tamlayanla tamlananın arasın-
da bir sıfat bulunmakta-
dır.Aşağıdakilerin hangisinde bu-
na benzer bir ad tamlaması
vardır?**

- A) Yoğun sis yüzünden trafik bir
süre aksadı .
- B) Adamın kocaman eli radyonun
düğmesine uzandı.
- C) Dik yokuştan aşağı doğru
hızla iniyorduk.
- D) Ön koltuktaki ak saçlı adam
uyuyordu.
- E) Çocuk , buğulu camdaki
parmak izlerine bakıyordu.

6. ÖYS-1992

**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde
tamlayanı düşmüş bir isim
tamlaması vardır ?**

- A) Önce kendi işini bitir , bana
sonra yardım edersin .
- B) Onların yeni aldıkları evi

gördün mü ?

- C) Sen her zaman buraları çok sevdiğini söylemez miydin ?
- D) Bu cüzdanı kardeşi yolda bulmuş .
- E) Söylendiğine göre bu yıl Ankara'da su sıkıntısı olmayacaktı .

7. ÖYS-1993

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir ad takımı arasında, tamlananın sıfatı girmiştir ?

- A) Yeni aldığı güneş gözlüğünü kaybetmiş .
- B) Mavi çizgili gömleğinin düğmesi kopmuş .
- C) Ağacın pencereye değen dallarını kesmek gerekiyor .
- D) Dün , uzun süredir görmediğim bir okul arkadaşına rastladım .
- E) Senin önerdiğin kitabı bir türlü alıp okuyamadım .

8. ÖSS-1996

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, arasında sözcük ya da sözcükler girmiş bir isim tamlaması vardır ?

- A) O kırmızı gülleri kimin için aldığını söylemedin.
- B) Öğrenciler, fen derslerinin boş geçmesinden yakınıyorlar.
- C) Ankara'nı adını yeni duyduğum semtleri var.
- D) Yeni defterini bu kâğıtla kaplamalısın.
- E) Türkçe kitabını yarın okula getirirsen iyi olur.

9. ÖYS-1997

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ad tamlaması ya da sıfat tamlaması yoktur ?

- A) Rumeli'ne varıp Edirne'de saraylar kurmuşlar .
- B) Uçsuz bucaksız düzlüklerden geçip gelmişler .
- C) Başlı karlı dağlar aşmış buraları yurt edinmişler .
- D) Pınar başlarına, ırmak boylarına yerleşmişler .
- E) Keçi kılından yapılmış çadırlarıyla Anadolu'ya inmişler .

10. ÖSS-1999

Aşağıdaki dizelerin hangisinde , tamlananı tamlayandan önce

söylenmiş bir belirtili ad tamlaması vardır ?

- A) Beni , sokağımıza dönen eski , tahta köprüden geçirin .
- B) Müjdeye koşsun komşu çocukları evimize
- C) Sıcacık tarhana çorbasının içimiyle başlasın sabah
- D) Kâğıtlarla camlarını örteyim pencerelerin
- E) Eski , ılık akşamlar yağmurla çalsın kapımızı

Çözümler

1.ÖYS -1985

A seçeneğinde bulunan “kırmızı” sıfatı “çocuk hırkası” belirtisiz isim tamlamasının sıfatıdır. Diğer seçeneklerde ise altı çizili sözcükler yalnızca ismin sıfatıdır. Doğru seçenek A’dır.

2.ÖYS-1987

C seçeneğinde bulunan “arkadaşının kitabı” isim tamlamasıdır. Çünkü her iki unsur da isimdir . Bu iki unsur tamlayan ve iyilik ekleriyle birbirine bağlanmıştır. Doğru seçenek C’ dir.

3. ÖSS-1988

Örnek cümlenin öznesi durumunda olan “eski dostlar” tamlaması, bir sıfat tamlamasıdır. A, B, D, E, seçeneklerinde sıfat tamlaması kullanılmamıştır. C seçeneğinde bulunan “genç kız” sıfat tamlamasıdır ve cümlede özne görevindedir. Doğru seçenek C’ dir.

4. ÖYS-1991

E seçeneğinde bulunan “serüven romanlarının okuyucusu tamlaması” zincirleme isim tamlamasıdır. Çünkü “serüven romanları” belirtisiz isim tamlaması, tamlayan ekini alarak “okuyucu” ismini tamlamıştır. Böylece tamlayanı isim tamlaması olan zincirleme isim tamlaması oluşmuştur. Doğru seçenek E’dir.

5. ÖYS-1993

C seçeneğinde “ağacın pencereye değen dalları” tamlamasında “ağacın” tamlayan “pencereye değen dalları tamlanandır. “Pencereye değen” sıfatı “dal” ismini nitelemiştir. Yani tamlanan bir sıfat tamlamasıdır. Doğru seçenek C’ dir.

6. ÖSS-1992

Örnek cümledeki tamlamaya benzer bir tamlama B seçeneğinde bulunmaktadır. Burada “adamın kocaman eli” isim tamlamasında “adamın” tamlayan, “eli” tamlanandır. Ayrıca “kocaman” sıfatı “eli” tamlananını nitelemiştir. Doğru seçenek B’dir.

7. ÖYS-1992

D seçeneğinde “kardeşi” sözü kullanılmıştır. Bunu “onun kardeşi” şeklinde söyleyebiliriz. Cümlede “onun” tamlayanı olmadığından “kardeşi” tamlananı, tamlayanı düşmüş bir isim tamlaması olarak kullanılmıştır. Doğru seçenek D’dir.

8. ÖSS-1996

C seçeneğinde “Ankara’nın semtleri” belirtili isim tamlamasıdır. “Adını yeni duyduğum” söz öbeği “semt” isminin sıfatı olarak kullanılmıştır. Yani tamlayan ve tamlanan arasına sözcükler girmiştir. Doğru seçenek C’dir.

9. ÖYS-1997

Seçenekleri inceleyelim.B’ de “uçsuz bucaksız düzlükler” sıfat tamlaması, C’ de “başı karlı dağlar” sıfat tamlaması, D’ de “pınar başları, ırmak boyları” isim tamlaması, E’ de “keçi kılı” isim tamlamasıdır.A seçeneğinde ise “Rumeli” sözcüğü bileşik sözcüktür. Doğru seçenek A’ dır.

10. ÖSS-1999

D seçeneğinde “pencerelerin camları” belirtili isim tamlamasıdır. Ancak “camları” tamlananı “pencerelerin” tamlayanından daha önce söylenmiştir. Doğru seçenek D’dir.

4.1.5. 2. Tekrar Grubu

Tablo-4.55.“Tekrar Grubu” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam	
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	3

Tablo-4.56.“Tekrar Grubu” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	4

Sorular :

1. ÖSS-1988

Gelir gelmez telefon ederdi .
cümlesine altı çizili sözün kattığı anlam aşağıdakilerden hangisinde vardır ?

- A) Olur olmaz işlerle uğraşiyor .
- B) Belli belirsiz bir ağrı duydum.
- C) Bilir bilmez söze karıştı .
- D) Yatar yatmaz uykuya dalmışım .
- E) Zamanlı zamansız sokağa çıkar .

2. ÖYS-1988

Aşağıdaki dizelerde geçen ikilemelerden hangisi yüklemle birlikte deyimleşmiştir ?

- A) Bir kelime buldum çın çın öter
- B) İplik iplik sarıyor sükutu bir

yumakta

- C) Bir sırrı sürüklüyor terlikler tıpır tıpır
- D) Uzun siyah saçlar tel tel çözülsün
- E) Dalgaların gözümde tütüyor mavi mavi

3. ÖYS-1989

Tabak tabak yemek yedi ; ama gene de doymadı .

Yukarıdaki cümleye, altı çizili sözün kattığı anlam aşağıdakilerden hangisinde vardır ?

- A) Çocuklar , onar onar saymayı öğrendiler .
- B) Bahçede tatlı tatlı sohbet ediyorlar .
- C) Koşa koşa istasyona geldik .
- D) Kırlara gidip kucak kucak

çiçek topladık .

E) O yöreyi adım adım dolaştık .

4. ÖYS-1992

Bu konuyu sizinle uzun uzadıya tekrar görüşmeliyiz .

Altı çizili sözün bu cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır ?

A) Bu soruna hemen bir çözüm bulmamız gerekli .

B) Sağlığına kavuşması uzun sürmeyecekmiş .

C) Gezip gördüğü yerleri ayrıntılı olarak anlattı .

D) Bu işi yapamamasının nedenlerini söyledi .

E) Yarım saat içinde hazırlanıp yola çıktılar .

5 . ÖSS-1995

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki ikileme cümleye “zorlukla” anlamı katmıştır ?

A) Gece gündüz demeden çalışıyordu .

B) Çamurlara bata çıka yürüdük .

C) Yaptığı yanlış er geç anlayacak .

D) Bu işte onun da az çok payı

var.

E) Olan oldu , artık üzülme

6. ÖSS-1995

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki ikilemeyi oluşturan sözcükler tek başlarına kullanılamaz ?

A) Yalan yanlış bilgilerle doğru bir karar veremezsin .

B) Karşıdan , güçlü kuvvetli görünüyordu .

C) Mırın kırın etme de olanları anlat .

D) Aradan aşağı yukarı on yıl geçti .

E) İngilizceyi şöyle böyle bilir .

7.ÖYS -1998

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili ikilemede anlamsız bir sözcük vardır ?

A) Bu evi , bir yıl içinde borç harç yaptırdılar .

B) Bu örtüyü özene bezene işledi .

C) Onu yalan yanlış sözlerle avutmaya çalıştı .

D) Eğri büğrü yazısını bir türlü okuyamadım .

E) Ateş yakmak için ormandan

çalı çırpı topladı .

Çözümler :

1. ÖSS-1988

Altı çizili tekrar grubu “mutlaka, kesinlikle” anlamını vermektedir. Seçeneklere baktığımızda A’ da bu anlamı görmekteyiz. Arkadaşımı ne olursa olsun bulacağım anlamı vardır. Doğru seçenek A’ dir.

2.ÖYS-1988

Seçenekleri incelersek A’ da “çın çın” ikilemesi “ötmek” eylemiyle birleşmiştir. Burada hem ikileme hem de eylem anlamını kaybetmiştir.İkileme deyim oluşturmuştur. Doğru seçenek A’ dir.

3. ÖYS-1989

Cümledeki “tabak tabak” ikilemesi miktar olarak fazlalık bildirmektedir. Seçeneklerdeki ikilemelerin anlamlarına baktığımızda D’ deki kucak kucak ikilemesinde de miktarın çokluğu anlatılmaktadır. Doğru seçenek D’ dir.

4. ÖYS-1992

“Uzun uzadıya” ikilemesi “ayrıntılıyla”, “inceden inceye” anlamlarına geliyor. Seçeneklere baktığımızda C’ deki “ayrıntılı olarak” sözünün de aynı anlama geldiğini görüyoruz. Doğru seçenek C’ dir.

5. ÖSS-1995

Seçeneklerdeki ikilemelerin anlamlarını verirse sonuç anlaşılır. A’ da “gece gündüz” süreklilik; B’ de “bata çıka” zor zahmet; C’ de “er geç” eninde sonunda; D’ de “az çok” biraz; E’ de “olan oldu” işi işten geçti anlamlarını vermektedir. Doğru seçenek B’ dir.

6. ÖSS-1995

Seçeneklerdeki ikilemelere baktığımızda yalan yanlış, güçlü kuvvetli, aşağı yukarı, şöyle böyle ikilemelerinin hepsinde sözcüklerin kendi başlarına anlamları vardır. Oysa mırın kırın ikilemesinde ne mırın ne de kırın anlamlı sözcüklerdir. Doğru seçenek C’ dir.

7. ÖYS-1998

D seçeneğinde geçen “eğri büğrü” ikilemesinde “büğrü” kelimesinin bir anlamı yoktur. Bu ikileme bir

kelimesi anlamsız olan ikilemelerdendir. Doğru seçenek D' dir.

4.1.5.3. Fiilimsiler

**Tablo-4.57. “Fiilimsiler” ile İlgili
ÖSS Soruları**

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam	
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

**Tablo-4.58. “Fiilimsiler” ile İlgili
ÖYS Soruları**

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3

Sorular:

1. ÖYS-1997

İnsanoğlu yüzlerce yıldır ölümsüzlük , dirlik düzenlikle ilgili özlemlerini çoğunlukla uzak bir ada görüntüsüyle birleştirerek dile

I

getirmeyi seçmiş, günlük

II

yaşamın katı gerçekliğinden

III

bunaldıkça hayalindeki adanın

IV

mutlu yalnızlığına sığınmıştır .

İnsanın gönlünde yatan bu eğilim,

V

edebiyatın en zengin kaynaklarından biri olmuştur.

Yukarıdaki parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi fiilimsi değildir ?

A) I B) II C) III

D) IV E) V

2. ÖYS-1998

(I) Küçük bir parktı burası.(II)

Şehrin yüksek tepelerinden

birindeydi .(III) Yeni yapılmıştı.(IV)

Küçük çamlar, çiçek öbekleri,

çimenler , daracık yollar(V)
Belediyeye ait, üzerinde numaralar
bulunan kanepeler ...

**Yukarıdaki numaralanmış
cümlelerin hangisinde sıfat-fiil
vardır ?**

- A) I B) II C) III
D) IV E) V

3. ÖYS-1989

**Aşağıdaki atasözlerinden
hangisinde sıfat-fiil, ötekilerden
farklı bir görevde kullanılmıştır?**

- A) Sona kalan, dona kalır.
B) Veren eli, herkes öper.
C) Varını veren utanmamış.
D) Yaş kesen , baş keser.
E) Tekkeyi bekleyen, çorbayı içer.

Çözümler :

1. ÖYS-1997

Fiilimsi, fiillerden türeyen ancak bir fiil gibi çekimlenemeyen, “-ma, -me” ekiyle olumsuz yapılabilen sözcüklerdir. Buna göre sözcükleri incelediğimizde III. sözcüğün fiilimsi olmadığını söyleyebiliriz. Çünkü bu sözcük olumsuz yapılamaz. Doğru seçenek C’ dir.

2.ÖYS-1998

V. cümlede “bulunan” sözcüğü sıfat-fiil eki olan “-an” ekini almış ve kanepenin ismini nitelemiştir. Diğer seçeneklerde ise fiilimsi yoktur. Doğru seçenek E’ dir.

3. ÖYS-1989

A, C, D, E seçeneklerinde sıfat-fiil, özne görevinde kullanılmıştır. B seçeneğinde ise sıfat-fiil nesne görevindedir. Doğru seçenek B’ dir.

4.1.6.Cümleyi Meydana Getiren Unsurlar

4.1.6.1.Özne ve Yüklem

Tablo-4.59. Özne ve Yüklem ile İlgili ÖSS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	1	-	1	1	9

Tablo-4.60. Özne ve Yüklem ile İlgili ÖYS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-	-	1	1	-	1	-	-	9

Sorular :

1. ÖSS- 1983

Aşağıdaki sorulardan hangisi özneyi buldurmaya yöneliktir ?

- A) Ayşe, Türkan'ı dün okulda mı aradı ?
- B) Ayşe dün okulda Türkan'ı mı aradı ?
- C) Türkan'ı dün okulda Ayşe mi aradı ?
- D) Türkan'ı Ayşe dün mü aradı ?
- E) Türkan dün Ayşe'yi niçin aradı ?

2. ÖYS -1983

“Karikatür” kelimesi , aşağıdaki cümlelerin hangisinde sözde

özne göreviyle kullanılmıştır ?

- A) Karikatür, iletişim gücünün yüksekliği nedeniyle sevilir .
- B) Karikatür, sanatların en dinamik olanıdır .
- C) Karikatür, toplumsal değişimlerin aynasıdır .
- D) Karikatür, yirminci yüzyılın etkin sanatlarındanıdır .
- E) Karikatür, güldürmekten çok düşündürmelidir .

3. ÖYS-1984

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne,açıklayıcısıyla birlikte verilmiştir ?

- A) Soğuk kış gecelerinde onları, geride bıraktıklarımızı

düşünüyorduk .

- B) Kalabalıktan biri, yaşlı bir adam elini kaldırdı .
- C) Ülkemize, özlediğimiz yere sonunda dönmüştük .
- D) Adam, istediği para verilirse , yapacağını söyledi .
- E) Çocuğun dudakları, susuzluktan olacak, iyice çatlamıştı .

4. ÖSS-1985

“Ötede , ırmağın iki yanı arasında lâmbaların ışıklarıyla delik deşik olan karanlık , havada uçar gibi asılı kalmış , kuvvetli bir rüzgârla kaybolabilecek , kara fakat saydam bir sisi andırıyordu .”

Yukarıdaki cümlede “kara fakat saydam bir sisi” andırdığı söylenen şey, aşağıdakilerden hangisidir ?

- A) ırmak B) lâmba C) karanlık
D) rüzgâr E) hava

5. ÖSS-1986

Aşağıdakilerin hangisinde soru , cümlede bildirilen eylemi yapanı bulmaya yöneliktir ?

- A) Kardeşin hangi okula gidiyor ?
B) Gönderdiğim paketi almadın mı ?
C) Bu resmi hangi öğrenci yapmış?

D) Arkadaşın o kitabı nereden almış?

E) Otobüste kime selam verdin ?

6. ÖYS-1986

Kış, Ada'nın her tarafına yerleşebilmek için rüzgârlarını seferber ettiği zaman , öbür yakadaki yaz, daha pılısını pırtısını toplamamıştı .

Bu cümlede temel cümlecüğün öznesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ada'nın her tarafına
B) öbür yakadaki yaz
C) seferber ettiği zaman
D) yetişebilmek için
E) pılısını pırtısını

7. ÖYS-1987

“Küçük yemyeşil bir bahçe”
sözleri aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne görevinde kullanılmıştır ?

- A) Ev , küçük yemyeşil bir bahçenin ortasındaydı .
B) Küçük yemyeşil bir bahçeyi geçerek eve geldik .
C) Evin arka kapısı , küçük yemyeşil bir bahçeye açılıyordu .

- D) Perdeyi açınca küçük yemyeşil bir bahçe gördüm .
E) Evin arkasında küçük yemyeşil bir bahçe vardı .

8. ÖYS-1987

Aşağıdaki dizelerin hangisinde yansımadan türemiş bir yüklem vardır?

- A) Döne döne ardın sıra melerim.
B) Kuşlarınız birbiriyle ötüşür.
C) Keklik gibi taştan taşa sekersin.
D) İnip aşkın deryasını boyladı.
E) Ayrılık elinden bağrım eziktir.

9 . ÖYS-1989

Aşağıdaki sorulardan hangisi özneyi buldurmaya yöneliktir ?

- A) Bu akşam nereye gideceksin ?
B) İşin hangi yönünü gördünüz ?
C) Bu konuda nereden bilgi alabilirim ?
D) Arkadaşın yarın ne yapacak ?
E) Bu kitabı sana kim getirdi ?

10.ÖSS-1990

Aşağıdaki cümlelerden hangisi , yalnızca özne ve yüklemden oluşmuştur ?

- A) Buradaki tepeler baştan başa ormanla kaplıydı.
B) Buradaki kuşların tüyleri şaşılacak kadar parlaktı.
C) Buradaki çamların hepsi yemyeşildi.
D) Buradaki orman , varlığını şu ırmağa borçluydu.
E) Buradaki ağaçların dibi ötekilere göre daha ıslaktı.

11. ÖYS-1990

Saraçhanebaşı'ndaki yıllanmış Bozdoğan Kemerî'nin eteklerine yaslanmış eski bir medrese olan müze binası , bu tür sergilerle izleyicilerine geçmişten geleceğe uzanan ilginç köprüler kuruyor .

Bu cümlenin öznesi, aşağıdakilerden hangisidir ?

- A) Saraçhanebaşı'ndaki yıllanmış Bozdoğan Kemerî
B) Bozdoğan Kemerî'nin eteklerine yaslanmış eski bir medrese
C) ilginç köprüler
D) geçmişten geleceğe uzanan ilginç köprüler
E) Saraçhanebaşı'ndaki yıllanmış Bozdoğan Kemerî'nin eteklerine yaslanmış eski bir medrese

olan müze binası

12. ÖSS -1991

Aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı, özne de yüklem de değildir ?

- A) - Arkadaşın ne yapıyor
- Dinleniyor .
- B) - Kim geldi ?
- Sütçü.
- C) - Annen nasıl oldu ?
- İyileşti.
- D) - Bu pakette ne var?
- Kitap .
- E) - Çocuk kimi arıyor?
- Kardeşini .

13. ÖYS-1993

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne ortaktır ?

- A) Hava soğumuştur , kar yağmaya başlamıştı .
- B) Yol çok uzundu , yürümekle bitecek gibi değildi .
- C) Aradan üç yıl geçmişti , kimse arayıp sormamıştı .
- D) Soluk benizliydi , başında eski bir kasket vardı .
- E) Yaşlı biriydi , mahallede onu herkes seviyordu .

14. ÖYS -1994

Aşağıdaki atasözlerinin hangisinde özne, bir söz öbeğinden oluşmaktadır ?

- A) Tek kanatla kuş uçmaz .
- B) Akıl kişiye sermayedir .
- C) Ay ışığında ceviz silkinmez .
- D) Atına bakan ardına bakmaz .
- E) İş insanın aynasıdır .

15.ÖYS-1996

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yan cümlecik , temel cümlecğin öznesi durumundadır ?

- A) Öğretmen , sınava girecekleri bahçede topladı .
- B) Sabahları bir süre yürümek sağlığa yararlıdır .
- C) Müşteri gelince elindeki işi bırakır .
- D) Her ay bir kitap okumayı alışkanlık edinmişti .
- E) Okulunu bitirince iyi bir işe girmek istiyormuş .

16.ÖSS-1998

Aşağıdakilerden hangisi iki ögeli bir cümledir ?

- A) Toprak, her gün bin bir özenle süslenir .
- B) Toprak, bu aylarda baş döndürücü kokular yayar .
- C) Toprak, saçlarına katmerli çiçekler takar.
- D) Toprak, harıl harıl çalışan bir kimyacıdır .
- E) Toprak, ormanların yardımıyla susuzluğunu giderir .

17. ÖSS-2000

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru, özneyi buldurmaya yöneliktir ?

- A) Beni mi aradılar ?
- B) Aşağı mı ineceğiz ?
- C) Dün mü geldiniz ?
- D) Yağmur mu yağıyor ?
- E) Çok mu yoruldu ?

18 . ÖSS-2001

Aşağıdaki cümlelerden hangisi özne ve yüklemden oluşmuştur ?

- A) Yazınsal türlerin birbirine benzeyen ve birbirinden ayrılan yönlerini belirlemek zordur ?
- B) Her yazı ya da yazınsal yaratı

insanoğlunun düşünce ve duygu evrenini zenginleştirir .

- C) Dilsel ürünlerin amacına ulaşması doğru algılanmalarını gerektirir .
- D) Her yazıda , dil ve anlatım yönünden bir bütünlük olmalıdır .
- E) Yazınsal türlerin , donmuş kalıplaşmış bir yapıları olduğunu kimse söyleyemez .

Çözümler :

1. ÖSS-1983

C seçeneğinde “Ayşe mi” şeklinde soru yoluyla özne verilmiştir. Yani arama işini Ayşe'nin yapıp yapmadığı belli değil, öyleyse cümlede işi yapan, yani özne soruluyor. Doğru seçenek C' dir.

2. ÖYS-1983

A seçeneğinde “sevilir” yüklemidir. “Karikatür” kendi kendine değil de başkası tarafından sevildiğinden sözde özne görevindedir. Doğru seçenek A' dır.

3.ÖYS-1984

- B seçeneğinde “yaşlı bir adam” arasözü “kalabalıktan biri” öznesini açıklamaktadır. Doğru seçenek B’ dir.
4. ÖSS-1985
Soruda “andırdı” yüklemine sorulan “kara fakat saydam bir sisi andırdığı söylenen şey” sözü özneyi bulmak için sorulan bir özellik gösteriyor. Özne ise “karanlık” sözüdür. Doğru seçenek C’ dir.
5. ÖSS-1986
Bu soruda özne sorulmaktadır. C seçeneğinde yüklem “yapmış” ögesidir. “Yapan kim” diye sorduğumuzda cümlede yapan bulunmadığını, hangi öğrenci sözüyle eylemi yapanın sorulduğunu anlıyoruz. Doğru seçenek C’ dir.
6. ÖYS-1986
Temel cümle demek yüklem demektir. Cümlelerin yüklemi “toplamamıştı” sözüdür. Özneyi bulmak için “toplamayan ne” diye soracağız. Cevap olarak “öbür yakadaki yaz” söz öbeği gelir. Bu söz öbeği özne grubudur. Doğru seçenek B’ dir.

7. ÖYS-1987

E seçeneğinde “vardı” yüklemidir. “Var olan ne” diye sorduğumuzda cevap olarak “küçük yemyeşil bir bahçe” gelir. Bu öge özne görevindedir. Doğru seçenek E’ dir.

8. ÖYS-1987

Yüklemler baktığımızda “melerim” yüklemine yansımadan türediğini görüyoruz. Yüklem olan “melerim” sözünün kökü olan “me” yansıma bir sestir. Doğru seçenek A’ dır.

9. ÖYS-1989

E seçeneğinde “getirdi” yüklemine “Getiren kim?” diye sorduğumuzda, eylemi yapanın belli olmadığı, cümlede de bunun öğrenilmek istendiği görülür. Soru özneyi bulmaya yöneliktir. Doğru seçenek E’ dir.

10. ÖSS-1990

C seçeneğinde “yemyeşildi” yüklem, “buradaki çamların hepsi” öznedir. Cümlede başka bir öge yoktur. Doğru seçenek C’ dir.

11. ÖYS-1990

Bu cümlede yüklem “kuruyor” dur. Özneyi bulmak için “Kuran ne?” diye soruyoruz. Cevap olarak E’ de verilen söz öbeğini alıyoruz. Doğru seçenek E’ dir.

12. ÖSS-1991

E seçeneğinde “Kardeşini” sözü çekimli olmadığından yüklem değildir. Soru cümlesinde öznenin “çocuk” olduğu verilmiş. Yani soru özneyi de sormuyor. Dolayısıyla cevap özne de yüklem de değildir. Doğru seçenek E’ dir.

13. ÖYS-1993

B seçeneğinde “uzundu” ve “bitecek gibi değildi” sözcükleri yüklem, “yol” ise her ikisinin de öznesidir. Doğru seçenek B’ dir.

14. ÖYS-1994

D seçeneğinde “bakmayan kim” sorusuna “atına bakan” öznesi cevap veriyor. Bu, iki sözcükten oluşan bir söz öbeğidir. Doğru seçenek D’ dir.

15. ÖYS-1996

B seçeneğinde “yararlıdır” temel cümlecığı yüklem, “sabahları bir

süre yürüme” yan cümlecığı öznedir. Doğru seçenek B’ dir.

16. ÖSS-1998

D seçeneğinde “toprak” öznedir. Yüklem ise “harıl harıl çalışan bir kimyacı” sıfat tamlamasıdır. Cümle özne ve yüklemden oluşmuştur. Doğru seçenek D’ dir.

17. ÖSS-2000

D seçeneğinde “yağıyor” yüklemidir. “Ne yağıyor?” diye sordumuzda “yağmur” cevabını alırız. Bu seçenekte soru özneye yöneliktir. Doğru seçenek D’ dir.

18. ÖSS-2001

A seçeneğinde “zordur” yüklemidir. Yükleme “Zor olan ne?” sorusunu sordumuzda yüklemden önce gelen söz öbeğini cevap olarak alırız. Bu söz öbeği öznedir. Doğru seçenek A’ dır.

4.1.6.2.Nesne

Tablo-4.61. Nesne ile ilgili ÖSS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	1	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	9

Tablo-4.62. Nesne ile ilgili ÖYS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	2	2	1	1	1	1	-	13

Sorular:

1.ÖSS -1982

“ Doğrusu bu kadar erken geleceğini hiç ummuyorduk.” cümlesi, **yan cümlecğin görevi yönünden, aşağıdakilerden hangisi ile özdeştir?**

- A) Eve geldiğimizde misafirler çoktan gitmişti .
- B) Gazetede ki resimleri görünce çok şaşırdım.
- C) Bu kitabı ona verdiğimi unutmuşum.
- D) Sinemaya giderken otobüste öğretmenini gördüm.
- E) İstanbul'a gelen turistler yarın İzmir'e gidecekler.

2. ÖYS-1985

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru nesneye yöneliktir ?

- A) Ahmet dün akşam size saat kaçta uğradı ?
- B) Bugün hava nasıl olacakmış ?
- C) Odaya girdiğimde ne okuyordunuz ?
- D) Bu otobüs Kızılay'dan geçermi ?
- E) Bu güzel haberi size kim verdi ?

3. ÖYS-1986

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yan cümlecik temel cümlecğin nesnesi görevindedir ?

- A) Tatilimizi Antalya'da geçirmeyi düşünüyoruz .
- B) Bugünün işini yarına bırakmamak bir kişilik özelliğidir .
- C) İstanbul'a geldiğinde bana mutlaka uğrar .
- D) Ders çalışmak için arkadaşına gitti .
- E) Onun bunu söyleyebileceğine inanmıyorum .

4. ÖSS -1988

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yan cümlecik belirtili nesne görevindedir?

- A) Bulduğunuz kalem benimkine benziyor.
- B) Bu yaptıklarınızı hiç beğenmiyorum.
- C) Söylediklerinizin hiçbirine katılmıyorum.
- D) Tartıştığınız konu beni ilgilendirmiyor.
- E) Bugünlerde eğlendirici bir kitap okumak istiyorum.

5. ÖYS-1988

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklemden önce gelen sözcükle-

rin tümü nesne grubunu oluşturmuştur ?

- A) Okulların ne zaman kapanacağını gazeteden öğrendim .
- B) Onun gelişiyile birlikte evde derin bir sessizlik başladı .
- C) Kapıların boyanması uzun zaman alıyor .
- D) Her kitabın özgün bir konusunun olmasını isterdi .
- E) Çocuk şenliği gösterilerini büyükler de ilgiyle izledi .

6. ÖSS- 1989

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ne.....ne" bağlacı nesnelere birbirine bağlamaktadır?

- A) Yaşıtlarına göre boyu ne uzun , ne kısa .
- B) Ne şapkasını aldı, ne şemsiyesini .
- C) Bu olaydan ne kendinin, ne kardeşinin haberi vardı.
- D) Ne evden dışarı çıkıyor, ne bir kitap okuyor.
- E) Ne arkadaşlarına soruyor, ne başkasına .

7. ÖYS-1989

Aşağıdaki dizelerin hangisinde,

“masal” sözcüğü nesne görevindedir ?

- A) Masalarda kalsa korkular
Tarla sürse kırlangıçlar
- B) O günden bugüne yadigâr
Bir yarım masal kaldı
- C) Masal dinledi yıldızlar
Gökyüzü ağarıncaya dek
- D) Çocukluğum masal gibi geçti
Adlarını öğrendim otların,
çiçeklerin
- E) Biz iyiye iyi güzele güzel
dedik
Masallardan çıktık dizeleri

8.ÖSS -1990

Tarihsel bilinç , dünün ulusal ve evrensel değerlerini , bugünün düşüncesi ve dünya görüşüyle algılamaktır.

Bu cümlede altı çizili sözcüklerin oluşturduğu öge , aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Yaşayan tarihle ölü tarihi aynı yöntemle ele almamalıyız.
- B) Geçmiş olaylara duygusal yaklaşım , tarih bilinciyle bağdaşmaz.
- C) Yaşayan tarihin verilerinden doğru bir biçimde yararlanma-

lıyız.

- D) Tarihsel olaylar, ortaya çıktıkları günün koşulları içinde değerlendirilmelidir.
- E) Tarihsel gerçeklere ayna tutan olaylara , nesnel ve bilimsel ölçütlerle yaklaşmalıyız

9. ÖSS-1991

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, de(da)bağlacı nesnelere birbirine bağlamaktadır ?

- A) O konuyu ben de arkadaşım da biliyoruz.
- B) Şiiri de , matematiği de çok severdi.
- C) Salı günü de çarşamba günü de uğradım , yerinde yoktu.
- D) Onu o günden sonra görmedim de aramadım da.
- E) Bu işi eskiden de sevmiyordum bugün de sevmiyorum.

10.ÖYS-1991

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim-fille kurulmuş bir yan cümlecik, temel cümlecik nesnesi görevindedir ?

- A) Öğretmenimizin şiir okuyuşunu çok beğeniyorum .

- B) Onun şiir okuyuşundan sen de hoşlanırsın .
- C) Güzel şiir okumak bir yetenek işidir .
- D) Şiir okumaktan hoşlanmayanlar da olabilir .
- E) Şiir okumanın da bazı kuralları vardır .

11.ÖSS-1992

Aşağıdakilerin hangisinde “ve” sözcüğü nesnelere bağlama göreviyle kullanılmıştır ?

- A) Eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak
Ve bir zaman bakacaksın semaya ağlayarak
- B) Gözlerin , dişlerin ve ak pak gerdanınla
Ne güzel komşumuzdun sen Fahriye Abla
- C) Su sesi ve kanat şakırtısından
Billur bir avize Bursa’da zaman
- D) Öfkenin homurtusu geliyor dipten
Ve kadın İskilip’ten ya da Nizip’ten
- E) Geceyi ve seni düşünüyorum
Duyuluyor uğursuz uzaklığı seslerin

12.ÖYS-1992

Sait Faik’ in hikâyelerinde insanların ve çevrenin herhangi bir kurala bağlı kalmadan özgürce ele alınmasını yazarın yaşayış biçimine bağlayabiliriz.

Yukarıdaki altı çizili bölüm cümlelerin hangi ögesidir ?

- A) Özne
- B) Nesne
- C) Durum bildiren zarf tümleci
- D) Yer bildiren zarf tümleci
- E) Dolaylı tümleş

13. ÖYS-1992

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde , sıfat tamlaması belirtisiz nesne görevindedir ?

- A) Sınıfta ayrıca kitap okuma saatimiz vardı .
- B) Nedim’in şiirlerini okurken arkadaşımızı dikkatle dinlerdik .
- C) Sınıfımızda edebiyata ilgi duyan öğrenci çok azdı .
- D) Öğretmen, Cumhuriyet dönemi edebiyatını öğrenmemizi isterdi .
- E) Öğretmenimiz bize yeri geldikçe güzel şiirler okurdu .

14. ÖYS-1993

Aşağıdaki dizelerin hangisinde birden çok nesne vardır ?

- A) Sevdamin avucunu bastırıyorum
geceye
- B) Ben seni unutmak için
sevmedim .
- C) Seni ben ellerin olsun diye mi
sevdim?
- D) Gözlerinden içti gönlüm neşeyi .
- E) Seni, sesini, gözlerinin rengini
unutabilsem !

15. ÖYS-1993

Aşağıdakilerin hangisinde , yan cümlecik , temel cümlecğin nesnesi görevindedir ?

- A) Bu sözü söylemiş olabileceğini
sanmıyorum .
- B) Bunun , yerinde bir karar
olduğundan kuşkuluyum .
- C) Onun hakkında söylenenlere
inanmadım .
- D) Bizimle geleceğine çok sevindim .
- E) Söz verdiğim için gitmeliyim

16. ÖSS-1993

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde nesne ortaklığı söz konusudur ?

- A) İşi çok çabuk kavramış, zamanı
iyi kullanmasını öğrenmişti.
- B) Erkenden uyandı, yıkandı,
giyindi , dışarı çıktı.
- C) Annem, sabahleyin erkenden
kalkar, kahvaltıyı hazırlardı.
- D) Gömleğini yıkadı, kuruttu, ütüle-
di, yerine astı.
- E) Okuldan gelince ödevlerini
yapar, akşam da erkenden
yatardı.

17.ÖYS-1994

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kişi adlı, nesne görevindedir ?

- A) Onu siz de tanırınız .
- B) Nereye gittiğini size söylemedi
mi?
- C) Benim kalemim burada ; sizinki
nerede ?
- D) Bence bu sorular çok kolay .
- E) Kararımı sana yarın bildiririm .

18. ÖSS-1995

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde nesne yoktur ?

- A) Kitaplığına , en son çıkan
yayınları almıştı.

- B) Bütün ricalarımıza karşın istediğimiz parayı veremeyeceğini söyledi.
- C) Bu büyük başarısından dolayı törene katılan herkes onu kutladı.
- D) Dünkü piknik, öğleden sonra çıkan fırtına yüzünden tatsız geçti.
- E) Onun bu konuda ne düşündüğünü açıkça bilmiyoruz.

19. ÖYS-1995

Aşağıdaki soru cümlelerinden hangisi, nesneyi bulmaya yöneliktir ?

- A) Soruları nasıl buldunuz ?
- B) Otobüsle mi gideceksiniz ?
- C) Kimi görmek istiyorsunuz ?
- D) Misafiriniz ne zaman geliyor ?
- E) Biraz önce kiminle konuştunuz ?

20. ÖYS -1996

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirtili nesne vardır ?

- A) Romanın ikinci bölümünde olaylar, küçük bir Anadolu kasabasında geçer.
- B) Romanda doğa görünümlerine, yerli ve yabancı törelerin

anlatımına geniş ölçüde yer verilmiştir .

- C) Romanda yazar, olayları, kişiliğini gizlemeden, kendi yorumuyla anlatmıştır.
- D) Bu romanın kahramanları , genellikle ulusal değerlere yabancılaşmış, zengin ve yarı aydın kişilerdir.
- E) Yazar romandaki kişilerin karakterlerine oldukça yüzeysel bir açıdan bakar.

21.ÖSS-1997

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, bir belgisiz zamir nesne görevindedir?

- A) Bazen günlerimi resim yaparak geçiriyorum.
- B) Çoğu zaman onu otobüs durağında görüyorum .
- C) Kimi arkadaşlar çayı sever ama ben kahveyi yeğlerim .
- D) Bana , bir gün uğrasın , diye haber bırakmış .
- E) Bunların hepsini geçen gün ben aldım .

22. ÖYS-1997

14. yüzyılda oluşan Dede Korkut hikâyelerinin Oğuz Destanı'nın

birçok özelliğini taşıması ve destandan hikâyeye geçiş aşama-sının karakteristik bir örneği olması bakımından, Türk hikâyeleri arasında, özel bir yeri ve önemi vardır .

Bu cümleyle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır ?

- A) Ad cümlesidir .
- B) Eylemsilerle oluşturulmuş bileşik bir cümledir .
- C) Ad tamlamalarında araya sözcük girmiştir .
- D) Nesnesi , “ destandan hikâyeye geçiş aşamasının karakteristik bir örneği olması” dır .
- E) Cümlede özel adlara ve cins adlarına yer verilmişti.

Çözümler :

1. ÖSS-1982

Örnek cümlede “geleceğini” sözü yan cümlecik yapmış ve kendine bağlı olan öğelerle birlikte “ummuyorduk” yüklemının nesnesi olmuştur. C seçeneğinde ise “verdiğimi” yan cümlecığı nesne görevindedir. Doğru seçenek C’ dir.

2.ÖYS-1985

C seçeneğinin yüklemi “okuyordunuz”dur. “Okuyan kim?” sorusuna “siz” öznesi cevap verir. “Siz ne okuyordunuz?” diye sorulduğunda cevap nesne olacaktır. Soru nesneye yöneltilmiştir. Doğru seçenek C’ dir.

3. ÖYS-1986

A seçeneğinde “geçirmeyi” isim-fiili üzerine kurulu yan cümlecik, temel cümleinin nesnesi görevindedir. Doğru seçenek A’ dır.

4. ÖSS-1988

B seçeneğinde “bu yaptıklarınızı” yan cümlecığı “beğenmiyorum” yüklemının nesnesi görevindedir. Doğru seçenek B’ dir.

5. ÖYS-1988

D seçeneğinde “isterdi” yüklemidir. Buna nesneyi bulmak için “Neyi isterdi?” diye sorarız; cevap olarak “her kitabın özgün bir konusunun olmasını” söz öbeği geliyor. Yükleminden önceki söz öbeği nesne grubunu oluşturmaktadır. Doğru seçenek D’ dir.

6. ÖSS-1989

Bu bağlaç, A' da yüklem, C' de isim tamlamasının tamlayan kısımlarını, D' de cümleleri, E' de dolaylı tümleçleri birbirine bağlamıştır. B seçeneğinde ise nesnelere bağlamıştır. Doğru seçenek B' dir.

7. ÖYS-1989

C seçeneğinde “dinledi” yüklem, “yıldızlar” öznedir. “Yıldızlar ne dinledi?” sorusuna ise nesne görevindeki “masal” cevap veriyor. Doğru seçenek C' dir.

8. ÖSS-1990

Altı çizili ögenin ne olduğunu bulmak için “algılamaktır” yüklemine “neyi” sorusunu soruyoruz. Bu soru nesneyi bulmak için sorulur. A' da da yüklem “neyi” sorusunu sorduğumuzda “yaşayan tarihle ölü tarihi” cevabını alırız. Bu öge nesnedir. Doğru seçenek A' dır.

9. ÖSS-1991

“De” bağlacı A' da “bilen kişileri” yani özneleri bağlamıştır. B seçeneğinde “neyi severdi” sorusuna cevap veren “şiiri de matematiği

de” nesnelere bağlamıştır. Doğru seçenek B' dir.

10. ÖYS-1991

Cümlelere baktığımızda hepsinde “okumak” fiiliyle isim-fiil yapıldığını görüyoruz. A seçeneğinde “neyi beğeniyorum” sorusuna “öğretmenimizin şiir okuyuşunu” cevabının geldiğini görürüz. Yan cümlecik nesne görevindedir. Doğru seçenek A' dır.

11. ÖSS-1992

Bir yüklem aynı türden iki öge aldığı anda bu ögeler “ve” bağlacıyla bağlanır. E seçeneğinde “geceyi” ve “seni” nesnelere “ve” bağlacıyla bağlanmıştır. Doğru seçenek E' dir.

12. ÖYS-1992

Altı çizili bölümü cevap olarak alabilmek için yüklem “Neyi bağlayabiliriz?” diye sormalıyız. Bu soru nesneyi bulmak için sorulur. Doğru seçenek B' dir.

13. ÖYS-1992

E seçeneğinde cümlenin nesnesi “güzel şiirler” sözüdür. “Güzel şiirler” sözü sıfat tamlamasıdır. Doğru seçenek E' dir.

14. ÖYS-1993

E seçeneğinde yüklem “unutabilsem”, özne “ben”dir. Nesne ise “seni”, “sesini”, “gözlerini” dir. Üç nesne birbirine bağlanarak kullanılmıştır. Doğru seçenek E’dir.

15. ÖYS-1993

A’ da “ Bu sözü söylemiş olabileceğini” yan cümlecığinin, yüklem nesnesi olduğunu görüyoruz. Doğru seçenek A’ dır.

16. ÖSS-1993

D seçeneğindeki cümleye baktığımızda “Neyi yıkadı?” “Neyi kuruttu?” “Neyi ütüledi?” “Neyi yerine astı?” sorularına “gömlüğünü” nesnesi cevap vermektedir. Dört yüklem de nesnesi aynıdır. Doğru seçenek D’ dir.

17. ÖYS-1994

A seçeneğinde “onu” kişi zamiridir. Aynı zamanda yüklem sorulan “kimi” sorusuna cevap verdiği için nesne görevindedir. Doğru seçenek A’ dır.

18. ÖSS-1995

“Nesne” yükleme özneyi bulduktan sonra “neyi, kimi, ne” sorularının sorulmasıyla bulunur. Buna göre D’deki “tatsız geçti” yüklemi nesne almamıştır. Doğru seçenek D’ dir.

19. ÖYS-1995

“Nesne” , “neyi, kimi, ne” sorularının sorulmasıyla bulunur. C seçeneğinde “kimi” sorusu nesneyi bulmak için sorulmuştur. Doğru seçenek C’ dir.

20. ÖYS-1996

Belirtili nesne, yükleme sorulan neyi, kimi sorularına cevap verir. C seçeneğinde “neyi anlatmıştır?” sorusuna “olayları” cevabı gelir. Doğru seçenek C’ dir.

21. ÖSS-1997

Seçeneklere baktığımızda yalnızca E seçeneğinde belgisiz zamir(hepsi) vardır. Bu da yüklem sorulan “Neyi aldım?” sorusuna cevap veren “bunların hepsini” nesnesinin içinde bulunmaktadır. Doğru seçenek E’ dir.

22. ÖYS-1997

Bu cümlede nesne kullanılmamıştır. Dolayısıyla D’ de söyle-

nen yargı yanlıştır. Doğru seçenek D' dir.

4.1.6.3.Zarf Tümleci

Tablo-4.63. Zarf Tümleci ile ilgili ÖSS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Tablo-4.64. Zarf Tümleci ile ilgili ÖYS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	5

Sorular :

1. ÖYS-1981

“Daha çiçekler açmadı”
cümlesinde “daha” sözcüğünün
kullanımı, aşağıdaki kullanımlar-
dan hangisiyle özdeştir?

- A) Bu yemekten daha verebilir misin?
- B) Ayakkabının daha küçüğünü alsaydın.
- C) Daha başka şeyler de söyledi.
- D) Amacımız, daha iyiye, daha güzele varmaktır.
- E) Daha sabah olmadı mı?

2. ÖYS-1984

“Sabaha kadar mışıl mışıl uyumuştun.” cümlesindeki “mışıl mışıl” ikilemesiyle görev yönünden özdeş olan öge aşağıdakilerden hangisinde vardır ?

- A) Radyoda adım adım Anadolu’yu tanıtan bir program izledik .
- B) Masaya saçak saçak bir örtü örtmüşlerdi .
- C) Onlarla sesimizi hiç yükseltmeden ağır ağır konuştuk .
- D) İç cebinden deste deste paraları çıkarıp attı.
- E) Değişik renklerden demet demet güller hazırladı .

3. ÖYS-1988

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf tümleci , cümleye “yaklaşık olarak” anlamı katmaktadır ?

- A) Çatıyı er geç onaracaktık .
- B) Yolu hemen hemen yarılдық .
- C) Akşamları ara sıra dışarı çıkıyorum .
- D) Elektrik ikide bir kesiliyor .
- E) Buradan zaman zaman geçerler.

4. ÖYS-1990

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde , zarf tümleci yoktur ?

- A) Biz bu geziye katılacağız .
- B) Geceyi uyuyarak geçireceğiz .
- C) Bizimle gelerseniz pek sevineceğiz .
- D) Erkenden yola çıkacağız .
- E) Her şeyi ayrıntılarıyla düşüneceğiz .

5. ÖYS-1998

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf tümleci yoktur ?

- A) Tiyatroyu bir eğitim aracı sayma düşüncesi hâlâ

geçerlidir .

- B) Oda arkadaşlığımız , bir süre sonra görev arkadaşlığına dönüştü .
- C) Bizi görünce koşarak yanımıza geldiler .
- D) Beni , pencerenin yanındaki bir masaya oturtular .
- E) Bir ara , evlerden birinin kapısı gıcirtıyla açıldı .

Çözümler:

1. ÖYS-1981

Örnek cümledeki “daha” sözü “henüz” anlamında zaman bildirici bir öge olarak kullanılmıştır. Aynı kullanım E seçeneğinde görülmektedir. Doğru seçenek E’ dir.

2. ÖYS -1984

Cümlede “mışıl mışıl” ikilemesinin görev yönünden özdeşi soruluyor. Bu ikileme zarf tümlecidir. C seçeneğindeki “ağır ağır” ikilemesi de zarf tümlecidir. Doğru seçenek C’ dir.

3. ÖYS-1988

Seçeneklere baktığımızda zarf tümlecinin ikilemelerle yapıldığını

görüyoruz. İkilemelerin anlamlarına baktığımızda ise B’deki “hemen hemen ikilemesinin yaklaşık olarak anlamına geldiğini görüyoruz. Doğru seçenek B’dir.

4. ÖYS-1990

A seçeneğinde bulunan “katılacağız” yüklemi “nasıl, ne zaman, ne kadar, niçin” sorularına cevap vermediği için bu seçenekte zarf tümleci yoktur. Doğru seçenek A’dir.

5. ÖYS-1998

D seçeneğinde yüklem olan “oturtular” sözcüğü zarf tümleci sorularına yanıt vermez. Diğer seçeneklerde ise zarf tümleci vardır. Bu sebeple doğru seçenek D’dir.

4.1.6.4. Yer Tamlayıcısı (Dolaylı Tümleş)

Tablo-4.65. Dolaylı Tümleş ile ilgili ÖSS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2

Tablo-4.66. Dolaylı Tümleş ile ilgili ÖYS soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3

Sorular:

1. ÖYS-1983

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde arasöz , dolaylı tümleş göreviyle

kullanılmıştır ?

- A) Islak ve yapışkan hava, insanı bunaltacak biçimde, gittikçe koyulaşıyordu .
- B) Ses , iyi ve etkili kullanılırsa , oyuncuyu başarıya ulaştıran bir araçtır .
- C) Yaşlı adam onu, kara kuru çocuğu, ağlayarak göğsüne bastırdı .
- D) Kitap okuyanlardan biri, emekli öğretmen Zeki Bey, ağır ağır yerinden kalktı .
- E) Yeşilyurt'taki evlerine, özlemini çektikleri yere, dönmek istiyorlardı .

2. ÖYS-1986

“Bu güzel içecekleri nereden aldın ?”
**sorusuna verilecek cevap ,
 cümlelerin hangi öğesidir ?**

- A) yüklem B) belirtili nesne
 C) belirtisiz nesne
 D) dolaylı tümleş E) özne

3. ÖSS- 1987

**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde
 - dan , -den (-tan , -ten) eki almış
 olan kelime ötekilerden farklı
 bir görevde kullanılmıştır ?**

- A) Soğuktan dişlerimiz birbirine çarpıyordu.
- B) Gürültüden uyuyamadım.
- C) Balkondan , deniz görünüyör.
- D) Işıktan gözlerimiz kamaştı.
- E) Dumandan hiçbir yeri göremiyorum.

4. ÖYS-1988

**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ,
 cevap cümlesi sadece dolaylı
 tümleşten oluşmuştur ?**

- A) Kardeşin ne zaman geliyor ?
 -Yarın
- B) Biraz önce kim geldi ?
 - Arkadaşım .
- C) Toplantıda kimi gördünüz ?
 -Türkçe öğretmenini
- D) Ne içersiniz ?
 -Çay
- E) Bu kalemi kimden almıştım ?
 -Benden .

5. ÖSS - 1991

Cümlede önemsenen öğeyi vurgulamanın bir yolu da onu yükleme yaklaştırmaktır.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde dolaylı tümleş vurgulanmaktadır ?

- A) Beni en çok onlar ilgilendir-
mişti.
- B) O sonsuz maviliği yeniden
gördüm.
- C) En güzel yıllarım köyde geçti.
- D) Binlerce kuş birden havalandı.
- E) Ertesi gün tekrar geleceğini
biliyordum.

Çözümler:

1. ÖYS-1983

E seçeneğinde “özlemine çektikleri yere” arasözünün “Yeşilyurt’taki evlerine” dolaylı tümlecini açıkladığını görüyoruz. Doğru seçenek E’ dir.

2. ÖYS-1986

Yükleme sorulan “-e, -de, -den” halindeki sorular aynı eklerle cevap vererek dolaylı tümleç olur. Bu sorunun cevabı da dolaylı tümleçtir. Doğru seçenek D’ dir.

3. ÖSS-1987

A, B, D, E seçeneklerinde yükleme sorulan “niçin” sorusuna cevap veren “-den” ekli sözcükler zarf tümlecidir. C seçeneğinde “nere-den” sorusuna cevap veren sözcük

ise dolaylı tümleçtir. Doğru seçenek C’ dir.

4. ÖYS-1988

A’ daki cevap zarf, B’ deki cevap özne, C’ deki cevap nesne, D’ deki cevap nesne, E’ deki cevap dolaylı tümleçtir. Çünkü soru da cevap da “-den” hal ekiyle kullanılmıştır. Doğru seçenek E’ dir.

5. ÖSS-1991

C seçeneğinde “geçti” yükleminden hemen önce kullanılan “köyde” sözü dolaylı tümleçtir. Yükleme yakınlığından dolayı en çok vurgulanan ögedir. Doğru seçenek C’ dir.

4.1.6.5. Sıralı Öğeler

Tablo-4.67 Sıralı Öğeler ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2

Tablo-4.68 Sıralı Öğeler ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	1	1	1	-	7

Sorular:

1. ÖYS-1990

**Aşağıdaki cümlelerden hangisi ,
özne , nesne , zarf tümleci ve
yüklemeden oluşmuştur ?**

- A) O basketbol maçını ben izlememiştim .
- B) Güreş milli takımımız , önümüzdeki hafta Polonya'ya gidecek .
- C) İki büyük takım arasındaki maç , berabere sonuçlandı .
- D) Takım arkadaşım, attığım topu hemen yakaladı .
- E) Geçen seneki yarışmalara bizim okul katılmadı .

2. ÖYS-1992

Açık balkon kapısından içeri giren ikinci serinliği onlara alt katın mutfak pencerelerini saran pembe yaseminlerin kokusunu getirdi .

**Bu cümlenin öğeleri
aşağıdakilerin hangisinde
cümledeki sırasıyla verilmiştir ?**

- A) Özne, dolaylı tümleç, nesne, yüklem
- B) Nesne , özne , dolaylı tümleç , yüklem
- C) Özne , dolaylı tümleç , zarf tümleci , yüklem

- D) Zarf tümleci, nesne, dolaylı tümleş , yüklem
E) Dolaylı tümleş , nesne , zarf tümleci , yüklem

3. ÖYS-1993

Genç yaşında öykü alanında isim yapmış ve türün parlak örneklerini vermiş olan yazar , kahramanlarını her gün karşılaşılabileceğimiz kişiler arasından seçmiştir .

Bu cümlelerin öğeleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir ?

- A) Nesne , dolaylı tümleş , özne , yüklem
B) Nesne , özne , dolaylı tümleş , yüklem
C) Özne , zarf tümleci , nesne , yüklem
D) Özne , nesne , dolaylı tümleş , yüklem
E) Özne , nesne , zarf tümleci , yüklem

4. ÖYS-1994

Tarihsel geçmişi ve doğal olanakları çok zengin olan Kütahya , yüzyıllar boyu çiniciliğimizi temsil ederek , Türk sanat tarihindeki şerefli yerini almıştır .

Bu cümlelerin öğeleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir ?

- A) Zarf tümleci – özne – nesne – yüklem
B) Nesne – özne – dolaylı tümleş – yüklem
C) Özne – nesne – zarf tümleci – yüklem
D) Özne – zarf tümleci – nesne – yüklem
E) Dolaylı tümleş – zarf tümleci – nesne – yüklem

5. ÖYS-1995

Orhan Veli'yi bütün yönleriyle tanıtan bu oyunu sanatçı, gazeteci, öğrenci , öğretmen , hemen her kesimden pek çok insan , hayranlıkla izledi .

Bu cümlelerin öğeleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir ?

- A) Nesne , özne , zarf tümleci yüklem
B) Özne , nesne , dolaylı tümleş yüklem
C) Özne , zarf tümleci , dolaylı tümleş , yüklem
D) Nesne , dolaylı tümleş , özne

yüklem

- E) Özne , dolaylı tümleş , zarf
tümleci , yüklem

6. ÖSS-1996

Ülkenin günlük siyasal olaylarını ve toplumsal bozukluklarını eleştirel bir yaklaşımla ve etkileyici bir biçimde yansıtır .

Bu cümle nin öğeleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir ?

- A) Özne – nesne – yüklem
B) Nesne – dolaylı tümleş – yüklem
C) Özne – dolaylı tümleş – yüklem
D) Nesne – zarf tümleci – yüklem
E) Özne –zarf tümleci –yüklem

7. ÖYS-1996

Nice zehirli madde içeren sigara , kalp ve damar tıkanıklığı gibi pek çok hastalığa yol açıyor .

Bu cümle nin öğeleri aşağıdaki-lerin hangisinde sırasıyla verilmiştir ?

- A) Dolaylı tümleş – nesne – yüklem
B) Özne – nesne – yüklem
C) Dolaylı tümleş – dolaylı tümleş – yüklem

- D) Nesne – dolaylı tümleş – yüklem
E) Özne – dolaylı tümleş – yüklem

8. ÖSS-1997

Kişiyi, içinde yaşadığı toplumun değer yargıları biçimlendirir.

Bu cümle nin öğeleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir ?

- A) Özne – dolaylı tümleş – yüklem
B) Nesne – özne – yüklem
C) Nesne – dolaylı tümleş – yüklem
D) Dolaylı tümleş – özne – yüklem
E) Özne – zarf tümleci – yüklem

9. ÖYS-1997

Dille oynamak , dile olabildiğince değişik biçimler vermek ; sözcüklerin yakın çağrışımlarını , gidebileceği son durağa kadar izlemek ve bunlardan , yepyeni tatlar taşıyan imgeler üretmek , şiirdeki ustalığın gizleridir .

Bu cümle nin öğeleri aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir ?

- A) Özne – nesne – dolaylı tümleş – yüklem
B) Özne – nesne – yüklem

- C) Nesne – dolaylı tümleç –
yüklem
D) Nesne – yüklem
E) Özne – yüklem

Çözümler :

1. ÖYS-1990

D seçeneğinde “yakaladı” yüklem, “takım arkadaşım” özne “attığım topu” nesne, “hemen” zarf tümlecidir. Doğru seçenek D’ dir.

2. ÖYS-1992

Bu cümlede öğeler sırasıyla “özne, dolaylı tümleç, nesne, yüklem” şeklinde sıralanmıştır. Doğru seçenek A’ dir.

3. ÖYS-1993

Bu cümlede öğeler; “özne, nesne, dolaylı tümleç, yüklem” şeklinde sıralanmıştır. Doğru seçenek D’ dir.

4. ÖYS-1994

Bu cümlede öğeleri “özne, zarf tümleci, nesne, yüklem” şeklinde sıralanmıştır. Doğru seçenek D’ dir.

5. ÖYS-1995

Cümleyi öğelerine ayırdığımızda, sıralamanın “nesne, özne , zarf tümleci, yüklem” şeklinde olduğunu görüyoruz. Doğru seçenek A’ dir.

6.ÖSS-1996

Bu cümlede öğeler, “nesne, zarf tümleci, yüklem” şeklinde sıralanmıştır. Doğru seçenek D’ dir.

7. ÖYS-1996

Bu cümlede öğeler, “özne, dolaylı tümleç, yüklem” şeklinde sıralanmıştır. Doğru seçenek E’ dir.

8. ÖSS-1997

Bu cümlede öğeler, “ nesne, özne, yüklem” şeklinde sıralanmıştır. Doğru seçenek B’ dir.

9. ÖYS-1997

Cümlede “şiiirdeki ustalığın gizleridir” söz öbeği tamlama olduğu için ayrılmayacağından yüklem olur. Diğer söz öbeği ise, özne olur. Doğru seçenek E’ dir.

4.1.6.6. Öğelerinin Sıralanışı Bakımından Benzer Cümleler

Tablo-4.69. Öğelerinin Sıralanışı Bakımından Benzer Cümleler ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	1	6

Tablo-4.70. Öğelerinin Sıralanışı Bakımından Benzer Cümleler ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	5

Sorular:

1. ÖSS-1981

“ Neyi , nerede , neden anlattığımı unutmşum.”

cümlesinde unutulduğu vurgulanan şeyleri tümüyle içeren cümle aşağıdakilerden hangisidir ?

- A) Öğrencilik günlerinizi , Londra dönüşünde biz eski arkadaşlarınıza uzun uzun anlatmıştınız.
- B) Öğrencilik günlerinizi , bir arkadaş toplantısında kimi arkadaşlar yurt dışına gideceği

için anlatmıştınız.

- C) Öğrencilik günlerinizi , adınıza düzenlenen bir toplantıda bizlere coşkuyla anlatmıştınız.
- D) Öğrencilik günlerinizi, sıkıntılar , güçlükler karşısında yılmadığınızı belirtmek için anlatmıştınız.
- E) Öğrencilik günlerinizi sizden anlatmanız istendiği için ayrıntılarıyla anlatmıştınız.

2. ÖYS-1981

“Gerçek romancı insanın iç dünyasını, iç karmaşasını yansız bir tutumla aydınlatmaya çalışır .”

Bu cümleye, öğeleri ve öğelerinin sıralanışı yönünden özdeş olan cümle aşağıdakilerden hangisidir ?

- A) Yapısalcı eleştiri , metnin iç düzenini, dilsel bütünlüğünü metne bağlı kalarak göstermeye yönelir .
- B) Yaban romanı, aydınların durumuna, köy ve köylü gerçeklerine suçlayıcı bir hava içinde değinir .
- C) Çağdaş sanatçı, insan gerçeklerini, insan sorunlarını imgesel bir dille, etkili biçimde anlatır .
- D) Gerçekçi romanlar, kahramanlarının serüvenlerine, özlemlerine , tutkularına, dış dünyayla olan çatışmalarına ayna tutar .
- E) Yapıtın önsözü , konunun işleniş biçimini, yararlanılan değişik kaynakları yalın bir dille belirtir.

3. ÖYS-1985

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde öğelere ayırmada bir yanlışlık yapılmıştır ?

- A) Buraya / kasabanın boğucu sığağından kaçanlar / gelirler .

- B) Havuzun içinde / belki bir milyon kurbağa / avazı çıktığı kadar / bağıırıyordu .
- C) Suyu çekilmiş / bir sel yatağı gibi duran / sokak akşama doğru / hareketlenir .
- D) Kütüklerin tozlu yaprakları arasındaki salkımlar / şimdiden / bakır rengine / bürünmüştü .
- E) Güneş / bulanık bir ışık uzatarak / arkların durgun sularını / yer yer / parlatıyordu .

4.ÖYS-1988

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde , öğelere ayırmada bir yanlışlık yapılmıştır ?

- A) Evimin duvarlarını / doğa manzaraları / süsler .
- B) Babamın / çarşıda / böyle küçük bir dükkanı / vardı .
- C) Yıllardır görmediği arkadaşıyla / dün / sokakta / karşılaştı .
- D) Bu Anadolu / şehrinin ilkbaharı / kırkikindi yağmurlarıyla / başlar .
- E) Küçük odamın penceresinden / yemyeşil bir ova / görünüyordu .

5. ÖSS - 1996

İçeriye ellerinde kameralarıyla genç , orta yaşlı , kadınlı erkekli bir grup gazeteci girdi .

Bu cümleyle aşağıdaki cümlelerden hangisi arasında öğelerinin sıralanışı yönünden bir benzerlik vardır ?

- A) Konferansa katılan konuşma-cı, ağır adımlarla kürsüye doğru ilerledi, tane tane anlatmaya başladı.
- B) Konferans salonuna alınan velilere, okul müdürü az ama öz konuşarak sorunları açıkladı.
- C) Deniz kıyısına toplananlar, büyük bir hayranlıkla güneşin batışını izliyordu.
- D) Derenin kuzeye bakan tarafındaki ağaçların altı serin, diplerindeki otlar dipdiriydi.
- E) Düzenlenen seminere, kullanacakları aletlerle birlikte, işe yeni başlayan arkadaşlarımız katılacak .

6. ÖYS-1997

Yazar, çocukluk günlerine ait acı ve tatlı nice anısını okurlarına anlatır .

Bu cümle ile aşağıdakilerin

hangisi arasında, öğelerin dizilişi bakımından bir benzerlik vardır?

- A) Toplumsal gerçekleri yansıtırken yergisel gülmeceye başvurması, sanatçının etkileyici yanını gösterir .
- B) Okur,duyduklarını, düşündüklerini ,eleştirmeyi gerekli gördüğü kimi konuları bu yazarın eserlerinde bulur .
- C) Yazar , yapıtlarında hiçbir zaman toplumun değer yargılarıyla bağdaşmayacak konuları işlemez .
- D) Yazar, insan ilişkilerini yansıtmak için olumlu ve olumsuz karakterler çizer .
- E) Yazar, olayları ve kişileri hayal gücünün yardımıyla yeniden kurar ve oluşturur .

7. ÖSS-1998

Sabah olunca , güneşin ilk ışıkları dağların doruklarını aydınlattı .

Aşağıdakilerin hangisi , öğeleri ve öğelerinin sıralanışı bakımından bu cümleyle benzemektedir ?

- A) Zaman, onun için çok önemlidir.
- B) Kardeşinin yerinde şimdi o

çalışıyor.

- C) Evde yalnız kalınca müzik dinler.
D) Babasının arkasından o da işe gitti.
E) İki saat sonra su , depoyu doldurur.

8. ÖYS -1998

- I. Aspendos , Balkız köyünün yanında kurulmuştur .
II. Turistlerin en çok ziyaret ettiği yerlerden biri olan Aspendos tiyatrosunda , yaz. gecelerinde opera ve bale gösterileri düzenleniyor .
III. Aspendos , bütün dünyada , tiyatrosuyla tanınmıştır .
IV. Antik çağın günümüze kadar en iyi korunan yapılarından biri olan Aspendos tiyatrosu, bütün turizm kataloglarında yer alıyor.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangileri öğeleri ve öğelerinin sıralanışı bakımından aynıdır ?

- A) I. ve II . B) I .ve III.
C) I.ve IV.
D) II .ve III . E) II.ve IV .

9. ÖSS-1999

(I) Sabahları ekinler çiğlidir . (II) Gün doğmadan önce yaş ekinler ağırdır . (III) Yel esince ağır ağır dalgalanır . (IV) Gün doğup da çiğler kalkınca , ekinlerdeki dalgalanma artar . (V) Kocaman ovayı kaplayan ekinler tüy gibi hafiftir artık . (IV) Yel , tüy gibi hafif ekinleri toprağa degecek kadar yatırır .

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangileri öğelerinin sıralanışı yönünden benzerlik göstermektedir ?

- A) I . , II . , IV . B) I . , III . , V .
C) II , III , VI D) III , IV , V
E) IV , V , VI

10. ÖSS-2000

Aşağıdaki cümlelerden hangisi , öğelerinin sayısı bakımından ötekilerden farklıdır ?

- A) Altmış yıllık arkadaşım .
B) Sabırlı ve titiz bir araştırmacıydı.
C) Bütün gün kitaplarıyla başbaşıydı .
D) Seçkin bilim adamlarımızdan biriydi .

E) Herkesi duygulandıran , soylu bir davranıştı .

11.ÖSS -2001

Ozan , düşünceyi duygu haline dönüştürünceye kadar yoğunur .

Aşağıdakilerin hangisinde , öğelerin sıralanışı bu cümledekiyle aynıdır ?

- A) Eleştirmenler , dilciler , şiirde sözcüklerin gerçek anlamlarından çok , yan anlamlarının kullanıldığını söylerler .
- B) Şiir , duyguları etkileyerek akıl gücünü baskı altına alır .
- C) Şiir, duyular aracılığıyla dünyayı okura tanıtır .
- D) Her çağ , kendi şiirini , ikinci bir dil yaratarak oluşturur .
- E) Şairler , sözcüklerin anlam alanını genişletmeye çalışırlar

Çözümler :

1. ÖSS-1981

Örnek cümlede unutulduğu vurgulanan şeyler nesne, dolaylı tümleç zarf tümleci görevindedir. B seçeneğindeki cümle bu üç soruya da cevap vermektedir. Doğru seçenek B' dir.

2. ÖYS-1981

Örnek cümle; özne, nesne, zarf tümleci, yüklem şeklinde öğelerine ayrılmaktadır. Seçeneklere baktığımızda A seçeneğindeki cümlenin de öğelerine bu şekilde ayrıldığını görüyoruz. Doğru seçenek A' dır.

3. ÖYS-1985

C seçeneğinde sıfat tamlaması vardır. Cümle öğelerine ayrılırken sıfat tamlamaları, birbirinden ayrılmaz. Dolayısıyla bu cümle "sokak" sözüne kadar bölünmez. Doğru seçenek C' dir.

4. ÖYS-1988

Cümleleri incelediğimizde yanlışlığın D seçeneğinde yapıldığını görüyoruz. Çünkü "Bu Anadolu şehrinin ilkbaharı" zincirleme bir isim tamlamasıdır. Tamlamalar, cümle öğelerine ayrılırken birbirinden ayrılmaz. Doğru seçenek D' dir.

5. ÖSS-1996

Örnek cümleyi öğelerine ayırdığımızda; dolaylı tümleç, zarf tümleci, özne, yüklem şeklinde sıralandığını görüyoruz. Bu öge sıralanışı E

- seçeneğinde vardır. Doğru seçenek E' dir.
6. ÖYS-1997
Örnek cümlede öğeler; özne, nesne, dolaylı tümleç, yüklem şeklinde sıralanmıştır. Bu dizilişi B seçeneğinde görmekteyiz. Doğru seçenek B' dir.
7. ÖSS-1998
Örnek cümle; zarf tümleci, özne, nesne, yüklem şeklinde sıralanmıştır. Benzer bir sıralama E seçeneğinde görülmektedir. Doğru seçenek E' dir.
8. ÖYS-1998
I. ve IV. cümlede öğeler aynı sıralanıştadır. İki cümlede de öğeler; özne, dolaylı tümleç, yüklem şeklinde sıralanmıştır. Doğru seçenek C' dir.
9. ÖSS-1999
I., II. ve IV. cümlede öğelerin sıralanışı zarf tümleci, özne, yüklem şeklindedir. Doğru seçenek A' dır.

10. ÖSS-2000

A, B, D, E seçenekleri yüklem ve gizli öznenen oluşmaktadır. C seçeneği ise zarf tümleci, zarf tümleci, yüklem ve gizli öznenen oluşmaktadır. Dolayısıyla öge sayısı diğerlerinden farklıdır. Doğru seçenek C' dir.

11. ÖSS-2001

Örnek cümle; özne, nesne, zarf tümleci, yüklem şeklinde sıralanmıştır. Bu sıralanış D seçeneğinde de vardır. Doğru seçenek D' dir.

4.1.6.7. Cümle Dışı Unsurlar

Tablo-4.71. “Cümle Dışı Unsurlar” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2

Tablo-4.72. “Cümle Dışı Unsurlar” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1

Sorular :

1. ÖSS-1987

Ara söz ve ara cümlelerin başında ve sonunda virgül kullanılır .

Aşağıdakilerden hangisi buna bir örnektir ?

- A) Beklediğimiz konuklar, emin ol, gelmeyecekler .
- B) Sonbaharın kışa döndüğü , esintili, az güneşli bir gündü .
- C) Üç ay sonraydı, Ankara’da, bir mağazada karşılaştık .
- D) Elleri cebinde, üzgün, boş gözlerle bana bakıyordu .
- E) Bekle , bunun nasıl çalıştığını, ne iş yaptığını birazdan göreceksin .

2. ÖSS-1990

Aşağıdakilerden hangisinde, cümlenin ögesi olmayan açıklayıcı bir ara söz vardır ?

- A) Bu olaydan sonra, sen de anımsayacaksın, onlarla ilişkimi kesmiştim .
- B) Uzun süredir , böyle bir fırsat beklediğini biliyordum .
- C) Şimdi ellisinde olanlar, bu olayı çok iyi anımsarlar .
- D) Bu acayip sesi duyan herkes, balkonlara çıkıyor, sokaklara fırlıyordu .
- E) Onlar benden çok, size inanırlar .

3. ÖYS-1997

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ara söz vardır ?

- A) La Fontaine hoş sohbeti, candan dostluğu, acıyı tatlı eden filozofluğu ve şakalarıyla kendini sevdirmiştir ?
- B) La Fontaine, çağında, yaşayışı, davranışı , şiir anlayışı , edası ve üslubuyla tek başına kalmıştır .
- C) La Fontaine'in masalları, konu , kişi , dil ve anlatım özellikleri yönünden her yaştaki insanı etkiler .
- D) La Fontaine , fablların unutulmaz yaratıcısı , yaşamını etkileyen türlü güçlükleri yapıtlarında yansıtmıştır .
- E) La Fontaine , doğayla baş başa geçirdiği , içine kapanık yılların ardından kendini birdenbire Paris'te buldu .

Çözümler :

1. ÖSS-1987

A seçeneğinde “Emin ol” sözü cümlenin herhangi bir ögesi olmayan ara sözdür ve iki virgül arasındadır. Doğru seçenek A' dır.

2. ÖSS-1990

A seçeneğinde iki virgül arasında verilmiş olan “sen de anımsayacaksın” söz öbeği bir ara sözdür. Yükleme sorulan hiçbir soruya cevap vermez. Dolayısıyla cümle dışı unsurdur. Doğru seçenek A' dır.

3. ÖYS-1997

D seçeneğinde ara söz vardır. “Fabllerin unutulmaz yaratıcısı” sözü La Fontaine'in açıklayıcı unsurudur. Doğru seçenek D'dir.

4.1.7.Cümle Çeşitleri

4.1.7.1. Yapılarına Göre

Tablo-4.73. “Yapılarına Göre Cümle Çeşitleri” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5

Tablo-4.74. “Yapılarına Göre Cümle Çeşitleri” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	2	-	2	-	1	8

Sorular :

1.ÖYS-1981

“ İnsanoğlu çalıştı mı her güçlüğü üstesinden gelir.”
cümlesinde “mı”, hangi işlevi yüklenmiştir ?

- A) Sonuna geldiği eylemin anlamına kesinlik katma
- B) Cümlelerin anlamını sınırlandırma
- C) Cümlelerin anlamını hareketlendirme
- D) Birinci cümlecığı, ikincisinin koşulu kılma
- E) Cümlelerin anlamını soru yoluyla pekiştirme

2.ÖSS -1983

Aşağıdakilerin hangisinde bir koşula bağlı olma niteliği vardır ?

- A) Onu görünce şaşırıp kaldım .
- B) Onu gördükçe seni hatırlıyorum.
- C) Onu gördüğümde henüz bebektim.
- D) Onu görelim rahatım kaçtı.
- E) Onu gördükten sonra buraya geldim.

3.ÖSS-1984

Yol ırmağın kıyısından geçiyordu.
Yol kilometrelerce sürüyordu .
Yol asfalt ve gölgeliydi.
Yukarıdaki cümlelerin, anlamlarını koruyarak tek

cümleye dönüştürülmüş en uygun biçimi aşağıdakilerin hangisidir ?

- A) Kilometrelerce süren ırmağın kıyısından geçen yol asfalt ve gölgeliydi.
- B) Asfalt ve gölgeli yol ırmağın kıyısından geçiyor, kilometrelerce sürüyordu.
- C) Irmağın kıyısından asfalt ve gölgeli yol geçerek kilometrelerce sürüyordu.
- D) Irmağın kıyısından kilometrelerce süren asfalt ve gölgeli yol geçiyordu.
- E) Irmağın kıyısından geçen asfalt ve gölgeli yol kilometrelerce sürüyordu.

4.ÖSS -1986

Aşağıdakilerin hangisinde birinci cümlecik ikincinin nedeni durumdadır?

- A) Biraz daha yaklaşınca onu kıyafetinden tanıdı.
- B) Kar yağmıyorsa yola çıkmışlardır.
- C) Gelir gelmez beni arayacağını söylemişti ama aramadı.

- D) Fazla ışık gözlerime dokunduğundan perdeyi kapattım.
- E) Ana caddeyi geçtikten sonra okul yoluna girdiler.

5. ÖYS-1987

Aşağıdakilerden hangisi , öznesi ortak olan bir sıralı cümledir ?

- A) Radyo çalışıyor; oturanlar onu ilgiyle dinliyorlardı .
- B) Evden sessizce çıktık; sokakta lambalar yanmıyordu .
- C) Konuşa konuşa geldiler; evin önünde durdular .
- D) Kentin güneyine bakıyorum; evler sisten gözükmüyor .
- E) Gürültüler artıyor; kimse kimseyi duymuyordu .

6. ÖSS -1989

Bağımlı sıralı cümlelerde özneler , tümleçler ya da her ikisi ortak olabilir.

Aşağıdaki cümlelerden hangisi bu açıklamaya uygun bir örnektir ?

- A) Adam adamdan korkmaz, utanır.
- B) Gel demesi kolay, git demesi güçtür.

- C) El el üstünde olur, ev ev üstünde olmaz.
 D) Ak gün ağartır, kara gün karartır.
 E) İnsanın alacası içinde, hayvanın alacası dışındadır.

7. ÖYS-1990

Aşağıdaki cümlelerin hangisi , yapısına göre basit , söz dizimine göre devrik bir fiil cümlesidir ?

- A) Bu opera , eski bir müzik öğretmenin hayat hikâyesine ilişkinmiş .
 B) Aynı romanın birçok çevirilerinin yapıldığını biliyoruz .
 C) Bütün bu iddialar , bir tek şeyi ortaya koyuyor bence .
 D) Son okuduğum romanda olay örgüsü karmaşık .
 E) O anda vereceği yanıtı düşünüyordu galiba .

8. ÖSS -1994

- I. Masallardan çekerdik dizeleri, tülbent gibi
 II. Biz kaldık, koyup gitti bahar
 III. Yıldızlarda çobandık, değirmenlerde su
 IV. Akıyor zaman, ağır , kendi

gönlünce

Yukarıdaki dizelerin hangilerinde birden çok yargı vardır ?

- A) I ve II B) I ve III
 C) II ve III
 D) II ve IV E) III ve IV

9. ÖYS-1994

(I)Demre'yi geçer geçmez doğanın ve iklimin değiştiğini görürsünüz.(II)Nefis bir dağ havası sizi sarar.(III)Olağanüstü bir sessizlik başlar . (IV) Arada bir keçi sesleri duyulur. (V) Sonra bir yığın Likya mezarıyla karşılaşılır .

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi yapısı bakımından ötekilerden farklıdır ?

- A) I . B) II . C) III .
 D) IV . E) V .

10.ÖYS-1994

Güzel ve etkili konuşma , özel bir yetenek değildir .

Bu cümleyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez ?

- A) Olumsuz isim cümlesidir .
 B) Yapım eki almış birden çok sözcük vardır .
 C) Öznesinin birden çok sıfatı vardır .
 D) Yüklemi birden çok sözcükten oluşmuştur .
 E) Sıralı cümledir .

11 . ÖYS-1996

Dağ sonsuz yaratma gücünün simgesidir Anadolu'da. Anadolu insanının erdemi de, dağ gibi, yaklaştıkça görkemini, sonsuzluğunu kavratır bize . Üzerinde bunca insan barındırmış Anadolu, bir erdemler uygarlığıdır . Kıvrım kıvrım yolları tırmanıp o güzel insanlara kavuşunca erdemin, beğenin ne olduğunu anlıyoruz.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine örnek yoktur ?

- A) Sıralı cümle
 B) Bileşik cümle
 C) Fiil cümlesi
 D) İsim cümlesi
 E) Devrik cümle

12 . ÖYS -1996

Yurdumuzun bozkırlaşan ovalarını yeniden ormanlaştırmak , bu top-

rakları güzelleştirip zenginleştirmek hepimiz için ulusal bir görevdir .

Bu cümlede kaç yan cümlecik vardır ?

- A) 2 B) 3 C) 4
 D) 5 E) 6

13.ÖYS-1998

Aşağıdakilerden hangisi yapı yönünden basit cümledir ?

- A) Sonunda her şeylerini satıp kente taşındılar .
 B) Bin bir güçlkle tepeyi aşip ormana ulaştılar .
 C) Bin bir güçlkle tepeyi aşip ormana ulaştılar .
 D) Sokağın başındaki iki katlı, büyük evi onlar aldı .
 E) Gece geç saatlere kadar çalıştığı zamanlar zorluk çekiyordu .

Çözümler:

1. ÖYS-1981

Bu cümlede “mi”, insanoğlunun çalıştığı sürece her güçlüğü yeneceğini, daha doğrusu yenmesinin

- tek yolunun çalışması olduğunu bildiriyor. Dolayısıyla cümlede bir koşula bağlılık söz konusu olmuştur. İkinci cümlenin koşulu birinci cümlede söylenmiştir. Doğru seçenek D' dir.
2. ÖSS-1983
B seçeneğindeki hatırlama eyleminin gerçekleşmesi için "görme" eyleminin gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu cümle şartlı birleşik cümledir. Doğru seçenek B' dir.
3. ÖSS-1984
Bu üç cümlenin birleşmesinden birleşik bir cümle oluşmuştur. Cevap olacak cümlede yolun yukarıda verilen üç özelliğinin de bulunması gerekmektedir. Söyleyiş bakımından en doğru seçenek E' dir.
4. ÖSS-1986
D seçeneğinde "niçin kapattım" sorusuna "ışık gözlerime dokunduğundan" cevabı verildiğine göre neden belirtilmiştir. Koşullu birleşik cümleye örnektir. Doğru seçenek D' dir.

5. ÖYS-1987
Sıralı cümle birden fazla yüklemi olan cümledir. Bu tür cümlelerde öge ortaklığı olabilir. C seçeneğinde "geldiler" ve "durdular" yüklemelerinin öznesi "onlar" dır. Yani özne ortaktır. Doğru seçenek C' dir.
6. ÖSS-1989
Seçeneklere baktığımızda tüm cümlelerin sıralı olduğunu görüyoruz. A seçeneğinde özne ve tümleçler ortaktır. Diğerlerinde ortak öge yoktur. Doğru seçenek A' dır.
7. ÖYS-1990
Soruda üç özelliğinin olduğunu görüyoruz. Cümlenin yapısı, söz dizimi ve yüklem türü sorulmuş. Soruda istenen basit, devrik ve fiil cümlesi özelliği yalnızca C seçeneğinde vardır. Doğru seçenek C' dir.
8. ÖSS-1994
Yargı bildirmek yüklem olmak demektir. II. ve III. cümlelerde birden fazla yüklem, yani birden fazla yargı vardır. Doğru seçenek C' dir.

9. ÖYS-1994

I.cümlede iki tane fiilimsi olduğundan bu cümle birleşik cümledir. Diğer cümlelerde fiilimsi olmadığından, hepsi basit cümledir. Sonuçta I. cümle diğerlerinden farklıdır. Doğru seçenek A' dır.

10. ÖYS-1994

Sıralı cümlelerde en az iki yüklem bulunur. Bu cümlede ise tek yüklem vardır. Bu sebeple sıralı cümle olamaz. Doğru seçenek E' dir.

11. ÖYS-1996

Bu parçada birden fazla yüklemi olan bir cümle yoktur. Dolayısıyla sıralı cümle örneği yoktur. Doğru seçenek A' dır.

12. ÖYS-1996

Cümlede yan cümleciğin sayısı fiilimsi demektir. Buna göre

“bozkırlaşan”, “ormanlaştırmak”, “güzelleştirip”, “zenginleştirmek” sözcükleri fiilimsidir; dolayısıyla cümlede dört yan cümlecik vardır.

13. ÖYS-1998

D seçeneğindeki cümlelerin bir yüklemi vardır. Diğer cümlelerde ise birden fazla yüklem vardır. Dolayısıyla D seçeneğindeki cümle yapı yönünden basittir. Doğru seçenek D' dir.

4.1.7.2. Yüklemin Türüne Göre Cümleler

Tablo-4.75. “Yüklemin Türüne Göre Cümleler” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2

Tablo-4.76. “Yüklemin Türüne Göre Cümleler” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	4

Sorular:

1.ÖYS-1987

Aşağıdaki dizelerin hangisinde yüklem, kelime çeşidi bakımından ötekilerden farklıdır ?

- A) Sen de çiçek açtın erkenden
Küçük zerdali ağacım
- B) Kar yine başladı yağmaya
Küçük zerdali ağacım
- C) Daha maviydi damarların
Küçük zerdali ağacım
- D) Bak kalın yapılı ağaçlara
Küçük zerdali ağacım
- E) Şimdi okşar hafif hafif rüzgâr
Küçük zerdali ağacım

2. ÖSS -1991

Aşağıdaki dizelerden hangisinin yüklemi ad soylu bir sözcüktür?

- A) Ben köy öğretmeniyim , bir bahçıvanım
- B) Bütün köy çocuklarını getirin buraya
- C) Yalnızlıktan açarlar kimse bilmez onları
- D) Kaya diplerinde açmış çiğdemlere benzer
- E) Toprağı nasıl örterseniz öylece örtün beni

3 . ÖYS-1993

Bihruz Bey , yarım yamalak bir öğrenim görmüş, yirmi üç yirmi dört yaşlarında bir gençtir .

Yukarıdaki cümle ya da onu oluşturan sözcükler dilbilgisi açısından incelendiğinde aşağıdakilerden hangisi yanlış olur ?

- A) Bileşik isim cümlesidir .
- B) Birden çok belgisiz sayı sıfatı vardır .
- C) Yüklemde ek-fiilin geçmiş zaman eki vardır .
- D) “yarım yamalak” sözü ikilemedir .
- E) “öğrenim” sözü fiilden türemiş bir isimdir .

4. ÖSS -1995

Aşağıdaki atasözlerinden hangisi yüklemine göre ötekilerden farklıdır ?

- A) Gönül kimi severse güzel odur.
- B) Göz görür , gönül ister.
- C) Her damardan kan alınmaz.
- D) Azı bilmeyen çoğu hiç bilmez.
- E) İşten artmaz , dişten artar.

5. ÖYS -1995

Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi, ekeylem almış bir sıfattır ?

- A) Bu elmalar henüz tatlanmamış .
- B) Eski evimiz de bu kadar genişti .
- C) Şu anda olayın gerçek nedenini bilen yok .
- D) Söylediklerine göre bu sınıfın en çalışkanı sensin .
- E) Yarın hava tüm yurttta yağmurlu olacakmış .

6. ÖYS-1997

Ad cümlelerinde kimi zaman ekeylemin 3. tekil kişi ekinin kullanılmadığı da olur .

Aşağıdakilerin hangisinde bu açıklamaya uygun bir cümle vardır ?

- A) En sevdiğim aydır ağustos .
- B) Güz mevsimi , hasat demektir Anadolu insanı için .
- C) Şu kara üzümler daha tatlıdır ötekilere göre .
- D) Yükünden dalları eğilmiş elma ağaçları bir başka güzelliği bu bahçelerin .

E) Kavunun , karpuzun en bol
olduğu zamandır şimdi

Çözümler :

1. ÖYS-1987

C seçeneğinde “maviydi” yüklemi, “mavi” sıfatının “idi” ek-fiilini almasıyla yüklem olmuştur. Diğer seçeneklerde ise yüklem çekimli fiildir. C seçeneği yüklemının türüne göre ad cümlesi, diğer seçenekler ise fiil cümlesidir. Doğru seçenek C’ dir.

2. ÖSS-1991

A seçeneğinde yüklem “köy öğretmeniym, bir bahçıvanım” sözleridir. Burada yüklem ad soylu olduğu için cümle ad cümlesidir. Diğer seçeneklerde ise yüklem çekimlenmiş fiildir. Doğru seçenek A’ dır.

3. ÖYS-1993

Bu cümlede “Bihruz Bey” dışında kalan sözcükler yüklemidir. Yüklem “genç” ismine bağlı sıfatlardan oluşmuştur. Fakat “gençtir” sözünde kullanılan ek, geçmiş zaman değil, ek-fiilin geniş zamanıdır. Doğru seçenek C’ dir.

4. ÖSS-1995

A seçeneğinde “odur” yüklemi “o” zamirinin ek-fiil almasıyla yüklem olmuştur. Çekimli bir fiil değildir. İsim cümlesidir. Diğer yüklemeler ise geniş zamanla çekimlenmiş fiillerdir. Doğru seçenek A’ dır.

5. ÖYS-1995

“Geniş” sözcüğü evin niteliğini bildirdiği için sıfattır. Cümlede “idi” ekeylemine alarak yüklem olmuştur. B seçeneğinde yüklem, ekeylem almış bir sıfattır. Doğru seçenek B’ dir.

6. ÖYS-1997

Ekeylemin 3.tekil kişi eki “-dır” ekidir. Bu ek sadece D’ de yoktur. Burada “bir başka güzelliği” yüklemi “-dır” ekini almamıştır. Doğru seçenek D’ dir.

4.1.7.3 Anlamlarına Göre Cümleler

Tablo-4.77. “Anlamlarına Göre Cümleler” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3

Tablo-4.78. “Anlamlarına Göre Cümleler” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Sorular:

1. ÖSS-1982

“Teknolojik uygarlığın başlıca özelliği bilime dayanması, bilimle beslenmek zorunda olmasıdır.”
cümlesini anlam değişikliği yapmadan, olumsuz biçimde yeniden söylemek gerekse, aşağıdakilerden hangisi en uygun olur ?

- A) Teknolojik uygarlığın bilime dayanmasını , bilimle beslenmesini istemeyen yoktur.
- B) Teknolojik uygarlığın bilime dayanmaması, bilimle beslenmemesi düşünülemez.
- C) Teknolojik uygarlığın başlıca

özelliği ne bilime dayanması ne de bilimle beslenmesidir.

- D) Bilime dayanma ve bilimle beslenmenin teknolojik uygarlığa katkıda bulunduğu bilinmeyebilir.
- E) Teknolojik uygarlığın bilime dayanması, bilimle beslenmesi başlıca özelliği olmayabilir.

2. ÖYS-1983

Aşağıdaki cümlelerin hangisi anlamca olumludur.

- A) Bunu birtakım kurallarla önlemek olur iş değil.
- B) Adamcağız, sandıkları kadar paralı değil .
- C) Gölün kıyısı, filmdeki gibi güzel

değil.

- D) Son romanının dili öyle yalın değil .
E) Köyden kente göçmeyi o da istemiyor değil.

3 .ÖSS-1988

Aşağıdakilerin hangisinde , yüklem olumsuz olduğu halde cümlelerin anlamı olumludur ?

- A) Sizin nasıl çalıştığınızı hiç bilmez miyim ?
B) Bu toplantıya siz de katılmıyorsunuz ?
C) Nereye gideceğini size hiç mi söylemez ?
D) Geç kalacağınızı haber veremez misiniz?
E) Hava güzel olsa da mı gelmezsiniz ?

4. ÖSS -1993

Aşağıdakilerden hangisi bir ünlem cümlesidir ?

- A) Ne kadar da yaramaz bir çocuk
B) Havalar yavaş yavaş ısınıyor
C) Bu kitabı yeni aldım
D) Yemeğimi henüz

yemedim

- E) Yarın geziye çıkabiliriz

Çözümler :

1. ÖSS-1982

Cümlede anlam değişikliği olmayacağına göre olumsuz halde bile aynı anlam korunacaktır. Cümlede “teknolojik uygarlık mutlaka bilime dayanacak ve bilimle beslenecek” anlamı veriliyor. Anlam değişikliği yapmadan olumsuz biçimde söylenen cümle B’ de verilendir. Doğru seçenek B’ dir.

2. ÖYS-1983

E seçeneğinde hem “değil” olumsuzluk edatı hem de “istemiyor” olumsuz fiili kullanılmıştır.Dolayısıyla, “istemiyor değil” den kasıt “istiyor” olacaktır. Doğru seçenek E’ dir.

3. ÖSS-1988

A seçeneğinde “hiç bilmez miyim?” ifadesiyle “biliyorum” demek istenmiş. Soruyla tersi anlatılmıştır. Diğerlerinde yüklemelerin tümü olumsuz çekimlenmiş ve herhangi bir şekilde olumlu bir anlam çağrıştırılmamıştır. Doğru seçenek A’ dır.

4.ÖSS-1993

A seçeneğinde çocuğun yaramazlığı “ ne kadar da” sözleriyle vurgulanarak biraz da kızma duygusu katılarak anlatılmıştır. Yani ünlem cümlesidir. Doğru seçenek A’ dır.

4.1.7.4. Yüklemin Yeri Bakımından Cümleler

Tablo-4.79. Yüklemin Yeri Bakımından Cümleler ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	3

Tablo-4.80. Yüklemin Yeri Bakımından Cümleler ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2

Sorular:

1.ÖSS – 1984

**Aşağıdakilerin hangisinde,
virgülden önceki bölüm
eksilteli bir cümledir ?**

- A) Dalaman’ dan sonra Marmaris’
te bir çay molası, ardından
dağlara tırmanıyoruz.
- B) Şoförlere kök söktüren bir
yolmuş bu, ama güzelliğine
diyecek yok .
- C) Keskin virajlar aşılıyor
durmadan , her tırmanışta bir
başka güzellik çıkıyor
karşımıza.
- D) Günlük ağaçlarının kokusu
dağları tütsülüyor, doğanın
güzelliğini bastırıyor durmadan .
- E) Altmış kilometre sonra dağlar
geride kalıyor artık, birden

bembeyaz bir tatil köyüne
varıyoruz.

2. ÖYS-1991

**Aşağıdaki dizelerden hangisi,
öğelerinin dizilişi yönünden
kurallı bir cümledir ?**

- A) Bahar erdi, güller açtı burada.
- B) Bahar çiçek çiçek gelince
güzel!
- C) Gözlerim yollarda geçti kaç
bahar !
- D) Ömrümüzün son demi
sonbaharıdır artık!
- E) Bir ilkbahar sabahı güneşle
uyandın mı hiç .

3. ÖYS-1994

Aşağıdakilerin hangisinde verilen dizeler eksilti cümle durumundadır ?

- A) Benim bildiğim Atatürk
Bir sevgidir sonsuz
- B) Benim bildiğim Atatürk
Alçıya mermere sığmaz
- C) Benim bildiğim Atatürk
Bir atılımdır durmayan
- D) Benim bildiğim Atatürk
Bir anlamdır kocaman
- E) Benim bildiğim Atatürk
Camdan çerçeveden uzak

4. ÖSS-1997

Aşağıdaki ikili dizelerden hangisi bitmemiş bir cümle durumundadır ?

- A) Gecenin koyu karanlığında
Rüzgârda sokak kokusu
- B) Çiçek açmayı deniyordu
Bahçemizde erik ağacı
- C) Uğraşma boşuna şiir
yazamazsın
Bu maviyken gökyüzü
- D) Bana bu kadar açık
söylemedi
Güzel olduğunu yaşamının
- E) Gökyüzünün maviliğine
akararak

Savruldu sonsuza ışık hızım

5. ÖSS-2000

Yeniden baktım “Başaklar”
tablosuna . Belli ki rüzgâr var,
başaklar eğilmiş. Başakların
kimisi yanındakine yaslanmış,
kimisi baş başa vermiş . Kırılacak
gibi büküleni de , usulca eğileni
de var.Dimdik duran başak
görünmüyor hiç.

Bu parçada aşağıdaki cümle türlerinden hangisi yoktur ?

- A) Ad (isim) cümlesi
- B) Eksilti cümle
- C) Sıralı cümle
- D) Birleşik cümle
- E) Basit cümle

Çözümler:

1. ÖSS-1984

Eksilti cümle yüklemi söylenmeyen, ne olduğu okuyucunun yorumuna bırakılan cümlelerdir. Buna göre A seçeneğine bakalım. “Dalaman’ dan sonra Marmaris’te bir çay molası” ögesinden “verildi, verdik” gibi bir yüklem olması

gerekir. Cümle eksiltilidir. Doğru seçenek A' dir.

2. ÖSS-1990

Kurallı cümle yüklemi sonda bulunan cümledir. B seçeneğinde “güzel” yüklemi sondadır. Dolayısıyla cümle kurallıdır. Diğer seçeneklerde ise cümleler devrik- tir. Doğru seçenek B' dir.

3. ÖYS-1994

İsim cümlelerinde ekeylemin kullanılmaması da cümleyi eksiltili yapar. E seçeneğinde “uzak” yük- lem olabilir; ancak isim soylu olan bu sözcük ekeylem almamıştır. Dolayısıyla eksiltili bir cümle olmuştur. Doğru seçenek E' dir.

4. ÖSS-1997

Bitmemiş cümle yüklemi olmayan cümle demektir. Buna göre A' daki dizelere baktığımızda yüklem olmadığı, “vardı” gibi bir yük- leme ihtiyaç olduğunu görüyoruz. Doğru seçenek A' dir.

5. ÖSS-2000

Bu parçada yer alan tüm cümlele- rin yüklemi vardır. Dolayısıyla

hiçbiri, eksiltili cümle değildir. Doğru seçenek B' dir.

4.1.8. İmlâ Kuralları

4.1.8.1. Büyük Harflerin Yazılışı ile İlgili İmlâ Kuralları

Tablo-4.81. Büyük Harflerin Yazılışı ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam	
Soru Sayısı	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3

Tablo-4.82. Büyük Harflerin Yazılışı ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Sorular :

1.ÖSS-1981

“Gökbilim ve coğrafya ile ilgili konuların anlatımında dünya ile öteki gezegen adları ,güneş ve ay sözcükleri büyük harfle yazılır.”

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala uyulmamıştır.

- A) Ay, Dünya'nın çevresini yirmi dört saatte dolaşır.
- B) Sabahleyin dünyayı dolaştım ama istediğimi bulamadım.
- C) Camlardan içeriye Güneş girdi.
- D) Her zaman dünya bir yana, çocuğum bir yana derdi.
- E)Yapılan deney, Güneş tutulması ile ilgiliydi.

2. ÖSS- 1983

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, büyük harflerin kullanımı ile ilgili bir yazım yanlışı vardır?

- A) Karayel kuzeybatıdan eser.
- B) Doğu Anadolu'da kara iklimi etkilidir.
- C) Türkiye'nin Güneyi genellikle yağışlıdır.
- D) Amerika'nın kuzey komşusu Kanada'dır.
- E) Arjantin bir Güney Amerika ülkesidir.

3. ÖYS-1986

Türkçe'de özel ada bağlı saygı kelimeleri, sanlar ve takma adlar büyük harfle başlar

Bu kurala göre , aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışlığı vardır?

- A) Amcamın teğmen olan küçük oğlu Ahmet sınıfın en çalışkanıymış.
- B) Ali Bey beni kardeşi Orhan'la tanıştırdı.
- C) Sınıfımızdaki iki Ali'den büyük olanı iyi bir sporcudur.
- D) Öğretmen Ayşe Hanım doktora gidecekti.
- E) Dün , sokakta komşumuz doktor Ali Yüksel Bey'i gördüm.

4.ÖSS-1993

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışlığı vardır?

- A) Aradığın bilgiyi ansiklopedinin 6'ncı cildinde bulabilirsin.
- B) Mektubuna “ Sayın Başkan” diye başlayabilirsin.
- C) Konser, yarın akşam saat 20.30'a ertelenmiş .
- D) 1975'te Liseyi 1979' da Üniversiteyi bitirmiş.
- E) 22 Mart Pazartesi günü göreve başlayacakmış.

Çözümler:

1. ÖSS-1981

C seçeneğinde güneş sözcüğü gökbilim anlamıyla değil, ısı ve ışık anlamıyla kullanılmıştır. Küçük harfle yazılması gerekirken büyük harfle yazılmıştır. Doğru seçenek C' dir.

2. ÖSS-1983

Yön bildiren sözcükler yönünü bildirdiği isimden önce gelirse büyük harfle, sonra gelirse küçük harfle yazılır. C seçeneğinde sonra gelmesine rağmen büyük harfle yazılmıştır. Doğru seçenek C' dir.

3. ÖYS-1986

E seçeneğinde Ali Yüksel Bey'in meslek unvanı olan “doktor” ismi küçük yazılmıştır. Dolayısıyla yazım yanlışlığı yapılmıştır. Doğru seçenek E' dir.

4. ÖSS-1993

D seçeneğinde küçük harfle yazılması gereken “lise” ve üniversite sözcükleri büyük harfle yazılmıştır. Doğru seçenek D' dir.

4.1.8.2.Sayıların Yazılışı ile ilgili Yazım Kuralları

Tablo-4.83. Sayıların Yazılışı ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Tablo-4.84. Sayıların Yazılışı ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2

Sorular :

1. ÖYS -1994

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde rakamdan sonra gelen ekin yazımı yanlıştır ?

- A) Emek Mahallesi'nde 20'nci Sokakta oturuyoruz.
- B) Geçen yıl Cumhuriyet'in 70'nci yılını kutladık.
- C) Babam bu saati 17'nci yaş günümde almıştı.
- D) Bu romanın yakında 6'ncı baskısı yapılacak.
- E) Lisenin 2'nci sınıfında okuyorum.

2.ÖYS -1996

Aşağıdaki dizelerin hangisindeki altı çizili sözün yazımında bir yanlışlık yapılmıştır ?

- A) Birçok seneler geçti dönen yok seferinden
- B) Çöz de artık yükümün kör düğüm olmuş bağıcı
- C) Arıyorum yıllar var ki ben onu
- D) Yaş otuzbeş yolun yarısı eder
- E) Bu çay ağır akar yorgun mu bilmem

Çözümler :

1. ÖYS-1994

B seçeneğinde ekin yazımı yanlıştır. Doğrusu “yetmişinci” yani “70'inci” olmalıdır. Doğru seçenek B'dir.

2. ÖYS-1996

D seçeneğinde yazım yanlışı yapılmıştır. “Otuz beş” sözü ayrı yazılmalıdır. Doğru seçenek D’ dir.

4.1.8.3. Tarihlerin Yazılışı

Tablo-4.85. Tarihlerin Yazılışı ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Tablo-4.86. Tarihlerin Yazılışı ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Sorular :

1. ÖSS- 1984

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) İlk TBMM , 23 Nisan 1920’de Ankara’da toplandı.
- A) 30 Ağustos 1922’de, Başkumandanlık Meydan Savaşı zaferle sonuçlandı.
- C) Saltanat, 1 Kasım 1922’de kaldırıldı.
- D) Cumhuriyet, 29 Ekim 1923’ de kuruldu.

E) 1 Kasım 1928’de , yeni Türk harfleriyle ilgili yasa kabul edildi.

1. ÖSS-1984

Yazım yanlışı D seçeneğinde yapılmıştır. “1923’de” sözündeki “-de” aslında “-te” olmalıdır. Çünkü ünsüz benzeşmesine örnek vardır. Doğru seçenek D’ dir.

4.1.8.4. Kelimelerin Ayrı ve Bitişik Yazılışı

Tablo-4.87. Kelimelerin Ayrı ve Bitişik Yazılışı ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	8	8	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-	5

Tablo-4.88. Kelimelerin Ayrı ve Bitişik Yazılışı ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2

Sorular :

1. ÖSS-1986

Aşağıdakilerin hangisinde “bir takım” sözü bitişik yazılmalıdır?

- A) Bir takım ansiklopediye dünyanın parasını ödedim.
- B) Bir takım insanlar iki şiir yazmakla şair olunur sanıyorlar.
- C) Kendisine beyaz bir takım almış.
- D) Bu oda ancak bir takım koltuk alır.
- E) Bir takım çocuk elbisesi 6000 lira olmuş.

2. ÖSS-1992

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözün yazımı yanlıştır?

- A) Ben buraları karış karış bilirim.

- B) Aradan aşağı yukarı on yıl geçti.
- C) Yeni deniz altılar alınacaktı.
- D) Sabahleyin apar topar yola çıktılar.
- E) İkinci asma köprü yarın trafiğe açılıyor.

3.ÖYS-1992

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır ?

- A) Şemsiyesini kaybettiğini eve dönünce anladı.
- B) Trafik cezasının af edilmesini bekliyormuş.
- C) Bize, şiirlerinden söz etmek istediğini söyledi.
- D) Arkadaşımız bu cezayı hak

etmemiştir.

- E) Gün geçtikçe sağlığımın düzeldiğini hissediyordum

4. ÖSS-1994

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözün yazımı yanlıştır?

- A) Şu ana kadar toplantının konusıyla ilgili herhangi bir açıklama yapılmadı.
 B) Bu konu üzerinde biraz daha durmanız gerekiyordu.
 C) Nedense birtakım insanlar bu gerçeği kabul etmiyor.
 D) O gün, kentte heryer bayraklarla donanmıştı.
 E) Akşama doğru hava birdenbire değişmişti.

5. ÖSS-1997

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır ?

- A) Arkadaşım önerilerimi kabul etti.
 B) Öyle bir şey söylemediğine yemin etti.
 C) Dükkanımı başkasına devir etti.
 D) Konuklarımı biraz önce yolcu etti.
 E) Bu haber onu memnun etti.

6.ÖYS -1997

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır ?

- A) Yetkililer, araştırmalar tamamlanmadan bu konuda hiçbir açıklama yapmak istemiyor.
 B) Dilimizin 1960'lerden buyana hangi aşamalardan geçtiği araştırılıyor.
 C) Uzmanların yanı sıra halkın da konuyla ilgili görüşleri alınıyor.
 D) Araştırma sonunda elde edilen bilgiler, değişik kişilerce birkaç kez kontrol edilir.
 E) Dildeki sözcüklerden her biri, kullanımına göre yeni anlamlar kazanır.

7. ÖSS-2000

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) Art arda yaşadığımız sıkıntılar, doğruyla yanlışı ayırttığımızı sağladı.
 B) Onu gördükten sonra kendi durumuna şükretti.
 C) "O ana kadar sesimi çıkarmadım, sabrettim; ama daha fazla

dayanamadım.” dedi.

- D) Azmetti; karşılaştığı bütün engelleri yenerek amacına ulaştı.
E) Böylesine güzel bir günde bana hayatı zehretti.

Çözümler :

1. ÖSS-1986

“Bir takım” sözü cümlede “bazı” anlamına geliyorsa bitişik yazılır. Buna göre B’ de “bazı inanlar” anlamı görüldüğünden sözün yazımı yanlıştır. Doğru seçenek B’ dir.

2. ÖSS-1992

C seçeneğindeki altı çizili sözcük bir bileşik sözcüktür. Bu yüzden bitişik yazılmalıdır. Doğru seçenek C’ dir.

3. ÖYS-1992

Yazım yanlışı B seçeneğinde yapılmıştır. “af edilmesi” sözü birleşik fiildir, ancak bu “affedilmesi” şeklinde olmalıdır. Doğru seçenek B’ dir.

4. ÖSS-1994

Yazım yanlışı olan sözcük D’ dedir. Çünkü hem “her” hem “yer”

sözcükleri kendi anlamlarında kullanılmışlardır. Birleşik isim olmadığından, bitişik yazılmaları için hiçbir sebep yoktur. Doğru seçenek D’ dir.

5. ÖSS-1997

Seçeneklerde hep “etmek” fiili kullanılmıştır. C seçeneğindeki “devir etti” sözü “devretti” şeklinde olmalıdır. Doğru seçenek C’ dir.

6. ÖYS-1997

Yazım yanlışı B seçeneğinde yapılmıştır. Burada geçen “buyana” sözündeki “yana” sözcüğü edattır. Bu yüzden ayrı yazılmalıdır. Doğru seçenek B’ dir.

7. ÖSS-2000

A seçeneğindeki “ayırtetmemizi” sözcüğü ayrı yazılmalıdır. Çünkü birleşik fiiller, oluşumunda bir ses türemesine veya kaybına, anlam kaymasına uğramışsa bitişik yazılır. Doğru seçenek A’ dır.

4.1.8.5. “ki” Ekinin ve Bağlacının Yazılışı

Tablo-4.89. “ki” Ekinin ve Bağlacının Yazılışı ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Tablo-4.90. “ki” Ekinin ve Bağlacının Yazılışı ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Sorular :

1. ÖSS- 1983

“Ek olan **-ki** kendinden önceki kelimeye bitişik yazılır ve ünlü uyumuna uymaz .Bağlaç olan **ki** ayrı bir kelimedir. Kendinden önce ve sonra gelen cümleleri bağlar, ayrı yazılır.”

Bu kurala göre aşağıdaki cümlelerden hangisinde ki’ nin yazımı yanlıştır?

- A) Türk tiyatrosundaki bu duraklamamın nedenleri üzerinde durmak gerek .
- B) Öyle sanıyorum ki zevk kadar kişiden kişiye değişen bir kavram yoktur.
- C) Yazıda o kadar çok terim

kullanılmış ki sık sık sözlüğe bakmak gerekiyor.

- D) Kitabın başındaki şiirlerden onun dünyaya bakış açısı hemen anlaşılır.
- E) Görülüyorki ,o yazılarında yeni düşünceler sunan bir kişi değildir.

Çözümler :

1.ÖSS-1983

E seçeneğinde “ki” çekimli fiilden sonra gelerek onu diğer cümleye bağlamıştır. Burada “ki” nin görevi bağlaçtır ve ayrı yazılması gerekir. Doğru seçenek E’ dir.

4.1.8.6. “mi” Ekinin Yazılışı

Tablo-4.91. “mi ” Ekinin Yazılışı ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3

Tablo-4.92. “mi ” Ekinin Yazılışı ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1

Sorular :

1. ÖSS- 1986

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) Az kitap okuyan bir toplum muyuz?
- B) Bu kitapları siz mi aldınız ?
- C) Çok okunan kitaplar bunlar mıdır?
- D) Burası kitap okumak için uygun mudur?
- E) Bu kitabı niçin oku muyorsunuz?

2.ÖSS-1988

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) Çocuk bu gece de sürekli olarak öksürdü.

- B) Akşam , televizyon filmini izleyebildin mi?
- C) Bu gelen Ahmet’ miydi acaba ?
- D) Çarşıda her gördüğünü almak istiyordu.
- E) Bu yıl da bahar bir türlü gelmiyor.

3.ÖSS – 1989

Aşağıdakilerden hangisi yazım ve noktalama bakımından doğrudur?

- B) Beklediğimiz otobüs , Ulus’dan kalkıp Kızılay’dan geçerekmi buraya gelecek?
- B) Beklediğimiz otobüs Ulus’dan kalkıp Kızılay’dan geçerek mi buraya gelecek?

- C) Beklediğimiz otobüs,Ulus'tan kalkıp; Kızılay'dan geçerekmi buraya gelecek?
- D) Beklediğimiz otobüs, Ulus' tan kalkıp Kızılay'dan geçerek mi buraya gelecek?
- E) Beklediğimiz otobüs; Ulus'tan kalkıp, Kızılay'dan geçerek mi buraya gelecek?

4. ÖYS -1995

Aşağıdaki cümlelerin hangisi yazım ve noktalama bakımından doğrudur ?

- A) Sevgili çocuklar! buraya ilk gelişinizi, çekingen çekingen sınıflara girişinizi unuttunuzmu ?
- B) Sevgili çocuklar! Buraya ilk gelişinizi, çekingen çekingen sınıflara girişinizi unuttunuzmu ?
- C) Sevgili çocuklar, buraya ilk gelişinizi, çekingen, çekingen sınıflara girişinizi unuttunuz mu ?
- D) Sevgili çocuklar: Buraya ilk gelişinizi, çekingen çekingen sınıflara girişinizi unuttunuz mu ?
- E) Sevgili çocuklar! Buraya ilk gelişinizi, çekingen çekingen sınıflara girişinizi unuttunuz mu ?

Çözümler :

1. ÖSS-1986

E seçeneğinde “mi” nin ayrı yazılmasına gerek yoktur. Çünkü soru anlamı “niçin” ile sağlanmıştır. Doğru seçenek E' dir.

2. ÖSS-1988

Kesme işareti, özel isimlerden sonra gelen çekim eklerini ayırmada kullanılır. “mi” çekim eki olmadığı ve zaten ayrı yazıldığı için kesme işaretine gerek yoktur. Doğru seçenek C' dir.

3. ÖSS-1989

A' da “Ulus'dan” değil “Ulus”tan olacak. B' de de aynı, C' de “mi” soru eki ayrı yazılacak. E'de ise sıralı cümle olmadığından noktalı virgül değil virgül kullanılacak. Doğru seçenek D' dir.

4. ÖYS-1995

A' da ünlem işaretinden sonra gelen “buraya” sözü küçük harfle yazılmış ve ayrı yazılması gereken “mi” bitişik yazılmış. B' de, “mi” bitişik yazılmış. C' de “çocuklar” dan sonra ünlem işareti konmamış. D' de ünlem olması gereken

yere iki nokta konmuş. Yanlış bulunmayan seçenek D' dir. Doğru seçenek D' dir.

4.1.8.7. “da , de” Ekinin ve Bağlacının Yazılışı

Tablo-4.93. “de” Ekinin ve Bağlacının Yazılışı ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam	
Soru Sayısı	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	3

Tablo-4.94. “de” Ekinin ve Bağlacının Yazılışı ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2

Sorular :

1. ÖSS – 1982

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bitişik yazılması gereken “de” , ayrı yazılmıştır?

- A) Size bu mektupla birlikte bir öykü de gönderiyorum.
- B) Eksik olmasın; beni de düşünüp bir tane göndermiş.
- C) Uzun cümlelerin de , bir tadı bir güzelliği vardır.
- D) Su, hava , ışık , bitki, bir de insanların yumuşak huyu ...
- E) Sıkıntılı günlerimde arkadaşlarıma giderim .

2.ÖYS – 1987

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) Bu toplantıya Yusuf’da katıldı mı ?
- B) O da gitse olmaz mıydı sanki ?
- C) Bu tür çalışmalarda yararlı oluyor mu ?
- D) O da çok başarılı bir öğrenci değil miydi ?
- E) O da İzmit’te mi oturuyor ?

3. ÖSS-1996

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) İşini çok iyi bilirdi , ama yine de bana danışmadan hiçbir şey yapmazdı.
- B) Bunca yıl çalıştıktan sonra öğretmenliği bırakmak hiç te kolay

değildi.

- C) Onunla haftada bir gün buluşup sinemaya ya da tiyatroya giderdik.
- D) Çocuğunun bir sıkıntısı olduğunu sezdi mi onu konuşturmaya çalışır, rahatlatırdı.
- E) Anladım ki onun her istediğini yapmak doğru bir şey değilmiş.

4.ÖYS -1998

Aşağıdaki cümlelerin hangisi noktalama ve yazım bakımından doğrudur?

- A) Öğretmenimiz bize “ Çocuklar oyun hakkınız ama, çalışmakta görevinizdir derdi.”
- B) Öğretmenimiz bize, çocuklar, oyun hakkınız; ama çalışmakta görevinizdir,derdi.
- C) Öğretmenimiz: “ Bize çocuklar, oyun hakkınız ama çalışmak da görevinizdir derdi .”
- D) Öğretmenimiz bize: “Çocuklar, oyun hakkınız, ama çalışmak da görevinizdir .” derdi.
- E) Öğretmenimiz bize, çocuklar: Oyun hakkınız ama çalışmak ta görevinizdir, derdi.

5.ÖSS -2001

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) Nasıl oldu da beni hatırlayamadı , bir türlü anlayamadım .
- B) O kadar çok çalıştı ki havanın karardığını fark etmedi.
- C) Bugün sinemaya gidelim , yarında size geliriz.
- D) Yarınki toplantıya kimlerin katılacağı belli değil henüz.
- E) Geçmişte yaşanan tatsızlıkların unutulmasını istiyordu artık.

Çözümler :

1. ÖSS-1982

E seçeneğinde “gitmek” eyleminin yapıldığı zamanı bildiren “günlerimde” sözündeki “de” hal ekidir. Üstelik, cümleden çıkarıldığında cümle anlamsız hale dönüşüyor. Bu ek, bitişik yazılmalıdır. Doğru seçenek E’ dir.

2. ÖYS-1987

Yazım yanlışı A seçeneğinde yapılmıştır. Çünkü “Yusuf”da” sözcüğünde bulunan “da” bağlaçtır. “da” ek olmadığına göre özel isimden

sonra bile gelse, zaten ayrı yazıldığından kendinden önce kesme işaretinin gelmesi yanlıştır. Doğru seçenek A' dir.

3. ÖSS-1996

Yazım yanlışı B seçeneğindedir. “de” bağlacı ünsüz uyumlarına uymaz. Sadece ünlü uyumlarına uyarak “de, da” olabilir. Dolayısıyla “hiç te” değil “hiç de” olacaktır. Doğru seçenek B' dir.

4. ÖYS-1998

A seçeneğinde bağlaç olan “de” bitişik yazılmıştır. B seçeneğinde de aynı yanlışı vardır. C seçeneğinde, nokta yanlışı yere konulmuş-

tur. E seçeneğinde tırnak işareti açılmamıştır. D seçeneği noktalama ve yazım bakımından doğrudur. Doğru seçenek D' dir.

5. ÖSS-2001

C seçeneğinde bağlaç olan “de” bitişik yazılmıştır. Doğru seçenek C' dir.

4.1.8.8. “ile” Kelimesinin Ek Olarak Yazılışı

Tablo-4.95.“ile” Kelimesinin Ek Olarak Yazılışı ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Tablo-4.96.“ile” Kelimesinin Ek Olarak Yazılışı ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Sorular:

1.ÖSS-1983

“Üçüncü kişi iyelik eki alan kelimelerin sonuna “ile” getirilince araya(y) koruyucu ünsüzü girer ve ile’nin başındaki (i) ünlüsü düşer.Bu kelimeler büyük ünlü uyumuna uyar.”

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala örnek olabilecek bir kullanım vardır?

- A) Gelirken dergiyle gazeteyi de getirmeyi unutma.
- B) Kardeşiyle sinemaya gitmek istememiş.
- C) Büyükbabayla torun çok iyi anlaşıyorlar.

- D) Büyük bir gürültüyle içeri giren oymuş.
- E) Anneyle kızı aynı evde oturuyorlarmış.

Çözümler :

1. ÖSS-1983

Seçeneklere baktığımızda “dergiyle, kardeşiyle, büyükbabayla, gürültüyle, anneyle” sözcüklerinde “ile”yi görüyoruz. Bu sözcükler arasında iyelik ekini alan tek sözcük “kardeşiyle” dir. Dolayısıyla diğerleri

anlatılan kurala uymaz. Doğru seçenek B' dir.

4.1.8.9. İkilemelerin Yazılışı

Tablo-4.97. İkilemelerin Yazılışı ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Tablo-4.98. İkilemelerin Yazılışı ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Sorular:

1. ÖYS -1985

“ Bazı öğrenciler , ‘ misin’i , ‘ mısın’ı ; ‘de’yi , ‘da’yı ayırmadan yazıyorlar . ‘Lapa lapa’ , ‘kıvrım kıvrım’ derken kelimeler arasına virgül koyuyorlar. İşi kötüsü , bunlara dikkat etmeyi bir ayrıntı olarak görüyorlar .”

Aşağıdakilerden hangisinde bu parçada yakınılan yanlışlıklardan biri yapılmıştır?

- A) Omuzları amma da genişti , değil mi?
 B) Pırıl pırıl , apaydınlık günler geride kaldı .
 C)Yüreğimiz küt ,küt atmaya başladı.

- D) İnsanlar gibi kentler de hep değişiyor.
 E)Neden bir de bana sormadın ?

Çözümler:

1. ÖYS-1985

Parçada yakınılan iki yanlışlık var, birisi “mi” soru ekiyle “de” bağlacının bitişik yazılması, diğeri de ikilemeler arasına virgül konulması. Seçeneklere baktığımızda C’ de “küt küt” ikilemesi arasına virgül konulduğunu görürüz. Doğru seçenek C’ dir.

4.1.8.10. Yanlış Yazılan Kelimeler

Tablo-4.99. Yanlış Yazılan Kelimeler ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1

Tablo-4.100. Yanlış Yazılan Kelimeler ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	97	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Sorular:

1. ÖYS -1990

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır ?

- A) Üzerinde eskimiş , rengi atmış bir palto vardı.
- B) Kipriklerine kadar toza toprağa bulanmıştı.
- C) Evler uzaktan belli belirsiz görünüyordu.
- D) Irmağın kıyısında oynayan çocuklar vardı.
- E) Akşam , arabalara binerek köye döndüler.

2.ÖSS- 1998

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcükte bir yazım yanlışı vardır?

- A) Onunla öyleyin lokantada buluşacağız.
- B) Havuzdaki nilüferlere hayran kaldık.
- C) Moraran elini ovuşturup duruyordu.
- D) Amcam bu hastanede operatördü.
- E) Binanın alt katında çamaşırhane varmış.

Çözümler :

1. ÖYS-1990

B seçeneğinde “kipriklerine” sözcüğü “kirpiklerine” olmalıdır. Doğru seçenek B’ dir.

2. ÖSS-1998

A seçeneğindeki “öyleyin” sözcüğü yanlış yazılmıştır. Doğrusu “öğleyin”dir. Doğru seçenek A’ dır.

4.1.8.11. Kısaltmaların Yazılışı

Tablo-4.101. Kısaltmaların Yazılışı ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Tablo-4.102. Kısaltmaların Yazılışı ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1

Sorular:

1 .ÖYS-1993

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kısaltmalarla ilgili bir yazım yanlışı vardır ?

- A) Bugün TBMM’ nin kuruluş yıldönümü kutlanıyor.
- B) TV’ da bu akşam güzel bir film var.
- C) Öğrenim için ABD’ye gidecek .
- D) Üniversite sınavına ODTÜ’ de girecekmiş.
- E) Kaybolan sınav belgenizi ÖSYM’den alabilirsiniz.

Çözümler :

1. ÖYS-1993

Kısaltmalar , kısaltıldığı harflerin okunuşuyla okunur ve ona getirilen ekler de kısa okunuşa göre düzenlenir. Buna uymayan seçenek B’dir. Burada kısaltmadan sonra “da” denmesi yazım yanlışına sebep olmuştur. Doğru seçenek B’ dir.

4.1.9.Noktalama İşaretleri

4.1.9.1.Nokta (.)

Tablo-4.103. “Nokta” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam	
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Tablo-4.104. “Nokta” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2

Sorular :

1. ÖYS -1985

“H. Taine, edebiyatı ırk, zaman ve çevrenin ürünü olarak gördü ve ‘ Edebiyat canlı bir psikolojidir ’ dedi .”

Bu cümlelin noktalama eksigi nasıl giderilebilir?

- A) gördü’den sonra (:) koyarak
- B) ırk , zaman ve çevrenin kelimelerini (“ ”) içine alarak
- C) edebiyat’tan sonra (;) koyarak
- D) psikolojidir’den sonra (.) koyarak
- E) ürünü kelimesinden sonra (,) koyarak

2. ÖYS -1996

Kardelenler açmış karı görmeden (I) Birini koparıp yakama takmak isterdim, içim el vermedi(II) Kara topraklar üstünde ak kardelenler(III) Oysa onlar ak karın üstünde yükselmeliydi(IV) Toprakta kar değil, kar suyu bile yok (V)

Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisine nokta (.) getirilemez ?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

Çözümler:

1. ÖYS-1985

Noktalama eksikliği D' deki düzeltme yapılırsa giderilir. Çünkü tırnak içinde verilen cümlelerin noktalaması tırnağı kapatmadan önce tamamlanmalıdır. Burada tırnak işaretinin içine alınan asıl cümlenin içinde tekli tırnakla gösterilen başka bir cümle daha vardır. Bu cümlenin sonuna nokta konmamıştır. Noktalama eksikliği budur. Doğru seçenek D' dir.

2.ÖYS-1996

Anlamca tamamlanmış haber cümlelerinin sonuna nokta konur. Parçaya baktığımızda III ile gösterilen yere nokta konmayacağı görürüz; çünkü cümle tamamlanmamıştır. Yüklem eksik olduğundan sonuna üç nokta (...) getirilmelidir.

4.1.9.2.Virgöl (,)

Tablo-4.105. “Virgöl ” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1	7

Tablo-4.106. “Virgöl ” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	5

Sorular :

1. ÖYS – 1984

“ Feride zeki , başarılı ve afacan bir kızdı.” cümlesindeki virgölün (,) görevine benzer bir kullanım aşağıdaki cümlelerin hangisinde vardır?

- A) Sıtkı Efendi, bu kasabada, herkesten uzak yaşar.
- B) Nahit, okul sıralarında tiyatroya merak sarar.
- C) Selim çevrede saygılı , sessiz bir genç bir genç olarak tanınır.
- D) Ahmet, karısı Zehra ile Antep’ten İstanbul’a göçer.
- E) İzzet Ağa bir gece yine sancılanır , komaya girer.

2. ÖSS-1986

Aşağıdakilerin hangisinde virgöl kaldırılırsa cümlenin anlamı değişir?

- A) Karanlık, dar sokaklardan geçmesi gerekiyordu.
- B) Doktor hanım, yazısını bitirerek doğruldu.
- C) Bu gece, nöbet sırası ona gelmişti.
- D) Küçük , çam ağacının arkasına saklanmıştı.
- E) Koca bir yılı , böyle bekleyerek geçirecekti.

3. ÖSS-1988

Yarışmada Cahit Sıtkı’nın “Otuz Beş Yaş” şiiri birinci, Atilla İlhan’ın “Cebbaroğlu Mehemmet’i ” ikinci,

Fazıl Hüsnü'nün "Çakır'ın Destanı" adlı kitabından bir parça da üçüncü oldu.

Bu cümlede virgüller (,) virgülün kullanımını ile ilgili aşağıdaki kuralardan hangisine bir örnek olabilir?

- A) Özne ve yüklem arasına başka öğeler girmişse, öznenin sonra konur.
- B) Eş görevli sözcükleri, sözcük öbeklerini ve sıralı cümleleri ayırmada kullanılır.
- C) Cümlede vurgulu bir biçimde belirtilmesi gereken öğelerden sonra konur.
- D) Arasöz ve aracümlelerin başında ve sonunda kullanılır.
- E) Tırnak içine alınmamış aktarma cümlelerin sonunda, tırnak imi yerine kullanılır.

4. ÖYS -1990

Bayan (I) satıcıya vitrinde gördüğü (II) kazağın (III) eşini almak (IV) istediğini (V) söyledi.

Bu cümledeki anlam karışıklığını gidermek için numaralanmış yerlerin hangisine virgül (,) getirilmelidir ?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

5. ÖSS- 1990

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir noktalama yanlışı yoktur?

- A) Bu annemin, İstanbul'da, doğan bir kadının öyküsüdür.
- B) Bu , annemin İstanbul'da doğan , bir kadının öyküsüdür.
- C) Bu annemin İstanbul'da doğan bir kadının, öyküsüdür.
- D) Bu , annemin, İstanbul'da doğan bir kadının, öyküsüdür.
- E) Bu annemin, İstanbul'da doğan, bir kadının, öyküsüdür.

6. ÖSS-1993

(I) Günlük hayatımızda hoş olmayan birtakım durumlarla karşılaşılıyor, üzülüyoruz. (II) Bu, sabah evden çıktıktan hemen sonra başlıyor. (III) Dolmuşlar , ilgililerce belirlenen duraklarda durmuyor . (IV) Otobüse, dolmuşa binerken kimse sıraya girmek istemiyor. (V) Üstelik , bu durumlara herkes alışıyor, hiç kimse ses çıkarmıyor.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde virgülün

kaldırılması anlam karışıklığına yol açar?

- A) I B) II C) III
D) IV E) V

7. ÖYS-1993

Cümlede vurgulanması gereken öznenen sonra virgül konulur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamaya uygun olarak konulan virgül vardır ?

- A) O, benim için örnek bir insandı.
B) Adlarımızı, adreslerimizi defterine yazdı.
C) Olayı, benden başka herkes görmüştü.
D) Onun değerini, onu yitirince anlamıştı.
E) En çok sevdiği ağacı, dut ağacını, kesmişlerdi.

8. ÖYS- 1994

Teknolojik gelişme(I) sanayileşme (II)hızlı kentleşme sonucunda oluşan (III) hızlı yaşam (IV)günlük gerginlikleri artırır. Bu durum kendini (V) çoğu kez yorgunluk olarak hissettirir.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangisine virgül konulması yanlış olur?

- A) I B) II C) III
D) IV E) V

9. ÖYS -1996

Kedimiz Safinaz; evi terk edip ortancaların (I) sonbahar güllerinin (II) incir ve nar ağaçlarının arasında ; kuşlar (III) sokak kedileri (IV) solucanlar ve kertenkelerle (V)birlikte yaşamaya karar verdi.

Bu cümledeki numaralanmış yerlerin hangisine virgül (,) getirilmez ?

- A) I B) II C) III
D) IV E) V

10. ÖSS-1997

(I)Güzel bir gün; ışıklı, ılık.(II)Her canlının yaşama isteğiyle, dopdolu olduğu bir gün.(III)Çiçekler henüz açmamış, ağaçlar yapraksız.(IV) İncecik dallar, nasıl da tatlı tatlı sallanıyor rüzgarda.(V) İnsanlar hızlı hızlı yürüyor, koşuyor yetişmek ister gibi bir yere .

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde virgül(,) yerinde kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III
D) IV E)V

11. ÖSS-2000

Dünyada neler olup bittiğini böylesine iyi bilen (,)okuma (,) çalışma gücü yüksek (,)oldukça bilgili bu genç(,) insanın sözcüklere (,) alışık olmadığımız yeni anlamlar kattığını görüyorum.
Yukarıdaki cümlede, numaralanmış virgüllerden (,) hangisinin yeri değiştirilirse anlam karışıklığı giderilmiş olur?

- A) I B) II C) III
D) IV E) V

12. ÖSS - 2001

Sanatçının uzun süre yaşadığı bu

ev(,)çocukları tarafından müzeye

I

dönüştürülmüş. Odalardan birinin duvarlarında yer alan fotoğraflarla sanki bir soyağacı oluşturulmuş (,)

II

Bir başka odada onunla bütünleşmiş eşyalar sergilenmiş (:) küçük el

III

radyosu, fotoğraf makinesi, daktilosu, gözlüğü (...) Hastalığında

IV

ve ölümünden sonra gelen mektuplar ve telgraflarla (,)

V

kitapları da camekânlı dolaplarda saklanıyor.

Yukarıdaki parçada , numaralanmış noktalama işaretlerinden hangisi gereksiz kullanılmıştır ?

- A) I B) II C) III
D)IV E)V

Çözümler :

1.ÖYS-1984

Örnek cümlede virgül sıfatları birbirinden ayırmakta kullanıl-

- mıştır. C seçeneğinde de “saygılı, sessiz” sıfatları arasında virgül kullanılmıştır. Doğru seçenek C’ dir.
- 2.ÖSS-1986
D seçeneğinde virgül, öznenin belirtilmesinde kullanılmıştır. Eğer kullanılsaydı “küçük”, çam ağacının sıfatıymış gibi olurdu. Doğru seçenek D’ dir.
- 3.ÖSS-1988
Cümledeki virgüller birinci, ikinci ve üçüncü olan eserin yani aynı görevde kullanılan söz öbeklerinin arasında kullanılmıştır. Doğru seçenek B’ dir.
- 4.ÖYS-1990
Anlam karışıklığı (I)’de görülüyor. Çünkü “Bayan” olan satıcı da olabilir, sözü söyleyen kişi de. Cümlelerin öznesini belirtmek için araya virgül koymalıyız. Doğru seçenek A’ dır.
5. ÖSS-1990
Cümlede arasöz vardır. Arasözün başında ve sonunda virgül kullanmalıyız. “Bu” işaret zamirinden sonra da virgül kullanmalıyız. D

seçeneğinde hata yapılmamıştır. Doğru seçenek D’ dir.

6.ÖSS-1993

II. cümlede virgülün kaldırılması anlam karışıklığına yol açar. Çünkü sözcük, virgül varken zamir olur. Eğer virgül kaldırılırsa “bu sabah” sıfat tamlaması olur. Doğru seçenek B’ dir.

7. ÖYS-1993

A seçeneğinde “O” öznesinden sonra kullanılmış ve özne vurgulanmıştır. Diğer seçeneklerde ise nesneden sonra kullanılmıştır. Doğru seçenek A’ dır.

8. ÖYS-1994

“Hızlı yaşam” söz öbeğinin sıfatı durumunda bulunan “oluşan” sözünden sonra, sıfatla onun nitelediği söz öbeği arasına hiçbir noktalama işareti gelemeyeceğinden, virgül kullanılmaz. Doğru seçenek C’ dir.

9. ÖYS-1996

“Birlikte” edatı kendinden önceki isme bağıllık gösterir ve isimle onun arasında noktalama işareti kullanılmaz. Doğru seçenek E’ dir.

10. ÖSS-1997

II. cümlede “isteğiyle” sözü “dopdolu” sözüne sıkı bir şekilde bağlıdır. Virgülün bulunması duraklamayı gerektirdiğinden anlam bağılılığını zedeler. Doğru seçenek B’ dir.

11.ÖSS-2000

“Genç insan” sıfat tamlamasıdır. Araya virgül konulamaz. Bilgili sözünden sonra virgül konmalıdır. Doğru seçenek D’ dir.

12. ÖSS-2001

“Telgraflarla” sözünden sonra virgül kullanmaya gerek yoktur. Çünkü “ile” bağlacı vardır. Doğru seçenek E’ dir.

4.1.9.3.Noktalı Virgül (;)

Tablo-4.107. “Noktalı Virgül ” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1

Tablo-4.108. “Noktalı Virgül ” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Sorular :

1. ÖYS -1990

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde boş parantezle belirtilen yere noktalı virgül(;) getirilmelidir ?

- A) “ Yoo () güvercinlerime dokunmayınız .” dedi.
- B) At ölür , meydan kalır () yiğit ölür , şan kalır .
- C) Çocuk , bütün cesaretini () belki de düşünme gücünü kaybetmişti.
- D) Yuvarlak yüzlü , beyaz saçlı () otuz yaşlarında bir adamdı.
- E) Ahşap () iki katlı , eski bir evde oturuyordu.

2.ÖSS-1996

Sağlıklı yaşam koşullarından habersiz olan kişilerin çoğu (I) sabah (II) öğle ve akşam yemeklerinde midelerini tıka basa dolduruyor. Jimnastik de yapmadıkları için (III) bu insanların tüm organları yağ bağlıyor. Dengesiz beslenen bu kişiler her gün yürüyüş yapmalı (IV) sebze ve meyve ağırlıklı (V) kolay sindirilen yemekler yemelidir.

Bu parçadaki numaralı yerlerden hangisine noktalı virgül (;) konulması uygun olur?

- A) I B) II C) III
- D) IV E) V

Çözümler :

1. ÖYS-1990

Noktalı virgöl, sıralı cümleler arasında kullanılır. Bu özelliği sadece B' de görüyoruz. Diğer seçeneklerde ise virgöl kullanılmamıştır. Çünkü D ve E' de sıfatlar, C' de nesnelere arasına ancak virgöl gelebilir. A' da ise ünlem bildiren sözcük ayırmada virgöl kullanılır.

2. ÖSS-1996

Noktalı virgölün en önemli görevi, içinde virgöl bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmaktır. Bu sebeple IV numaralı yerde virgöl kullanılmalıdır. Diğer yerlerde ise virgöl kullanılmamıştır.

4.1.9.4. İki Nokta (:)

Tablo-4.109. “İki Nokta” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	5

Tablo-4.110. “İki Nokta” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Sorular :

1. ÖSS- 1985

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde iki nokta (:) yerinde kullanılmıştır?

- A) Nereye gideceğini bilmiyordu:
Sığınacak bir kapısı yoktu.
- B) Dört yan ormandı:Kuşlar ötüyor ,
çiçekler kokuyordu.
- C) Derler ki: Emirler çeşmesi ,
Karaca'nın sazına uyup coşmuştu.
- D) Karaca, yaşlı adamın yüzüne
baktı:Ak saçlı , ak sakallıydı.
- E)Yeni bir ad verdiler Hasan'a:
Karaca .

2. ÖSS-1995

Dilin günlük yaşamdaki kullanımından uzağa düşen ürünler daha çok şiir alanında görülmektedir. Öyle ki (I) şairler arasında ortak dille şiir yazılamayacağına inananlar bile vardır. Kimi şairler (II) zaman zaman sözcüklerin seçimi,bir araya getirilişi, seslerin uyumu konusunda çok aşırı davranabiliyorlar (III) Nitekim (IV) bu yolda coşup şiirde bulunması gereken özellikleri taşımayan şiirler yazarlar olmuştur. Ama şunu unutmamak gerekir (V) Şiirde biçimsel başarının anahtarı , kullanılan malzemenin çok onun kullanılışıdır.

Bu parçadaki numaralı yerlerden hangisine iki nokta (:) konulmalıdır?

- A) I B) II C) III

D) IV

E) V

3. ÖSS-1997

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde parantezle () belirtilen yere iki nokta (:) konulmalıdır?

- A) Öykülerinde gerçeğe önem veriyor () Kişileri seçerken de bu özelliğini koruyor.
- B) Onun öykülerinde boşu boşuna yazılmış tek bir cümle bile yok () Her cümle yerli yerinde.
- C) Benim için, öykü yazmak çok sıkıntılı bir iş () Karşılığında hiçbir şey vermiyor kişiye.
- D) Bir öyküde bulunması gereken iki özellik vardır () İyi bir kurgu, güçlü bir dil.
- E) Öykülerini aceleyle getirmemiş () Yeterince beklemiş, kıvamına gelince okuyucuya sunmuş.

4. ÖSS-1999

Ödüller konusunda şöyle yanlış bir kanı vardır (I) Kazanan yapıtın, o yarışmaya katılan tüm yapıtların en iyisi olduğu düşünülür (II) Oysa seçici kurullar, birikim ve beğenileri birbirinden farklı kişilerden oluşur

(III) Bu nedenle ödül yada ödüller, bir uzlaşma sonucu verilir (IV) Yüzlerce yapıtın katıldığı yarışmalarda bundan doğal bir şey olamaz (V)

Yukarıdaki parçada numaralanmış yerlerde hangisine, ötekilerden farklı bir noktalama işareti koymak gerekir?

- A) I B) II C) III
D) IV E) V

5. ÖSS-2001

Bir konuşmamızda ona, şiiri nasıl yazdığını sormuştum (I) Sorumu şöyle yanıtladı (II) “Önce bir rüzgârın taşıdığı tohum gibi küçücük bir şey düşer aklıma (III) Bu bir anlamdır, bir gerçektir, yaşam ilişkilerimizde öz denebilecek bir durumdur (IV) Yani esin denilen şeydir bu (V)

Yukarıdaki parçada numaralanmış yerlerden hangisine ötekilerden farklı bir noktalama işareti getirilmelidir?

- A) I B) II C) III
D) IV E) V

Çözümler :

1. ÖSS-1985

İki nokta, bir cümlede açıklama yapılacaksa, açıklamaya başlamadan hemen önce kullanılır ve bundan sonraki sözcükler büyük harfle başlar. E seçeneğinde ad açıklanacağı için iki nokta kullanılmıştır. Doğru seçenek E' dir.

2. ÖSS-1995

Parçada "Ama şunu unutmamak gerekir" sözü bir açıklama yapılacağını bildirir. Bu yüzden sonuna iki nokta konmalıdır. Bundan sonra "unutulmaması gereken şeyin ne olduğu" açıklanmıştır.

3. ÖSS-1997

D seçeneğinde bir açıklama yapılacağı için iki nokta kullanılmalıdır. "İki özellik vardır" denmiş ve bu iki özellik açıklanmıştır. Parantezin olduğu yere iki nokta gelmelidir. Doğru seçenek D' dir.

4. ÖSS-1999

Birinci cümleden sonra açıklama yapılacağı için iki nokta konulmalıdır. Diğerlerinin sonuna ise nokta konur. Doğru seçenek A' dır.

5. ÖSS-2001

I, III, IV ve V numaralı yerlere nokta (.) konması gerekir. Çünkü buralar cümle sonlarıdır. II numaralı yerde iki nokta bulunması gerekir. "Sorumu şöyle yanıtladı" yargısından sonra yanıt cümleleri açıklanmaktadır. Doğru seçenek B' dir.

4.1.9.5. Üç Nokta (...)

Tablo-4.111. “Üç Nokta” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	3

Tablo-4.112. “Üç Nokta” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	4

Sorular:

1. ÖSS- 1983

Aşağıdaki cümlelerin hangisinin sonuna bitmemişlik nedeniyle üç nokta (...) konması uygun olur?

- A) Hep yakını dururuz, kitap gereği gibi satılmıyor, okunmuyor diye
- B) Ünlü yazarlarımızın kitaplarıydı burada sergilenenler
- C) Birkaç yüz kitap imzalayınca sayı binleri buluyor gibi gelir insana
- D) Sadece öğrenciler değildi gelenler, öğretmenler, memurlar ,yaşlılar
- E) Gelenlere kitap imzalarken böyle düşünceler geçiyordu içimden

2. ÖYS -1987

Kitabı kapadı. Sokağa çıktı. Bahar geliyordu. Güneşli fırtınalar , renk renk çiçekler ... ve başka insanlarla birlikte .

Bu parçada üç noktanın (...) kullanılmış gerekçesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sözün bir yerde kesildiğini anlatma
- B) Cümlenin bitmediğine dikkat çekme
- C) Bir alıntının atlanan yerlerini belirtme
- D) Söylenmek istenmeyen sözcükler olduğunu belirtme
- E) Benzer örneklerin sürdürülebileceğini gösterme

3. ÖYS -1994

Trenin pencerelerinde gülümseyen kadınlar, el sallayan çocuklar (I) Keskin bir tren düdüğü (II)Trenin birdenbire salıverdiği yoğun bir buhar(III)Her şey bir su katmanının altında yok oluverdi yeniden (IV)Sonra, genzi yakan o bildik kömür kokusu (V)

Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangisine üç nokta (...) konulmasına gerek yoktur?

- A) I B) II C) III
D)IV E)V

4. ÖYS -1995

Evdeyim (I) Dışarıda kar (II) Yalnızım (III) Yazılar , çeviriler var önümde (IV) Yarım kalmış öyküler , romanlar, denemeler (V)

Yukarıdaki numaralanmış yerlerden hangilerine üç nokta (...) konulmalıdır ?

- A) I. ve II. B) I. ve III.
C) II. ve V. D) III. ve IV.
E) IV. ve V.

5. ÖSS-1996

Bugün yetmiş yaşındayım(I) Yaptıklarımın pek çok pişmanlık duyuyorum(II) Öyle çok, öyle çok yanlış yaptım ki (III) Her şeyden önce en değerli varlığım olan zamanımı istediğimce ve iyi bir biçimde kullanamadım (IV) Halbuki şimdikinden en az iki kat daha verimli olabilirdim(V)

Bu parçadaki numaralı yerlerden hangisine üç nokta (...)konulması uygun olur?

- A) I B) II C) III
D) IV E) V

6. ÖYS -1997

Sabahın köründe denize açılıp tuttuğu balıklarla döner eşim (I) Hem evimizi çekip çevirir, hem de 8 -9 saat çalışır dokuma tezgahının başında (II) Asma kattaki atölyemde resim yaparım ben de (III) Sıkılmak mı ? Ona hiç vaktimiz yok (IV) Yirmi yılda yurt içinde ve dışında 25 -30 ortak sergi, 8 kitap (V) Bir de yutarcasına okumak (VI)

Yukarıdaki numaralı yerlerden hangilerine üç nokta (...) konmalıdır ?

- A) I ve II B) II ve III
 C) II ve IV
 D) III ve IV E) V ve VI

7. ÖSS-1999

Bu sanatçımızın acaba hangi yapıtı kalıcı olacak, hangi yapıtı zaman içinde unutulup gidecek?(I) Bunu, bugünden kestirebilmek zor; (II) ayrıca böyle bir yorum yapmakta bence gereksiz. Bırakalım, yarının insanı kendisi seçsin seveceği, (III) devamlı okuyacağı ya da unutacağı yapıtları... (IV) Böyle bir seçim, yapıtları gerçek anlamda kalıcı kılar. (V)

Yukarıdaki parçada numaralanmış noktalama işaretlerinden hangisi yanlış kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III
 D) IV E) V

Çözümler:

1.ÖSS-1983

D seçeneğinde benzer örneklerin sürdürülebileceğini göstermek için, bu cümlenin sonuna üç nokta konmalıdır. Doğru seçenek D' dir.

2. ÖYS-1987

Cümleye baktığımızda baharın gelmesiyle olan değişikliklerin anlatıldığını görüyoruz. Üç nokta'nın sebebi buna benzer şeylerin olduğunu göstermektir. Doğru seçenek E' dir.

3. ÖYS-1994

IV. yere üç nokta konulmaz. Çünkü cümlenin yüklemi vardır. Tamamlanmış bir cümle olduğundan sonuna nokta konmalıdır. Doğru seçenek D' dir.

4. ÖYS-1995

II. cümlede yüklem olmadığı için üç nokta konmalıdır. Son cümlede ise benzer örneklerin sürdürülebileceğini göstermek için üç nokta koymalıyız. Doğru seçenek C' dir.

5. ÖSS-1996

III numaralı yere cümlenin bitmediğini göstermek için üç nokta (...) konmalıdır. Doğru seçenek C' dir.

6. ÖYS-1997

Parçayı incelediğimizde V. yere benzer örneklerin sürdürülebileceğini göstermek için, VI. yere yüklem eksikliğinden dolayı üç nokta(...) konmalıdır. Doğru seçenek E' dir.

7. ÖSS-1999

IV. yere üç nokta konulmasına gerek yoktur. Çünkü cümle devrik bir cümledir, yüklemi vardır. Doğru seçenek D' dir.

4.1.9.6.Soru İşareti (?)

Tablo-4.113. “Soru İşareti” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Tablo-4.114. “Soru İşareti” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Sorular:

1.ÖYS - 1988

Merak ediyordum; yanındaki kimdi
(I) Kardeşi mi (II) yoksa arkadaşı
mıydı (III) Niçin benimle tanıştırmamıştı (IV) Niye beni görmezlikten gelmişti (V)

Yukarıdaki numaralanmış yerlerden hangisine soru işareti (?) konulmaz ?

- A) I B) II C) III
D) IV E) V

2. ÖSS-1992

Aşağıdaki cümlelerden hangisinin sonuna soru işareti konmalıdır?

- A) Bu durumda, susmaktan başka bir şey yapamazdım ki

- B) O anda , bu işin içinden nasıl çıkabilirim diye düşündüm
C) Ona bu konuda düşüncelerimi söylemeli miydim, bilemiyorum
D) Bu önerimizi kabul eder mi, ne dersiniz
E) Bunu bana neden şimdi söylüyorsunuz, anlayamadım

Çözümler:

1. ÖYS-1988

II numaralı yere , “kardeşi mi” sözcüğü soru yargısını tamamlamış bir cümle olmadığı için soru işareti değil virgül konmalıdır. Doğru seçenek B’ dir.

2. ÖSS-1992

Soru işareti, cevap almak amacıyla hazırlanan cümlelerin sonuna konur. Doğru seçenek D' dir.

4.1.9.7.Kesme İşareti (')

Tablo-4.115. “Kesme İşareti” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2

Tablo-4.116. “Kesme İşareti” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2

Sorular:

1.ÖSS-1984

“Kesme işareti, kişi adlarından sonra konur. Gerektiğinde, bütün özel adlardan sonra da konabilir.”

Bu kurala göre , aşağıdaki cümlelerden hangisinde bir yazım yanlışı yapılmıştır?

- A) Bahar'ı okula başlattık.
- B) Bahar' da bu kitap var.
- C) Bahar' ı görmeden yaz geldi.
- D) Baharda buralar çok güzel olur.

E) Bahar'la Sevim birlikte gelecek

2. ÖYS -1989

Aşağıdakilerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki töreni televizyondan izledim.

- B) Sözü, “ Bu ülke daha nice Mehmet’ler yetiştirir.”diyerek bitirdi.
- C) Başarımızı kutlamak için akşam Ahmet’lerde toplanacağız.
- D) Beni saat 9.00’da otobüs durağında bekleyecekti.
- E) Mevsimin kurak geçmesi Konya Ovası’nda verimi etkiledi.

3. ÖYS -1992

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kesme işareti (’) yanlış kullanılmıştır ?

- A) 1985’ten beri burada çalışıyorum.
- B) Onlar 4’üncü katta oturuyorlar.
- C) Bu anket 2’milyon kişiye uygulanmış.
- D) Film saat 16’da başlayacakmış .
- E) Beş yaşındaki kardeşim 100’ e kadar sayabiliyor.

4.ÖSS-1995

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kesme işareti (’) yanlış kullanılmıştır?

- A) Siz’de toplantıya katılmalısınız.
- B) TV’deki açık oturumu izledin mi ?
- C) 22.06.1955’te on sekiz yaşına

gireceğim.

- D) Dr. Sinan Bey’i mi arıyorsunuz?
- E) İlkokul öğrencileri İzmir’in kurtuluşunu canlandırdı.

Çözümler :

1. ÖSS-1984

Kesme işareti özel adlardan sonra gelen çekim eklerinde kullanılır. Fakat C seçeneğinde “bahar” cins isimdir. Doğru seçenek C’ dir.

2. ÖYS-1989

C seçeneğinde kesme işareti yanlış kullanılmıştır. Çünkü “-ler” eki aile bildirdiği, yerlerde özel isimlerden kesmeyle ayrılmaz. Doğru seçenek C’ dir.

3. ÖYS-1992

Rakamla yazılan sayılara ek geldiğinde, ekten önce kesme işareti kullanılır. C’deki “milyon” sözü ek olmadığı için, “2” den kesme işaretiyle ayrılmasına gerek yoktur. Doğru seçenek C’ dir.

4.ÖSS-1995

Kesme işareti A seçeneğinde yanlış kullanılmıştır. Çünkü bu seçenekte “de” bağlaçtır ve

kesme işaretiyle ayrılması yanlış olur. Doğru seçenek A' dır.

4.1.9.8.Ayraç İşareti ()

Tablo-4.117. “Ayraç İşareti” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Tablo-4.118. “Ayraç İşareti” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Sorular :

1. ÖYS -1986

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç () işareti , öbürlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Türkçede bütün sözcük köklerinin iki ana kümeye (adlar ve eylemler) ayrılabilceğini biliyoruz.
- B) Ayrıntılar aktarılırken çoğu zaman benzetmelerden

eğretilmelerden , değişmecelerden (mecazlardan) yararlanılır.

- C) Öncelikle bu gösteriler , oyun kahramanlarının , ruhsal durumlarını (iç dünyalarını) aktarma işlevi açısından gereksizdir.
- D) Ülkemizde bu sanatın uzun bir geçmişi ve çok ünlü (tanınmış) öncüleri vardır
- E) Söylenmesi gerektiğine inanılan

şeylerin , anlatılmış olması , bu yazıların önemini ve kalıcılığını daha da artırıyor .

Çözümler :

1. ÖYS-1986

Ayraç işareti B, C, D, E seçeneklerinde sözcüklerin eş anlamlılarının verilmesinde kullanılmıştır. A seçeneğinde ise “iki ana küme”nin neler olduğunu açıklamak için kullanılmıştır. Burada farklı bir görevdedir. Doğru seçenek A' dır.

4.1.9.9.Tırnak İşareti (“ ”)

Tablo-4.119. “Tırnak İşareti” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam	
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo-4.120. “Tırnak İşareti” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2

Sorular :

1. ÖYS-1988

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tırnak işareti (“ ”) gereksiz kullanılmıştır?

- A) Bir yazar:“ Kitap bizi avuttuğu gibi yüceltir de.” diyor.
- B) Bir çiftçi söz aldı: “ Bize ,ne yapacağımızı söyle .” dedi.
- C) “Bize yapacak bir iş kalmadı.”demektir.
- D) “Bu havada yola çıkılmaz .”deyip duruyordu adam.
- E) Çocuk merakla sordu: “Nedir o elindeki ?”

2. ÖYS - 1989

Aşağıdakilerden hangisinde noktalama yanlış yoktur ?

- A) Babası, oğluna: “Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun ?” diye sormuş.
- B) Babası ,oğluna : “ Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun ? diye sormuş .”
- C) Babası ,oğluna ; “ Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun ?” diye sormuş.
- D) Babası ,oğluna : Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun ? diye sormuş.
- E) Babası : oğluna “ Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun ? diye sormuş.

Çözümler :

1. ÖYS-1988

Tırnak işareti, cümle içinde başkasına ait söz varsa onun başında ve sonunda kullanılır. C seçeneğinde ise başkasına ait bir söz yoktur. Doğru seçenek C' dir.

2.ÖYS-1989

B' de tırnak işareti “diye” den önce olacakken cümlenin sonuna konmuş. C' de açıklama yapılmadan önce iki nokta konması gerekirken noktalı virgül konmuş. D' de başkasına ait olan söz tırnak içinde olması gerekirken, tırnak işareti kullanılmamıştır. E' de iki nokta, açıklamaya başlamadan hemen önce olacakken yanlış yerde kullanılmıştır. Dolayısıyla A seçeneğinde hata yoktur. Doğru seçenek A' dır.

4.1.9.10.Kısa Çizgi (-)

Tablo-4.121. “Kısa Çizgi” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Tablo-4.122. “Kısa Çizgi” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Sorular :

1. ÖSS-1989

Aşağıdakilerin hangisinde “kısa çizgi” (-) kullanılmaz?

- A) Bir olayın başlangıç ve bitiş tarihleri arasında
- B) Cümle içindeki arasözlerin başında ve sonunda
- C) Birbiriyle ilişkili iki ülke adının arasında
- D) Dilbilgisi incelemelerinde , eklerin başında
- E) Cümle içinde eş görevli sözcüklerin arasında

Çözümler :

1. ÖSS-1989

Cümle içinde eş görevli sözcükler arasında virgül kullanılır. Dolayısıyla E seçeneği, kısa çizginin kullanılmayacağı bir yerdir. Doğru seçenek E’ dir.

4.1.9.11. Uygun Noktalama İşaretlerini Kullanma

Tablo-4.123. “Uygun Noktalama İşaretlerini Kullanma” ile İlgili ÖSS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	7

Tablo-4.124. “Uygun Noktalama İşaretlerini Kullanma” ile İlgili ÖYS Soruları

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1	2	6

Sorular :

1.ÖSS -1982

“Bu konuyu başka bir açıdan alalım (I) Örneğin (II) son on beş yirmi yılın bazı sorunlarını hatırlayalım (III) İlköğretim seferberliği ,çok partili hayata geçiş, tarımın makineleşmesi gibi.”

Parçada numaralandırılmış yerlere , sırasıyla , getirilebilecek en uygun noktalama işaretleri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) (.) (:) (;) B) (.) (.) (:)
 C) (:) (.) (.)
 D) (.) (:) (.) E) (;) (.) (:)

2 .ÖSS-1990

“ Yüz bin okur tarafından bir kez mi okunmak istersiniz ,yoksa , bir okur tarafından yüz bin kez mi () Bu soruya Paul Valery şu yanıtı verir () “Yüz bin okur tarafından yüz bin kez okunmak isterim ()

Bu parçada parantezlerle belirtilen yerlere sırasıyla ,aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (?), (:), (.) B) (.) ,(.), (!)
 C) (?) ,(.) ,(.)
 D) (?) ,(...) ,(.) E) (.) ,(...) ,(.)

3. ÖSS- 1991

Kar, yılın ilk karı()Belliydi yağacağı
,kaç gündür neydi o soğuklar öyle ()

**Yukarıda parantezle belirtilen
yerlere sırasıyla , aşağıdakilerden
hangisinde verilen noktalama
işaretleri getirilmelidir?**

- A) (...), (!) B) (:), (?), (.) C) (:), (.)
D) (.), (?), (.) E) (:), (.)

4. ÖYS -1991

Son yıllarda sayıları gittikçe artan bu
tür yapıtlar () gerçekte roman mı
()Kimi eleştirmenler bunları roman
türü içinde düşünmüyor ()

**Yukarıda parantezlerle belirtilen
yerlere aşağıdaki noktalama
işaretlerinden hangileri sırasıyla
getirilmelidir ?**

- A) (!), (...), (.) B) (.), (?), (.)
C) (;), (.), (...)
D) (:), (.), (!) E) (...), (:), (;)

5. ÖSS-1992

Kasabaya karşıdan baktığınızda ,
büyük bir tepenin yamacına yayılmış
, çatısı olmayan yüzlerce yapı görür-
sünüz (I) İçine girdiğinizde de

yıkık , sıvaları solmuş , dökülmüş
duvarlar (II) Ot bürümüş , dar, taş
sokaklar (III)

**Yukarıda numaralanmış
cümlelerin sonuna sırasıyla
aşağıdakilerden hangisinde verilen
noktalama işaretleri
getirilmelidir?**

- A) (:), (...), (.) B) (.), (...), (...)
C) (...), (:), (.)
D) (:), (.), (!) E) (!), (!), (.)

6. ÖYS -1992

Sokrates hapse götürülürken ()
“Seni haksız yere götürüyorlar ()”
diye ağlayıp söylenince karısına ()
“Haklı yere götürseler daha mı
iyiydi ()” demiş .

**Bu cümlede parantezlerle
belirtilen yerlere sırasıyla hangi
noktalama işaretleri
getirilmelidir?**

- A) (.), (:), (.), (?) B) (:), (.), (.), (!)
C) (.), (:), (;), (?)
D) (;), (.), (.), (:) E) (:), (.), (:), (?)

7.ÖYS -1993

Ta çocukluğumdan beri trenleri
gören bir evde yaşamak isterdim ()

Demiryoluna bakan bir pencere ()
bir balkon () Rayların içinden
yürüye yürüye eve gelmenin tadı ()

**Bu cümlede parantezlerle
belirtilen yerlere, sırasıyla
aşağıdakilerden hangisinde verilen
noktalama işaretleri getirilmelidir
?**

- A) (!) ,(;) ,(.) , (.) B) (:) ,(,) ,(…) ,(.)
C) (.) ,(;) ,(.) ,(…)
D) (.) ,(,) ,(…) ,(…) E) (…),(,) ,(!) ,(.)

8. ÖSS-1994

Bir şiir düşünün: Sözcükler yerli
yerinde, imgeler özgün () çağrı-
şımlar zengin, deyiş kusursuz
() Ama eksik bir yanı var () Peki
nedir bu şiirde eksik olan () Şairin
kişiliği!

**Bu parçada parantez () içindeki
boşluklara aşağıdakilerden
hangisinde verilen noktalama
işaretleri sırasıyla getirilmelidir?**

- A) (,) ,(.) ,(.) ,(?) B) (…),(;) ,(,) ,(.)
C) (:) ,(.) ,(.) ,(…)
D) (.) ,(,) ,(!) ,(?) E) (,) ,(.) ,(?) ,(!)

9. ÖYS -1997

Montesquieu () “ İnsanoğlunun
demiri işleme , eritmesi değil ,
toprakta çıkarılması şaşılacak iştir

() ben ona hayranım . Üzerinde
maden görmediğimiz toprağın
altında , bütün madenlerin
bulunduğunu nereden anlamış ,
nereden sezmiş ()” diyor .

**Bu parçada parantezlerle
belirtilen yerlere aşağıdakilerden
hangisinde verilen noktalama
işaretleri sırasıyla getirilmelidir ?**

- A) (:) ,(;) ,(?) B) (:) ,(!) ,(.)
C) (-) ,(.) ,(?)
D) (:) ,(,) ,(.) E) (,) ,(!) ,(!)

10. ÖSS-1998

Sanatçının yapıtlarına evrensel bir
nitelik kazandıran çok sayıda özellik
var () Masalsı anlatım () kimi
zaman hayal mi gerçek mi
olduğunu ayırt edemediğimiz
betimlemeler , şiirsel söylemler ,
çarpıcı benzetmeler ()

**Yukarıda parantezle belirtilen
yerlere aşağıdakilerin hangisinde
verilen noktalama işaretleri
sırasıyla getirilmelidir?**

- A) (!) (,) (…)
B) (.) (,) (.)
C) (:) (:) (.)
D) (…)(,) (.) E) (:) (,) (…)

11. ÖYS -1998

Demiryolları ulaşımının (I) hat kapasitesinin genişliği (II) kapladığı alanın küçüklüğü (III) petrole bağımlı olmaması (IV) çevre dostu olması gibi (V) pek çok üstünlüğü vardır.

Yukarıdaki cümlede numaralanmış yerlerden hangisine bir noktalama işareti koymaya gerek yoktur ?

- A) I B) II C) III
D) IV E) V

12.ÖYS-1998

Sirkeci’de antika saatlerin onarıldığı bir dükkan () Dükkanın her tarafında çeşit çeşit saatler () kol saatleri , cep saatleri , masa saatleri ()

Yukarıdaki parçada parantezlerle belirtilen yerlere aşağıdakilerden hangisinde verilen noktalama işaretleri sırasıyla getirilmelidir ?

- A) (.) ,(.) ,(...) B) (...),(;) , (...)
C) (...),(.) ,(.)
D) (.) ,(...) ,(.) E) (:) ,(;) ,(.)

13. ÖSS-2000

Anıları yazmanın belli bir çağı var mıdır () Genellikle yaşlılık dönemi gösterilir bu çağ için () Çünkü yaşlılığın bir belirtisi de kişinin gözlerini geleceğe değil, geçmişe çevirmiş olmasıdır. Bir yazarın () “Gençler umutlarla, yaşlılar anılarla yaşar.” Sözü de bu görüşü destekler ()

Bu parçada ayrıçlarla () belirtilen yerlere aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri sırasıyla getirilmelidir?

- A) (?) (...) (!) (.) B) (?) (.) (;) (.)
C) (!) (.) (;) (...)
D) (...) (...) (;) (.) E) (?) (!) (.) (...)

Çözümler :

1. ÖSS-1992

Üç numaralı yere iki nokta konmalıdır; çünkü bundan sonra bir takım olaylar sıralanmıştır. Buna göre A, C, D seçenekleri elenir, ikinci cümleye büyük harfle başlanmış; öyleyse birinci boşluğa noktalı virgül konamaz. Bu nedenle E de elenir. Doğru seçenek B’ dir.

2.ÖSS-1990

Birinci cümle soru yargısı taşıyan bir cümle olduğundan sonuna soru işareti gelmelidir. İkinci işaretli yere açıklama yapılacağı için iki nokta gelmelidir. Sona ise yargıyı bitirmek için nokta konmalıdır. Doğru seçenek A' dır.

3. ÖSS-1991

Birinci işaretli yere üç nokta gelmelidir. Çünkü yüklemi yoktur. Diğer işaretli yere ise soğukların şiddetli olduğu, bir duyguyu aktaracak şekilde verildiği için ünlem getirilmelidir. Doğru seçenek A' dır.

4. ÖYS-1991

Boş bırakılan birinci yere, önceki bölüm bir cümle özelliği göstermediği için virgül konmalıdır. İkinci yere, cümle bir soru bildirdiği için soru işareti konmalıdır. Üçüncü yere nokta konmalıdır. Doğru seçenek B' dir.

5. ÖSS-1992

I numaralı yere, cümle yargıyı tamamladığından nokta; II ve III numaralı yerlere cümlenin yüklemi

bulunmadığından üç nokta getirilmelidir. Doğru seçenek B' dir.

6. ÖYS-1992

Boş bırakılan birinci yere, karısının söyledikleri açıklanacağı için iki nokta; ikinci yere nokta gelmelidir. Üçüncü yere Sokrates'in sözü açıklanacağı için iki nokta, dördüncü yere soru işareti gelmelidir. Doğru seçenek E' dir.

7. ÖYS-1993

Boş bırakılan birinci yere, cümle anlamca tamamlandığı için nokta; ikinci yere benzer öğeler sıralandığı için virgül; üçüncü yere üç nokta; dördüncü yere, cümle tamamlanmadığından üç nokta gelmelidir. Doğru seçenek D' dir.

8.ÖSS-1994

Şiirin özellikleri sıralandığından boş bırakılan birinci yere virgül; ikinci yere cümle bittiğinden nokta; üçüncüye nokta; dördüncüye bir soru cümlesi olduğundan soru işareti getirilmelidir. Doğru seçenek A' dır.

9. ÖYS-1997

Birinci parantezin olduğu yere söz açıklanacağı için iki nokta; ikinci yere, sıralı cümleleri bağladığı için noktalı virgül; üçüncü yere cümle soru anlamı taşıdığı için soru işareti getirilmelidir.

10. ÖSS-1998

Birinci cümlelerin ardından örnekler verildiği için bu cümlelerin sonuna iki nokta konur. “Masalsı anlatım” sözünden sonra eş görevli bir söz geldiği için virgül, bu örnekler sürdürülebileceği ve cümle bitmediği için de sonuna üç nokta konur. Doğru seçenek E’ dir.

11. ÖYS-1998

“Gibi” edatından sonra noktalama işaretine gerek yoktur. Doğru seçenek E’ dir.

12. ÖYS-1998

İlk yere yüklem olmadığı için üç nokta; ikinci yere örnekler verileceği için iki nokta; üçüncü yere benzer örnekler devam edeceği için üç nokta konmalıdır. Doğru seçenek B’ dir.

13. ÖSS-2000

Birinci cümle soru cümlesi olduğundan soru işareti, ikinci cümlede yargı tamamlandığından ve sonraki cümle büyük harfle başladığından nokta, üçüncü cümlede bir söz aktarımı olduğundan iki nokta ve dördüncü cümlede yargı tamamlandığından nokta kullanılmalıdır. Doğru seçenek B’ dir.

4.2. 1957 ve 1992 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programında Yer Alan Türk Dili (Dil Bilgisi) Konuları ile 1981-2001 ÖSS-ÖYS Türkçe Soruları Arasındaki İlişki

4.2.1. Ses Bilgisi

4.2.1.1 1957 Türk Dili ve Edebiyatı Programında Ses Bilgisi

Bu programda ÖSS ve ÖYS'deki Türkçe soruları ile uyumun en alt düzeyde olduğu konulardan birisi ses bilgisidir.

1957 programının ses bilgisi ile ilgili konularda -temel bilgilerde bile eksiklikleri olduğu gerçeği dikkate alındığında- gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırmada gerekli yeterliğe sahip olduğunu söylemek zordur.

(Dursunoğlu ,2002 : 739)

1957 Programında ses olayları konusuna, dil bilgisi konuları içerisinde I. sınıfta yer verilmiştir. Okuma ve Kompozisyon derslerinde yeri geldikçe bu konuda çalışmalar yapılması belirtilmektedir. Daha önce de belirttiğimiz gibi bu programda dil bilgisine ayrıca ders saati ayrılmamış, dil bilgisi konularının Okuma ve Kompozisyon dersleri ile kaynaştırılarak verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

1. Ses, ses yolu;

1.1. Dilimizin sesleri, hece, kelime ;

1.2 Dilimizde sesli uyumu,

sessiz benzeşmesi

2. Vurgu, ulama, ton

4.2.1.2 1992 Türk Dili ve Edebiyatı Programında Ses Bilgisi

Bu program ÖSS ve ÖYS'nin gerektirdiği bilgi bakımından “ses bilgisi” konusunda başarılı bir programdır. 1957 programına göre ses bilgisi konusunda daha kapsamlı bir programdır. 1957 programında ses olaylarından yalnızca sessiz benzeşmesi ele alınırken bu programda ses türemesi ve ses düşmesi de ses olayları başlığı altında ele alınmıştır.

Türk dili dersinde ses olayları konusuna IX.sınıf konularında geniş yer verilmiştir:

1. SES BİLGİSİ

1. 1. Ses Nedir?

1.2. Ses-Harf ilişkisi

1. 3. Seslerin Meydana Gelişi

1. 4. Seslerin Sınıflandırılması

1.4.1. Ünlüler ve Özellikleri

1.4.2. Ünsüzler ve Özellikleri

1.5 . Seslerin Birleşmesi, Hece ve Yapısı

1.6. Başlıca Ses Olayları

1.6.1. Ses Türemesi

1.6.2. Ses Düşmesi

1.6.3. Ses Benzeşmesi

1.6.4. Ulama

1.7. Türkçe Kelimelerin Yapısı ile İlgili Ses Uyumları :

1.7.1. Kalınlık-incelik uyumu

1.7.2. Düzlük –yuvarlaklık uyumu

1.7.3. Ünlü –Ünsüz uyumu

1.7.4. Vurgu-Tonlama

Tablo-4.125. Ses Bilgisi ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 müfredatına uygun sorulara ve kendi soru türüne oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS’deki Türkçe Sorularına %	1992 Öğretim Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Ses Düşmesi	7	0,38	1.63	33
2	Ses Benzeşmesi	10	0,55	2.33	47
3	Ulama	1	0,05	0.23	4.76
4	Vurgu	3	0,16	0.69	14
5	TOPLAM	21	1.16	4.89	100

Tabloda da görüldüğü gibi ÖSS ve ÖYS’deki Türkçe ile ilgili soruların % 1.16’sını ses bilgisi ile ilgili sorular oluşturmaktadır. Toplam soru sayısı 21’dir. ÖSS ve ÖYS soruları içinde en az soru sorulan konudur. Ses olayları içinde yer alan ses benzeşmesi ile ilgili sorular % 47 ile kendi soru türü içinde en fazla soru sorulan ses olayıdır. Ünlü daralması ve yumuşaması ile ilgili sorular da bu grupta ele alınmıştır. Çünkü öğretim programında ünlü yumuşaması ve daralması ses benzeşmesi içinde yer almıştır.

Vurgu sorularında ise sözcük vurgusu hiç sorulmamış, ancak 3 cümle vurgusu sorusu sorulmuştur. Bu sorular aynı zamanda öge bilgisi gerektiren sorulardır.

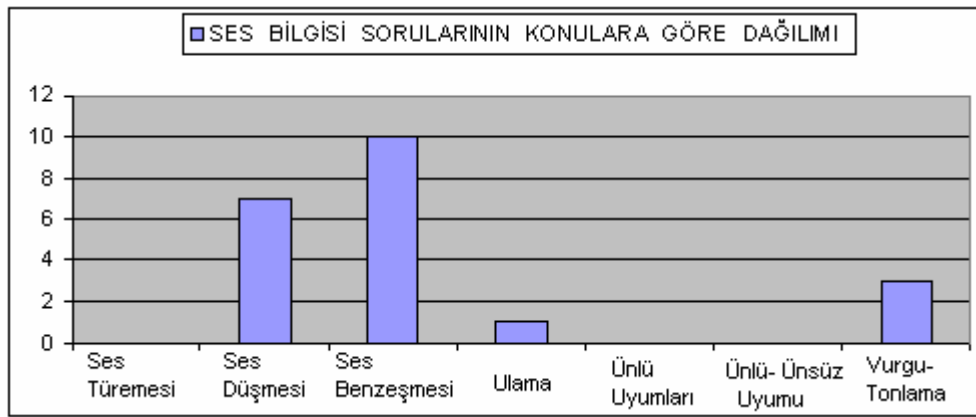
Ulama sorusu yalnızca 1 ÖYS sorusunda karşımıza çıkmaktadır. Burada cümle yerine dize verilerek ulama yapılan yerin bulunması istenmiştir. Bu

konu lise Türk Dili kitaplarında da anlatılırken dizelerle örneklendirilmektedir. (Komisyon, 2004:23)

IX.sınıf Türk Dili dersinde önemli bir yere sahip ünlü uyumları ile ilgili sorulara ÖSS ve ÖYS sorularında hiç yer verilmemesi dikkat çekicidir.

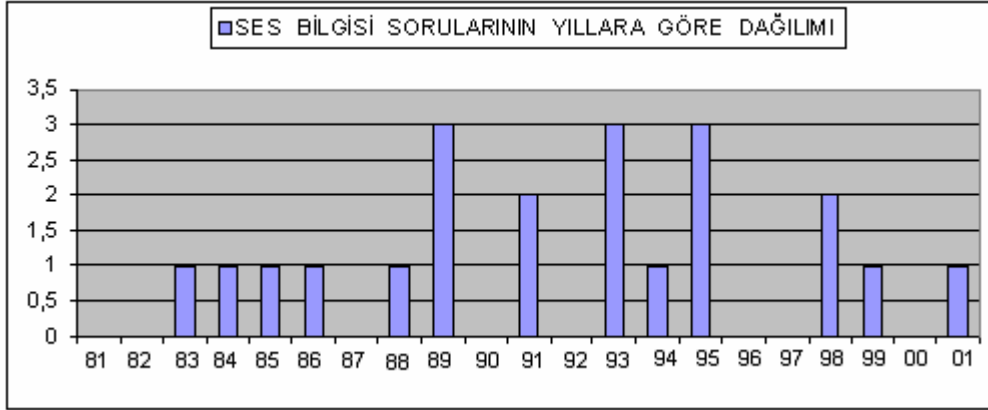
IX. sınıf Türk Dili derslerinde önemli bir yeri olan ve müfredatın ilk konusu olan ses bilgisi konusundan ÖSS’de daha fazla soru sorulmalıdır.

Şekil :1 Ses Bilgisi Sorularının Konulara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi ses benzeşmesi, ÖSS ve ÖYS’ de en fazla soru sorulan ses olayıdır. Ses türemesi, ünlü uyumları ve ünlü-ünsüz uyumu ile ilgili olarak ise ÖSS ve ÖYS’de hiç soru çıkmamıştır. Soruların % 47’si ses benzeşmesi ile ilgilidir. Ses bilgisi konuları içinde yer alan ulama ise kendi soru türü içindeki % 4’lük payı ile en az soru sorulan konudur.

Şekil : 2 Ses Bilgisi Sorularının Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde görüldüğü gibi ses bilgisi sorularının en fazla sorulduğu yıllar 1989, 1993 ve 1995 yıllarıdır. Bu yıllarda 3 ses bilgisi sorusu sorulmuştur. Bazı yıllar ise hiç soru sorulmamıştır. Bu yıllar şunlardır: 1981, 1982, 1987, 1990, 1992, 1996, 1997, 2000.

Ses bilgisi ile ilgili sorularda kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerden hangisinde ... örnek vardır/yoktur? (3)
2. Bu dizelerde aşağıda verilen ses olaylarından hangisi yoktur? (2)
3. Aşağıdaki sözcüklerden hangisi bu kurala uymaz? (1)
4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük türetilirken bir kaybına uğramıştır ? (2)
5. Aşağıdakilerden hangisinde, ikinci cümleye geçilirken yapılan değişiklikle, yüklem “...” güçlendirilip pekiştirilmiştir ? (1)
6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “...” kelimesi kullanıldığı yere göre cümlelerin en önemli ögesi durumuna gelmiştir ? (2)
7. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerin hangisinde yazım yanlışı yoktur/vardır? (10)

Bu konuda 7 soru kalıbı kullanılmıştır. İlk 4 soru kalıbı ses olayları ile ilgili sorularda kullanılırken, 5. ve 6. soru kalıpları vurgu ile ilgili sorularda kullanılmıştır. Son soru kalıbında ise yazım yanlışlığı ifadesi kullanılmıştır.

Ses bilgisi soruları içinde en çok kullanılan soru kalıbı yapılan imlâ yanlışlığının bulunmasının istendiği sorulardır. Bu sorular imlâ sorusu gibi algılansa da bulunması istenen yanlış, ses olayları ile ilgili olduğundan bu grupta ele alınmıştır.

4.2.2. Şekil Bilgisi

4.2.2.1. 1957 Türk Dili ve Edebiyatı Programında Şekil Bilgisi

Bu konuya Okuma derslerinde yer verilmiştir. “Cümleleri dil ve mana bakımından incelemek” ifadesi programda yer almıştır .

Lise 1. sınıflarda :

- ✓ Okuma konuları içerisinde metin inceleme çalışmalarında kökler ve ekler
- ✓ Okuma ve Kompozisyon konuları içerisinde basit ve birleşik kelimeler adı altında şekil bilgisine yer verilmiştir.

Lise 2.sınıflarda :

- ✓ Okuma konuları içerisinde metin inceleme çalışmalarında ve sırası geldikçe öbür çalışmalarda Türkçe’de kelime türetme yolları adı altında ele alınmıştır .

Lise 3. sınıflarda:

- ✓ Okuma konuları içerisinde metin inceleme çalışmalarında sırası geldikçe öbür çalışmalarda Türkçe’de kelime türetme yolları

- ✓ Okuma konuları içerisinde metin inceleme çalışmalarında dilimizde kelime gruplarının türlü devirlerdeki şekilleri arasındaki farklar

4.2.2.2. 1992 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programında Şekil Bilgisi

1991-92 Öğretim Programı, şekil bilgisi ile ilgili ÖSS ve ÖYS sorularının gerektirdiği bilgiyi kazandırıcı yeterliğe büyük ölçüde sahiptir. Türk Dili dersinde şekil bilgisi konusuna IX.. ve X. sınıf konularında yer verilmiştir . Kelime çeşitleri konusunda da şekil bilgisi ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. IX.sınıfta şekil bilgisi konusuna yer verilmiştir ve şu konular ele alınmıştır:

Şekil bilgisi

1.Kök,çeşitleri ve özellikleri

1.1.Fiil kökleri

1.2.İsim kökleri

2. Ek,çeşitleri ve özellikleri

2.1.Yapım ekleri, gövde ve çeşitleri

2.1.1. İsimden isim yapan ekler

2.1.2. İsimden fiil yapan ekler

2.1.3. Fiilden fiil yapan ekler

2.1.4. Fiilden isim yapan ekler

2.1.5. Fiil gövdeleri

2.1.6. İsim gövdeleri

3. Çekim ekleri

3.1. Fiil çekim ekleri

3.1.1. Şekil ve zaman (kip) ekleri

3.1.1.1. Haber (bildirme) kipleri

- 3.1.1.2. Dilek (tasarlama) kipleri
- 3.1.2.Şahıs ekleri
- 3.1.3.Soru eki
- 3.1.4. Fiillerdeki olumsuzluk ekleri
- 3.2. İsim çekim ekleri
 - 3.2.1. Hâl ekleri
 - 3.2.2. İyelik ve aitlik eki
 - 3.2.3. Çokluk eki
 - 3.2.4. Soru eki
- 4. Yardımcı ünlü ve yardımcı ünsüzler
- 5. Yapı bakımından kelimeler
 - 5.1. Basit kelime
 - 5.2. Türemiş kelime
 - 5.3. Birleşik kelime

Tablo-4.126. “Şekil Bilgisi” ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 müfredatına uygun sorulara ve kendi soru türüne oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS’deki Türkçe Sorularına %	1992 Öğretim Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Kökler	3	0.16	0.69	11
2	Yapım Ekleri	14	0.77	3.26	53
3	Çekim Ekleri	6	0.33	1.39	23
4	Yardımcı Ünlü ve Ünsüzler	2	0.11	0.46	7.6
5	Yapı Bakımından Kelimeler	1	0.05	0.23	3.8
6	TOPLAM	26	1.43	6.06	100

Tabloda da görüldüğü gibi ÖSS ve ÖYS’deki Türkçe sorularının % 1.43’ünü şekil bilgisi ile ilgili sorular oluşturmaktadır. Öğretim programına uygun sorular içindeki oranı % 6.06’dır.

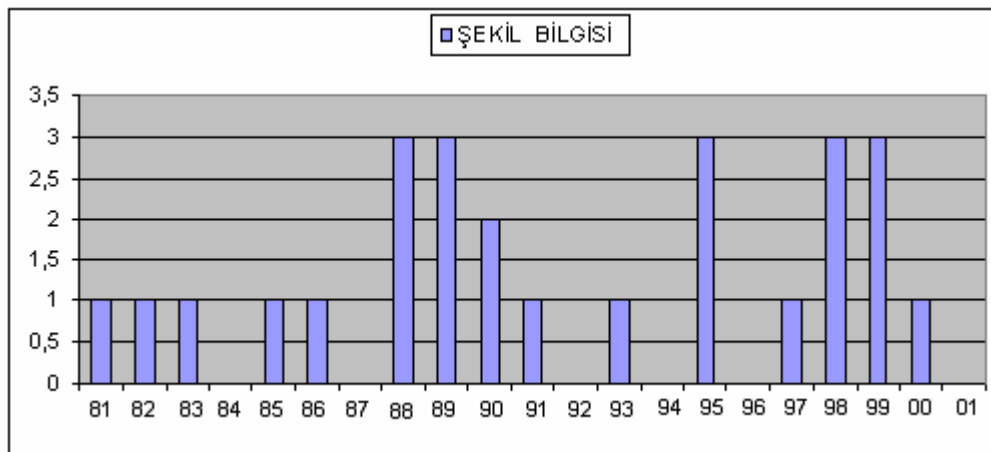
Şekil Bilgisi konusu öğretim programına uygun olarak dört ana başlıkta ele alınmıştır. Kökler , ekler (yapım eki ve çekim eki), yardımcı ünlü ve ünsüzler, yapı bakımından kelimeler olmak üzere . Kökler (3) , ekler (yapım eki :14; çekim eki :6 olmak üzere 20) yardımcı ünlü ve ünsüzler 2 ve yapı bakımından kelimelerde ise yalnızca 1 soru sorulmuştur. Şekil bilgisine ayrılan bu 26 soru toplam soruların % 1.43’ünü oluşturmaktadır .

Yapım ekleri 14 soru ile şekil bilgisi ile ilgili soruların % 53' ünü; çekim ekleri ise 6 soru ile % 23' ünü oluşturmaktadır. Kökler ile ilgili 3 sorunun kendi soru türüne oranı %11, yardımcı ünlü ve ünsüzler ile ilgili 2 sorunun % 7' dir. Yapı bakımından kelimeler ise 1 soru ile şekil bilgisi sorularının yalnızca % 0.05' ini oluşturmaktadır. Şekil bilgisi soruları 1992 Öğretim Programındaki Türk Dili konuları içerisinde IX. sınıfta önemli bir yer tutmaktadır.

X. sınıfta kelime çeşitleri içerisinde kelimelerin yapısı incelenirken şekil bilgisi karşımıza çıkmaktadır. Örneğin ; çekim ekleri bölümü içinde bulunan kip ekleri “fiiller” konusu içinde ele alındığından bu bölüme bu konudaki sorular alınmamıştır.Yine fiillerin yapısı ile ilgili sorular şekil bilgisi ile de ilgilidir. Basit , türemiş ve birleşik fiillerle ilgili sorular “fiiller” konusu içerisinde ele alınacaktır. Sıfatların yapısı ile ilgili sorular 3 soru da şekil bilgisi ile ilgilidir .

Türk dilini diğer dillerden ayıran en önemli özelliklerden birisi kelimelerin morfolojik özelliğidir. Türkçe , kavramları karşılama gücünü yapım eklerinden alan bir dildir. Bu sebeple Türkçe testinde başarılı sayılacak bir adayın Türkçenin bu özelliğini bilmesi gerekir. Bu yüzden 21 yılda sorulan 26 soru şekil bilgisi konusu için yeterli değildir.

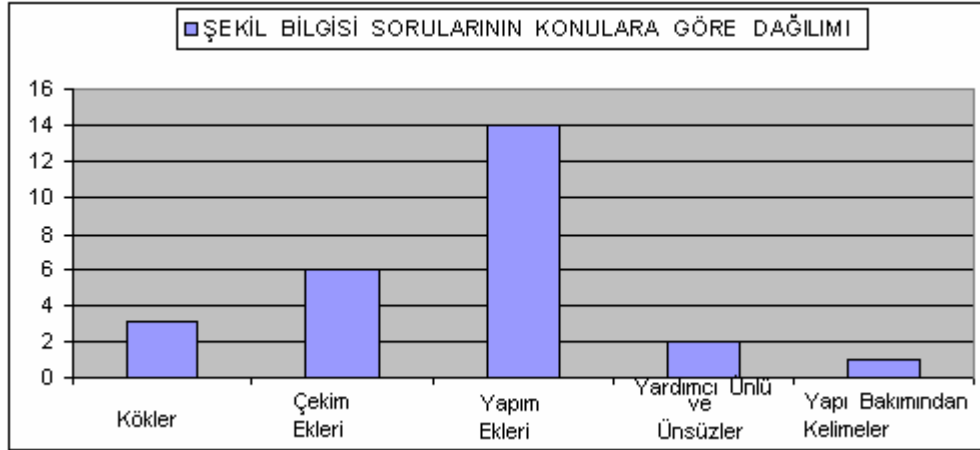
Şekil : 3 Şekil Bilgisi Sorularının Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi şekil bilgisi sorularının en çok sorulduğu yıllar 1988, 1989, 1995, 1998 ve 1999 yıllarıdır. Bu yıllarda şekil bilgisi ile ilgili

3 soru sorulmuştur. 1984, 1987, 1992, 1994 , 1996 ve 2001 yıllarında ise bu konuyla ilgili soru sorulmamıştır.

Şekil : 4 Şekil Bilgisi Sorularının Konulara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi Şekil bilgisi konusu içinde en çok soru yapım ekleri ile ilgili sorulmuştur. Yapım ekleri ile ilgili 14 soru sorulurken, çekim ekleri ile ilgili 6 soru sorulmuştur. Yapı bakımından kelimeler ile ilgili ise yalnızca 1 soru sorulmuştur.

4.2.2.3. Kökler :

Köklerle ilgili 3 soru sorulmuştur. Bu konuda 1 fiil kökü sorusuna karşılık, 2 isim kökü sorusu sorulmuştur. Kökler ile ilgili soruların toplam Türkçe sorularına oranı % 0.16, müfredata uygun sorulara oranı %0.69 , kendi soru türüne oranı %11'dir.

Köklerle ilgili sorularda 2 soru kalıbı kullanılmıştır.

1. Bu cümledeki altı çizili sözcüklerden hangisinin kökü, sözcük türü yönünden ötekilerden farklıdır? (2)
2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem, kökü bakımından ötekilerden farklıdır? (1)

1990 ve 1999 ÖSS'de çıkan iki soruda istenenler aynıdır. Altı çizili sözcükler verilerek farklı olan kökün bulunması istenmiştir. 1995 ÖYS'de

sorulan soru da ise önce yüklemelerin bulunması daha sonra farklı olan kökün bulunması gerekmektedir.

4.2.2.4. Ekler :

4.2.2.4.1 .Yapım Ekleri:

1981 -2001 yılları arasında yapım ekleri ile ilgili olarak 14 soru sorulmuştur.Bu 14 soru toplam soru sayısının % 0.77'sini, müfredata uygun soruların %3.26'sını ve kendi soru türünün % 53'ünü oluşturmaktadır. Yapım ekleri arasında dilimizde en çok kullanılan, en işlek ekler üzerinde durulduğu gözlenmektedir.

Tablo – 4.127. Yapım Eklerinin Dağılımı

Yapım Ekleri	-den Eki	-ce Eki	-lar Eki	-ici Eki	-lik Eki	-ci Eki	-ti Eki	-li Eki	-le Eki	Toplam
Soru Sayısı	1	4	1	1	1	2	1	2	1	14

Şekilde de görüldüğü gibi yapım eklerinden “-ce” ekinin işlevi 4 defa sorulmuştur. Bu ekin küçültme, durum, eşitlik bildiren anlamları üzerinde durulmuştur. -ci ve -li eki de ikişer soruda karşımıza çıkmaktadır.

Yapım ekleri ile sorulan sorularda ilgili 6 soru kalıbı kullanılmıştır. .

1. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde “...” eki sonuna geldiği sözcüğün anlamını değiştirmiştir ? (6)
2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük, ötekilerden farklı bir yapım eki almıştır? (1)
3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “...” ekiyle türemiş sözcük ... bildirilmektedir? (1)
4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem yapım eki hem çekim eki almış bir sözcük vardır? (2)

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yansımadan doğmuş bir sözcük vardır? (1)
6. Aşağıdaki dizelerde altı çizili sözcüklerin hangisinde, birden çok yapım eki kullanılmıştır. (3)

Yapım ekleri ile ilgili sorularda en çok kullanılan soru kalıbı kelimenin aldığı ekin, kelimenin anlamını değiştirip değiştirmediği şeklindeki soru kalıbıdır. Bu soru kalıbı 6 kere kullanılmıştır. Diğer soru kalıpları ise farklılık göstermektedir.

4.2.2.4.2.Çekim Ekleri

1981-2001 yılları arasında çekim ekleri ile ilgili olarak 6 soru sorulmuştur. Bu 6 soru, toplam Türkçe sorularının %0.33'ünü, müfredata uygun soruların %1.39'unu ve şekil bilgisi sorularının % 23'ünü oluşturmaktadır.

Çekim ekleri ile ilgili sorularda kullanılan soru kalıpları aşağıdadır:

1. "...” cümlesinde geçen "...” ekinin görevi aşağıdakilerden hangisine uymaktadır? (1)
2. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük, işlevi yönünden ötekilerden farklı bir ek almıştır. (2)
3. Numaralanmış sözcüklerin hangisi, bir varlığın neye ait olduğunu belirten ek almıştır? (2)
4. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcükte "...” eki ötekilerden farklı bir görevde kullanılmıştır? (1)

En çok kullanılan soru kalıbı işlevi yönünden farklı olan ekin bulunmasının istendiği soru kalıbı ile “ varlığın neye ait olduğunu gösteren” ekin bulunmasının istendiği soru kalıplarıdır. Diğer soru kalıpları ise 1 defa kullanılmıştır.

Tablo-4.128. “Çekim Ekleri” ile İlgili Soruların ÖSS, ÖYS Sorularına , 1992 müfredatına uygun sorulara ve kendi soru türüne oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS’deki Türkçe Sorularına %	1992 Öğretim Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Tamlayan Eki	1	0.05	0.23	3.84
2	İyelik Eki	3	0.16	0.69	11.53
3	Olumsuzluk Eki	1	0.05	0.23	3.84
4	Kip Eki	1	0.05	0.23	3.84
5	TOPLAM	6	0.33	1.39	23

Tabloda da görüldüğü gibi tamlayan, olumsuzluk ve kip ekleri ile ilgili ise yalnızca 1 soru sorulmuştur. Bu eklerin kendi soru türüne oranı %3.84’dür. İyelik ekiyle ilgili sorulan 3 sorunun ise kendi soru türüne oranı %11.53’dür. Çekim ekleri ile ilgili sorular şekil bilgisi konusunun % 23’lük bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu oran yapım eklerinin ancak yarısı kadardır. Çekim ekleri konusu içerisinde yer alan iyelik ekleri üzerinde en çok durulan, soru sorulan ek olmuştur . Bu ekin bulunmasının istendiği sorularda, soru cümlesinde “iyelik eki” ifadesi yer almamaktadır. Ekin görevi olan “bir varlığın neye ait olduğunu bildirme” anlamının bulunması istenmiştir.

4.2.2.5. Yardımcı Ünlü ve Yardımcı Ünsüzler

1981-2001 yılları arasında bu konuyla ilgili 2 soru sorulmuştur. Bu sorular da “yardımcı ünsüzler” le ilgilidir. Yardımcı ünlülerle ilgili ise hiç soru sorulmamıştır. Bu konuda dikkatimizi çeken 1 ÖSS ve 1 ÖYS sorusunda geçen “kaynaştırma harfi ve kaynaştırma sesi” ifadesidir. Oysa öğretim programında “yardımcı ünsüz” ifadesi yer almaktadır. ÖSS ve ÖYS’de geçen kaynaştırma harfi ve sesi ifadesi yanlıştır.

Yardımcı ünlü ve ünsüzlerle ilgili 1 tip soru sorulmuştur?

1. “...” aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala uyulmamıştır? (2)

Bu konuda 1990 ÖYS’ de sorulan soruda “y” yardımcı ünsüzünün bulunması istenmiştir; fakat aynı soruda “s” sesi yardımcı ünsüz olarak belirtilmiştir. 1999 ÖSS’de sorulan soruda ise “ş” sesi yardımcı ünsüz olarak sorulmuştur. Oysa dil bilimciler “s” ve “ş” sesini yardımcı veya koruyucu ünsüz olarak görmemektedirler. Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun ve Doç.Dr.Leyla Karahan’ın hazırlamış olduğu “Türk Dili 1” ders kitabında yardımcı ünsüz olarak yalnızca “-y-“ ve “-n-” ünsüzleri gösterilmekte ve not olarak da şu bilgi aktarılmaktadır: “‘altışar’ ve ‘kapısı’ örneklerindeki ‘ş,s’ ünsüzleri, sadece ‘-şar, -şer’ ve ‘-sı, -si’ eklerinde görülen türeme sesleridir. Bundan dolayı, bu sesler yardımcı sesler içine alınmamıştır.” (Ercilasun; Karahan , 1993: 25) Fakat 2004 yılında “Komisyon” tarafından hazırlanan Türk Dili 1 kitabında “ş ve s” sesleri yardımcı ünsüz olarak alınmıştır.(Komisyon, 2004:24)

4.2.2.6. Yapı Bakımından Kelimeler

1981-2001 yılları arasında “yapı bakımından kelimeler” le ilgili 1 soru sorulmuştur. Bu soru da birleşik kelimelerle ilgilidir. Soruda “bileşik” ifadesi yer alırken öğretim programında “birleşik” ifadesi yer almaktadır. Zeynep Korkmaz “Şekil Bilgisi” adlı eserinde “birleşik” kelime ifadesini kullanmıştır.(2003:137)

Daha öncede belirttiğimiz gibi fiillerin yapısı ve sıfatların yapısı ile ilgili de sorular sorulmuştur. Bu sorular fiiller ve sıfatlar konusu içinde değerlendirilmiştir.

Yapı bakımından kelimelerle ilgili 1 tip soru sorulmuştur.

1. “.....” gibi bileşik sözcükler, aşağıdaki yöntemlerin hangisiyle oluşmuştur? (1)

Kullanılan soru kalıbında birleşik kelimeler verilerek oluşma şekli sorulmuştur. Bu soru ÖYS’ de karşımıza çıkmaktadır.

4.2.3. Anlam Bakımından Kelimeler

4.2.3.1. 1957 Türk Dili ve Edebiyatı Programında Kelime Anlamı

Okuma ve Kompozisyon derslerinde kelime anlamı ile ilgili konulara yer verilmiştir . Ancak sistemli bir şekilde kelime anlamı konusuna yer verilmemiştir . Bu programa uygun olarak yazılan dil bilgisi kitaplarında da bu konuya yer verilmemiştir.

Bu program edebiyat tarihi ağırlıklı bir program olduğu için sözcük anlamından çok anlam olaylarına ağırlık verilmiştir . Bu bakımdan ÖYS soruları içerisinde yeri olan edebi sanatlar soruları için gerekli bilgi ve becerilerin kazanılmasında yeterli bir programdır . (Dursunoğlu :2002 ,711)

Bu konuda şöyle denilmektedir :

Söz figürleri (edebi sanatlar) süs olarak değil , daha ziyade bir ifade zarureti olarak benimsetilmelidir . Gerek mecazların (istiare, alegori, mürsel mecaz) , gerek söz diziminden (hafz, tedric, tekrar, vb.) ve düşünüş tarzından (teşbih ,tezat ,canlılaştırma, mübalağa ,nida, soru, vb.) doğan öbür figürlerin ifadeye kazandırdıkları tipik örneklerine rastlandıkça belirtilmelidir .
(Dursunoğlu :2002 ,711)

ÖSS ve ÖYS sorularında önemli bir yeri olan kelimenin anlamı ile ilgili soruları cevaplandırmada 1957 programı yetersiz bir programdır.

4.2.3. 2. 1991-1992 Türk Dili ve Edebiyatı Programında Kelime Anlamı

Türk Dili dersinde, IX. sınıfta kelime anlamı ile ilgili “ Anlam Bakımından Kelimeler” başlığı altında aşağıdaki konulara yer verilmiştir .

1. Gerçek Anlamlı Kelimeler
2. Yan Anlamlı Kelimeler
3. Mecaz Anlamlı Kelimeler
4. Eş Sesli Kelimeler
5. Eş Anlamlı Kelimeler
6. Zıt Anlamlı Kelimeler
7. Terim Anlamlı Kelimeler
8. Deyim Anlamlı Kelimeler

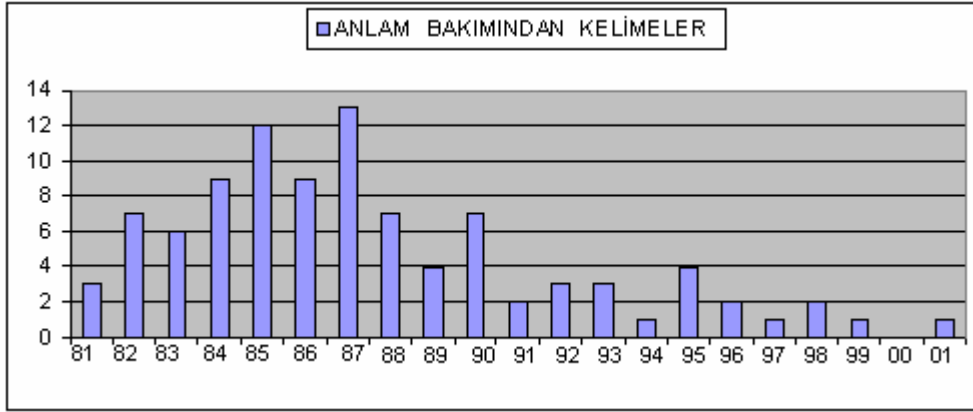
Tablo- 4.129. “Anlam Bakımından Kelimeler” ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 müfredatına uygun sorulara ve kendi soru türüne oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS’deki Türkçe Sorularına %	1992 Müfredat Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Gerçek Anlam	15	0.83	3.49	15
2	Yan Anlam	33	1.82	7.69	34
3	Mecaz Anlam	18	0.99	4.19	18
4	Eş Anlam	6	0.33	1.39	6.1
5	Zıt Anlam	3	0.16	0.69	3
6	Deyim Anlam	22	1.21	5.12	22
7	TOPLAM	97	5.36	22.6	100

Tabloda da görüldüğü gibi 1981-2001 yılları arasında çıkan ÖSS ve ÖYS sorularının % 5.36’sı “Kelimenin Anlam Özellikleri” ile ilgilidir. 21 yılda bu konuyla ilgili çıkan toplam soru sayısı 97’dir. Müfredata uygun

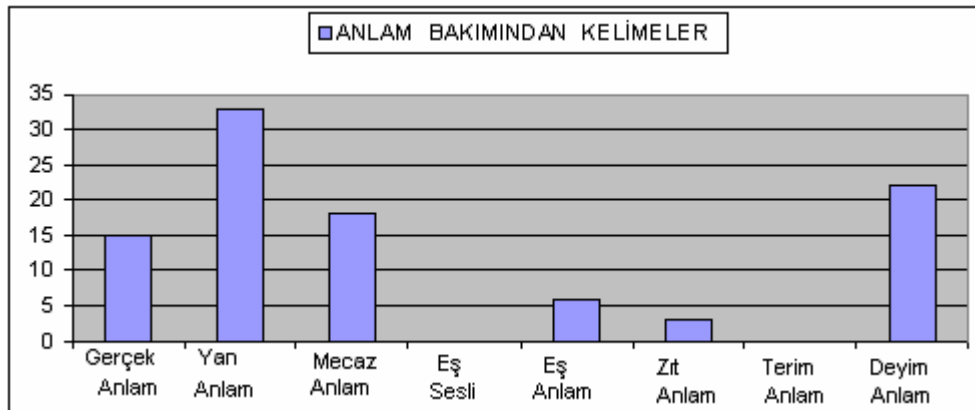
sorular içerisinde ÖSS ve ÖYS' de en fazla soru çıkan konudur . Müfredatla ilgili olan dil bilgisi soruları içerisinde % 22'lik bir dilim oluşturmaktadır.

Şekil: 5 Anlam Bakımından Kelimeler ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi bu konuda en fazla soru 1987 yılında sorulmuştur. 1987 yılında bu konuda 13 soru sorulmuştur. 1985 yılında ise 12 soru sorulmuştur. Dikkat çeken bir özellik, soru sayısının ilk yıllarda daha fazla olmasıdır. 2000 yılında ise bu konudan hiç soru çıkmamıştır. Bu da bize ÖSS ve ÖYS sorularında istikrarlı ve planlı olunmadığını göstermektedir.

Şekil: 6 Anlam Bakımından Kelimeler sorularının konulara göre dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi soruların genel dağılımında en çok pay yan anlamlı kelimelere ayrılmıştır. Yan anlamlı kelimelerden 33 soru sorulmuştur. Bunu 22 soru ile deyim anlamlı kelimeler izlemektedir Eş sesli kelimeler ve terim anlamlı kelimelerden ise hiç soru çıkmamıştır . Dilimizdeki pek çok

kelimenin “terim” olarak kullanılma özelliği var ki buradan hiç soru sorulmamıştır.

4.2.3.3. Gerçek Anlamlı Kelimeler

1981-2001 yılları arasında gerçek anlamlı kelimelerle ilgili 15 soru sorulmuştur. Bu soruların toplam soru sayısına oranı %0.83, müfredata uygun sorulara oranı %3.49, kendi soru türüne oranı ise %15’dir.

Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. “...” kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde “...” cümlesindeki anlamı dışında kullanılmıştır? (1)
2. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerden hangisi gerçek anlamında/ gerçek anlamının dışında kullanılmıştır? (3)
3. “...” cümlesinde “...” sözü neyi belirtmektedir? (1)
4. “...” aşağıdakilerin hangisinde bu parçada öne sürülen tutuma uyulmamıştır? (1)
5. “...” cümlesindeki “...” kelimesinin anlamına en yakın kullanım aşağıdaki cümlelerin hangisinde görülmektedir? (1)
6. “...” kelimesi, aşağıdaki cümlelerin hangisinde “...” anlamında kullanılmaktadır? (3)
7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “...” kelimesi ötekilerden farklı bir anlamda kullanılmıştır? (1)
8. “...” kelimesi, yukarıdaki cümlelerin hangilerinde birbirine yakın anlamda kullanılmıştır? (2)
9. “...” Bu tanıma uygun davranış, aşağıdakilerden hangisiyle adlandırılır? (1)
10. Aşağıdakilerden hangisinde mecazlı söyleyiş yoktur? (1)

En fazla kullanılan soru kalıpları, kelimelerin altı çizili verilerek hangisinin gerçek anlamında kullanıldığının bulunması istenen soru kalıbı ve soru cümlesinde kelimenin verilerek seçeneklerde gerçek anlama gelecek şekilde bu kelimenin kullanılıp kullanılmadığıdır.

4.2.3.4. Yan Anlamlı Kelimeler

1981-2001 yılları arasında yan anlamlı kelimelerle ilgili 33 soru sorulmuştur. Bu 33 sorunun toplam soru sayısına oranı %1.82, müfredata uygun sorulara oranı % 7.69 ve kendi soru türüne oranı % 34'dür. Anlam bakımından kelimelerle ilgili sorular arasında en yüksek orana sahiptir.

Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. "...” sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin hangisinde "...”cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır? (18)
2. "...” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde "...” anlamında kullanılmıştır? (8)
3. "...” sözcüğü,yukarıdaki cümlelerin hangilerinde aynı anlamda kullanılmıştır?(1)
4. Aşağıdakilerin hangisinde "...” sözcüğü farklı bir anlamda kullanılmıştır?(4)
5. Aşağıdakilerin hangisinde, "...” sözcüğünün anlamı ile kullanımı birbirine uymamaktadır? (2)

Sözcüğün örnek cümledeki anlamıyla kullanılmasının istendiği soru kalıbı en çok kullanılan soru kalıbıdır. Birden fazla cümle verilerek, birbirine yakın kullanımların bulunulmasının istendiği soru kalıbı ise en az kullanılanıdır.

4.2.3.5. Mecaz Anlamlı Kelimeler

1981-2001 yılları arasında bu konuda 18 soru sorulmuştur. Bu soruların toplam soru sayısına oranı % 0.99, müfredata uygun sorulara oranı % 4.19, kendi soru türüne oranı % 18'dir. Mecaz anlamlı kelimenin bulunmasına yönelik 6 soru kalıbı kullanılmıştır.

Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. “...” sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde “... anlamında kullanılmıştır?(2)
2. “...” sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin hangisinde “...”cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır? (8)
3. “...” Bu cümledeki “...” kelimesi hangi anlamda kullanılmıştır?(3)
4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “...” kelimesi ötekilerden farklı anlamda kullanılmıştır?(2)
5. “...” sözcüğünün aynı anlamda kullanıldığı iki cümle aşağıdakilerden hangisidir? (1)
6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük mecaz anlamıyla kullanılmıştır?(2)

Sözcüğün örnek cümledeki anlamıyla kullanılmasının istendiği soru kalıbı, en çok kullanılan soru kalıbıdır. Bu soru kalıbı, yan anlamlı kelimelerde de en çok kullanılan soru kalıbıdır. Birden fazla cümle verilerek, birbirine yakın kullanımların bulunmasının istendiği soru kalıbı ise en az kullanılanıdır. Yine bu soru kalıbı, yan anlamla ilgili sorularda da en az kullanılan soru kalıbıdır.

4.2.3.6. Eş Anımlı Kelimeler

Bu konuda 6 soru sorulmuştur. Bu soruların toplam soru sayısına oranı % 0.33, müfredata uygun sorulara oranı % 1.39, kendi soru türüne oranı ise % 6.1'dir.

Bu konuda sorulan 6 soruda yalnızca 1 soru kalıbı kullanılmıştır. Kullanılan soru kalıbı şudur:

1. “...” cümlesine altı çizili sözün kattığı anlam aşağıdakilerden hangisinde vardır?(6)

Bu soru kalıbında örnek cümle verilerek, kelimenin örnek cümledeki anlamıyla kullanıldığı cümlenin bulunması istenmiştir.

4.2.3.7. Zıt Anlamlı Kelimeler

Bu konuda 3 soru sorulmuştur. Bu soruların toplam soru sayısına oranı % 0.16, müfredata uygun sorulara oranı %0.69 ve kendi soru türüne oranı % 3'dür. Bu 3 soruda 3 farklı soru kalıbı kullanılmıştır.

Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. “...” cümlesinde “...” yerine aşağıdakilerden hangisi getirilirse cümle eskisine göre karşıt bir anlam kazanır? (1)
2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “...” kelimesi “...”cümlesindeki “...” kelimesinin anlamca karşıtıdır ? (1)
3. Aşağıdaki dizelerin hangisinde karşıt kavramlar bir arada kullanılmıştır ? (1)

Bu sorularda “zıt anlam” ifadesi kullanılmamış, bunun yerine “karşıt kavram” denilmiştir.

4.2.3.8. Deyim Anlamlı Kelimeler

Deyim anlamlı kelimeleri 5 grupta ele aldık . 22 deyim sorusunun toplam soru sayısına oranı % 1.21, müfredata uygun sorulara oranı % 5.12, kendi soru türüne oranı ise %22'dir.

Deyim anlamla ilgili sorularda 12 soru kalıbı kullanılmıştır. Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

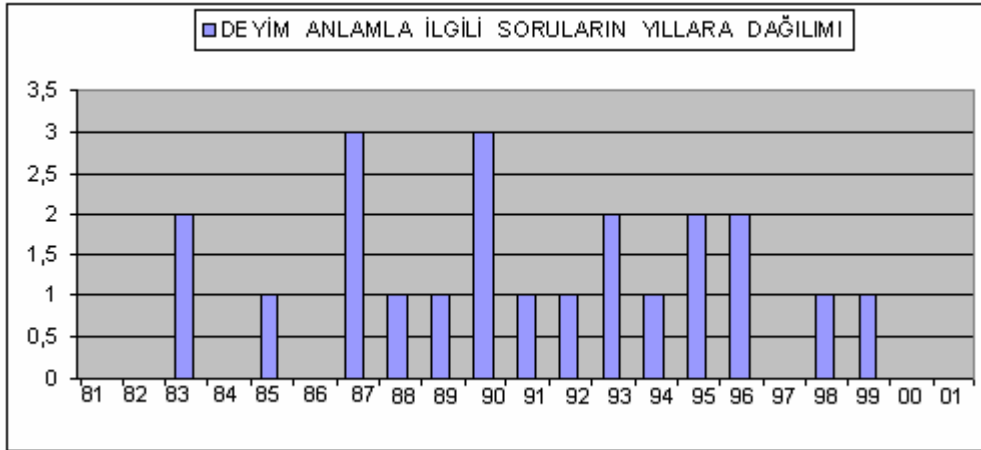
1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili deyim “...” anlamına gelmektedir?(3)
2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “...” anlamı vardır? (1)
3. Aşağıdaki cümlelerde geçen deyimlerden hangisi ötekilerden farklı

anlamdadır ?(2)

4. “...” Altı çizili deyim bu cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır? (1)
5. Yukarıdaki cümlelerin hangilerindeki deyimler anlamca birbirine yakındır ? (1)
6. Aşağıdaki cümlelerde geçen deyimlerden hangisi yanlış anlamda kullanılmıştır? (1)
7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yerinde kullanılmamış bir deyim vardır ? (1)
8. Aşağıdakilerin hangisinde “...” kelimesi başka kelimeyle birlikte deyimleşmiştir ? (2)
9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, cümlede kullanılan deyim açıklaması yoktur/ vardır_? (3)
10. Bu parçada numaralanmış deyimlerden hangisi yanlış açıklanmıştır?(2)
11. Aşağıdakilerin hangisinde ikinci cümle, birinci cümlede kullanılan deyim anlamını içermez ? (1)
12. Yukarıda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilirse, cümle “...” anlamı kazanır ?(4)

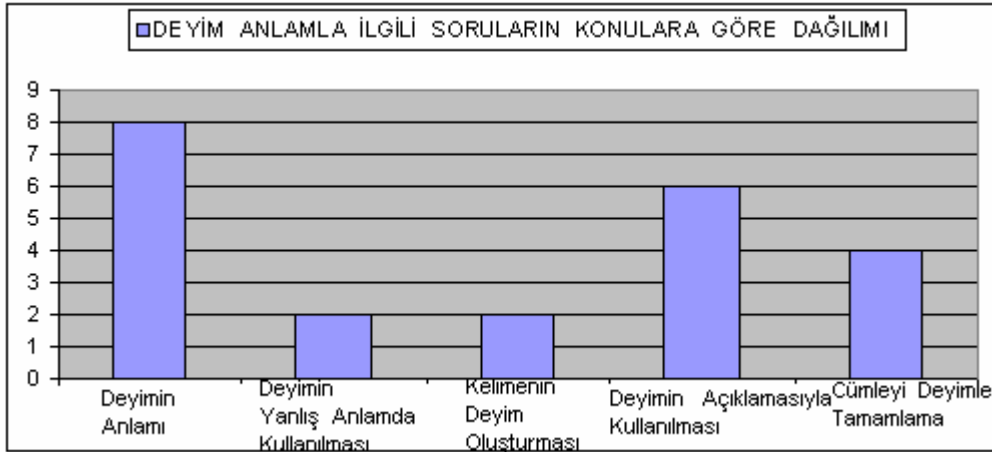
Deyim anlamla ilgili olarak 12 soru kalıbı kullanılmıştır. En çok kullanılan soru kalıbı cümlede boş bırakılan yere uygun deyim getirilmesidir. Soru kalıpları yıllara göre değişkenlik göstermektedir.

Şekil : 7 Deyim Anlam la İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Deyim anlamla ilgili en fazla soru 1987 ve 1990 yıllarında çıkmıştır. 1981, 1982, 1984, 1986 1997, 2000 ve 2001 yıllarında ise hiç soru sorulmamıştır.

Şekil :8 Deyim Anlamla İlgili Soruların Konulara Göre Dağılımı

Bu şekilde de görüldüğü gibi deyim sorularında en çok aranan deyim anlamı ve açıklamasıdır. Cümlelerin deyimle tamamlanmasının istendiği sorular da 4 soru ile en çok sorulan sorular arasındadır.

Tablo –4.130. Deyim Anlamlı Kelimeler ile İlgili Soruların ÖSS, ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS’deki Türkçe Sorularına %	1992 Müfredat Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Deyimin Anlamını Bulma	8	0.44	1.86	8.24
2	Deyimin Yanlış Anlamda Kullanılması	2	0.11	0.46	2.06
3	Sözcüğün Deyim Oluşturması	2	0.11	0.46	2.06
4	Deyimin Açıklamasıyla Kullanılması	6	0.33	1.39	6.18
5	Cümleyi Deyimle Tamamlama	4	0.22	0.93	4.12
7	TOPLAM	22	1.21	5.12	22.6

Tabloda da görüldüğü gibi deyimlerle ilgili sorularda en fazla aranan, %8 (8 soru) ile deyim anlamıdır. Bunu %6 (6 soru) ile deyim açıklamasıyla birlikte kullanıldığı sorular izlemektedir.

4.2.4. Kelime Çeşitleri

4.2.4.1. 1957 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programında Kelime Çeşitleri

Okuma dersindeki metin incelemelerinde “ Uygulamada , isim , sıfat , fiil olarak aynı duyguyu ifade eden kelimeleri buldurmak; içinde boşluklar bulunan metinlerde, cümlenin umumî manasına göre, birbirine yakın kelimelerden uygun düşecekleri kullandırmak...” ifadesine yer verilerek yalnızca isim, sıfat ve fiilden bahsedilmiş diğer sözcük türlerinden bahsedilmemiştir. (Dursunoğlu, 2002:724)

Dil bilgisi konularında arasında II. sınıfta “Kelime çeşitleri ve bunların yerini tutan gruplar (Cümledeki görevlerine göre, Okumada ve Kompozisyonda)” şeklinde yer verilmiştir.

1957 Programı, istenen seviyede olmasa da , kelime çeşitleri sorularını cevaplandırmada gerekli yeterliğe sahiptir.

4.2.4.2. 1992 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programında Kelime Çeşitleri

1991-92 Öğretim Programı, kelime çeşitleri ile ilgili ele aldığı konularla ÖSS ve ÖYS ile yüksek düzeyde örtüşmektedir.

Türk Dili dersinde IX. ve X. sınıflarda kelime çeşitleri konusuna yer verilmiştir. IX. sınıfta fiiller; X. Sınıfta ise isim cinsinden kelimeler başlığı altında isimler, sıfatlar, zamirler, zarflar, edat cinsinden kelimeler konularına yer verilmiştir .

IX. sınıfta

1. Fiiller

1.1 Fiillerin Cümle İçindeki Görevi

1.2. Fiil Çekimi

1.3.Çekimli fiilin yapısındaki unsurlar

1.3.1.Kök –gövde

1.3.2.Şahıs (Kişi) ekleri

1.3.3. Ek fiil , çekimi ve görevi

1.3.4. Fiillerin birleşik zamanlı çekimleri

1.4. Yapılarına Göre Fiiller

1.4.1.Basit fiiller

1.4.2.Türemiş fiiller

1.4.3.Birleşik fiiller

1.4.3.1.İsim+yardımcı fiil kuruluşundaki birleşik fiiller

1.4.3.2.Fiil+yardımcı fiil kuruluşundaki birleşik fiiller

1.4.3.3.Anlamca kaynaşmış , deyimleşmiş birleşik fiiller

1.5. Çatılarına Göre Fiiller

1.5.1.Özneye Göre

1.5.1.1.Etken fiil

1.5.1.2.Edilgen fiil

1.5.1.3.Dönüslü fiiller

1.5.1.4.İşteş fiil

1.5.2. Nesneye Göre

1.5.2.1.Geçişli fiil

1.5.2.2.Geçişsiz fiil

X. sınıfta

2. İsim cinsinden kelimeler

2.1.İsimler

2.1.1.İsmin hâlleri

- 2.1.1.1.Yalın hâli
- 2.1.1.2.İlgi hâli
- 2.1.1.3.Yükleme hâli
- 2.1.1.4.Yaklaşma hâli
- 2.1.1.5.Bulunma hâli
- 2.1.1.6.Ayrılma hâli
- 2.1.2.İsimlerde sahiplik-aitlik
 - 2.1.2.1.İyelik ekleri
 - 2.1.2.2.Aitlik ekleri
- 2.1.3.İsimlerde soru
- 2.1.4.Yapılarına göre isimler
 - 2.1.4.1.Basit isimler
 - 2.1.4.2.Türemiş isimler
 - 2.1.4.3.Birleşik isimler
- 2.1.5.İsim-fiiller
- 2.2. Sıfatlar
 - 2.2.1.Sıfat çeşitleri
 - 2.2.1.1.Niteleme sıfatları
 - 2.2.1.2.Belirtme sıfatları
 - 2.2.1.2.1.İşaret sıfatları
 - 2.2.1.2.2.Sayı sıfatları
 - 2.2.1.2.3.Soru sıfatları
 - 2.2.1.2.4.Belirsizlik sıfatları
 - 2.2.2. Yapılarına göre sıfatlar
 - 2.2.2.1.Basit sıfatlar

2.2.2.2.Türemiş sıfatlar

2.2.2.3.Birleşik sıfatlar

2.2.3.Pekiştirilmiş sıfatlar

2.2.4.Kelime grubu hâlindeki sıfatlar

2.2.5.Sıfat-fiiller

2.3.Zamirler

2.3.1.Zamirlerin cümle içindeki görevleri

2.3.2.Zamir çeşitleri

2.3.2.1.Şahıs zamirleri

2.3.2.2.İşaret zamirleri

2.3.2.3.Soru zamirleri

2.3.2.4.Belirsizlik zamirleri

2.3.3.Zamirlerin yapısı

2.3.3.1.Basit zamirler

2.3.3.2.Birleşik zamirler

2.4.Zarflar

2.4.1.Zarfların çeşitleri

2.4.1.1.Yön zarfları

2.4.1.2.Zaman zarfları

2.4.1.3.Hâl zarfları

2.4.1.4.Azlık-çokluk zarfları

2.4.1.5.Soru zarfları

2.4.2.Zarfların yapısı

2.4.2.1.Basit zarflar

2.4.2.2.Türemiş zarflar

2.4.2.3.Birleşik zarflar

2.4.3.Zarf-fiiller

2.5.Edat cinsinden kelimeler

2.5.1.Edatların cümledeki görevleri

2.5.2.Edat çeşitleri

2.5.2.1.Ünlem edatları

2.5.2.2.Bağlama edatları

2.5.3.Çekim edatları

Tablo-4.131. “Kelime Çeşitleri ” ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

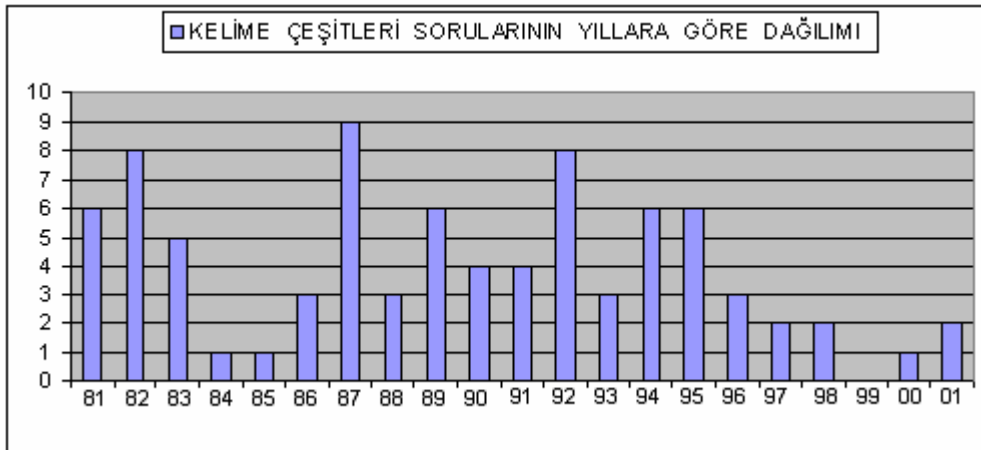
No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS’deki Türkçe Sorularına %	1992 Müfredat Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Fiil	29	1.60	6.75	34.9
2	İsim	3	0.16	0.69	3.6
3	Sıfat	20	1.10	4.66	24
4	Zamir	8	0.44	1.86	9.6
5	Zarf	13	0.71	3.03	15.6
6	Edat	4	0.22	0.93	4.8
7	Bağlaç	6	0.33	1.39	7.2
8	TOPLAM	83	4.7	19.34	100

Tabloda da görüldüğü gibi kelime çeşitleri ile ilgili toplam 83 soru sorulmuştur. Bu ÖSS ve ÖYS soruları içerisinde % 4.7'lik bir bölüm oluşturmaktadır. Müfredata uygun Türkçe soruları içerisinde ise % 19.34'lük bir bölümü oluşturmaktadır.

Kelime çeşitleri ile ilgili sorular adayın gramer bilgisini ölçmeye yönelik sorulardır. Kelime çeşitlerinin toplam soru sayısındaki % 4.7'lik dilimi de gösteriyor ki gramer bilgisi olmadan Türkçe testinden başarılı sayılmak mümkün görünmektedir. Burada şunu vurgulamak gerekir: Özellikle orta dereceli okullarımızda yabancı dil öğrenimi sağlıklı yürüdüğü için öğrencilerin başarısız olduğu derslerin başında İngilizce gelmektedir. Ana dilini iyi bilmeyen öğrencinin yabancı dille ilgili kuralları karşılaştırma yapacağı bir kriteri yoktur. Bu sebeple de karşılaştırma imkânından yoksun olmakta ve öğrendiğini çabuk unutmaktadır.

Okullarımızda dil bilgisi derslerine gereken önemin verilmemesi ve üniversite sınavlarında da öğrenmeye teşvik edecek kadar soru sorulmaması öğrencilerimizin bu konudaki problemlerini artırmaktadır.

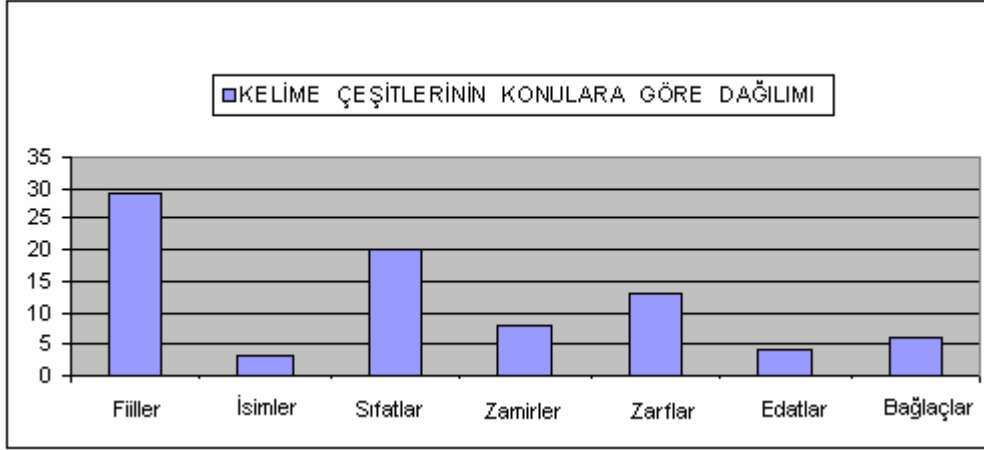
Şekil : 9 Kelime Çeşitleri ile İlgili Soruların Yıllara Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi kelime çeşitleri ile ilgili 1987 yılında 9 soru sorulurken 1999 yılında hiç soru sorulmamıştır. İlk üç yılda soru çıkan soru sayısı 19'dur. 1984 ve 1985 yıllarında ise çıkan toplam soru sayısı 2'dir. Bu da

kelime çeşitleri ile ilgili soruların yıllara göre istikrarlı bir şekilde dağılmadığını göstermektedir.

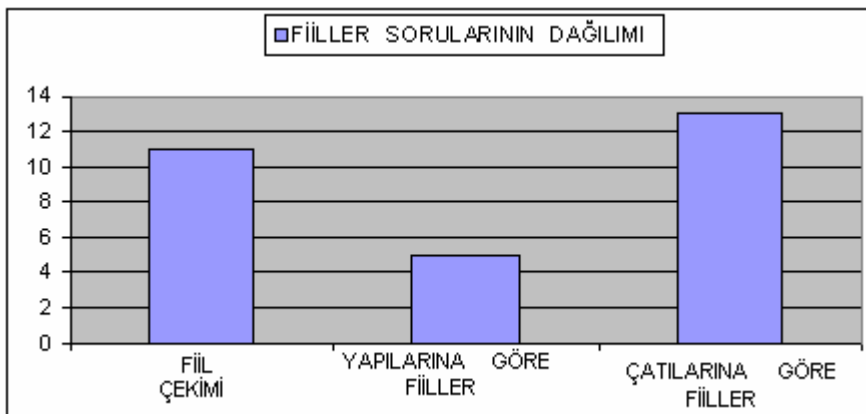
Şekil : 10 Kelime Çeşitleri ile İlgili Soruların Konulara Göre Dağılımı

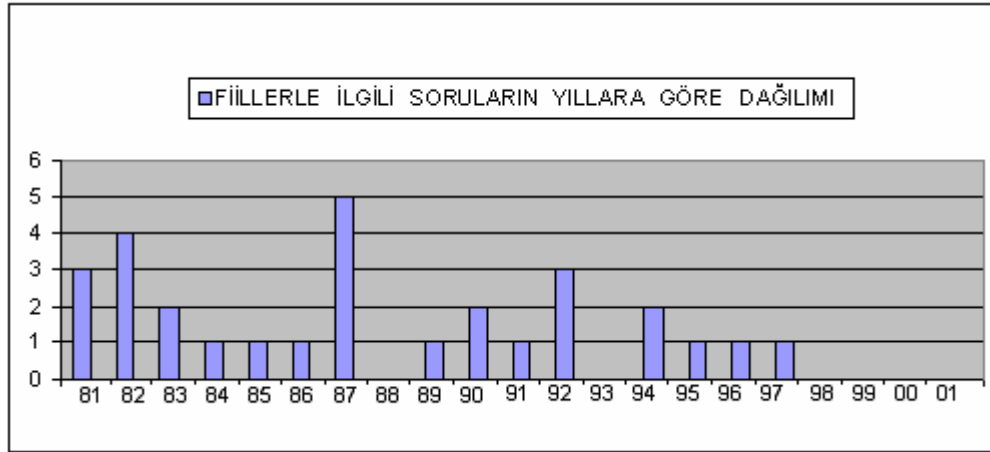
Kelime çeşitleri içerisinde yer alan fiiller, en çok sorunun sorulduğu kelime çeşididir. Sıfatlar da 20 soru ile fiillerden sonra en fazla soru sorulan kelime çeşididir. İsim ve edatlarla ilgili sorular ise en küçük soru oranlarını oluşturmaktadır.

4.2.4.3. Fiiller

Şekil : 11 Fiil Sorularının Konulara Dağılımı

1992 Öğretim Programı'nda kelime çeşitleri içerisinde ilk konu olan fiillerle ilgili 20 yılda 29 soru sorulmuştur. Bu soruları üç ana başlıkta ele aldık. Fiillerin çatısı ile ilgili sorular en büyük bölümü oluşturmaktadır.

Şekil : 12 Fiil Sorularının Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü 1987 yılı en fazla fiil sorusunun çıktığı yıldır. 1988, 1993, 1998,1999, 2000 ve 2001 yıllarında ise fiillerle ilgili soru sorulmamıştır. Dikkat çeken bir unsur da 1997-2001 arasında fiiller ile ilgili hiç soru sorulmamıştır.

4.2.4.3.1. Fiil Çekimi

Tablo- 4.132. Fiil Çekimi ile İlgili Soruların ÖSS, ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS' deki Türkçe Sorularına %	1992 Öğretim Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Basit Zamanlı Fiiller	3	0.16	0.69	3.61
2	Birleşik Zamanlı Fiiller	3	0.16	0.69	3.61
3	Ek Fiil	1	0.05	0.23	1.20
4	Anlam Kayması	4	0.22	0.93	4.81
5	TOPLAM	11	0.60	2.56	13.25

Tabloda da görüldü gibi fiil çekimi ile ilgili sorular toplam soru sayısının %0.60'ını oluşturmaktadır. Müfredata uygun sorular içindeki payı % 2.56 ve kelime çeşitleri içindeki payı % 13'dür. Fiil çekimi soruları içinde anlam kayması ile ilgili 4 soru sorulmuştur. Müfredatta ise anlam kaymasına yer verilmemiştir. 1981-2001 yılları arasında fiil çekimi ile ilgili 11 soru sorulmuştur . Bu soruların 4'ü ÖSS, 7'si ÖYS sorusudur. 3 soru kalıbı kullanılmıştır.

Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylem, ... kipindedir? (5)
2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin fiil kipinde anlam kayması yoktur/vardır? (4)
3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "...” eki eklendiği fiile "...” anlamı katmıştır? (2)

Fiil çekimi sorularında en fazla kullanılan soru kalıbı fiilin kipinin sorulduğu sorulardır. Fiilin aldığı kip ekinin fiile kattığı anlam soruları ise en az kullanılan soru kalıbıdır.

4.2.4.3.2. Yapılarına Göre Fiiller

Tablo-4.133. Fiillerin Yapısı ile İlgili soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS' deki Türkçe Sorularına %	1992 Öğretim Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Basit Fiiller	1	0.05	0.23	1.20
2	Türemiş Fiiller	1	0.05	0.23	1.20
3	Birleşik Fiiller	3	0.16	0.69	3.61
4	TOPLAM	5	0.27	1.16	6.02

Tabloda da görüldüğü gibi fiillerin yapısı ile ilgili sorularda birleşik fiiller üzerinde durulmuştur. Birleşik fiillerden 3 soru çıkarken, basit ve türemiş fiillerle ilgili soru sayısı 1'dir. Fiillerin yapısı ile ilgili soruların kelime çeşitleri içerisindeki oranı ise % 6.02'dir.

1981-2001 yılları arasında fiil yapısı ile ilgili 5 soru sorulmuştur.

Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “...” sözcüğü yardımcı eylem olarak kullanılmamıştır?
2. “...” Bu tanımın dışında kalan bileşik eylem aşağıdakilerin hangisinde vardır
3. “...” Aşağıdaki dizelerin hangisinde yukarıda sözü edilen fiillerin tümü örneklendirilmektedir?
4. Aşağıdakilerin hangisinde birden çok bileşik fiil vardır?
5. Yukarıdaki cümlelerin hangisinde değişerek yeni bir görünüm kazanma durumu anlatılmaktadır?

Fiillerin yapısı ile ilgili sorularda “bileşik” fiil ifadesi iki soru kalıbında kullanılmıştır. Müfredatta ise “birleşik” fiil ifadesi geçmektedir. Sorularda basit ve türemiş kelimeleri ise kullanılmamıştır.

4.2.4.3.3. Çatılarına Göre Fiiller

1981-2001 yılları arasında fiil çatısı ile ilgili 13 soru sorulmuştur. 7 soru kalıbı kullanılmıştır.

Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylem yapılışı yönünden farklı bir özellik göstermektedir? (1)

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisi, ...-...ilişkisi yönünden farklı bir özellik göstermektedir? (1)
3. “...” cümlesinde görülen ...-... ilişkisi aşağıdakilerin hangisinde vardır?(5)
- 4 . Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi, çatı bakımından öbürlerinden farklıdır? (2)
5. “...” Bu tanıma göre aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi ... bir fiildir? (1)
6. Yüklemi geçişli fiil olduğu halde nesne kullanılmamış cümle aşağıdakilerden hangisidir? (1)
7. Yukarıda numaralanmış cümlelerden hangisinin yüklemi ... bir fiildir? (2)

Örnek cümlede görülen özne-yüklem veya nesne- yüklem ilişkisinin seçeneklerde bulunulmasının istendiği soru kalıbı en fazla kullanılmıştır.

Tablo-4.134.Fiillerin Çatısı ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına , 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS’deki Türkçe Sorularına %	1992 Öğretim Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Öznesine Göre Fiil Çatıları	7	0.38	1.63	8.43
2	Nesnesine Göre Fiil Çatıları	6	0.33	1.39	7.22
3	TOPLAM	13	0.71	3.03	15.66

Tabloda da görüldüğü gibi fiil çatısı ile ilgili sorular, toplam soru sayısının %0.71'ni, müfredata uygun soruların %3.03'ünü oluşturmaktadır. Kelime çeşitleri içindeki payı ise % 15.66'dır. Öznesine göre fiil çatılarıyla ilgili 7, nesnesine göre fiil çatılarıyla ilgili 6 soru sorulmuştur.

4.2.4.4.İsim Cinsinden Kelimeler

4.2.4.4.1. İsimler

Tablo- 4.135. İsimler ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS' deki Türkçe Sorularına %	1992 Öğretim Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	İsimler	3	0.16	0.23	3.61
2	Toplam	3	0.16	0.23	3.61

İsimlerle ilgili olarak 3 soru sorulmuştur. 3 soru kalıbı kullanılmıştır.

Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

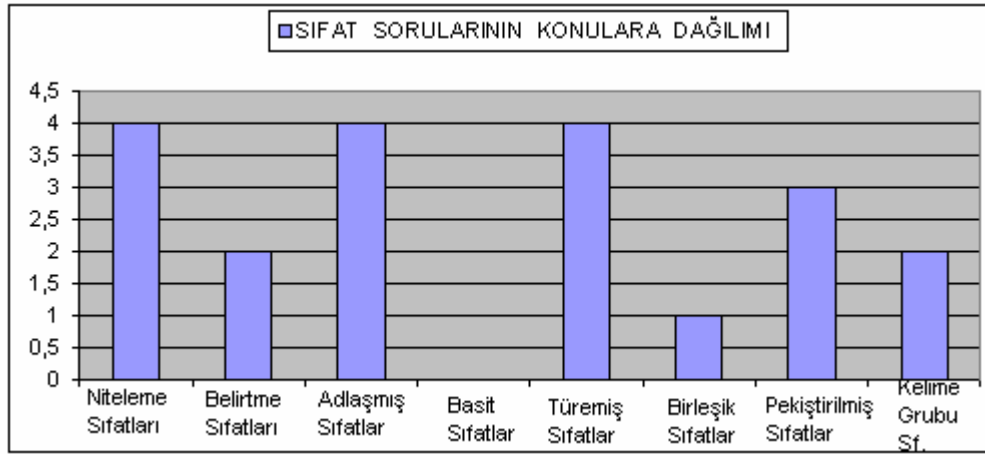
1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ekiyle türemiş sözcük, küçültme anlamından sıyrılarak somut varlığa ad olmuştur?
2. "...” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde ad olarak kullanılmıştır?
3. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük, sözcük türü bakımından ötekilerden farklıdır?

İsimler ile ilgili sorularda “isim” değil “ad” kelimesi kullanılmıştır. Oysa müfredatta isim kelimesi kullanılmaktadır. İsim tamlamaları ile ilgili sorulan 9 soru ise kelime grupları içinde ele alınacağından burada değerlendirilmemiştir.

Tabloda da görüldüğü gibi isimler ilgili sorular toplam soru sayısının 0.16'sını, müfredata uygun soruların %0.23'ünü oluşturmaktadır. Kelime çeşitleri içindeki payı ise %3.61'dir.

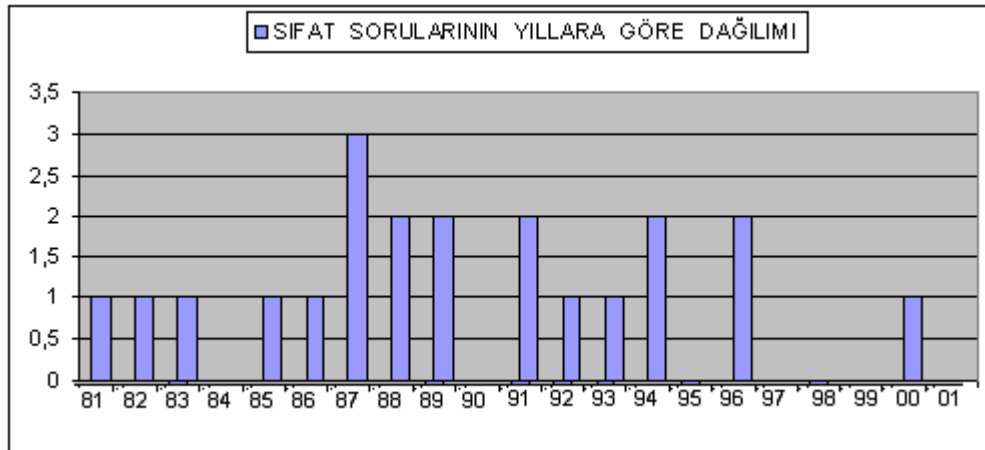
4.2.4.4.2. Sıfatlar

Şekil :13 Sıfat Sorularının Türlerine Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi sıfatlarla ilgili 21 yılda 20 soru sorulmuştur. İsim cinsinden kelimeler arasında en fazla soru çıkan konu sıfatlardır. Sıfat çeşitlerinden nitelme sıfatları, sıfatların yapısından ise türemiş sıfatlar 4 soru ile en fazla sorulan sıfat konularıdır. Müfredatta yer almayan adlaşmış sıfatlarla ilgili ise 4 soru sorulmuştur. Sıfatların yapısı içerisinde yer alan basit sıfatlarla ilgili 21 yıl boyunca soru sorulmamıştır.

Şekil : 14 Sıfatlar ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi sıfatlar ile ilgili 1987 yılında 3 soru sorulmuştur. 1987 yılı, 21 yıl boyunca en fazla soru sorulan yıl olmuştur. 1984,1990, 1995,1997 1998, 1999 ve 2001 yıllarında ise bu konudan soru çıkmamıştır.

Tablo-4.136. Sıfatlar ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS' deki Türkçe Sorularına %	1992 Öğretim Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Niteleme Sıfatları	4	0.22	0.93	4.81
2	Belirtme Sıfatları	2	0.11	0.46	2.40
3	Adlaşmış Sıfatlar	4	0.22	0.93	4.81
4	Türemiş Sıfatlar	4	0.22	0.93	4.81
5	Birleşik Sıfatlar	1	0.05	0.23	1.20
6	Pekiştirilmiş Sıfatlar	3	0.16	0.69	3.61
7	Kelime Grubu Sf.	2	0.11	0.46	2.40
8	TOPLAM	20	1.10	4.66	24.09

Tabloda da görüldüğü gibi sıfatlarla ilgili soruların toplam soru sayısındaki payı %1.10, müfredatla ilgili dil bilgisi soruları içindeki payı %4.66

ve kelime çeşitleri içindeki payı %24.09'dur. Sıfatlar kelime çeşitleri ile ilgili sorularda fiillerden sonra en fazla soru sorulan kelime çeşididir. İsim cinsinden kelimeler arasında ise ez fazla sıfatlar ile ilgili soru sorulmuştur.

Sıfatlarla ilgili sorularda çok farklı soru kalıpları kullanılmıştır. Sıfatların çeşitleri ile ilgili 6 soru sorulmuştur.

Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “...” sözcüğü ... bildirmektedir? (1)
2. Hangi cümlede “...” kelimesi bu cümledeki ile aynı görevde ve anlamda kullanılmıştır? (2)
3. Hangi cümlede “...” kelimesi ötekilerden farklı bir görevde kullanılmıştır? (1)
4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir sözcük hem belirtme hem niteleme sıfatı almıştır? (1)
5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ... anlamı ... sıfatıyla sağlanmıştır?(1)

Soru kalıpları arasında örnek cümle verilerek kelimenin türünün bu cümledekiyle aynı olmasının istendiği soru kalıbı 2 soruda kullanılmıştır. Diğer soru kalıpları yalnızca 1 soruda kullanılmıştır. Burada ilgi çeken bir unsur da “böyle” niteleme sıfatının 1983 ÖYS ve 1986 ÖSS olmak üzere iki defa sorulmasıdır.

Sıfatların yapısı ile ilgili 10 soru sorulmuştur. 8 soru kalıbı kullanılmıştır. Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki ikilemeler, görev yönünden diğerlerinden farklıdır?(1)
2. “...” aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu yolla yapılmış bir sıfat/ sıfat grubu vardır? (2)
3. “...” Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu tanıma uymayan bir pekiştirme sıfatı kullanılmıştır?(2)

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük, sözcük türü bakımından ötekilerden farklıdır? (1)
5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eki alan sözcük ...sıfatı olarak kullanılmıştır? (1)
6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ...addan türeyip ...varlığı niteleyen sıfat vardır ? (1)
7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir ad, birden çok sıfatla nitelenmiştir?
8. Aşağıdakilerin hangisinde pekiştirmeli niteleme sıfatları vardır?

Açıklama yapılarak, bu açıklamaya göre pekiştirme sıfatının bulunmasının istendiği soru kalıbı 2 soruda kullanılmıştır. Birleşik ve türemiş sıfatların oluşum yollarının anlatıldığı ve bu kurala uygun sıfatın bulunmasının istendiği soru kalıbı da 2 soruda karşımıza çıkmaktadır. Diğer soru kalıpları ise yalnızca 1 soruda kullanılmıştır.

Müfredatta yer verilmeyen adlaşmış sıfatlarla ilgili 4 soru sorulmuştur.

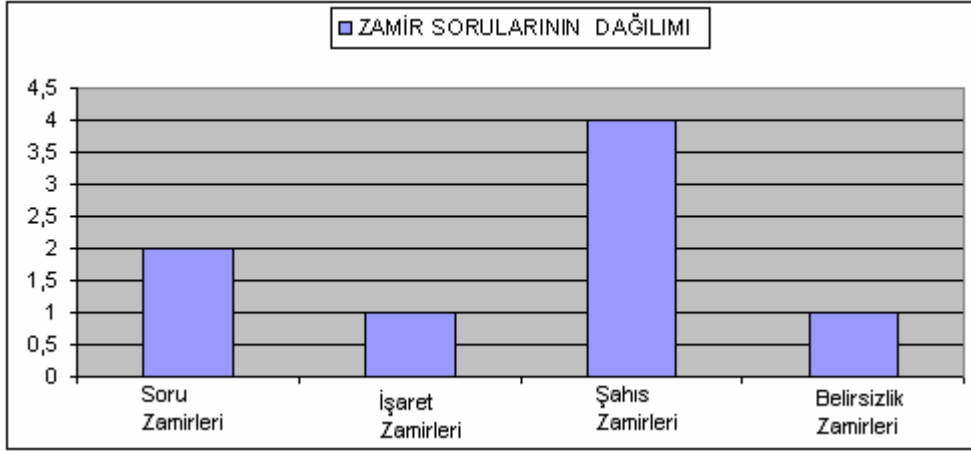
Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir adlaşmış sıfat vardır?
- 2.“...” Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük bu kurala örnek gösterilebilir?
3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ... adlaşmış sıfattır?
4. “...” cümlesindeki ...kelimesi sıfat olduğu halde isim olarak kullanılmıştır. Aşağıdakilerden hangisinde böyle bir kural vardır?

Adlaşmış sıfatlarla ilgi 4 soruda 4 farklı soru kalıbı kullanılmıştır. 2 soru cümlesinde “adlaşmış sıfat” ifadesi kullanılmadan adlaşmış sıfatın bulunması istenmiştir. Diğer 2 soruda ise soru cümlesinde adlaşmış sıfatın bulunması istendiği belirtilmiştir.

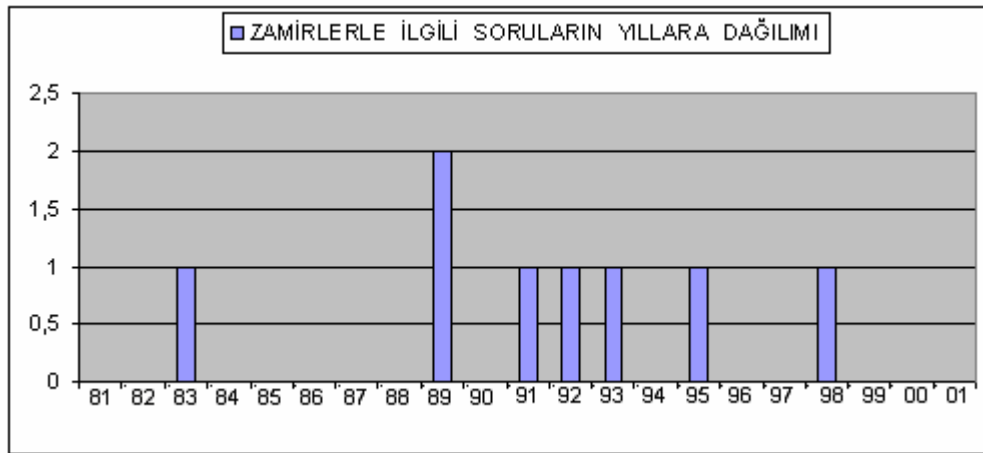
4.2.4.4.3. Zamirler

Şekil : 15 Zamir Sorularının Türlerine Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi zamirlerle ilgili 8 soru sorulmuştur. Şahıs zamirleri, 5 soru ile en fazla soru sorulan zamir çeşidi olmuştur. Soru zamiriyle ilgili 2 soru sorulmuştur. İşaret ve belirsizlik zamirleri ile ilgili ise yalnızca 1'er soru sorulmuştur. 21 yıl boyunca zamirlerin yapısı ile ilgili soru sorulmamıştır.

Şekil : 16 Zamirler ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi 1989 yılı zamirlerle ilgili en fazla sorunun sorulduğu yıl olmuştur. 21 yılın 14'ünde yapılan sınavlarda zamir sorusu sorulmamıştır. Sorulan 8 zamir sorusundan 4'ü ÖSS'de, 4'ü de ÖYS'de sorulmuştur.

Tablo :4.137. Zamirler ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS’deki Türkçe Sorularına %	1992 Öğretim Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Şahıs Zamirleri	4	0.27	0.93	4.81
2	İşaret Zamirleri	1	0.05	0.23	1.20
3	Soru Zamirleri	2	0.11	0.46	2.40
4	Belirsizlik Zamirleri	1	0.05	0.23	1.20
5	TOPLAM	8	0.44	1.86	9.63

Tabloda da görüldüğü gibi 21 yılda yapılan ÖSS ve ÖYS sınavlarında çıkan 8 zamir sorusu toplam soru sayısının %0.44’ünü , müfredata uygun soruların %1.86’sını ve kelime çeşitleri ile ilgili soruların ise %9.63’ünü oluşturmaktadır.

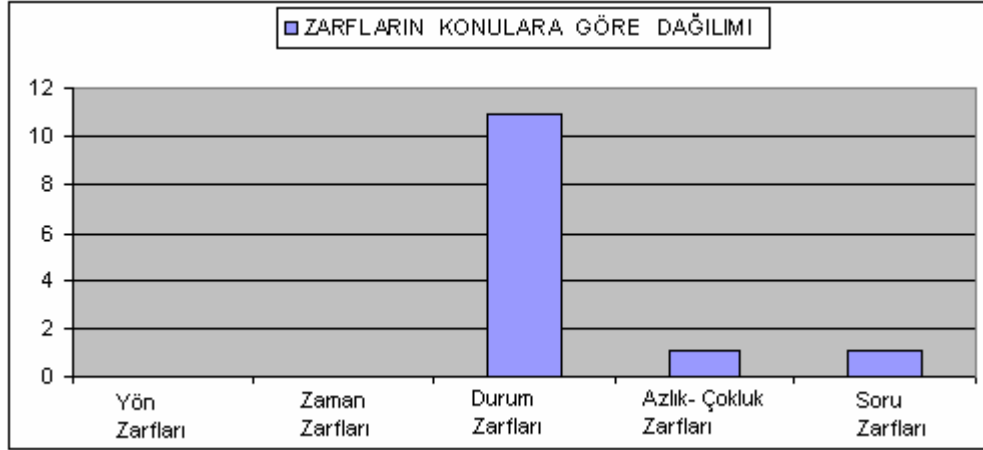
Zamirlerle ilgili 8 soruda kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdakilerin hangisinde soru anlamı bir zamirle sağlanmıştır? (2)
2. “...” Aşağıdakilerden hangisi bu kurala bir örnektir? (3)
3. Aşağıdaki dizelerin hangisinde zamir ekeylem olarak yüklem olmuştur? (1)
4. “...” sözcüğü aşağıdaki dizelerin hangisinde tür bakımından ötekilerden farklıdır? (1)
5. “...” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde ... zamiri olarak kullanılmıştır? (1)

Zamir sorularında en fazla kullanılan soru kalıbı bir kuralın açıklanıp seçeneklerde bu kurala uygunluğun aranmasıdır. Sorularda yalnızca 1 soruda zamir kelimesi soru cümlesinde geçmemiştir. Diğer sorularda ise soru cümlesinde zamir ifadesi kullanılmıştır. Dikkatimizi çeken bir diğer konu, sorularda “belgisiz zamir” ifadesi kullanılırken müfredatta “ belirsizlik zamiri” ifadesinin kullanılmasıdır. Muharrem Ergin de bu konuda (1993:428) “belirsizlik zamiri”ni kullanmıştır.

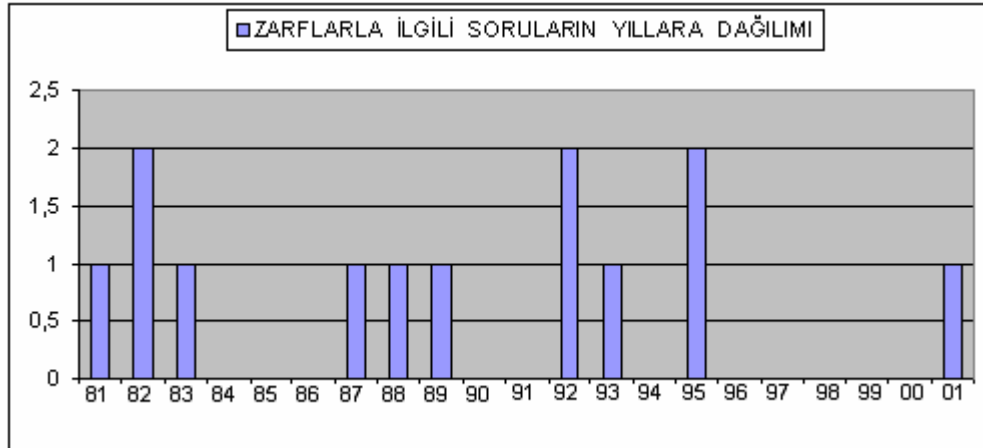
4.2.4.4.4. Zarflar

Şekil :17 Zarflar ile İlgili Soruların Türlerine Göre Dağılımı

1981-2001 yılları arasında zarflarla ilgili 13 soru sorulmuştur. Durum(hâl) zarfları en fazla soru sorulan zarf çeşididir. Yön ve zaman zarfları ile ilgili ise hiç soru sorulmamıştır. Zarfların yapısı ile ilgili de 21 yıl boyunca soru sorulmamıştır.

Şekil : 18 Zarflar ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi zarflarla ilgili en fazla soru sorulan yıllar 1982, 1992 ve 1995'dir. 21 yılın 11'inde ise zarflarla ilgili soru sorulmamıştır. Soruların 9'u ÖSS, 4'ü ÖYS sorusudur.

Tablo :4.138. Zarflar ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS’deki Türkçe Sorularına %	1992 Öğretim Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Durum Zarfları	11	0.60	2.56	13.25
2	Azlık-çokluk Zarfları	1	0.05	0.23	1.20
3	Soru Zarfları	1	0.05	0.23	1.20
4	Toplam	13	0.71	3.03	15.66

Tabloda da görüldüğü gibi zarflar toplam soru sayısının ancak %0.71’ini oluşturmuştur. Öğretim programına göre sorulan soruların ise %3.03’ünü oluşturmuştur. Kelime çeşitlerinin ise % 15.66’sını zarflar ile ilgili sorular oluşturmuştur.

Zarflar ile ilgili kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. “...” cümlesindeki “...” sözcüğü, görevi yönünden, aşağıdaki cümlelerin hangisindeki “...” sözcüğü ile özdeştir? (1)
2. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki “...” sözcüğü, “...” cümlesindeki ile aynı/farklı görev ve anlamdadır? (2)
3. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki “...” sözcüğü , sözcük türü yönünden ötekilerden farklıdır? (6)
4. Aşağıdaki dizelerin hangisinde yüklemi /cümlelin anlamını durum yönünden belirten bir söz vardır? (2)

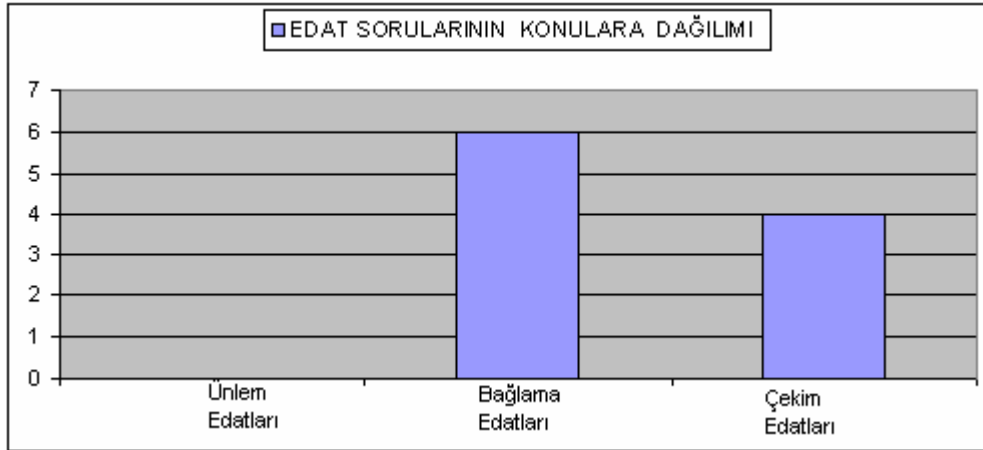
5.Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ... belirten bir zarf vardır?(1)

6.Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme zarf olarak kullanılmıştır?(1)

Zarflar ile ilgili sorularda en fazla kullanılan soru kalıbı, örnek olarak verilen kelimenin türü ile ilgili sorulardır. Bu soru kalıbı 6 zarf sorusunda kullanılmıştır. Soru cümlesinde “zarf” kelimesinin geçtiği soru kalıbı yalnızca 2’dir. Diğer soru kalıplarında soru cümlesinde “zarf” kelimesi geçmemiştir.

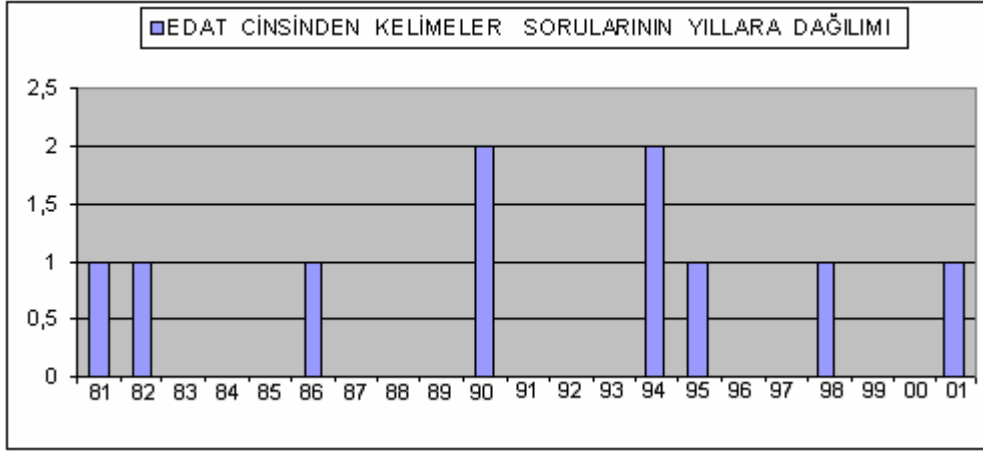
4.2.4.5. Edat Cinsinden Kelimeler

Şekil : 19 Edat Cinsinden Kelimeler ile İlgili Soruların Konulara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi edatlarla ilgili 10 soru sorulmuştur. Bu 10 sorudan 6’sı bağlama edatları 4’ü ise çekim edatları ile ilgilidir. Ünlüm edatları ile ilgili ise hiç soru sorulmamıştır.

Şekil : 20 Edat Cinsinden Kelimeler ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi edat cinsinden kelimelerle ilgili en fazla soru sorulan yıllar 1990 ve 1994 yıllarıdır. Bu yıllarda edatlarla ilgili 2 soru sorulmuştur. 21 yılın 13'ünde ise edatlarla ilgili hiç soru sorulmamıştır.

Tablo : 4.139. Edat Cinsinden Kelimeler ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS' deki Türkçe Sorularına %	1992 Öğretim Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Bağlama Edatları	6	0.33	1.39	7.22
2	Çekim Edatları	4	0.22	0.93	4.81
3	Toplam	10	0.55	2.33	12.04

Tabloda da görüldüğü gibi edatlarla ilgili soruların kelime çeşitlerine oranı %12'dir. 1992 Türk Dili dersi müfredatı ile ilgili sorulara oranı ise %

2.33'dür. 21 yılda sorulan toplam Türkçe sorusuna oranı ise %0.55'dir. Edat cinsinden kelimeler, kelime çeşitleri arasında en az soru sorulan kelime çeşididir.

Edatlarla ilgili sorularda kullanılan soru kalıpları şunlardır.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “...” bağlacı ... anlamında kullanılmıştır?
(3)
2. “...” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu cümledekiyle aynı anlam ve görevdedir? (1)
3. Aşağıdakilerin hangisinde “....” eki , ötekilerden farklı bir görevde kullanılmıştır? (1)
4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “....” bağlacıyla aynı anlama gelen bir sözcük kullanılmıştır? (1)
5. “...” Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi yoktur? (2)
6. Aşağıdakilerin hangisinde bağlaç olarak kullanılmıştır? (2)

Kullanılan soru kalıpları arasında en fazla kullanılan “ama” bağlacının cümleye kattığı anlamla ilgili sorulardır. Bu bağlaçla ilgili 3 soru sorulmuştur. Cümle verilerek, bu cümlede olmayan kelime çeşidinin bulunmasının istendiği soru kalıbı 2 soruda görülmektedir. 94 ÖYS ve 2001 ÖSS’de kullanılan bu soru kalıbı diğer soru kalıplarına göre farklılık göstermektedir.

4.2.5. Cümle Bilgisi

4.2.5.1. 1957 Türk Dili ve Edebiyatı Programında Cümle Bilgisi

1957 programında cümle bilgisi konusuna üç sınıfta da yer verilmiştir. Diğer derslerde de bu konuda çalışmalar yapılması gereğinden bahsedilmiştir.

Lise 1.sınıfta :

Cümleler (Bütün çalışmalarda)

Lise 2. sınıfta :

Cümleler (Çeşitli cümlelerin söylenişinden ve öğelerindeki değişikliklerden doğan mâna farkları. Kompozisyonda , metin incelemelerinde)

Lise 3.sınıfta

Cümleler (Edebiyatımızın türlü devirlerindeki nesir cümlelerinin farkları . Metin incelemelerinde.)

4.2.5.2.1992 Türk Dili ve Edebiyatı Programında Cümle Bilgisi

XI. sınıfta Türk Dili dersinde cümle bilgisi konusuna geniş yer verilmiştir .

I. Kelime Grupları ve Cümle

1.1. Cümle unsurlarının yapısında bulunan başlıca kelime grupları

1.1.1.İsim tamlaması

1.1.2.Sıfat tamlaması

1.1.3.Tekrar grubu

1.1.4.Aitlik grubu

1.1.5.Edat grubu

1.1.6.Birleşik fiil

1.1.7.İsim-fiil grubu

1.1.8.Sıfat-fiil grubu

1.1.9.Zarf-fiil grubu

1.1.10.Unvan grubu

1.1.11.Sayı grubu

1.1.12.Ünlem grubu

1.1.13.Bağlama grubu

1.1.14.Kısaltma grupları

1.2.Cümleyi meydana getiren unsurlar

1.2.1.Yüklem

1.2.2.Özne

1.2.3.Nesne

1.2.4.Zarf tümleci

1.2.5.Yer tamamlayıcısı

1.2.6.Cümle dışı unsurlar

1.3.Cümle çeşitleri

1.3.1.Yapılarına göre cümleler

1.3.1.1.Basit cümle

1.3.1.2.Sıralı cümle

1.3.1.3.Bağlı cümle

1.3.1.4.Birleşik cümle

1.3.1.4.1.İç içe birleşik cümle

1.3.1.4.2.Ki'li birleşik cümle

1.3.1.4.3.Şartlı birleşik cümle

1.3.2.Yüklemin türüne göre cümleler

1.3.2.1.İsim cümlesi

1.3.2.2.Fiil cümlesi

1.3.3.Anlamlarına göre cümleler

1.3.3.1.Olumlu cümle

1.3.3.2.Olumsuz cümle

1.3.3.3.Soru cümlesi

1.3.4.Yüklem yeri bakımından cümleler

1.3.4.1.Kurallı cümle

1.3.4.2.Devrik cümle

II.Bölüm

2. Cümle Çözümlemesi

2.1.Cümle çözümlemesi plânı

2.1.1.Yapılarına göre

2.1.1.1.Basit cümle

2.1.1.2.Sıralı cümle

2.1.1.3.Bağlı cümle

2.1.1.4.Birleşik cümle

2.2.Yüklem türüne göre cümleler

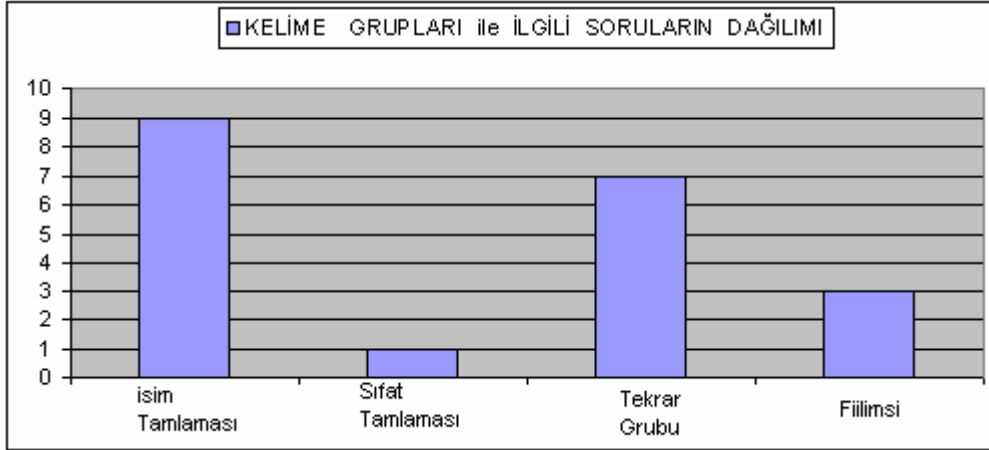
2.2.1.İsim cümlesi

2.2.2.Fiil cümlesi

4.2.5.3. Kelime Grupları

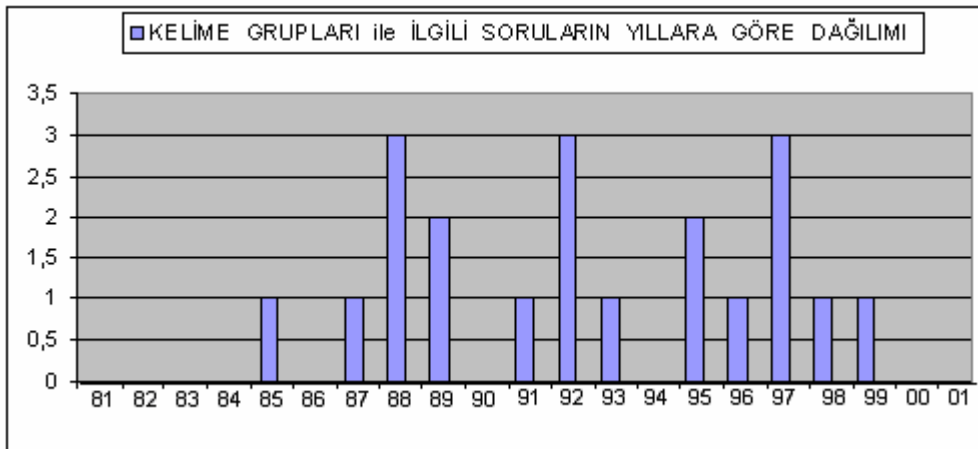
“Kelime Grupları” konusu müfredatta cümle bilgisi içinde yer almış ve XI. sınıfta işlenmiştir. Bu konuda 20 soru sorulmuştur. Edat cinsinden kelimeler konusu içinde ele alınan edat ve bağlaçlar da edat ve bağlama grupları oluşturmuştur. Bu 10 soru kelime çeşitleri içerisinde ele alınmıştır

Şekil :21 Kelime Grupları ile İlgili Soruların Konulara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi isim tamlamaları, en fazla soru sorulan kelime grubudur. Sıfat tamlaması ile ilgili ise 21 yılda yalnızca 1 soru sorulmuştur. Müfredatta “tekrar grubu” olarak, sınavlarda ise “ikileme” olarak ifade edilen tekrar grubu ile ilgili 7 soru sorulurken , fiilimsilerle ilgili yalnızca 3 soru sorulmuştur.

Şekil :22 Kelime Grupları ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Kelime grupları ile ilgili en fazla soru 1988, 1992, 1997 yıllarında çıkmıştır. 21 yılın 9'unda ise kelime grupları ile ilgili hiç soru çıkmamıştır.

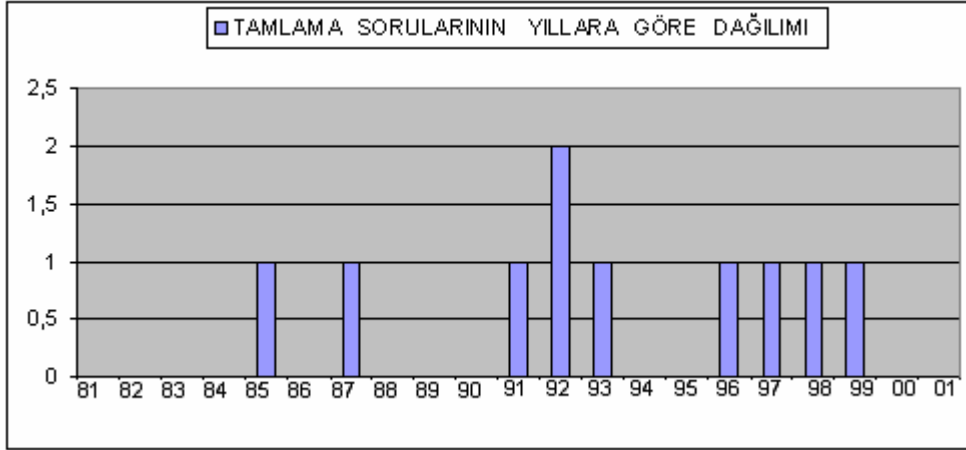
Tablo- 4.140. Kelime Grupları ile İlgili Soruların ÖSS, ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS' deki Türkçe Sorularına %	1992 Müfredat Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	İsim Tamlaması	9	0.49	2.09	45
2	Sıfat Tamlaması	1	0.05	0.23	5
3	Tekrar Grubu	7	0.38	1.63	35
4	Filimsi	3	0.16	0.69	15
5	TOPLAM	20	1.05	4.43	100

Tabloda da görüldüğü gibi kelime grupları sorularının toplam soru sayısı içindeki payı % 1.05(20 soru)'ken, müfredata uygun sorular içindeki payı % 4.43'dür.

4.2.5.3.1. Tamlamalar

Şekil : 23. Tamlamalar ile İlgili Sorularının Yıllara Göre Dağılımı

1992 yılı, 2 soru ile tamlamalar ile ilgili en fazla soru sorulan yıl olmuştur. Diğer yıllarda ise yalnızca 1 tamlama sorusu sorulmuştur. 21 yılın 11'inde ise tamlamalar ile ilgili soru sorulmamıştır.

Tamlamalarla ilgili sorularda kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir ... tamlaması vardır/ yoktur? (6)
2. Aşağıdakilerin hangisinde ... “...” cümlesinin ... ile aynı türden bir tamlama durumundadır? (1)
3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir ad takımı arasına, ... sıfatı girmiştir?(3)

Soru cümlesinde isim veya sıfat tamlamasının sorulduğu soru kalıbı, 6 soruda karşımıza çıkmaktadır. Sıfat veya sıfat grubunun isim tamlamasının tamlayanını veya tamlananını nitelemesiyle oluşan tamlamaların sorulduğu soru kalıbı 3 soruda kullanılmıştır. 1 soruda ise cümlede öge görevi üstlenmiş tamlama ile ilgili soru kalıbı kullanılmıştır.

Tablo- 4.141. İsim Tamlamaları ile İlgili Soruların ÖSS, ÖYS Sorularına , 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

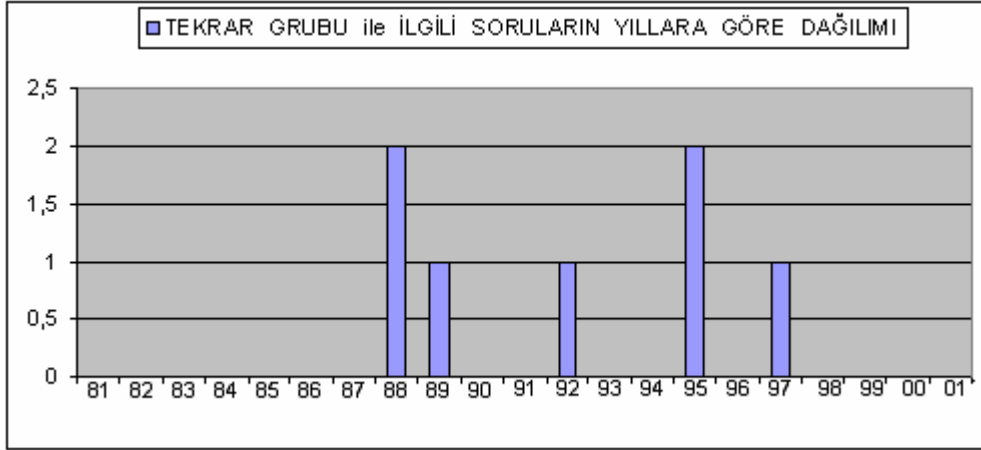
No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS' deki Türkçe Sorularına %	1992 Müfredat Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Belirtili İsim Tamlaması	2	0.11	0.46	10
2	Belirtisiz İsim Tamlaması	2	0.11	0.46	10
3	Zincirleme İsim Tamlaması	1	0.05	0.23	5
4	Araya Sıfat Girmiş İsim Tamlaması	3	0.16	0.69	15
5	Tamlayanı Düşmüş İsim Tamlaması	1	0.05	0.23	5
	Sıfat Tamlaması	1	0.05	0.23	5
6	TOPLAM	10	0.55	2.33	50

Tabloda da görüldüğü gibi 20 yılda tamlamalarla ilgili 10 soru sorulmuştur. Bu 10 soru, toplam soru sayısının %0.55'ini, müfredata uygun soruların %2.33'ünü ve kendi soru türünün % 50'ini oluşturmuştur. Sıfat

taamlaması ile ilgili ise yalnızca 1 soru sorulurken, isim taamlamaları ile ilgili 9 soru sorulmuştur.

4.2.5.3.2. Tekrar Grubu

Şekil : 24 Tekrar Grubu ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

1988 ve 1995 yılları tekrar grubu ile ilgili en fazla sorunun sorulduğu yıllardır. Bu yıllarda 2 soru sorulmuştur. Diğer 3 yılda ise yalnızca 1'er soru sorulmuştur. 21 yılın 16'sında ise tekrar grubu ile ilgili hiç soru sorulmamıştır.

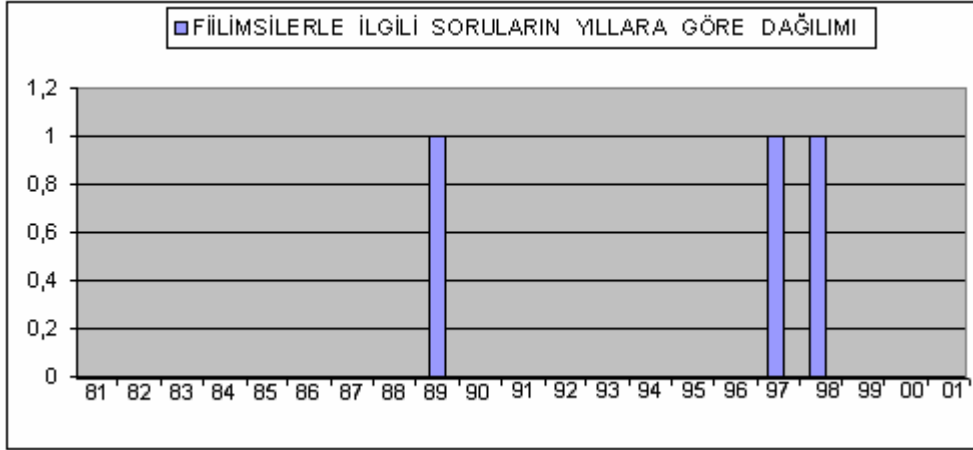
Tekrar grubu ile ilgili 7 soruda kullanılan soru kalıpları şunlardır :

1. "...” cümlesine altı çizili sözün kattığı anlam aşağıdakilerden hangisinde vardır? (4)
2. Aşağıdaki dizelerde geçen ikilemelerden hangisi yüklemle birlikte deyimleşmiştir? (1)
3. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki ikilemeyi oluşturan sözcükler tek başlarına kullanılamaz? (1)
4. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili ikilemede anlamsız bir sözcük vardır? (1)

İkilemelerle ilgili sorularda en fazla kullanılan soru kalıbı, ikilemenin cümleye kattığı anlamın bulunmasının istendiği soru kalıplarıdır. Diğer soru kalıpları ise yalnızca 1 soruda karşımıza çıkmaktadır.

4.2.5.3.3. Fiilimsiler

Şekil : 25 Fiilimsiler ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Fiilimsiler ile ilgili 3 soru da ÖYS sorusudur. Bu sorular 1989, 1997 ve 1998 ÖYS sınavlarında çıkmış sorulardır. 21 yılın 18'inde fiilimsiler ile ilgili soru sorulmamıştır.

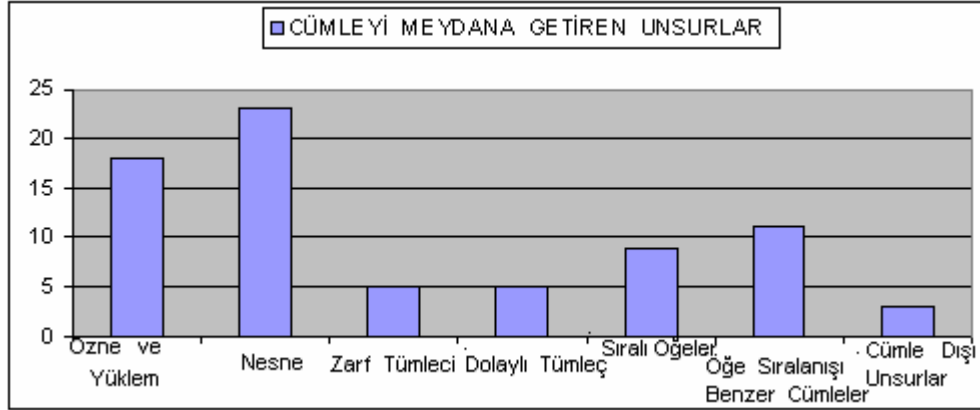
Fiilimsilerle ilgili 3 soruda 2 soru kalıbı kullanılmıştır. Kullanılan soru kalıpları şunlardır.

1. Yukarıdaki parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi fiilimsi değildir? (1)
2. Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinde sıfat-fiil vardır? (2)

İlk soru kalıbı, 1989'daki soruda karşımıza çıkmaktadır. Bu soruda, 3 fiilimsi türü de örnek verilen cümlede bulunmaktadır. Altı çizili kelimelerden fiilimsi olmayanının bulunması istenmektedir. Diğer soru kalıbında ise sıfat-fiilin bulunacağı açıkça belirtilmiştir.

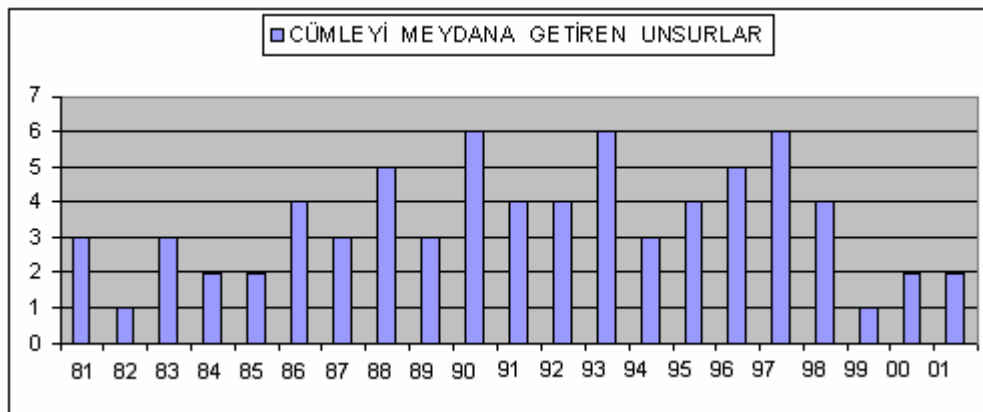
4.2.5.4. Cümleyi Meydana Getiren Unsurlar

Şekil :26 Cümleyi Meydana Getiren Unsurlar ile İlgili Soruların Konulara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi nesne, 22 soru ile en fazla sorulan cümle unsurudur. Özne ve yüklemle ilgili sorular ise 18 soru sorulmuştur. Zarf tümlenci ve dolaylı tümlaç ile ilgili 5'er soru sorulmuştur. Cümle dışı unsurlar ise 3 soru ile en az sorulan cümle unsurudur. Müfredatta cümlelerin unsurları olarak verilen bu konu, ÖSS ve ÖYS sınavlarında cümlelerin ögeleri olarak yer almaktadır.

Şekil : 27 Cümleyi Meydana Getiren Unsurlar ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi 1981 ve 2001 yılları arasındaki 21 yılda, cümlelerin unsurları ile ilgili en fazla soru 1990, 1993, 1997 yıllarında çıkmıştır.

En az soru sorulan yıllar ise 1 soru ile 1982 ve 1999 yıllarıdır. 21 yıl boyunca her yıl cümlenin unsurları ile ilgili soru sorulmuştur.

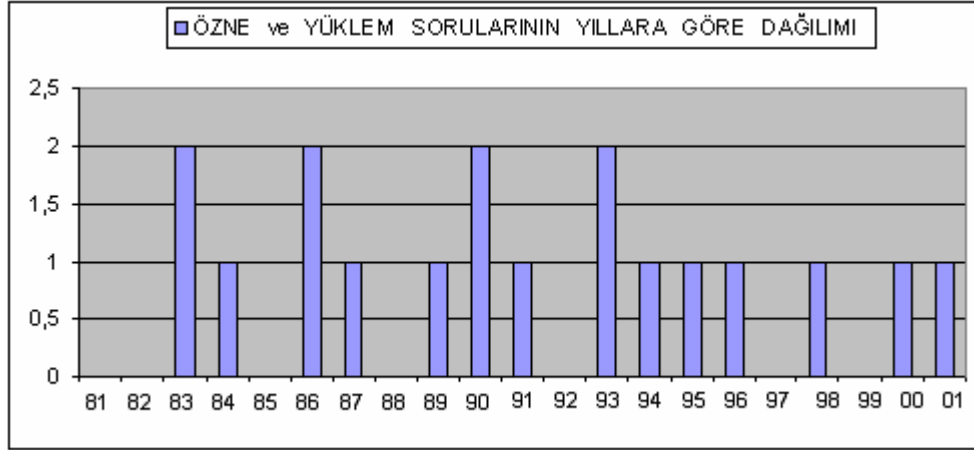
Tablo- 4.142.Cümlenin Unsurları ile İlgili Soruların ÖSS , ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS' deki Türkçe Sorularına %	1992 Müfredat Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Özne ve Yüklem	18	0.99	4.19	24.6
2	Nesne	22	1.21	5.14	30.1
	Zarf Tümleci	5	0.27	1.16	6.8
3	Dolaylı Tümleç	5	0.27	1.16	6.8
4	Sıralı Öğeler	9	0.49	2.09	12.3
5	Öğelerinin Sıralanışı Benzer Cümleler	11	0.60	2.56	15.06
6	Cümle Dışı Unsurlar	3	0.16	0.69	4.1
7	TOPLAM	73	4.03	17.05	100

Tabloda da görüldüğü gibi cümlenin unsurları ile ilgili toplam 73 soru sorulmuştur. Bu 73 soru toplam soru sayısının % 4.03'ünü, müfredata uygun soruların % 17'sini oluşturmaktadır.

4.2.5.4.1. Özne ve Yüklem

Şekil : 28 Özne ve Yüklem ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi 1983, 1986, 1990 ve 1993 yılları özne ve yüklemle ilgili soruların en fazla sorulduğu yıllardır. Bu yıllarda özne ve yüklemle ilgili 2 soru sorulmuştur. Diğer yıllarda ise bu konuyla ilgili yalnızca 1 soru sorulmuştur. 21 yılın 7'sinde ise bu konuyla ilgili soru sorulmamıştır.

1981-2001 yılları arasında özne ve yüklemle ilgili olarak sorulan 18 soruda 11 soru kalıbı kullanılmıştır. Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdaki sorulardan hangisi özneyi bulmaya yöneliktir? (4)
2. "...” kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne göreviyle kullanılmıştır?
(2)
3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne açıklayıcısıyla birlikte verilmiştir?(1)
4. "...” Yukarıdaki cümlede ... söylenen şey aşağıdakilerden hangisidir?(1)
5. "...” Bu cümlede temel cümlecğin öznesi aşağıdakilerden hangisidir? (2)
6. Aşağıdaki cümlelerden hangisi yalnızca özne ve yüklemden oluşmuştur?(3)
7. Aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı özne de yüklem de değildir? (1)
8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne ortaktır? (1)

9.Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne, bir söz öbeğinden oluşmaktadır? (1)

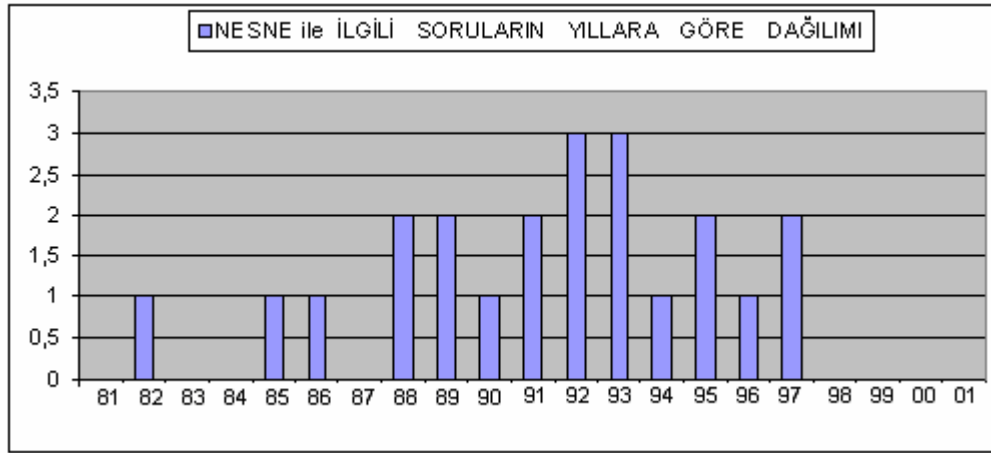
10.Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yan cümlecik, temel cümleciğin öznesidir? (1)

11.Aşağıdaki dizelerin hangisinde yansımadan türemiş bir yüklem vardır? (1)

Özne ve yüklemle ilgili sorularda en fazla kullanılan soru kalıbı seçeneklerdeki soru cümlesinin özneyi buldurmaya yönelik olup olmadığıdır. Cümlenin öğelerinin yalnızca özne ve yüklemden oluşmasıyla ilgili soru kalıbı da 3 soruda kullanılmıştır.

4.2.5.4.2. Nesne

Şekil : 29 Nesne ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi nesne ile ilgili en fazla soru sorulan yıllar 1992 ve 1993 yıllarıdır. Bu yıllarda 3 nesne sorusu sorulmuştur. 21 yılın 8'inde ise nesne ile ilgili soru sorulmamıştır. Dikkatimizi çeken diğer bir özellik de son 4 yılda nesne konusunda hiç soru sorulmamasıdır.

1981-2001 yılları arasında nesne ile ilgili 22 soru sorulmuştur. Bu 22 soruda 8 soru kalıbı kullanılmıştır. Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdakilerin hangisinde “...” sözcüğü nesnelere bağlama göreviyle kullanılmıştır? (3)
2. “...” Yukarıdaki altı çizili bölüm cümlelerin hangi ögesidir? (2)
3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yan cümlecik, temel cümleciğin nesnesi

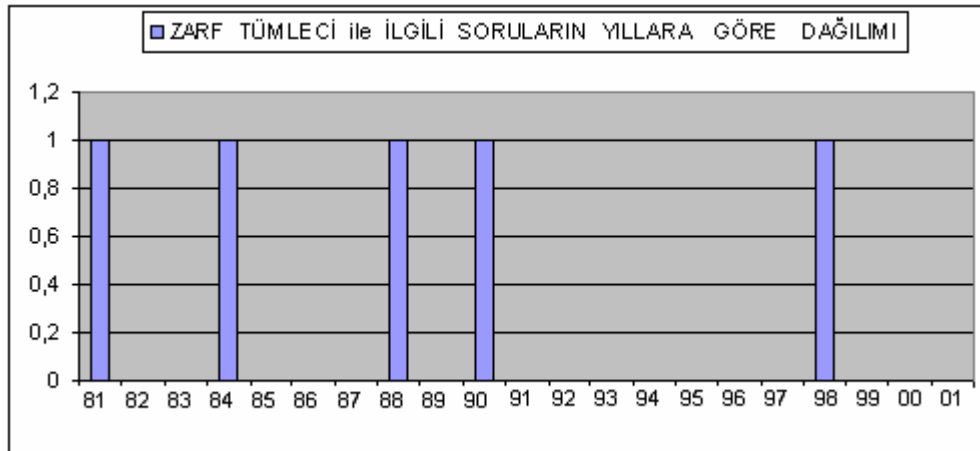
görevindedir? (4)

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde nesne ortaklığı söz konusudur? (1)
5. Aşağıdaki soru cümlelerinden hangisi, nesneyi bulmaya yöneliktir?(2)
6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde nesne vardır/yoktur? (3)
7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ... nesne görevindedir? (6)
8. Bu cümleyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır? (1)

Sözcük türlerinin cümlede nesne görevi almasıyla ilgili soru kalıbı, 6 soruda kullanılmıştır. Nesne ile ilgili sorularda en fazla kullanılan diğer bir soru kalıbı ise, yan cümleciğin temel cümledeki nesnesi olması ile ilgili soru kalıbıdır.

4.2.5.4.3. Zarf Tümleci

Şekil : 30 Zarf Tümleci ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi Zarf tümleci ile ilgili olarak 1981-2001 yılları arasında 5 soru sorulmuştur. Bu 5 soru da ÖYS sorusudur. Zarf tümleci soruları 1981, 1984, 1988, 1990 ve 1998 yıllarında sorulmuştur.

1981-2001 yılları arasında zarf tümleci ile ilgili sorulan 5 soruda 3 soru kalıbı kullanılmıştır.

1. “...” cümlesindeki “...” sözcüğünün kullanımı aşağıdakilerden hangisiyle

özdeştir? (2)

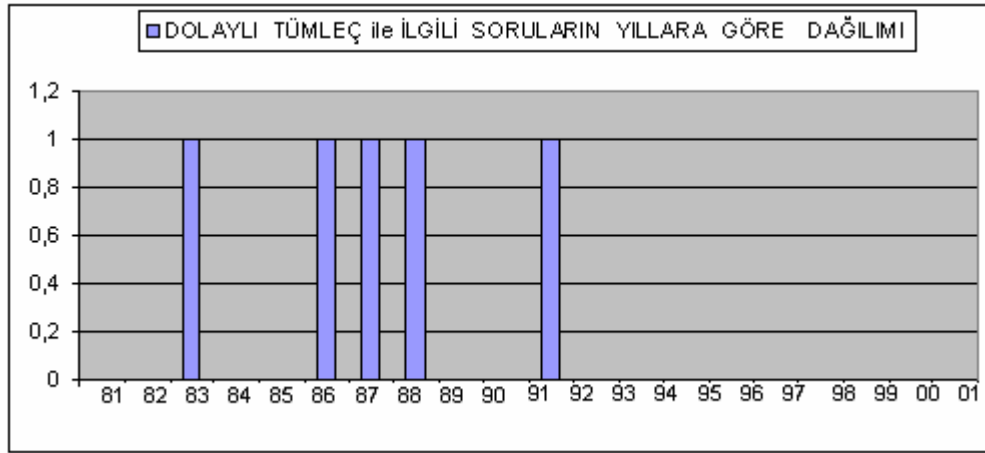
2.Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf tümleci cümleye “...” anlamı katmıştır?(1)

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf tümleci yoktur? (2)

Zarf tümleci ile ilgili sorularda 2 soru kalıbı, 4 soruda kullanılmıştır. Bunlar, örnek cümledeki sözcüğün kullanımının aynısının seçeneklerde bulunmasının istendiği soru kalıbı ile zarf tümlecinin bulunmasının istendiği soru kalıplarıdır.

4.2.5.4.4. Dolaylı Tümleç

Şekil : 31 Dolaylı Tümleç ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi dolaylı tümleç ile ilgili sorular 1983, 1986, 1987, 1988 ve 1991 yıllarında sorulmuştur. 1991’den 2001 yılına kadar bu tümleçle ilgili soru sorulmamıştır. Müfredatta bu tümleç “ yer tamlayıcısı” olarak verilmektedir. ÖSS ve ÖYS sorularında ise “dolaylı tümleç” olarak yer almaktadır.

Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde arasöz, dolaylı tümleç göreviyle

kullanılmıştır? (1)

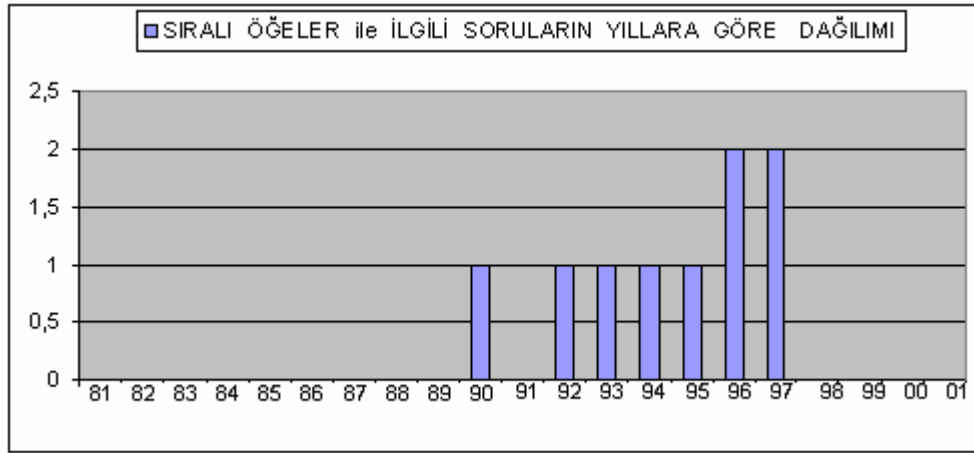
2. “...” sorusuna verilecek cevap, cümlenin hangi ögesidir? (2)

3. “...” bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde dolaylı tümleç vurgulanmaktadır? (1)
4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde -den eki almış olan kelime, ötekilerde farklı bir görevde kullanılmıştır? (1)

Dolaylı tümleci, soru yoluyla buldurmaya yönelik soru kalıbı, 2 soruda kullanılmıştır. 1 soruda arasöz, 1 soruda da vurgu aracılığıyla dolaylı tümlecın bulunması istenmiştir.

4.2.5.4.5. Sıralı Öğeler

Şekil : 32 Sıralı Öğeler ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi cümlenin öğelerinin sıralı bir şekilde istendiği sorular, 1990 yılından itibaren sınavlarda sorulmuştur. 1996 ve 1997 yılları, bu soru türünün en fazla kullanıldığı yıllardır. Diğer yıllarda ise 1 soru sorulmuştur. Ayrıca bu soru türü 7 ÖYS sorusuna karşılık 2 ÖSS sorusunda kullanılmıştır.

1981-2001 yılları arasında cümlenin öğelerinin sırasıyla istendiği 9 soruda kullanılan soru kalıpları şunlardır:

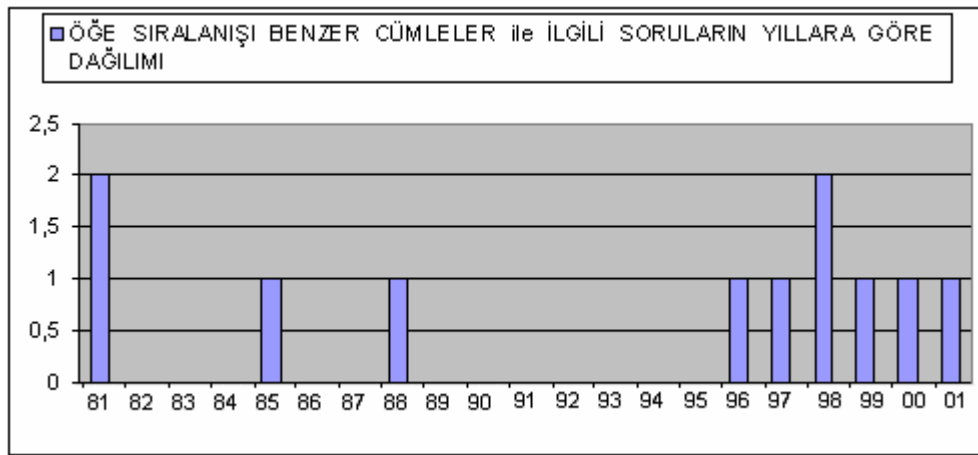
1. Aşağıdaki cümlelerden hangisi ,..... ,..... ,..... den oluşmuştur? (1)
2. “...” Bu cümlenin öğeleri aşağıdakilerin hangisinde cümledeki sırasıyla

verilmiştir?(8)

Cümle verilerek öğelerinin sırasıyla bulunulmasının istendiği soru kalıbı 8 soruda kullanılmıştır. 1 soruda ise öğeler verilerek bu sıralamaya uygun cümlenin bulunması istenmiştir.

4.2.5.4.6. Öğelerinin Sıralanışı Bakımından Benzer Cümleler

Şekil –33 Öğelerinin Sıralanışı Bakımından Benzer Cümleler ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi bu konuyla ilgili en fazla soru, 1981 ve 1998 yıllarında sorulmuştur. 1996-2001 yılları arasında her yıl bu soru türüyle ilgili sorular sorulmuştur.

1981-2001 yılları arasında öğelerinin sıralanışı bakımından benzer cümleler ile ilgili soruların 11 soruda 5 soru kalıbı kullanılmıştır. Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. "...” cümlesinde unutulduğu vurgulanan şeyleri tümüyle içeren cümle aşağıdakilerden hangisidir?(1)
2. "...” Bu cümleye öğeleri ve öğelerinin sıralanışı yönünden özdeş olan cümle aşağıdakilerden hangisidir? (5)
3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde öğelere ayırmada bir yanlışlık yapılmıştır?

(2)

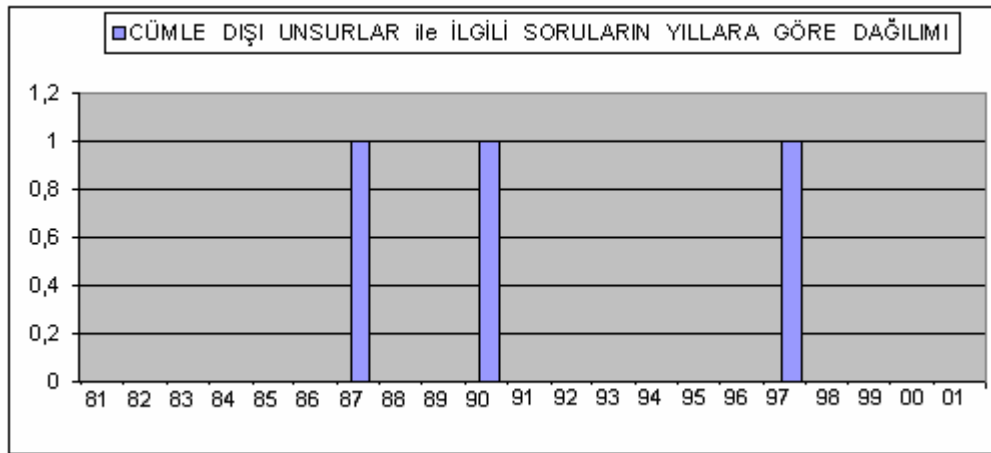
4. Yukarıda numaralanmış cümlelerden hangileri öğeleri ve öğelerinin sıralanışı bakımından aynıdır? (2)

5. Aşağıdaki cümlelerden hangisi öğelerinin sayısı bakımından ötekilerden farklıdır? (1)

Örnek cümle verilerek seçeneklerde örnek cümleye öge sıralanışı yönünden özdeş olan cümlenin bulunmasının istendiği soru kalıbı 5 soruda kullanılmıştır. 1 soruda ise öge sayısının bulunması istenmiştir. Bu soru kalıbı diğerlerine göre farklılık göstermektedir.

4.2.5.2.7. Cümle Dışı Unsurlar

Şekil – 34 Cümle Dışı Unsurlar ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi 1987, 1990 ve 1997 cümle dışı unsurlar ilgili soruların sorulduğu yıllardır. Diğer yıllarda ise cümle dışı unsurlarla ilgili soru sorulmamıştır.

Cümle dışı unsurların sorulduğu 3 soruda 2 soru kalıbı kullanılmıştır. Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

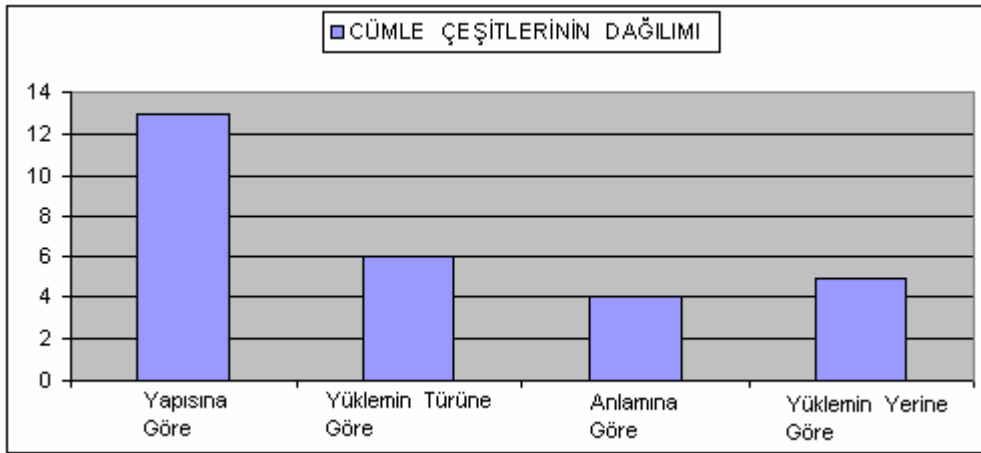
1. "...” aşağıdakilerden hangisi buna bir örnektir? (1)

2. Aşağıdakilerin hangisinde bir ara söz vardır? (2)

Müfredatta “cümle dışı unsur” ifadesi yer alırken ÖSS ve ÖYS sorularında “arasöz” ifadesi kullanılmıştır. Sorulan 3 soruda da ara söz ifadesi kullanılmıştır.

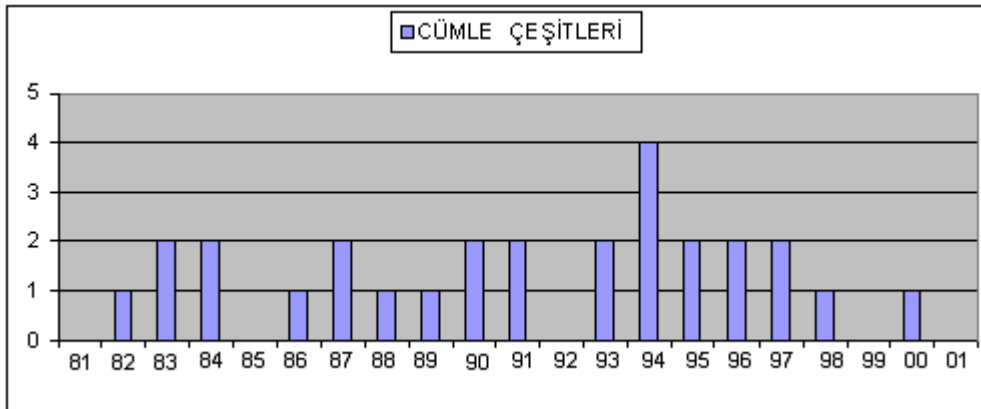
4.2.5.3 Cümle Çeşitleri

Şekil -35 Cümle Çeşitleri ile İlgili Soruların Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi yapısına göre cümle çeşitleri , en fazla soru sorulan cümle çeşididir. Anlamına göre cümle çeşitleri ise en az soru sorulan cümle çeşididir.

Şekil -36 Cümle Çeşitleri ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Cümle çeşitleri ile ilgili en fazla soru sorulan yıl 1994 yılıdır. Bu yılda 4 soru sorulmuştur. Diğer yıllarda ise cümle çeşitleri ile ilgili 1 ya da 2 soru sorulmuştur. 1981, 1985, 1992, 1999 ve 2001 yıllarında ise cümle çeşitleriyle ilgili soru sorulmamıştır.

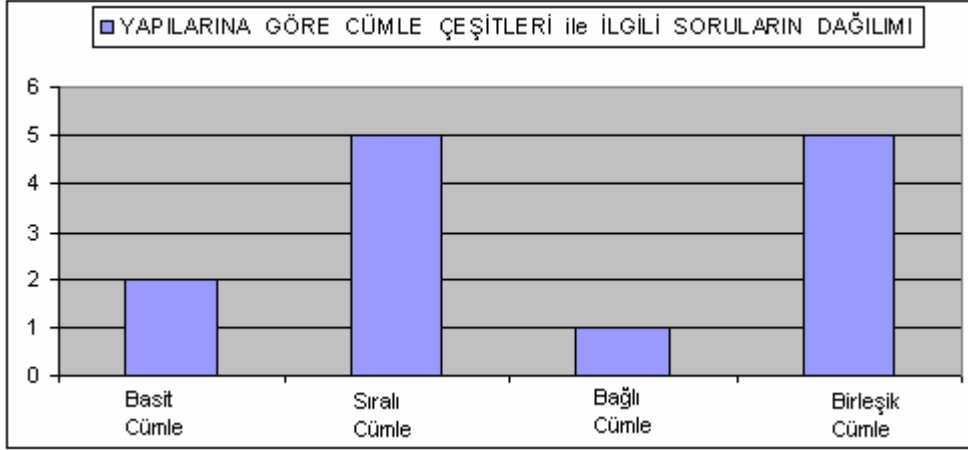
Tablo- 4.143.Cümle Çeşitleri ile İlgili Soruların ÖSS, ÖYS Sorularına , 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS' deki Türkçe Sorularına %	1992 Müfredat Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Yapısına Göre	13	0.71	3.03	46.4
2	Yüklem Türüne Göre	6	0.33	1.39	21.4
3	Anlamlarına Göre	4	0.22	0.93	14.2
4	Yüklem Yeriine Göre	5	0.27	1.16	17.8
5	TOPLAM	28	1.54	6.54	100

Tabloda da görüldüğü gibi cümle çeşitlerinin toplam soru sayısına oranı %1.54, müfredata uygun sorulara oranı ise %6.52'dir. Yapısına göre cümle çeşitleri % 46 ile üzerinde en çok durulan cümle çeşididir. Anlamına göre cümle çeşitleri ise % 14 ile en az soru sorulan cümle çeşididir.

4.2.5.3.1.Yapılarına Göre Cümle Çeşitleri

Şekil –37 Yapısına Göre Cümle Çeşitleri ile İlgili Soruların Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi yapısına göre cümle çeşitleri ile ilgili 13 soru sorulmuştur. Sıralı ve birleşik cümleler en fazla soru sorulan cümle çeşitleridir. Bağlı cümleyle ilgili ise yalnızca 1 soru sorulmuştur.

Bu konuda 13 soruda 10 soru kalıbı kullanılmıştır. Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. “...” cümlesinde “mı” hangi işlevi yüklenmiştir?(1)
2. Aşağıdakilerin hangisinde bir koşula bağlı olma niteliği vardır? (1)
3. “...” Yukarıdaki cümlelerin anlamlarını koruyarak tek cümleye dönüştürülmüş en uygun biçimi aşağıdakilerden hangisidir? (1)
4. Aşağıdakilerin hangisinde birinci cümlecik ikincinin nedeni durumundadır? (1)
5. Aşağıdakilerden hangisi, ... ortak olan sıralı bir cümledir? (2)
6. Aşağıdaki cümlelerden hangisi yapısına göre ..., söz dizimine göre ... bir cümledir? (2)
7. Yukarıdaki cümlelerin hangisinde birden çok yargı vardır? (1)

8. Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi yapısı bakımından ötekilerden farklıdır? (1)
9. “...” Bu cümleyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?(2)
10. “...” Bu cümlede kaç yan cümlecik vardır?

Yapıları bakımından cümle çeşitleri ile ilgili kullanılan 10 soru kalıbı arasında bağımlı sıralı cümle ile ilgili olan soru kalıbı 2 soruda kullanılmıştır. Cümlenin hem yapısı hem de söz dizimine göre çeşidinin arandığı soru kalıbı ve cümle verilerek özelliklerinin bulunulmasının istendiği soru kalıbı da en fazla kullanılan soru kalıplarıdır. Diğer soru kalıpları ise yalnızca 1 soruda kullanılmıştır.

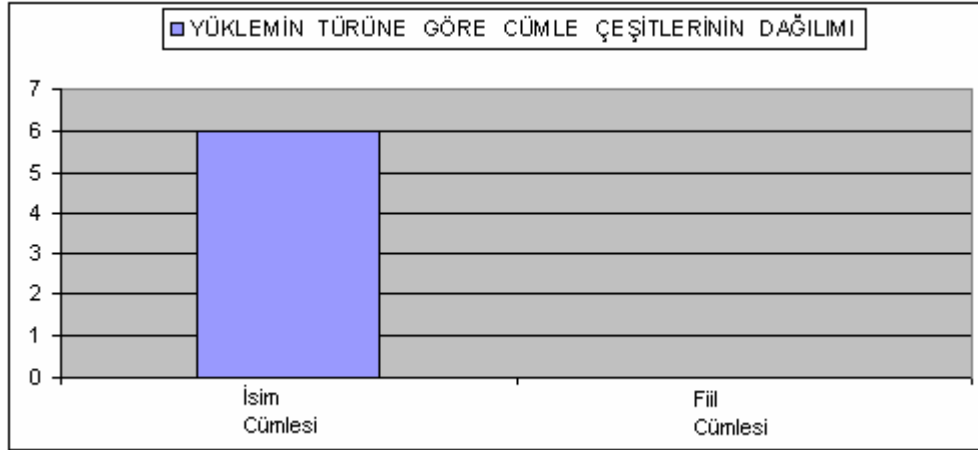
Tablo -4.144. Yapısına Göre Cümle Çeşitleri ile İlgili Soruların ÖSS ve ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS’deki Türkçe Sorularına %	1992 Müfredat Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Basit Cümle	2	0.11	0.46	7.14
2	Sıralı Cümle	5	0.27	1.16	17.85
3	Bağlı Cümle	1	0.05	0.23	3.57
4	Birleşik Cümle	5	0.27	1.16	17.85
5	TOPLAM	13	0.71	3.03	46.4

Tabloda da görüldüğü gibi yapısına göre cümle çeşitleriyle ilgili sorular toplam soru sayısının %0.71’ini, müfredata uygun soruların %3.03’ünü ve cümle çeşitleriyle ilgili soruların % 46’sını oluşturmaktadır. Yapısına göre cümlelerde en fazla soru sorulan cümle çeşitleri olan sıralı ve birleşik cümlelerin kendi soru türüne oranları ise %17’dir. En az sorulan cümle çeşidi ise bağlı cümledir. Bağlı cümle ile ilgili 1 sorunun kendi soru türüne oranı %3.57’dir.

4.2.5.3.2. Yüklemin Türüne Göre Cümle Çeşitleri

Şekil –38 Yüklemin Türüne Göre Cümle Çeşitleri ile İlgili Soruların Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi 1981-2001 yılları arasında bu konuyla ilgili 6 soru sorulmuştur. Bu soruların 6'sı da isim cümlesi ile ilgilidir. Fiil cümlesi ile ilgili hiç soru sorulmamıştır. 4 soru ÖSS'de, 2 soru ise ÖYS'de sorulmuştur. Yüklemin türüne göre cümlelerin toplam soru sayısına oranı %0.33, müfredata uygun sorulara oranı ise %1.39'dur. Cümle çeşitleri içindeki payı %21.4'dür.

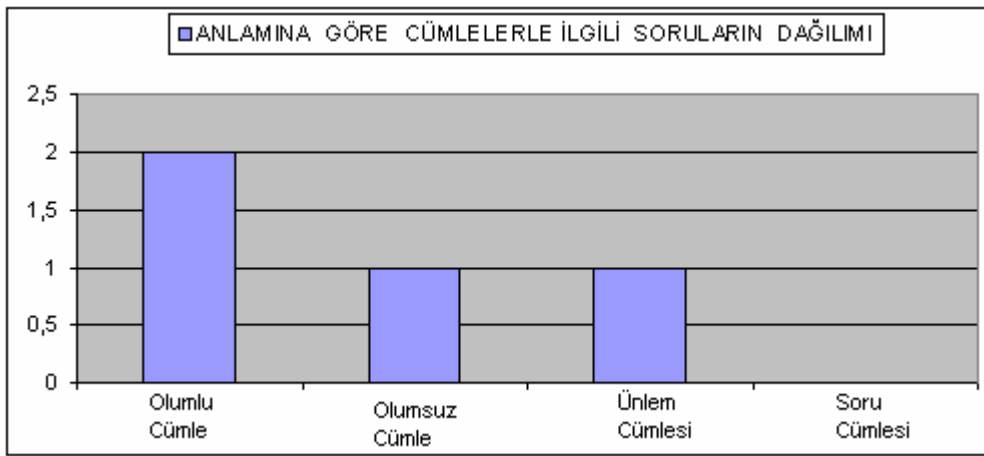
Yüklemin çeşidi ile ilgili sorularda kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem kelime çeşidi bakımından ötekilerden farklıdır?(2)
2. Aşağıdaki dizelerden hangisinin yüklemi ad soylu bir sözcüktür?(2)
3. "...” Yukarıdaki cümle ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır
4. "...”Aşağıdakilerin hangisinde bu açıklamaya uygun bir cümle vardır?

Yüklemin kelime çeşidi bakımından diğerlerinden farklı olduğu cümlelerin bulunulmasının istendiği soru kalıbı ve hangi yüklem ad soylu olduğunun sorulduğu soru kalıbı en fazla kullanılan soru kalıplarıdır. Diğer soru kalıpları ise yalnızca 1 soruda kullanılmıştır.

4.2.5.3.3. Anlamına Göre Cümleler

Şekil –39 Anlamına Göre Cümle Çeşitleri ile İlgili Soruların Dağılımı

21 yıl içinde anlamına göre cümleler ile ilgili 4 soru sorulmuştur. Bu soruların 2'si olumlu, 1'i olumsuz cümleyle ilgilidir. 1 soru da ünlem cümlesi ile ilgilidir. Soru cümlesi ile ilgili ise hiç soru sorulmamıştır.

Tablo -4.145.Anlamına Göre Cümle Çeşitleri ile İlgili Soruların ÖSS, ÖYS Sorularına , 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS’deki Türkçe Sorularına %	1992 Müfredat Programına %	Kendi Soru Türüne%
1	Olumlu Cümle	2	0.11	0.46	7.14
2	Olumsuz Cümle	1	0.55	0.23	3.57
3	Ünlem Cümlesi	1	0.05	0.23	3.57
4	Toplam	4	0.22	0.93	14.2

Tabloda da görüldüğü gibi anlamına göre cümle çeşitleriyle ilgili sorular, toplam soru sayısının % 0.22’sini, müfredata uygun soruların %0.93’ünü ve cümle çeşitleriyle ilgili soruların % 14.2’sini oluşturmuştur.

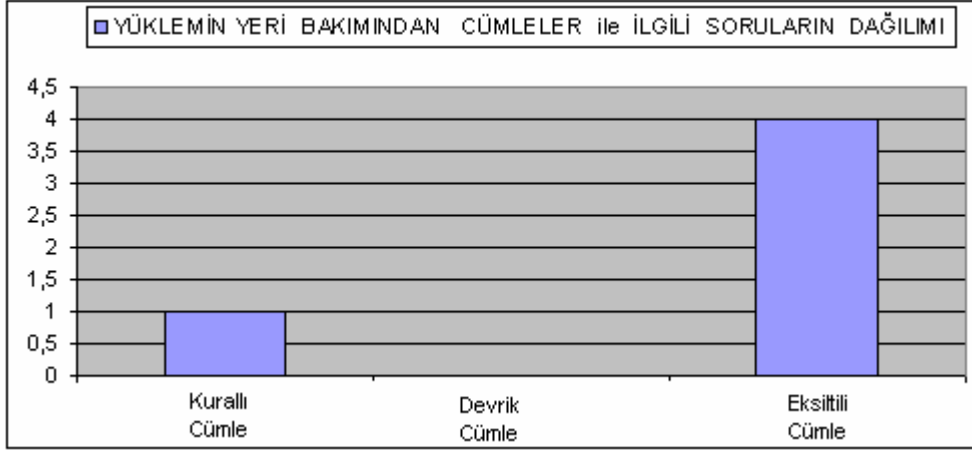
Anlamına göre cümle çeşitleri ile ilgili sorularda kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdakilerden hangisi anlamca ... dur? (2)
2. Aşağıdakilerden hangisinde yüklem ... olduğu halde cümlelerin anlamı ... dur?(1)
3. “...” cümlesini anlam değişikliği yapmadan , ...biçimde yeniden söylemek gerekse, aşağıdakilerden hangisi en uygun olur?(1)

Anlamına göre cümle çeşitleri ile ilgili sorularda en fazla kullanılan soru kalıbı, cümlelerin anlamının olumlu veya olumsuz olması ile ilgili soru kalıbıdır.

4.2.5.3.4. Yüklemin Yeri Bakımından Cümleler

Şekil –40 Yüklemin Yerine Göre Cümle Çeşitleri ile İlgili Soruların Dağılımı

Yüklemin yeri bakımından cümlelerle ilgili 21 yılda 5 soru sorulmuştur. Bu soruların 4'ü eksiltili cümle ile ilgilidir. Kurallı cümle ile ilgili ise 1 soru sorulmuştur. Devrik cümle ile ilgili 21 boyunca soru sorulmamıştır. Müfredatta ve ders kitaplarında yer almamasına rağmen dersane yayınları ile ÖSS ve ÖYS'de karşılaşılan "eksiltili cümle" soruları MEB ile ÖSYM arasındaki çelişkiyi ortaya koymaktadır.

Tablo -4.146. Yüklemin Yeri Bakımından Cümle Çeşitleri ile İlgili Soruların ÖSS,ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS’deki Türkçe Sorularına %	1992 Müfredat Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Kurallı Cümle	1	0.05	0.23	3.57
2	Eksiltili Cümle	4	0.22	0.93	14.28
3	Toplam	5	0.27	1.16	17.85

Tabloda da görüldüğü gibi yüklem yeri bakımından cümle çeşitleri toplam soru sayısının % 0.27’sini, müfredata uygun soruların %1.16’sını oluşturmaktadır. Cümle çeşitleri içindeki payı ise %17.85’dir.

Yüklem yeri bakımından cümleler ile ilgili sorulan 4 soruda kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdakilerden hangisi, ... cümledir? (4)
2. “...” Bu parçada aşağıdaki cümle türlerinden hangisi yoktur?

Yüklem yeri bakımından cümlelerle ilgili en fazla kullanılan soru kalıbı cümle çeşidinin istendiği soru kalıbıdır. 1 soruda ise okuma parçası verilerek parçada olmayan unsurun seçeneklerde bulunması istenmiştir.

4.2.6. İmlâ Kuralları

4.2.6.1. 1957 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programında İmlâ Kuralları

Bu programda Okuma ve Kompozisyon derslerinde imlâ kurallarına dikkat edilmesine önem verilmiş ve bu durum sıkça vurgulanmıştır:

“İncelemelerde kelimelerin ve cümlelerin doğru söylenişlerine, imlâyâ ve noktalamaya dikkat edilmelidir. İcabında imlâ yoluyla yazdırılacak bir cümle, bir paragraf, dil çalışmalarına başlangıç olabilir.”(Dursunoğlu, 2002:741)

Bu programda Dil Bilgisi konuları içerisinde Lise 1 ve Lise 2. sınıfta “İmlâ” adı altında imlâ kurallarına yer verilmiştir. Diğer derslerde de yeri geldikçe bu konuda çalışmalar yapılması gereğinden bahsedilmiştir.

1957 programı yazım kuralları ile ilgili ÖSS ve ÖYS sorularını cevaplandırmada yeterli bir programdır .

4.2.6.2. 1992 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programında İmlâ Kuralları

Bu programda IX. X. ve XI.sınıflarda Türk Dili dersinde yazım kurallarına geniş ölçüde yer verilmiştir.

IX. sınıflarda

1.İmlâ kuralları

1.1.Küçük ve büyük harflerin yazılışı

1.2.Sayıların yazılışı

1.3.Tarihlerin yazılışı

1.4.Kelimelerin ayrı ve bitişik yazılışı

1.5. “-ki” ekinin ve “ki” bağlama edatının yazılışı

1.6. “-mi” ekinin yazılışı

1.7. “-de” ekinin ve “de” bağlacının yazılışı

1.8. Düzeltme işareti

X. sınıflarda

1. İmlâ kuralları

1.1. Büyük harflerin yazılışı

1.2. Sayıların yazılışı

1.3. “ki” bağlacının yazılışı

1.4. Soru ekinin yazılışı

1.5. “de” bağlacının yazılışı

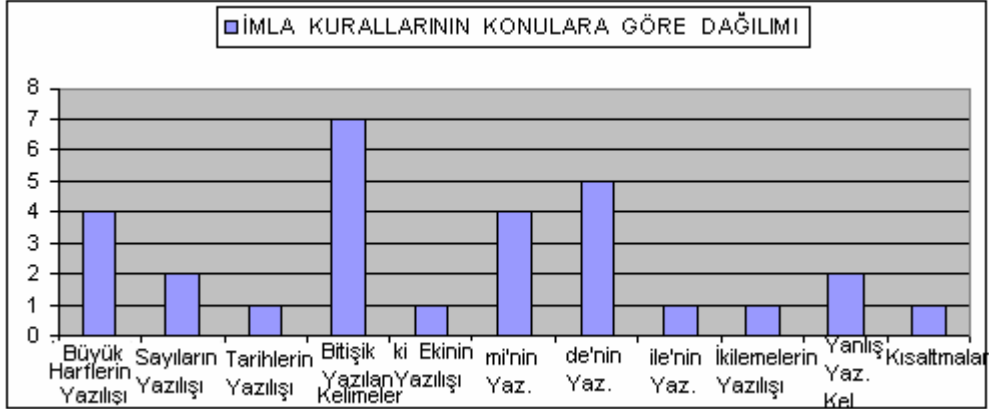
1.6. “ile” kelimesinin ek olarak yazılışı

1.7. Ek-fiillerin yazılışı

1.8. Fiil kök ve gövdelerine getirilen bazı eklerin yazılışı

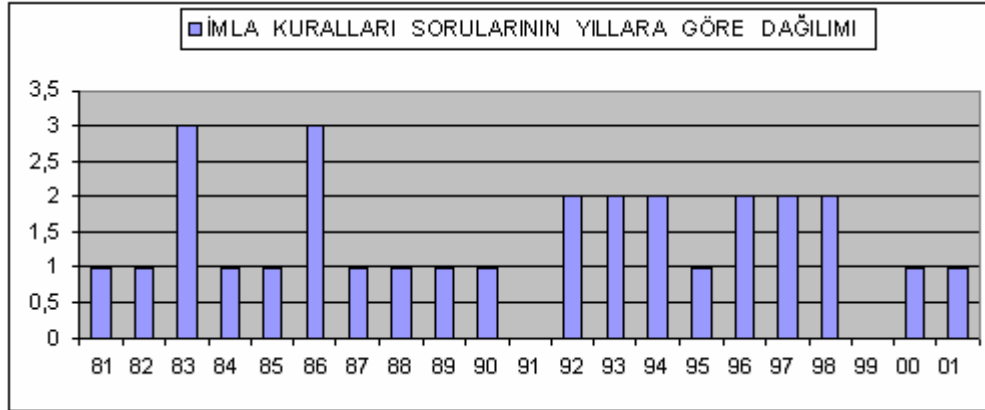
XI. sınıfta “İmlâ Kuralları” başlığı altında yine imla kurallarına yer verilmiştir. Bu sınıfta imlâ kuralları ile ilgili alıştırmalar ders kitaplarına alınmıştır. (Komisyon,2004:80)

Şekil –41 İmlâ Kuralları ile İlgili Soruların Dağılımı

Şekilde görüldüğü gibi 21 yıl boyunca imlâ kuralları ile ilgili 29 soru sorulmuştur. Birleşik kelimelerin yazımı, 7 soru ile en fazla soru sorulan konudur. –de eki ve de bağlacının yazımı da 5 soru ile en fazla soru sorulan konudur. “mi” soru edatının yazımı 4 kere, “ki” nin yazımı ise 1 kere sorulmuştur.

Şekil –42 İmlâ Kuralları ile İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

21 yıl boyunca hemen her yıl imlâ kuralları ile ilgili soru sorulmuştur. 1991 ve 1999 yıllarında ise bu konuyla ilgili soru sorulmamıştır. 1983 ve 1986 yılları, 3 soru ile en fazla soru sorulan yıllardır. Soruların yıllara dağılımında bir istikrarsızlık görülmemektedir.

Tablo-4.147. İmlâ Kuralları ile İlgili Soruların ÖSS ,ÖYS Sorularına , 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

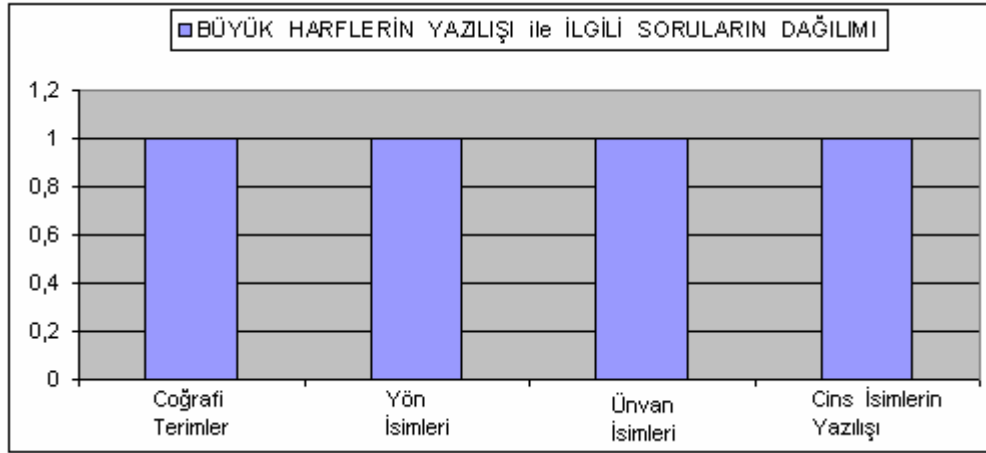
No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS’deki Türkçe Sorularına %	1992 Müfredat Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Büyük Harflerin Yaz.	4	0.22	0.93	13.7
2	Sayıların Yazılışı	2	0.11	0.46	6.8
3	Tarihlerin Yazılışı	1	0.05	0.23	3.4
4	Kelimelerin Bitişik Yaz.	7	0.38	1.63	24
5	“ki”nin Yazılışı	1	0.11	0.23	3.4
6	“mi ”nin Yazılışı	4	0.22	0.93	13.7
7	“de” nin Yazılışı	5	0.27	1.16	17.2
8	“ile” nin Yazılışı	1	0.05	0.23	3.4
9	İkilemelerin yazılışı	1	0.05	0.23	3.4
10	Yanlış yazılan sözcükler	2	0.11	0.46	6.8
11	Kısaltmaların yazılışı	1	0.05	0.23	3.4
12	TOPLAM	29	1.60	6.77	100

Tabloda da görüldüğü gibi imlâ kuralları ile ilgili soruların toplam soru sayısındaki oranı %1.60, müfredata uygun sorular içindeki oranı %6.77'dir. İmlâ kuralları içinde kelimelerin birleşik yazılması ile ilgili sorular % 24 ile en büyük orana sahiptir.

İmlâ Kuralları konusunu müfredata uygun olarak 11 ana başlıkta ele aldık. Müfredatta yer alan bazı konulardan hiç soru çıkmamıştır. Bunlar “düzeltme işareti”, “ek- fiilin yazılışı” konularıdır. Müfredatta yer almayan “ikilemelerin ve kısaltmaların yazılışı” konularından ise 1 soru çıkmıştır. Soru cümlesinde “yazım yanlışı” ifadesi yer alan; fakat ses olayları ile ilgili olarak yazımda hata yapılan kelimeler ses bilgisi başlığı altında değerlendirilmiştir.

4.2.6.3. Büyük Harflerin Yazılışı

Şekil –43 Büyük Harflerin Yazılışı ile İlgili Soruların Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi büyük harflerin yazılışı ile ilgili sorularda 4 soru türü kullanılmıştır. Büyük harflerin yazımıyla ilgili sorulan 4 soru, bu türlere dağılmıştır.

Büyük harflerin yazımı ile ilgili sorularda kullanılan soru kalıpları şunlardır:

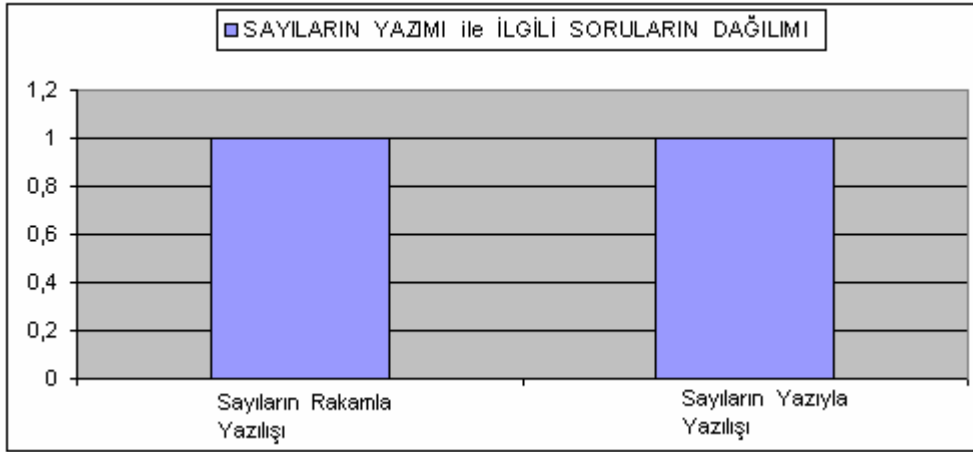
1. “...” aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala uyulmamıştır? (2)
2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin kullanımı ile ilgili yazım

yanlışı vardır ? (2)

Bu soru türünde 2 soru kalıbı kullanılmıştır. Birincisi kural verilerek bu kurala uymayan seçeneğin bulunması, ikincisi ise büyük harflerin kullanımı ile ilgili yazım yanlışı yapılan seçeneğin bulunmasıdır.

4.2.6.4. Sayıların Yazılışı :

Şekil –44 Sayıların Yazılışı ile İlgili Soruların Dağılımı

21 yıl boyunca sayıların yazılışı ile ilgili 2 soru sorulmuştur. 1 soruda sayının rakamla yazımı, 1 soruda ise sayının yazıyla yazımı sorulmuştur.

Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde rakamdan sonra gelen ekin yazımı yanlıştır?
2. Aşağıdaki dizelerin hangisindeki altı çizili sözün yazımında bir yanlışlık yapılmıştır.

2 soruda 2 ayrı soru kalıbı kullanılmıştır. İlk soru kalıbında rakamdan sonra gelen eklede ses olayları ile ilgili kuralların geçerli olduğu vurgulanmıştır. İkinci soru kalıbında ise yazıyla yazılan sayıların ayrı yazılması gerektiği vurgulanmıştır.

4.2.6.5. Tarihlerin Yazılışı

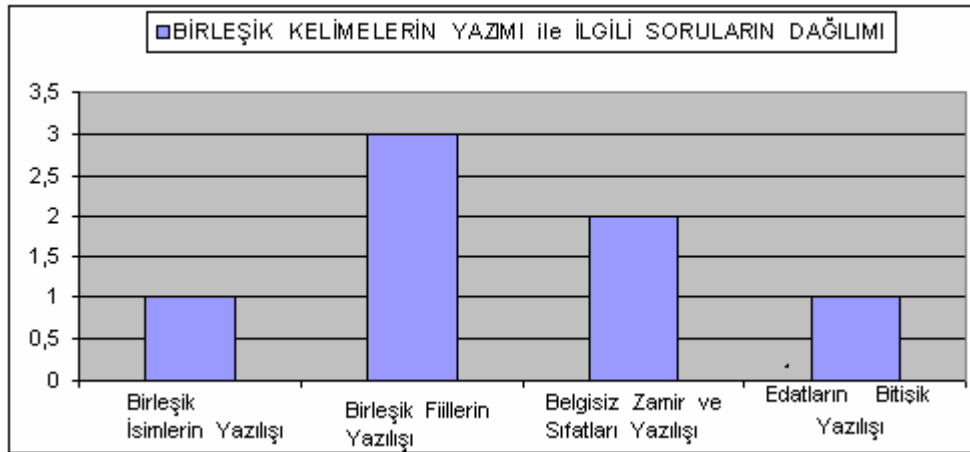
Tarihlerin yazılışı ile ilgili olarak 1984 ÖSS’de 1 soru sorulmuştur. Bu soru dışında tarihlerin yazımı ile ilgili soru sorulmamıştır. Bu soruda da sayıların yazımında olduğu gibi tarihten sonra gelen ekin ayrı yazılması gerektiği vurgulanmıştır

Tarihlerin yazılışı ile ilgili soruda kullanılan soru kalıbı şudur:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

4.2.6.6. Kelimelerin Ayrı ve Bitişik Yazılışı

Şekil – 45 Kelimelerin Ayrı ve Bitişik Yazılışı ile İlgili Soruların Dağılımı

Müfredatta kelimelerin ayrı ve bitişik yazımı olarak geçen bu konuda birleşik kelimelerin yazılışındaki hatalar sorulmaktadır. Birleşik fiillerin yazılışı 3 soru ile en fazla soru sorulan yazım yanlışı türüdür. Belgisiz zamir ve sıfatların yazılışı ile ilgili de 2 soru sorulmuştur.

1981-2001 yılları arasında bu konuyla ilgili sorulan 7 soruda kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?
2. Aşağıdakilerin hangisinde “...” sözü bitişik yazılmalıdır?

Birleşik kelimelerin yazımında 2 soru kalıbı kullanılmıştır. 1 soruda kelime verilerek bitişik yazılmasını gerektiren seçeneğin aranması istenmiştir. Diğer sorularda ise birleşik kelimelerin yazımı ile hata yapılan seçeneğin bulunması istenmiştir. Bu sorulardan 2'sinde ise yazım yanlışlığı bulunması istenen kelimeler altı çizili olarak verilmiştir.

4.2.6.3.5. “ki” Ekinin ve Bağlacının Yazılışı

1981-2001 yılları arasında ki eki ve ki bağlacını yazılışı ile ilgili yalnızca 1 soru sorulmuştur. Bu soru da “ki” bağlacı ile ilgilidir. “ki” eki ile ilgili hiç soru sorulmamıştır. Öğrencilerin sıfat eki olan –ki ile bağlaç olan “ki” yi birbirine karıştırdıkları bilinen yazım yanlışlarının başında gelmektedir. Bu sebeple öğrencileri teşvik etmek amacıyla bu tip sorulara ÖSS sınavlarında daha fazla yer verilmelidir.

“ki” bağlacıyla ilgili soruda kullanılan soru kalıbı şudur:

1.“...” Bu kurala göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde ki'nin yazımı yanlıştır.

“ki” bağlacı ile ilgili 1983 ÖSS’de sorulan soruda da kural olarak ek ve bağlaç olan ki’ nin yazılışları açıklanmıştır.

4.2.6.3.6. “mi” Soru Ekinin Yazılışı

1981-2001 yılları arasında “mi” soru ekinin yazımı ile ilgili 4 soru sorulmuştur.

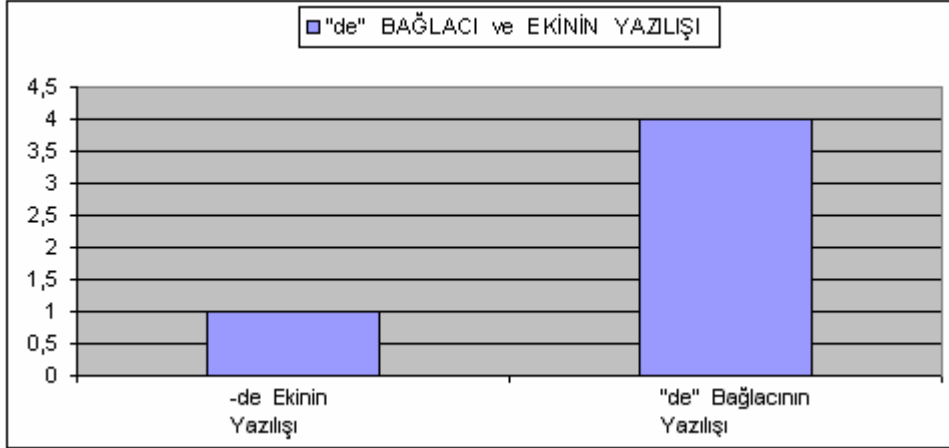
Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır? (2)
2. Aşağıdakilerden hangisi yazım ve noktalama bakımından doğrudur?(2)

Kullanılan soru kalıplarının 1.sinde yalnızca yazım yanlışlığının aranması istenirken 2.sinde hem yazım hem de noktalama yanlışlığının bulunması istenmiştir.

4.2.6.3.7. “de” Eki ve Bağlacının Yazılışı

Şekil – 46 “de” Eki ve Bağlacının Yazılışı ile İlgili Soruların Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi 1981-2001 yılları arasında ismin hal eki olan “-de” eki ile ilgili 1 soru sorulurken, “de” bağlacı ile ilgili 5 soru sorulmuştur.

“de” nin yazılışı ile ilgili sorularda kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bitişik yazılması gereken “de” ayrı yazılmıştır?(1)
2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır? (3)
3. Aşağıdaki cümlelerin hangisi noktalama ve yazım bakımından doğrudur? (1)

Seçeneklerde yazım yanlışlığının aranması ile ilgili soru kalıbı 3 soruda kullanılmıştır. Diğer soru kalıpları ise 1 soruda kullanılmıştır.

4.2.6.3.8. “ile” Kelimesinin Yazılışı

1983 ÖSS sorusunda “ile” nin kelimenin sonuna bitişik olarak yazılmasıyla ilgili kural açıklanmış ve bu kurala örnek olabilecek seçeneğin bulunması istenmiştir.

“ile” edatının yazılışı ile ilgili soruda şu soru kalıbı kullanılmıştır:

1. “...” Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala örnek olabilecek bir kullanım vardır?

4.2.6.3.9. İkilemelerin Yazılışı

21 yıl içinde ikilemelerin yazılışı ile ilgili 1 soru sorulmuştur. Bu konu müfredatta kelime grupları içerisinde “tekrar grubu” başlığıyla da ele alınmıştır.

İkilemelerin yazılışı ile ilgili soruda kullanılan soru kalıbı şudur:

1. Aşağıdakilerden hangisinde bu parçada yakınılan yanlışlıklardan biri yapılmıştır?

Soru cümlesinde öğrencilerin yaptığı yazım yanlışlarından örnekler verilerek seçeneklerde bunlara örnek olabilecek yazım yanlışını bulunması istenmiştir. Parçada yakınılan yanlışlıklardan birisi de ikilemeyi oluşturan kelimelerin arasına virgül konulmasıdır.

4.2.6.3.10. Yanlış Yazılan Sözcükler

21 yıl içinde 2 kere sözcüklerin yanlış yazımıyla ilgili soru sorulmuştur. Bu sorularda kullanılan soru kalıbı şudur:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcükte bir yazım yanlışı vardır?

Seçeneklerde yanlış yazılan kelimeler ise “kirpik” ve “öğleyin” kelimeleridir?

4.2.6.3.11. Kısaltmaların Yazılışı

Müfredat programında yer almayan bir konu olan kısaltmaların yazımı ile ilgili 1 soru sorulmuştur. Kullanılan soru kalıbı şudur:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kısaltmalarla ilgili bir yazım yanlışı vardır?

Soruda kısaltmadan sonra gelen ekin kelimeye uygun olarak değil, kısaltmaya uygun olarak yazılması gerektiği vurgulanmıştır.

4.2.7. Noktalama İşaretleri

4.2.7.1. 1957 Türk Dili Edebiyatı Öğretim Programında Noktalama İşaretleri

1957 programında, Okuma ve Kompozisyon derslerinde yazım kuralları ile birlikte noktalama işaretlerine de dikkat edilmesi istenmiştir. “İncelemelerde kelimelerin ve cümlelerin doğru söylenişlerine, imlâya ve noktalamaya dikkat edilmelidir.” şeklinde yer verilmiştir. (Dursunoğlu, 2002:744)

1957 programında Dil Bilgisi konuları içinde Lise 1. ve Lise 2. sınıfta “Noktalama”(Okumada, yazılı kompozisyonda) adı altında noktalama işaretlerine yer verilmiştir. Yazım kurallarında olduğu gibi bu konuya da diğer derslerde dikkat edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

4.2.7.2. 1992 Türk Dili ve Edebiyatı Programında Noktalama İşaretleri

1991-1992 Öğretim Programında IX., X. ve XI. sınıf konularında noktalama işaretlerine yer verilmiştir.

Noktalama işaretleri

1.Nokta

1.2.Virgül

1.3.Noktalı virgül

1.4.İki nokta

1.5.Üç nokta

1.6.Ünlem işareti

1.7.Soru işareti

1.8.Uzun çizgi

1.9.Kısa çizgi

1.10.Tırnak işareti

1.11.Ayraç işareti

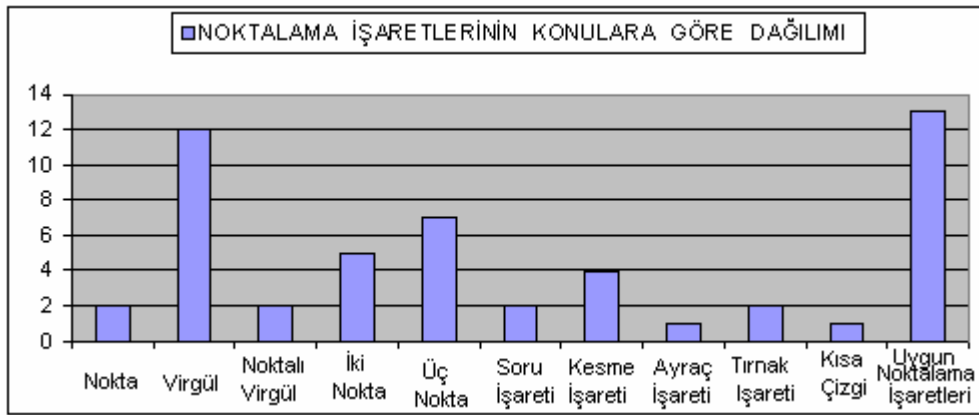
1.12.Köşeli ayraç işareti

1.13.Kesme işareti

1.14.Eğik çizgi

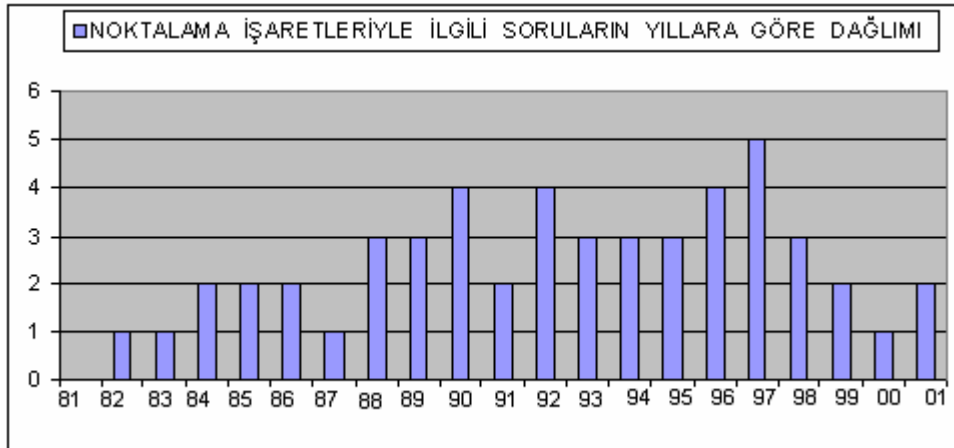
1.15.Denden işareti

Şekil – 47 Noktalama İşaretleriyle İlgili Soruların Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi virgöl, en çok soru sorulan noktalama işaretidir. Parça verilerek uygun noktalama işaretlerinin kullanılması ile ilgili sorular ise soru türleri içinde birinci sıradadır. Noktalama işaretleri ile ilgili toplam 51 soru sorulmuştur.

Şekil – 48 Noktalama İşaretleriyle İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Tablo-4.148. Noktalama İşaretleri ile İlgili Soruların ÖSS, ÖYS Sorularına, 1992 Müfredatına Uygun Sorulara ve Kendi Soru Türüne Oranları

No	Soru Türü	Soru Sayısı	ÖSS ve ÖYS’deki Türkçe Sorularına %	1992 Müfredat Programına %	Kendi Soru Türüne %
1	Nokta	2	0.11	0.46	3.8
2	Virgül	12	0.66	2.79	23
3	Noktalı Virgül	2	0.11	0.46	3.8
4	İki Nokta	5	0.33	1.39	11.5
5	Üç Nokta	7	0.38	1.63	13.4
6	Soru İşareti	2	0.11	0.46	3.8
7	Kesme İşareti	4	0.22	0.93	7.6
8	Ayraç İşareti	1	0.05	0.23	1.9
9	Tırnak İşareti	2	0.11	0.46	3.8
10	Kısa Çizgi	1	0.05	0.23	1.9
11	Uygun Noktalama İşaretleri	13	0.71	3.03	25
12	TOPLAM	51	2.87	11.91	100

Tabloda da görüldüğü gibi noktalama işaretlerinin toplam soru sayısındaki payı % 2.87, müfredata uygun sorular içindeki payı ise %11.91'dir. 21 yılda noktalama işaretleri ile ilgili 51 soru sorulmuştur. Noktalama işaretleri soruları 11 gruba ayrılmıştır. Öğretim programında yer alan bazı konulardan hiç soru çıkmamıştır. Bu işaretler şunlardır: Ünlem işareti, uzun çizgi, köşeli ayraç işareti, eğik çizgi ve denden işareti.

1981 yılı hariç bütün yıllarda noktalama işaretleriyle ilgili sorular sorulmuştur. Bu yüzden noktalama işaretleriyle ilgili sorularda genel bir istikrarın olduğu söylenebilir. 1997 yılı, 5 soru ile bu konuda en fazla soru sorulan yıl olmuştur.

4.2.7.3. Nokta

21 yıl içinde noktayla ilgili 2 soru sorulmuştur. 1985 ve 1996 ÖYS noktayla ilgili soru sorulan yıllardır. 2 sorunun toplam soru sayısına oranı, %0.11, müfredat sorularına oranı % 0.46, kendi soru türüne oranı ise %3.8'dir.

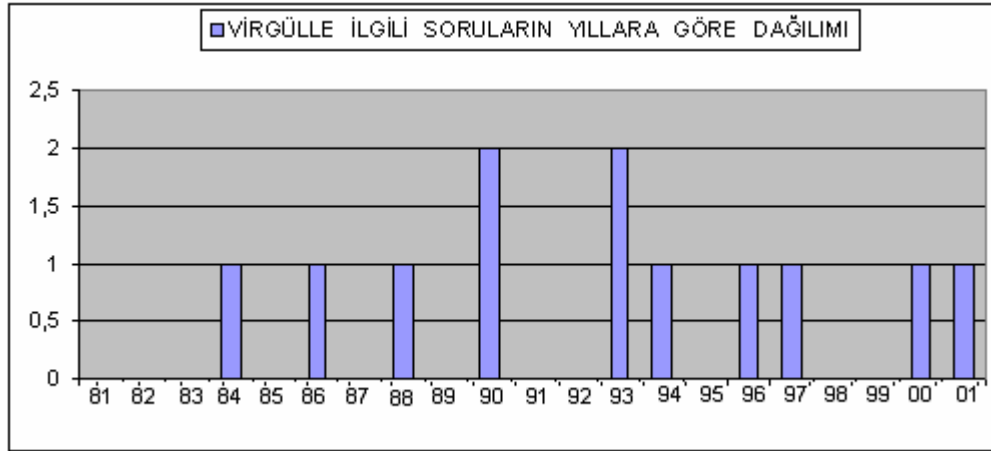
Bu konuda kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Bu cümlenin noktalama eksikliği nasıl giderilebilir?
2. Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisine nokta (.) getirilemez?

4.2.7.4. Virgül

1981 -2001 yılları arasında virgülle ilgili olarak toplam 12 soru sorulmuştur. Bu sorular toplam soru sayısının % 0.66'sını, müfredata uygun soruların %2.79'unu ve kendi soru türünün %23'ünü oluşturur. Noktalama işaretleri içerisinde üzerinde en çok durulan virgüldür.

Şekil –49 Virgüle İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi virgüle ilgili en fazla soru sorulan yıllar 2 soru ile 1990 ve 1993 yıllarıdır. Diğer yıllarda ise 1 soru sorulmuştur.

Virgüle ilgili sorularda kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. "...”cümlesindeki virgülün(,) görevine benzer bir kullanım aşağıdaki cümlelerin hangisinde vardır?(1)
2. Aşağıdakilerin hangisinde virgül kaldırılırsa cümlenin anlamı değişir? (3)
3. Bu cümlede virgüller(,) virgülün kullanımını ile ilgili aşağıdaki kurallardan hangisine bir örnek olabilir?(1)
4. Bu cümledeki anlam karışıklığını gidermek için numaralanmış yerlerin hangisine virgül(,) getirilmelidir?
5. "...” Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamaya uygun olarak kullanılan virgül vardır? (1)
6. Bu cümledeki numaralanmış yerlerin hangisine virgül(,) getirilemez? (3)
7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir noktalama yanlışı yoktur? (1)
8. Yukarıdaki parçada, numaralanmış noktalama işaretlerinden hangisi gereksiz kullanılmıştır? (1)

Virgüle ilgili 12 soruda kullanılan soru kalıpları değişkenlik göstermektedir. Sorularda en fazla virgölün cümlede anlam karışıklığını gidermede etkili olduğu vurgulanmıştır. Parça verilerek, numaralanmış yerlerin hangisine virgöl getirilemeyeceğinin sorulduğu soru kalıbı da en fazla kullanılan soru kalıplarındandır.

4.2.7.5. Noktalı Virgöl

Noktalı virgüle ilgili olarak 21 yılda 2 soru sorulmuştur. Bu sorular 1996 ÖSS ve 1990 ÖYS’de çıkmış sorulardır. Noktalı virgüle ilgili sorular, toplam soru sayısının %0.11’ini, müfredata uygun soruların % 0.46’sını ve kendi soru türünün %3.8’ini oluşturmuştur.

Kullanılan soru kalıbı şudur:

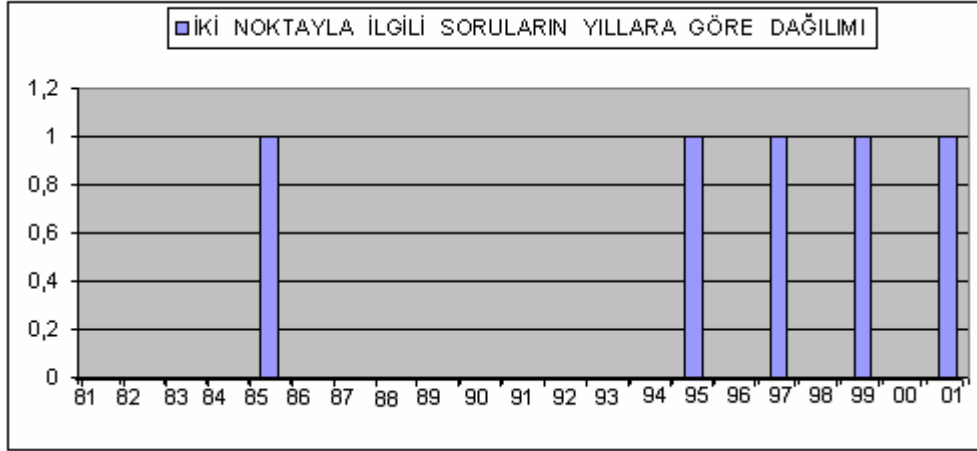
1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirtilen yere noktalı virgöl(;) getirilmelidir?(2)

Sorulardan ikincisinde (1996 ÖSS) okuma parçasında uygun olan yere noktalı virgöl konulması istenmiştir. İlk soruda ise önce soru cümlesi verilip daha sonra seçeneklere geçilmiştir.

4.2.7.6.İki Nokta

1981-2001 yılları arasında bu konuyla ilgili 5 soru sorulmuştur. Bu sorular, toplam soru sayısının %0.33’ünü, müfredata uygun soruların %1.39’unu ve kendi soru türünün %11.5’ini oluşturmuştur. Bu soruların tamamı ÖSS sorularıdır.

Şekil –50 İki Noktayla İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi iki noktayla ilgili sorular, son yıllarda ağırlık göstermektedir. 1995 -2001 yılları arasında birer yıl arayla iki noktayla ilgili sorular sorulmuştur.

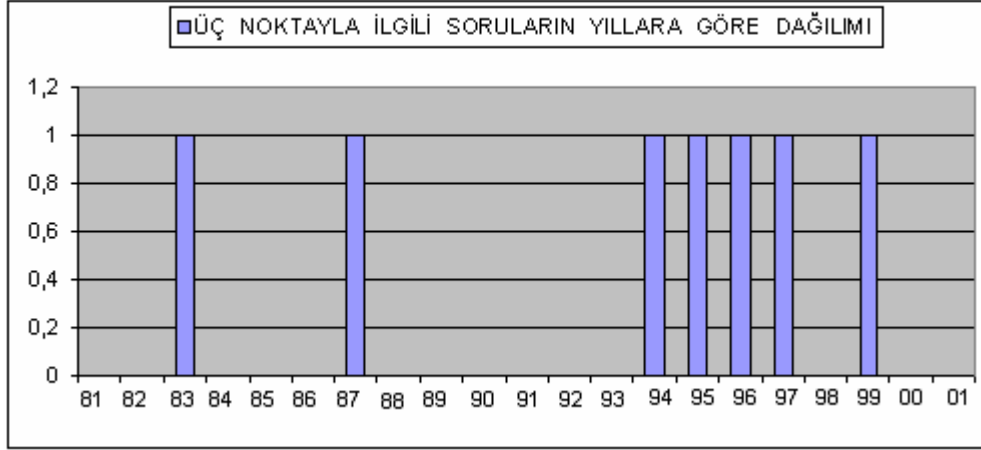
Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde iki nokta (:) yerinde kullanılmıştır?(1)
2. Bu parçadaki numaralı yerlerden hangisine iki nokta (:) konulmalıdır? (2)
3. Yukarıdaki parçada numaralanmış yerlerden hangisine ötekilerden farklı bir noktalama işareti getirilmelidir? (2)

Kullanılan soru kalıplarından en farklı olanı, parça verilerek numaralı yerlerden birisine diğerlerinden farklı bir noktalama işareti getirilmesiyle ilgili olan soru kalıbıdır.

4.2.7.7. Üç Nokta :

Şekil -51 Üç Noktayla İlgili Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi üç noktayla ilgili sorular, 1994-1999 yılları arasında yoğunluk göstermektedir. Buradan şu sonucu çıkarabiliriz: İki nokta ve üç nokta ile ilgili sorular son yıllarda daha fazla sorulmaktadır. Üç nokta ile ilgili olan 7 sorunun toplam soru sayısına oranı %0.38, müfredata uygun sorulara oranı %1.63 ve kendi soru türüne oranı %13.4'dür.

Üç noktayla ilgili sorularda kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Bu parçada üç noktanın (...) kullanılış gerekçesi aşağıdakilerden hangisidir?
(1)
2. Yukarıdaki numaralanmış yerlerden hangisine üç nokta konulmalıdır/
konulmamalıdır? (5)
3. Yukarıdaki parçada numaralanmış noktalama işaretlerinden hangisi yanlış kullanılmıştır? (1)

Soru kalıplarından en farklı olanı üç noktanın kullanılış gerekçelerinin istendiği soru kalıbıdır. Diğer soru kalıpları noktalama işaretlerinde kullanılan soru kalıplarına benzemektedir.

4.2.7.8. Soru İşareti:

21 yılda soru işaretiyle ilgili 2 soru sorulmuştur. Bu sorular da 1992 ÖSS ve 1988 ÖYS sorularıdır. Bu iki sorunun toplam soru sayısına oranı %0.11, müfredata uygun sorulara oranı %0.46 ve kendi soru türüne oranı %3.8'dir.

Soru işaretiyle ilgili sorularda kullanılan soru kalıpları şudur:

1. Yukarıdaki numaralanmış yerlerden hangisine soru işareti(?) konulmaz.(1)
2. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin sonuna soru işareti konmalıdır? (1)

Birinci soru kalıbında, parça verilerek uygun yere soru işaretinin konması istenmektedir. İkinci soru kalıbında ise önce soru cümlesi verilerek sonuna soru işareti konulacak seçeneğin bulunması istenmiştir.

4.2.7.9. Kesme İşareti :

1981-2001 yılları arasında kesme işareti ile ilgili 4 soru sorulmuştur. Bu sorulardan 2'si ÖSS, 2'si de ÖYS sorusudur. Bu sorular aynı zamanda imlâ kuralları ile de bağlantılıdır. Bu sebeple de soru cümlesinde yazım yanlışı ifadesi geçmektedir. Bu soruların toplam soru sayısına oranı %0.22, müfredata uygun sorulara oranı %0.93 ve kendi soru türüne oranı %7.6'dır.

Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. "...” Bu kurala göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı yapılmıştır.(1)
2. Aşağıdakilerin hangisinde yazım yanlışı vardır? (1)
3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kesme işareti(') yanlışı kullanılmıştır? (2)

Bu sorular aynı zamanda imlâ kuralları ile de bağlantılıdır. Bu sebeple de soru cümlesinde yazım yanlışı ifadesi geçmektedir.

4.2.7.10. Ayraç İşareti:

Ayraç işaretiyle ilgili 21 yılda yalnızca 1 soru sorulmuştur. Bu sorunun toplam soru sayısına oranı %0.05, müfredata uygun sorulara oranı %0.23ve kendi soru türüne oranı %1.9'dur.

Kullanılan soru kalıbı şudur:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç işareti, öbürlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

Kullanılan soru kalıbında, seçeneklerde ayraç işaretinin görevlerine uygun cümleler kurulmuştur. Bir cümlede ise görev ve verilen cümle arasında uygunsuzluk vardır.

4.2.7.11. Tırnak İşareti :

Bu konuyla ilgili 2 soru sorulmuştur. Sorular 1988 ve 1989 ÖYS'de sorulmuştur. Bu soruların toplam soru sayısına oranı %0.11, müfredata uygun sorulara oranı %0.46 ve kendi soru türüne oranı %3.8'dir.

Kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tırnak işareti (“ ”) gereksiz kullanılmıştır?
2. Aşağıdakilerin hangisinde noktalama yanlışı yoktur?

1988'de sorulan soruda tırnak işareti ifadesi soruda geçerken, 1989'da sorulan soru da ise seçeneklerde noktalama yanlışı olmayan seçeneğin bulunması istenmiştir.

4.2.7.12. Kısa Çizgi :

Bu konuda yalnızca 1 soru sorulmuştur. 1989 ÖSS’de bu soru sorulmuştur. Bu sorunun toplam soru sayısına oranı %0.05, müfredata uygun sorulara oranı %0.23ve kendi soru türüne oranı %1.9’dur.

Kullanılan soru kalıbı şudur:

1. Aşağıdakilerin hangisinde “kısa çizgi” (-) kullanılmaz?

Seçeneklerde kısa çizginin görevleri verilmiş ve yanlış olan seçeneğin bulunması istenmiştir.

4.2.7.13. Uygun Noktalama İşaretlerini Kullanma :

Bu başlık altında, paragraflar verilerek belirtilen yerlere uygun noktalama işaretlerinin konulmasının istendiği soruları ele aldık. Bu şekilde 13 soru sorulmuştur. Bu soruların toplam soru sayısına oranı %0.71, müfredata uygun sorulara oranı %3.03 ve kendi soru türüne oranı %25’dir.

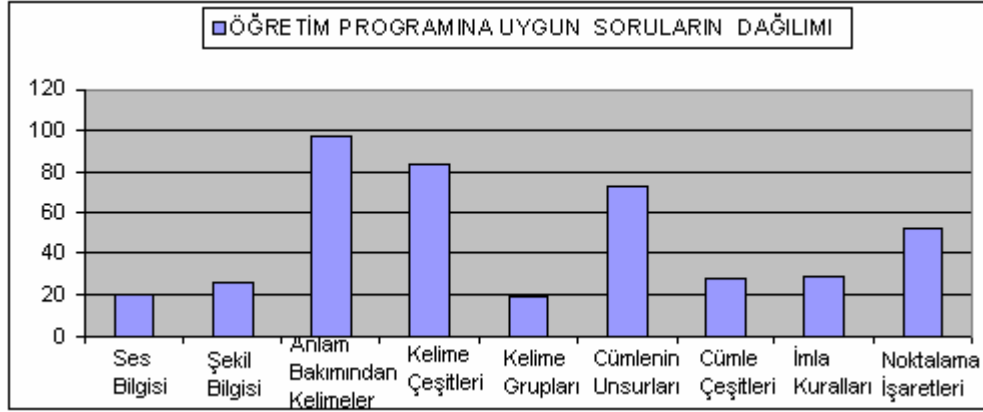
Bu sorularda kullanılan soru kalıpları şunlardır:

1. Parçada numaralanmış yerlere, sırasıyla aşağıdakilerden hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir? (12)
2. Yukarıdaki cümlede numaralanmış yerlerden hangisine bir noktalama işareti koymaya gerek yoktur? (1)

Bu sorularda öne çıkmış bir noktalama işareti yoktur. Parçalarda belirtilen yerlere uygun işaretlerin konulması istenmiştir. Bu sorular, XI. sınıfta noktalama işaretlerinin işlendiği bölümle paralellik göstermektedir. Çünkü XI. sınıfta noktalama işaretleri, ayrı ayrı verilmeden okuma parçası üzerinde çalışmalar yapılarak işlenmektedir.

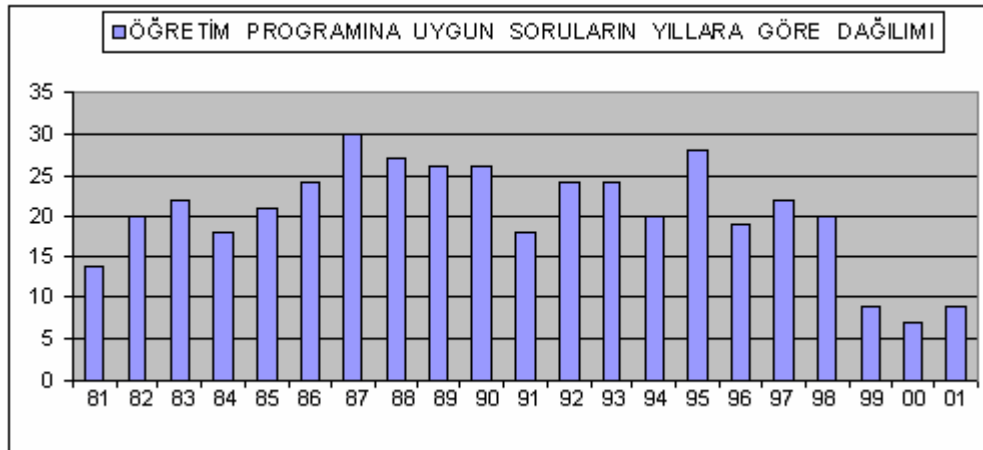
4.2.8. 1981-2001 Yılları Arasında ÖSS ve ÖYS Türkçe Sorularının 1992 Türk Dili(Dil Bilgisi) Öğretim Programına Uygunluğunun Değerlendirilmesi

Şekil –52 1992 Öğretim Programına Uygun Soruların Konulara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi müfredata uygun sorular içinde en fazla paya sahip olan soru türü anlam bakımından kelimelerdir. Anlam bakımından kelimelerle ilgili 97 soru sorulmuştur. Bu soru türünü kelime çeşitleri 83 soru ile izlemektedir. En az soru sorulan konular ise 21 soru ile ses bilgisi ve yine 21 soru ile kelime gruplarıdır. Müfredata uygun soruların 21 yılda yapılan ÖSS ve ÖYS sınavlarındaki toplam sayısı ise 428'dir.

Şekil – 53 1992 Öğretim Programına Uygun Soruların Yıllara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi 1987 yılı 30 soru ile müfredata uygun soru sayısının en fazla çıktığı yıl olmuştur. 1995 yılı da 28 soru ile en fazla soru sorulan yıllardandır. 2 basamaklı sınav sisteminin uygulandığı yıllar arasında müfredata uygun soruların en az çıktığı yıl 14 soru ile 1981 yılıdır. İki basamaklı sınav sisteminden tek basamaklı sınav sistemine geçildiği yıldan itibaren soru sayıları belirgin şekilde düşmüştür. 1999 yılında 9, 2000 yılında 7, 2001 yılında ise 9 soru müfredata uygun konular arasından çıkmıştır.

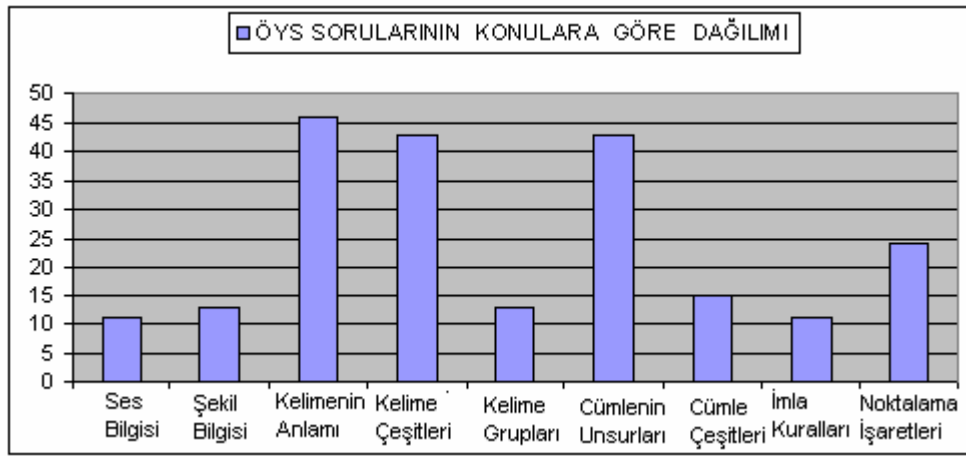
Tablo- 4.149. 1992 Türk Dili(Dil Bilgisi) Öğretim Programı Konularının ÖSS, ÖYS Sorularına ve Müfredata Uygun Sorulara Oranları

Dil Bilgisi Konuları	Soru Sayısı	ÖSS-ÖYS Sorularına %	1992 Öğretim Programına %
Ses Bilgisi	21	1.16	4.89
Şekil Bilgisi	26	1.43	6.06
Kelimenin Anlamı	97	5.36	22.6
Kelime Çeşitleri	83	4.7	19.34
Kelime Grupları	20	1.10	4.43
Cümlenin Unsurları	73	4.03	17.01
Cümle Çeşitleri	28	1.54	6.52
Yazım Kuralları	29	1.60	6.75
Noktalama İşaretleri	51	2.87	12.12
TOPLAM	428	23.68	100

Tabloda da görüldüğü gibi 1992 müfredatında Türk Dili, 1957 müfredatında ise Dil Bilgisi olarak geçen derse uygun soru sayıları ve oranları yukarıda verilmiştir. Buna göre 1992 müfredatında Türk Dili olarak geçen dersin içeriğine uygun olarak sorular sınıflandırılmış ve her konunun toplam soru sayısına, müfredat sorularına oranları verilmiştir. 21 yılda sorulan 428

sorunun toplam soru sayısına oranı % 23.68'dir. Bu 428 sorunun 219'u ÖYS, 209'u ÖSS sorusudur. Kelimenin anlamı ile ilgili soruların toplam soru sayısına oranı %22' dir. Bu oran müfredata uygun sorular içinde en yüksek orandır. Ses bilgisi konusu ise %4.89'luk bir paya sahiptir. Bu müfredat konuları içindeki en düşük paydır.

Şekil -54 1992 Öğretim Programına Uygun ÖYS Sorularının Konulara Göre Dağılımı

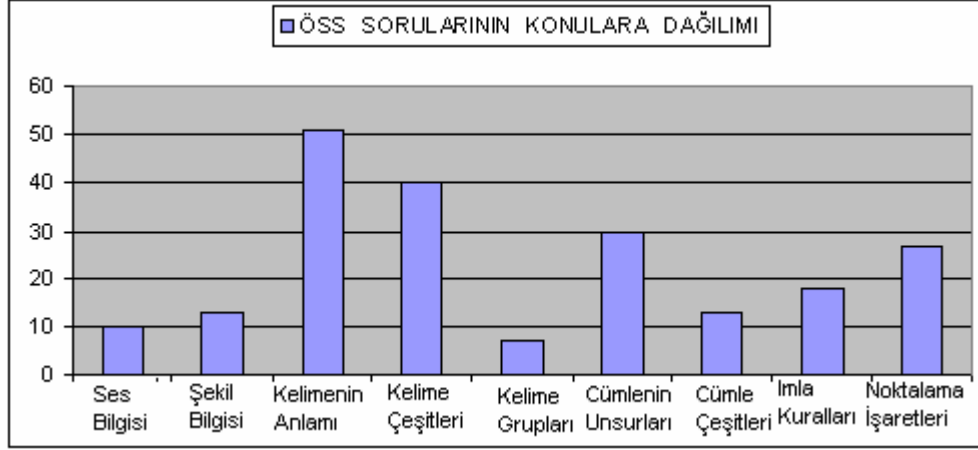
Şekilde de görüldüğü gibi müfredata uygun ÖYS sorularının dağılımında kelimenin anlamı ile ilgili sorular 46 soru ile en büyük paya sahiptir. Kelime çeşitleri ve cümlelerin unsurları ile ilgili sorular da en fazla sorulan sorulardandır. Ses bilgisi ile ilgili sorular ise 11 soru ile en az paya sahiptir. Müfredata uygun ÖYS sorularının toplamı 219'dur.

Tablo- 4.150. 1992 Müfredatına Uygun ÖYS Türkçe Sorularının Toplam ÖYS Türkçe Sorularına ve Kendi Soru Türüne Oranları

Müfredat Konuları	Soru Sayısı	ÖYS Sorularına %	1992 Öğretim Programına %
Ses Bilgisi	11	1.1	2.57
Şekil Bilgisi	13	1.3	3.03
Kelimenin Anlamı	46	4.6	10.74
Kelime Çeşitleri	43	4.3	10.04
Kelime Grupları	13	1.3	3.03
Cümlenin Unsurları	43	4.3	10.04
Cümle Çeşitleri	15	1.5	3.50
İmlâ Kuralları	11	1.1	2.57
Noktalama İşaretleri	24	2.4	5.60
TOPLAM	219	21.9	51.16

Tabloda da görüldüğü gibi müfredatla ilgili konulardan çıkan soru sayısı 1981-1998 yılları arasında 219'dur. Bu soruların ÖYS Türkçe sorularına oranı % 21.9, müfredata uygun sorulara oranı ise % 51.16'dır.

Şekil-55 1992 Öğretim Programına Uygun ÖSS Türkçe Sorularının Konulara Göre Dağılımı

1992 Öğretim Programına uygun olarak 21 yıl boyunca yapılan ÖSS sınavlarında çıkan soru sayısı 209'dur. Kelimenin anlamı ile ilgili sorular 51 soru ile en fazla soru sorulan konu olmuştur. Kelime çeşitleri 40, cümlelerin unsurları ise 30 ile yine en fazla soru sorulan konulardandır.

Tablo- 4.151. 1992 Müfredatına Uygun ÖSS Türkçe Sorularının Toplam ÖSS Türkçe Sorularına ve Kendi Soru Türüne Oranları

Müfredat Konuları	Soru Sayısı	ÖSS Sorularına %	1992 Öğretim Programına %
Ses Bilgisi	10	1.23	2.33
Şekil Bilgisi	13	1.61	3.03
Kelimenin Anlamı	51	6.31	11.88
Kelime Çeşitleri	40	4.95	9.34
Kelime Grupları	7	0.86	1.63
Cümlelerin Unsurları	30	3.71	7
Cümle Çeşitleri	13	1.61	3.03
İmlâ Kuralları	18	2.23	4.20
Noktalama İşaretleri	27	3.34	6.30
TOPLAM	209	25.89	48.83

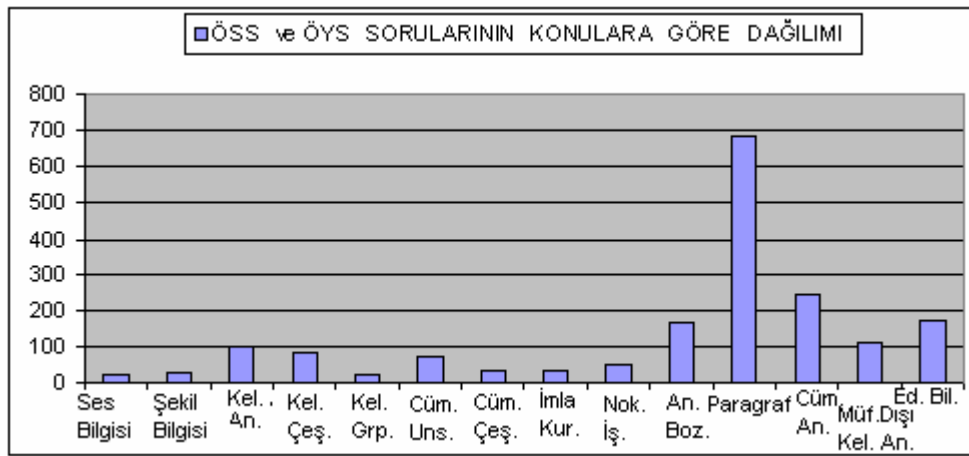
Tabloda da görüldüğü gibi müfredata uygun ÖSS sorularının toplam ÖSS Türkçe sorularına oranı %25.89, müfredata uygun sorular içindeki payı ise %48.83'dür.

Tablo-4.152. 1981-2001 Yılları Arasındaki ÖSS-ÖYS Türkçe Sorularının Konulara Göre Dağılımı

Konu Alanı	ÖSS Soruları	ÖYS Soruları	Toplam	Toplam Soru Sayısına Oranı %
Ses Bilgisi	10	11	21	1.16
Şekil Bilgisi	13	13	26	1.43
Kelimenin Anlamı	51	46	97	5.36
Kelime Çeşitleri	40	43	83	4.59
Kelime Grupları	7	13	20	1.10
Cümlelerin Unsurları	30	43	73	4.03
Cümle Çeşitleri	13	15	28	1.54
İmlâ Kuralları	18	11	29	0.99
Noktalama İşaretleri	27	24	51	2.82
Anlatım Bozukluğu	87	80	167	9.24
Paragraf	311	376	687	38.01
Cümle Anlamı	121	125	246	13.61
Müfredat Dışında Kelime Anlamı	77	30	107	5.92
Edebiyat Bilgileri	2	170	172	9.51
TOPLAM	807	1000	1807	%100

Tabloda da görüldüğü gibi 21 yıl boyunca ÖSS ve ÖYS sınavlarındaki Türkçe testinde en fazla paya sahip konu % 38 ile paragraf bilgisidir. Cümle anlamı % 13.61'le ikinci en yüksek paya sahiptir. ÖYS soruları içinde yer alan edebiyat bilgileri % 9.51'lik bir orana sahiptir. Müfredat dışında kalan kelime anlamı ile ilgili sorular ise % 5.92'lik bir orana sahiptir. Anlatım bozukluğu ile ilgili soruların oranı ise %9'dur. Bunun dışında kalan konular 428 (%23) soruluk dil bilgisi konularıdır.

Şekil- 56. ÖSS ve ÖYS Türkçe Sorularının Konulara Göre Dağılımı

Şekilde de görüldüğü gibi ÖSS -ÖYS sorularında en fazla sorulan konu paragraf bilgisidir. İkinci sırada cümlelerin anlamı, üçüncü sırada anlatım bozukluğu ile ilgili sorular yer almaktadır. Müfredat dışında kalan kelimenin anlamı ile ilgili sorular, ve edebiyat bilgileri en fazla soru sorulan konulardandır. Müfredat programında yer almayan bu konular, 1379 sorudan oluşmaktadır. 21 yıldaki Türkçe sorularına oranı ise % 67'lik bir dilimi oluşturmaktadır.

ÖSS ve ÖYS soruları içinde paragraf sorularının azımsanmayacak bir yeri vardır. 21 yıldaki 687 soru ve %38'lik pay da bunu göstermektedir. Bu oran bize paragraf sorularının ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Paragrafla ilgili sorular; konu, ana düşünce, yardımcı düşünceler, paragrafta uygun başlık bulma ve paragrafı tamamlama gibi bölümlere ayrılmaktadır.

1981-2001 yılları arasındaki ÖSS Türkçe sorularının dağılımı

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	Toplam
Soru Sayısı	40	39	38	33	32	33	35	34	35	35	35	36	36	36	44	45	44	43	44	45	45	807

ÖSS'deki soruların 807'si Türkçe sorusudur. Bu soru sayısı toplam soru sayısının %24'ünü oluşturmuştur. Sözel bölümü sorularının da %48'ini oluşturmuştur. 1985 yılı 32 soru ile en az soru sorulan yıldır. 1996, 2000 ve 2001 yılları da 45 soru ile en fazla soru sorulan yıllardır.

1981-1998 yılları arasındaki ÖYS Türkçe sorularının dağılımı

Yıl	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Toplam
Soru Sayısı	38	39	39	37	37	38	62	62	65	65	66	67	67	63	64	64	64	63	1000

ÖYS'deki soruların 1000'i Türkçe sorusudur. ÖYS'de toplam 136-137 sözel sorusunun 64-65'ini Türkçe soruları oluşturmaktadır. Bunun için ÖYS sınavının yapıldığı 1981-1998 yılları arasında sözelden sınava hazırlanan adayların Türkçe sorularını en çok bir yanlış yaparak cevaplamaları gerekmektedir. 1984 ve 1985 yılları 37 soru ile en az soru sorulan yıllardır. 1992 ve 1993 yılları ise 67 soru ile en fazla soru sorulan yıllardır.

Üniversiteye giriş sınavlarında bütün puan türleri için Türkçe soruları çok önemlidir. Sözel ve eşit ağırlıklı puan türüne katkısı kadar sayısal puan türüne de katkısı yadsınamaz. Bulgular ve yorumlar bölümünün ikinci kısmında Türkçe soruları ses bilgisi, şekil bilgisi, kelime anlamı, kelime çeşitleri, kelime grupları, cümlelerin unsurları, cümle çeşitleri, imlâ kuralları ve noktalama işaretleri olarak 1992 Öğretim Programı Türk Dili (dil bilgisi) dersi muhtevasına göre sınıflandırılmış ve şekil ve tablolarla açıklanmaya çalışılmıştır. 1992 Öğretim Programında yer alan Türk Dili dersinin içeriğinin yanında 1957 programında yer alan dil bilgisi konuları da verilmiştir. Daha önce de belirttiğimiz gibi 1957

programında dil bilgisi konuları ayrı bir ders olarak ele alınmamış okuma ve kompozisyon konularında yeri geldikçe işleneceği belirtilmiştir.

1957 programı edebiyat tarihi ağırlıklı bir program olduğu için ÖSS ve ÖYS sorularını cevaplandırmada yeterli bir program değildir. Bu program 1981-1991 yılları arasında sınava giren adayları etkilemiştir. Bu adayların yalnızca lise eğitimi alarak üniversiteye yerleşmeleri yeterli değildir. Bu nedenle de dersane eğitimi ve test kitapları ile kendilerini takviye etmeleri gerekmiştir.

1992 programı üniversite giriş sınavlarına giren adayları 1992-2001 yılları arasında etkilemiştir. Bu program 1957 programına göre bu sınavlarla daha fazla uyum sağlamaktadır. Türk Dili dersinde yer verilen konulardan % 23.68'i sınavlarda soru olarak sorulmuştur. Bu programın en önemli eksikliği ise paragraf, cümle yorumu ve anlatım bozukluğu konularına yer vermemesidir. Ayrıca kelime anlamı ile ilgili sorularda, kelimedeki çok anlamlılık ve anlam ilişkilerine göre kelimeler konularıyla sınırlandırılmıştır. Yakın anlam, somut ve soyut anlam, anlam olayları gibi konulara müfredatta yer verilmemiştir. Oysa bu konularla ilgili 21 yılda sorulan soru sayısı 107'dir. 1992 programı, ses bilgisi, şekil bilgisi, kelime çeşitleri, cümle bilgisi, imlâ kuralları ve noktalama işaretleri bakımından ise ÖSS ve ÖYS sınav sorularını cevaplandırmada gerekli bilgiyi öğrencilere aktarabilen bir program olmuştur.

1992 programına göre hazırlanan Türk Dili ders kitapları test sorularına yer vermiştir. Örneğin; 2004 yılında "komisyon" tarafından hazırlanan Türk Dili 1-2-3 ders kitaplarında her konudan sonra 20 soruluk testler hazırlanmıştır. (2004: 27) Bu 1992 programının ÖSS ve ÖYS sınavları düşünülerek hazırlandığını gösterir; ancak dersane eğitimi almadan bu programla üniversiteye girmek yine de öğrenciler için zordur.

V. BÖLÜM

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

5.1. 1981-2001 Yılları Arasında Uygulanan Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi

1981-2001 yılları arasında yapılan ÖSS ve ÖYS sınavlarını etkileyen iki öğretim programı vardır. Bu programlardan ilki 1957 programıdır. 1957 Türk Dili ve Edebiyatı Programı, 1981-1992 yılları arasında yapılan ÖSS ve ÖYS sınavlarında yürürlükte olan programdır.

1957 yılında uygulamaya konan bu program 1981-1991 yılları arasında üniversite sınavlarına hazırlanan öğrencilerin dil bilgisi ile ilgili ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır. Çünkü program edebiyat tarihi ağırlıklı olduğu için ÖSS ve ÖYS sınavlarının dil alanında gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumları kazandırmaktan uzaktır.

Bu programda dil bilgisi konuları için ayrıca bir ders saati ayrılmamıştır. Programda dersler, Okuma ve Kompozisyon olarak ikiye ayrılmış ve dil bilgisi konularının bu derslerle kaynaştırılarak verilmesi istenmiştir. Bu programın dil bilgisi ile ilgili olan bölümünde şu ifadeye yer verilmiştir: “Öğrenci, sistemli ve alıştırmalı bir Dil bilgisi kitabını her zaman eli altında bulunduracak gerektikçe buna müracaat edecektir.” Bu şekilde yapılan bir dil bilgisi öğretiminin öğrencileri sınava eksiksiz hazırlaması beklenemez.

1957 programında üniversite sınavlarına hazırlayıcı olabilecek çoktan seçmeli test sınavlarına da yer verilmemiştir. Bu da ÖSS ve ÖYS sınavları için bu programın yetersizliğini gösteren örneklerden birisidir.

Sonuç olarak 1957 programı dil bilgisi konularını öğrencilere aktarmada ve ÖSS , ÖYS sınavlarının gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumları

öğrencilere kazandırmada yetersiz bir programdır. Bu programın içeriği ÖSS ve ÖYS' yi yeterli derecede kapsayıcı bir niteliğe sahip değildir.

1992-2001 yılları arasında uygulanan ÖSS ve ÖYS sınavlarında yürürlükte olan program 1992 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı'dır. Bu program 2005-2006 eğitim- öğretim yılından itibaren uygulamadan kaldırılmaya başlanmıştır. Bu çalışma, 1981-2001 yılları arasının kapsadığından yeni program dikkate alınmamıştır.

1992 programında Türk Dili ve Edebiyatı dersi üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler, Türk Dili, Edebiyat ve Kompozisyon'dur. Ders Geçme ve Kredi sistemine göre hazırlanan bu program, daha sonra yapılan değişikliklerle Sınıf Geçme Sistemine dönüştürülmüştür. 3 yıllık lise öğretimi boyunca bir öğrenci, 4 saat Türk Dili, 4 saat Edebiyat ve 4 saat Kompozisyon dersinden eğitim alacaktır. Bu programda dil bilgisi konuları Türk Dili ve Edebiyatı dersinin Türk Dili bölümünde ele alınmıştır, ancak Türk Dili bölümünün amaçları ayrı olarak verilmemiş, Türk Dili ve Edebiyatı dersinin amaçları içerisinde verilmiştir. Eksiklikleri olsa da bu program, dil bilgisi konularını öğrencilere aktarmada 1957 programına göre daha başarılı bir programdır.

1992 Öğretim Programında açıklamalar kısmında dil bilgisi ile ilgili şu açıklamalar yer almıştır: “İmlâ, noktalama ve dil bilgisi kurallarına her zaman her yerde uyulur.”(2370 sayılı Tebliğler Dergisi: 814,24. madde) ve “ Türk dili konuları, dilin sırf şekil bakımından anlatımı şeklinde değil, metinler üzerinde yaptırılacak gözlem ve mukayeselerle mananın iyi kavratılmasını dolayısıyla öğrencinin kendi fikirlerini, duygularını ve isteklerini doğru ifade etme şuuru varmasını hedefleyen, yapıcı bir çalışma ile verilir.”(2370 sayılı Tebliğler Dergisi: 814,31.madde) Açıklamalar kısmındaki bu maddeler de gösteriyor ki dil bilgisi öğretimine bu programda daha çok önem verilmiştir.

1992 Öğretim Programının içeriğinde ÖSS ve ÖYS sınavlarında yer alan konulardan bazılarının yer verilmese de bu program, 1957 programına göre

ÖSS ve ÖYS sınavlarının gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumları kazandırmada daha başarılı bir program olmuştur.

1992 programının içeriğinde yer almayıp ÖSS ve ÖYS sınavlarında yer alan konular şunlardır: Paragraf bilgisi, cümle anlamı, kelimelerde çok anlamlılık ve anlam ilişkilerine göre kelimeler dışında kalan kelime anlamı ile ilgili sorular, anlatım bozukluğu konularıdır. Bu konulardan 21 yıl boyunca iki sınavda sorulan toplam soru sayısı 1207'dir. Bu soruların toplam soru sayısına oranı % 67'dir.

1992 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programının içeriğinde Türk Dili bölümünde yer alan konular ise şunlardır: Ses bilgisi, şekil bilgisi, kelimelerde çok anlamlılık ve anlam ilişkilerine göre kelimeleri kapsayan kelime anlamı, kelime çeşitleri, kelime grupları, cümlenin unsurları, cümle çeşitleri, imlâ kuralları ve noktalama işaretleri konularıdır. Bu konulardan 21 yıl boyunca iki sınavda sorulan toplam soru sayısı 428'dir. Bu soruların toplam soru sayısına oranı ise % 23.68'dir.

1992 Öğretim Programı içerisinde yer alan konular, ÖSS ve ÖYS sorularının %23.68'lik bir bölümünü oluşturmaktadır. % 67'lik bir bölüm ise öğretim programı dışında yer alan konulardan oluşmuştur. Edebiyat bilgileri ile ilgili soruların oluşturduğu % 9.51'lik bölüm ise ÖYS' de sorulan edebi bilgiler ile ilgilidir. Bu bölüm müfredatın edebiyat ile ilgili kısmında yer almaktadır. Dil bilgisi müfredatı ile ilgili değildir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki 1981- 2001 yılları arasında uygulamada olan programlardan 1957 programı tamamen edebiyat tarihi ağırlıklı olduğu için üniversiteye giriş sınavlarının gerektirdiği bilgi ve becerileri kazandırmaktan uzak bir programdır. 1992 programı ise % 23.68'lik bir oranla 1957 programına nazaran üniversiteye giriş sınavları için daha yeterli bir programdır. Ayrıca bu programa uygun olarak yazılan ders kitaplarında test

sorularına yer verilmesi ÖSS ve ÖYS sorularını cevaplandırmada öğrencilere yararlı olacaktır.

2005-2006 Eğitim-Öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan müfredatta ise dil bilgisi konuları, edebiyattan tamamen ayrı bir ders olan Dil ve Anlatım dersi içinde yer almıştır. Bu dersin içeriğinde paragraf bilgisi, anlatım bozukluğu, çok anlamlılık ve anlam ilişkilerine göre kelimeler ve bunun dışında kalan kelime anlamı ile ilgili konular, cümle anlamı konuları da 1992 Öğretim Programında yer alan dil bilgisi konularına ilave olarak yer almaktadır.

5.2. Liselerdeki Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminin ÖSS ve ÖYS Sınavlarına Yansımaları

Liseyi bitiren gençler, üniversite sınavlarına hazırlık sırasında, lise eğitiminde aldıkları bilgiler ile bu sınavlarda sorulan sorular arasında çelişkiye düşmektedirler. Çünkü müfredat programları, edebiyat ağırlıklıyken üniversiteye giriş sınavları dil bilgisi ve kompozisyon ağırlıklıdır. Ayrıca dil bilgisi ve kompozisyon alanında müfredatla üniversiteye giriş sınavları arasında terim ve kavram farklılaşması vardır. Bu konu istatistiklerle şu şekilde ifade edilebilir.

1981-2001 yılları arasındaki 1807 Türkçe sorusunun konulara dökümü şu şekildedir.

Ses Bilgisi: 21

Şekil Bilgisi: 26

Kelime Anlamı: 204

Kelime Çeşitleri: 83

Kelime Grupları: 20

Cümle Unsurları: 73

Cümle Çeşitleri: 28

İmlâ Kuralları: 29

Noktalama İşaretleri :51

Anlatım Bozukluğu: 167

Paragraf Bilgisi: 687

Cümle Anlamı: 246

Edebiyat Bilgileri: 172

Bu istatistikler de göstermektedir ki liselerde uygulanan programlar edebiyat ağırlıklıyken üniversiteye giriş sınavlarındaki sorular, dil bilgisi ve kompozisyon ağırlıklıdır. Öğretim programları ve sorular arasında bir planlama yapılmamıştır.

Üniversiteye giriş sınavlarındaki Türkçe soruları ile liselerde verilen Türk Dil ve Edebiyatı dersi arasındaki diğer bir çelişki de şudur: Liselerde verilen dil bilgisi derslerinde kullanılan terim ve kavramlarla, sınavlarda kullanılan terim ve kavramlar arasında bir farklılaşma vardır. Bu farklılaşmaya şu örnekleri verebiliriz:

Türk Dili Dersleri

ÖSS ve ÖYS Soruları

Belirsizlik Sıfatları

Belgisiz Sıfatlar

Belirsizlik Zamirleri

Belgisiz Zamir

Cümlenin Unsurları

Cümlenin Öğeleri

Cümle Dışı Unsur

Ara söz

Edebiyat

Yazın

Fiil

Eylem

İmlâ

Yazım

İsim

Ad

İsim Tamlaması

Ad Takımı

Kelime	Sözcük
Şahıs Zamiri	Kişi Adılı
Yardımcı Ünlü-Yardımcı Ünsüz	Kaynaştırma Sesi
Yer Tamlayıcısı	Dolaylı Tümleç

Bu örnekler bize ÖSS, ÖYS soruları hazırlanırken müfredat programının dikkate alınmadığını göstermektedir. Ayrıca ÖSS, ÖYS sorularında da terim ve kavramlar açısından bir çelişki vardır. Örnek verecek olursak, 1993 ÖYS’de sorulan kelime grupları ile ilgili soruda ad takımı ifadesi geçerken; 1996 ÖSS’de yine kelime grupları içerisinde ele alınan soruda isim tamlaması ifadesi geçmektedir. Bu da ÖSS, ÖYS sorularının hazırlanmasında planlı ve istikrarlı olunmadığının bir örneğidir.

Türk Dili ve Edebiyatı müfredatı ile ÖSS, ÖYS sınavları arasındaki bu çelişkiler, müfredatın sınava veya sınavın müfredata uygun hale getirilmesiyle aşılabilir. 2005-2006 yılında uygulanmaya başlanan yeni öğretim programı, bu konuda Milli Eğitimin ÖSYM’ye uygun bir öğretim anlayışına girdiğini göstermektedir.

Gençlerimizin ana dilimizi daha iyi kullanmaları için ortaöğretimdeki dil eğitimi ile ÖSYM’nin uyguladığı sınavlar arasında bir bütünlük sağlanmalıdır.

5.3. Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgulara dayanılarak şu öneriler sıralanabilir:

1. Türk Dili ve Edebiyatı dersleri, öğrencilerin geçmişten bugüne kadar oluşan Türk edebiyatı örneklerini severek okuduğu bir ders haline getirilmelidir.
2. Milli Eğitim Bakanlığı ile ÖSYM arasında koordinasyon sağlanmalıdır.
3. Öğrenci Seçme Sınavlarına yönelik bilgi ve becerilerin kazandırılması , öğretim programlarında belirtilmelidir.
4. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ders kitaplarında ÖSS’de

- çıkılmış sorulara yer verilmelidir.
5. Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde, öğretmenler tarafından ÖSS'ye yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
 6. Dil bilgisi, Kompozisyon ve Edebiyat dersleri tamamen birbirinden bağımsız programlar olarak ve ayrı ders saati içinde düşünölmeli ve uygulanmalıdır.
 7. Edebiyat dersleri şiir dinletileri, roman sunumları gibi etkinliklerle öğrencilerin aktif olacağı bir ders haline getirilmelidir.
 8. ÖSYM ve YÖK arasındaki bağlantı daha güçlü olmalıdır. ÖSYM, YÖK bünyesinde olmalıdır.
 9. Dil bilgisi öğretimi kuralların ezberlenmesi yoluyla değil metin üzerinden örneklerle yapılmalıdır.
 10. Türk Dili'nin imlâ, terim, kavram ve kurallarının öğretilmesi açısından, Türk Dil Kurumu'na kanunlarla verilmiş görev yetki ve önceliklerin Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu ile ÖSYM tarafından kabul edilerek tanınmalı ve uygulanmalıdır. Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan imla kılavuzu hem MEB hem de ÖSYM tarafından kullanılmalı ve tek kılavuz olarak kabul edilmelidir.

Kaynakça:

- Adalı, O. (1983). Anadili Olarak Türkçe Öğretimi Üstüne. **Türk Dili. Dil Öğretim Özel Sayısı**. S.379-380. (Temmuz Ağustos 1983)
- Aksan, D.(1994). Ana Dili. **Dil Dergisi.Doğan Aksan Özel Sayısı**. S.16 (Şubat 1994)
- Aksan, D.(1995). **Her Yönüyle Dil**. Ankara: Türk Dil Kumru Yayınları
- Aksoy,Ö.A.(1975). **Gelişen ve Özleşen Dilimiz**. Ankara: TDK Yay.
- Alaylıoğlu, R. ve Oğuzkan, A. F. (1976). **Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü**.İstanbul: İnkılap ve Aka Yay.
- Araz, R. (1998). Türk Dili ve Edebiyatı Dersinin Müfredatına Ait Problemler ve Çözüm Yolları. **Milli Eğitim**. S. 138 (Nisan –Mayıs- Haziran 1998)
- Artuç, F.(1997) . 1981-1995 Yılları Arasında ÖSS ve ÖYS’ de Çıkmış Türkçe Sorularının Dilbilgisel Açından İncelenmesi . Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Çiftlikçi,R.(1995). Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitaplarının Dil ve Edebiyat Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi. **Bilge Dergisi**. S.5 (Yaz 1995)
- Dağışan, D. (1998). Orta Öğretimdeki Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminin ÖSY

Sınavlarına ve Yükseköğretime Yansımaları . **Bilge Dergisi.**

Sayı 15.(Kış 1998)

Demir ,C. (1992) .1981- 1991 ÖSS ve ÖYS Sorularının Genel Bir

Değerlendirilmesi . Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi ,

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi , Gazi Ü. Sosyal Bilimler

Enstitüsü

Demirel , Ö. (2000) **Türkçe Öğretimi.** Ankara: Pegem A Yayıncılık. a.

Demirel, Ö.(2000) **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme.**

Ankara: Pegem A Yayıncılık.b.

Dursunoğlu, H.(2002) .Öğrenci Seçme Sınavlarındaki (ÖSS) Türkçe Sorularının

Orta Öğretimdeki Türk Dili ve Edebiyatı Programları ile

Karşılaştırılması . Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Ü.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Dursunoğlu, H.(2006). Cumhuriyetin İlânından Günümüze Türkçe ve Edebiyat

Öğretiminin Orta Öğretimdeki Tarihi Gelişimi. **Milli**

Eğitim.S.169. (Kış 2006)

Ercilasun, A.B. ve Karahan, L.(1993) **Türk Dili 1.** İstanbul: MEB Yay.

Ergen,N. (1986). **Orta Öğretim Kurumlarında Türk Dili ve Edebiyatı**

Öğretimi ve Sorunları . Ankara: 1986

Ergin, M. (1993) **Türk Dil Bilgisi.** İstanbul: Bayrak Yay.

Gökçe, B. (1988). **Toplumsal Bilimlerde Araştırma**. Ankara: Savaş Yay.

Gencan, T.N. (2001) **Dil Bilgisi**. Ankara : Ayraç Yay.

Gencan, T.N. (1960) **Dil Bilgisi Lise 1-2-3** . İstanbul: Kanaat Yay.

Göğüş, B. (1971) . **Anadili Olarak Türkçenin Öğretimine Tarihsel Bir Bakış**.

Ankara: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı

Göğüş, B. (1978) . **Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi** .

Ankara: Gül Yay.

Göğüş, B. (1983). Anadili Eğitim Programlarının Niteliği. **Türk Dili. Dil**

Öğretim Özel Sayısı. S.379-380. (Temmuz Ağustos 1983)

Gücüyeter,B.(2002). 1950-2000 Yılları Arasında Yayımlanan Çeşitli

Dergilerdeki Türkçe ve Türk Dili Edebiyatı Öğretimi ile

İlgili Makalelerin İncelenip Değerlendirilmesi.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Ü.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Hançerlioğlu, O.(1995). **Türk Dili Sözlüğü**. İstanbul: Remzi Kitapevi

http www.osym.gov.tr . Tarihsel Gelişim (13 Mayıs 2006)

Işıksalan, N. (1998). 1992 Türk Dili ve Edebiyatı Ders Programı ile MEB Lise

1. Sınıf Edebiyat Kitabının Değerlendirilmesi. **Milli Eğitim**.

S.140 (Ekim –Kasım- Aralık 1998)

Işıksalan, N. (1996) Cumhuriyet Dönemi Lise Müfredat Programlarında Türk Dili ve Edebiyatı Dersinin Amaçları. **Milli Eğitim.**

S.131(Temmuz –Ağustos-Eylül 1996)

Karakuş, İ. (2002) . Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminde Müfredat Programları ve

Ders Kitapları- Ana Dili Öğretiminde Ölçme ve

Değerlendirme. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Ü. Sosyal

Bilimler Enstitüsü

Kavcar,C., Kantemir, E. (1986) **Türk Dili.** İstanbul: A.Ü. Fak. Yay.

Korkmaz, Z. (2003) .Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi) . Ankara: Türk Dil

Kurumu Yayınları

MEB Komisyon(2004).**Türk Dili ve Edebiyatı Türk Dili Lise 1.** İstanbul:

MEB be.

MEB Komisyon(2004).**Türk Dili ve Edebiyatı Türk Dili Lise 2.** İstanbul:

MEB be.

Osam, N. (1996) . Ana Dili Bilinci ve Eğitim Dili. **Dil Dergisi.** S. 46 (Ağustos

1996)

Özdemir, E. (1983) . Ana Dili Olarak Türkçe Öğretimi. **Türk Dili. Dil Öğretim**

Özel Sayısı. S.379-380 (Temmuz Ağustos 1983)

Sağır , M. (1995) . **Dil Bilim ve Türk Dil Bilgisi.** Erzurum : Atatürk Ü. Kâzım

Karabekir Eğitim Fak. Yay.

- Sağır, M.(1996). Ana Dili Öğretimi. **Dil Dergisi**. S.43 (Mayıs 1996)
- Sever, S. (1995) **Türkçe Öğretiminde Tam Öğrenme**. İstanbul: Ya-pa Yay.
- Soysal, O. (2004) **Türk Dili ve Edebiyatı ile Türkçe Öğretmeninin El Kitabı**. İstanbul: MEB Yay.
- Şahin, A.H. (2001) . Üniversitelerarası Seçme Sınavının Beklentileriyle Lise Türk Dili ve Edebiyatı Dersinin Müfredatlarının Değerlendirilmesi . Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.(1977) **Dil Öğretimi**. Cilt 15, İstanbul: Dergâh Yay.
- Türk Dil Kurumu.(2005). **Türkçe Sözlük**. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu. .(2005). Yazım Kılavuzu . Ankara : TDK Yay.
- Timurtaş ,F.K. (1964) Memleketimizde Edebiyat Öğretimi. **Türk Kültürü**. Sayı :18 (Nisan 1964)
- Üstten, A.U. (2004) <http://yayim.meb.gov.tr> Dil Bilgisi Öğretimi ile İlgili Yaklaşımlar ve Tartışmalar. **Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi**. (13 Mayıs 2006
- Vardar, B. (1980). **Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü**. Ankara: TDK Yay.
- Zirve Yayınları. (1998). **Son 15 Yılın ÖSS ve ÖYS Soruları**. İstanbul: Zirve

Yayınları